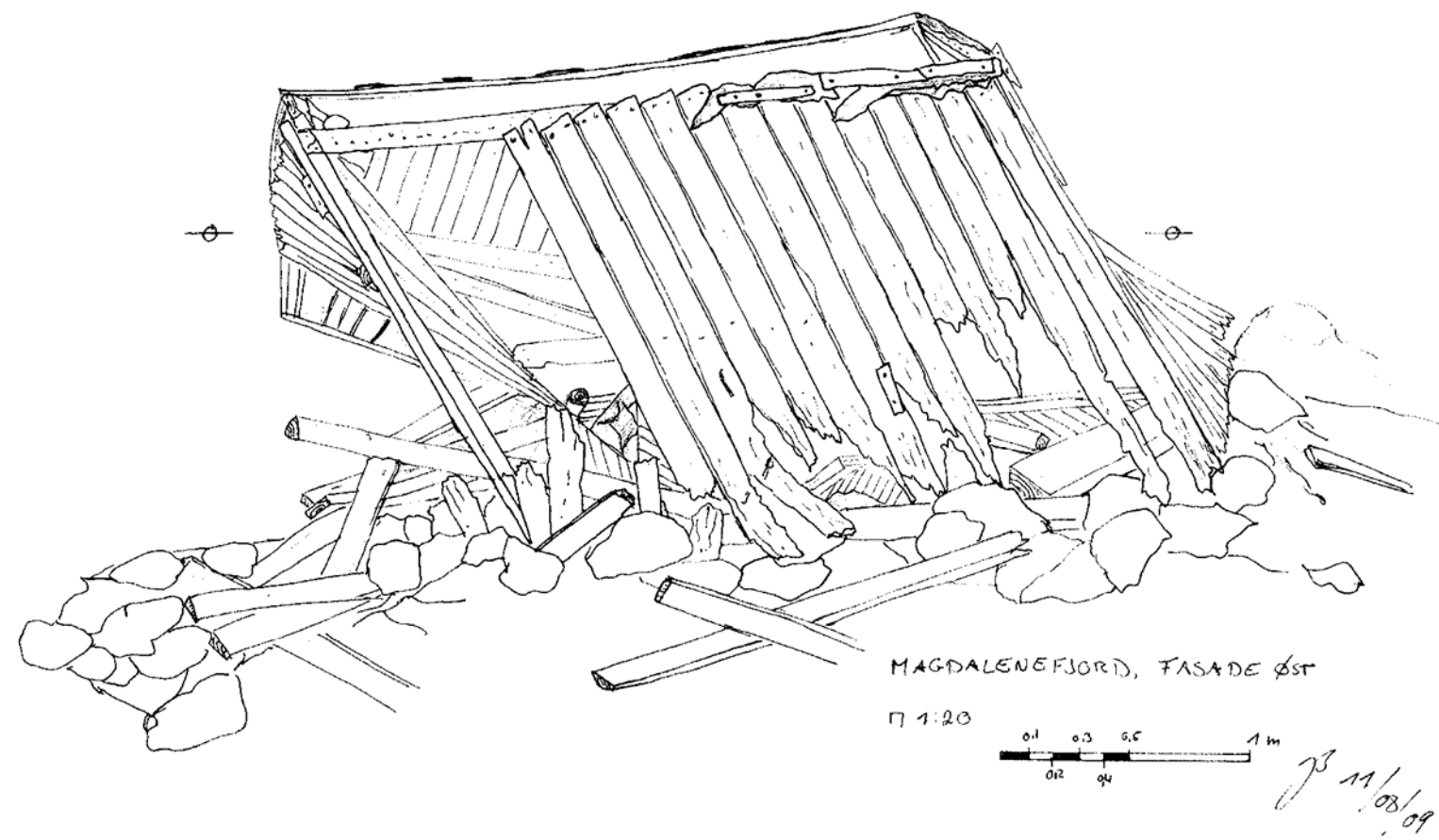

Dokumentasjon av fangsthytter på Svalbard

I fangstfelt 23 (Magdalenefjord) og fangstfelt 24 (Flathuken)

Sysselemanden på Svalbard / Miljøvernavdelingen

Jörn Bohlmann
Jakob Surlykke Fink
2009

Sysselemanden på Svalbard

Austforma

To kart av Svalbard. Kartet til venstre viser hele Svalbard. Øyrikets nordvestlige hjørne er innrammet rødt; i dette området er fangstfeltene 23 og 24. Kartet til høyre viser utsnittet med plasseringen av alle hytter som er blitt dokumentert. Fra Ræderfjellet lengst sør til Flathuken lengst nord er det snaue 60 nautiske mil, dvs. bortimot 110 kilometer luftlinje.

Kulturminnene på Svalbard er generelt sett av stor historisk verdi. De ekstreme naturforholdene gjør dem til minner om menneskelig virksomhet helt mot det muliges yttergrense. Svalbard har som 'terra nullius' fram til 1925 en helt forskjellig historie fra fastlands-Norge og dermed også kulturminner som er annerledes. Kulturminnene på Svalbard er ofte verdens nordligste av sitt slag.

Kulturminneplan for Svalbard 2000-2010

(Sysselmannen på Svalbard, nr. 2/2000 side 31)

Fangstmann Birger Larsen viser frem sin fangst av hvitrev og blårev på Kap Humboldt, 1950. Foto: Norsk Polarinstitut

Forliggende rapport er resultatet av et fire ukers feltarbeid på Svalbards nordvestlige område; ved Albert I Land / Vasahalvøya. Mens et feltlag i 2008 har dokumentert fangsthytter på Prins Karls Forland (fangstfelt 19), har undertegnede i år dokumentert fangsthyttene og deres bistasjoner i fangstfelt 23 og 24. For kort å gi en bakgrunn for dokumentasjonen, forklares strukturen i den historiske fangstvirksomheten på Svalbard med noen få ord om fangstfeltene. Deretter introduseres fangstfeltene 23 og 24 der hyttene er plassert.

Avslutningsvis omtales metodikken i det praktiske arbeid vi har utført i felt. Vi håper at dette gir et innblikk også for de lesere som ikke hadde gleden av å oppleve

den storslagne arktiske natur og de skjøre kulturminnene på Svalbard.

Historisk

Mange av kulturminnene på Svalbard forteller historien om jakt og fangst både på hval, sel, hvalross, rev, isbjørn, rein osv. Enkelte av disse kulturminnene er opp til 400 år gamle. Ulike typer kulturminner bevitner ulike epoker i Svalbards historie. Spekkovnene og hustuffer på Smeerenburg og gravfelt på Likneset og Gravneset vitner om en svunnen tid og forteller mye om hollendernes og engelskmennenes liv og arbeid som hvalfangere; det finnes blant annet mange hustuffer fra pomortiden (rundt 1700). Kjent er dessuten restene av ulike oppdagelsesekspedisjoner fra rundt 1900 hvor menn fra ulike nasjoner har prøvd å nå Nordpolen blant annet med ballong og luftskip.

Fangsthytter og bistasjoner som er dokumentert i denne rapporten stammer fra den siste store epoke av jakt og fangst på Svalbard; den norske overvintringsfangst. Denne perioden strekker seg fra rundt 1895 til den brått tok slutt da fangstmennene ble evakuert til England, etter Tysklands okkupasjon av Norge; i 1941.

Den første norske overvintringsfangst vi har kunnskap om fant sted i 1795-96. Ved denne overvintring var fire russere (pomorer) læremestre for nordmenn som etter hvert ble selvstendige nok til å drive egen fangstvirksomhet. Denne første fasen av norsk overvintringsfangst var hovedsakelig etter hvalross og rein, men også dun ble sanket. Bestanden av hvalross ble betydelig desimert rundt 1830; noe som førte til at den første fase av norsk overvintringsfangst dabbet av.

Helt mot slutten av 1800-tallet startet en ny bølge med overvintringsfangst. Det var pelsdyrene – med vinterkinn av rev og bjørn – som da ble det viktige i tillegg til egg og dun. Det ble også fanget sel og rein. De faste ekspedisjonene ble utrustet av utredere i Tromsø. Etter hvert ble ekspedisjonene mindre, ofte bare 1-2 mann, og fangstmannen står selv som utreder. (Kulturminneplan for Svalbard 2000-2010, Sysselmannen på Svalbard, rapportserie nr.2/2000, side 22).

Med tidens framskritt heves også standarden for den siste bølge av overvintringsfangst på Svalbard; blant annet ble et par av hovedstasjonenes hytter større. Noen av de mest erfarne overvintrerne tok med seg kona på overvintring i hovedstasjonene.

Fangsthytte ved Hamburgbukta. Bildet er tatt av NSIU-ekspedisjonen i 1926. Hamburgbukta er en av hyttene som er blitt dokumentert i foreliggende rapport. Foto: Norsk Polarinstitut

Det var også en kvinne som drev jakt og fangst på Svalbard i denne perioden. Som nevnt satte Tysklands okkupasjon av fastlandet en brå stopper for denne siste epoke av norsk jakt- og fangstvirksomhet i 1941. I dag er det kun tre-fire mann på Svalbard som driver jakt og fangst med økonomiske hensikter.

Organisering av fangsten

For innkvartering av overvintringsekspedisjonene ble det bygd ut fangstfelt med hytter på strategiske steder i terrenget. Ut fra en sentralt plassert hovedstasjon oppførte fangstfolkene mindre bistasjoner, som ble benyttet til kortere opphold på rundturene for å etterse de utlagte fellene. På denne måten kunne et større område bli utnyttet mest mulig effektivt. Et fangstfelt består altså av en hovedstasjon med bistasjoner, og med feller plassert i terrenget mellom stasjonene. Til sammen dannet disse elementene en funksjonell helhet for at fangstfeltene skulle kunne røktes. Installasjonene ligger i et visst forhold til nødvendige ressurser, som bra havneforhold,

strender der vind og strøm skyller opp rekved til brensel og byggematerialer, ferskvann, reveterreng, fuglefjell, egg- og dunvær, reinsdyrbeiter, bjørnetrekk, gåse- og ry-pelokalteter mm. Fangstvirksomheten knytter seg uløselig til egenskaper ved naturmiljøet. Den sterke affiniteten mellom fangstinstallasjonene og det landskap de inngår som del av, tjener derfor i stor grad til å belyse det økologiske og fysiske aspekt ved næringsvirksomheten. (Rossnes, Gustav: Norsk Overvintringsfangst på Svalbard, 1895-1940, Norsk Polarinstitutt, meddelelser nr. 127, Oslo 1993)

Verdiene

Fangsthyttene med bistasjoner er av høy historisk verdi. Sammen med rapporteringer om fangsten, noen dagbøker og private notater av fangstmennene er hyttene de viktigste fysiske levninger som forteller om den norske overvintringsfangst på øygruppen – hyttene bærer en verdi *sui generis*.

Alle hytter som er bygget før 1946 er automatisk fredet i henholdt til Svalbardmiljøloven. Men som alle andre ting gjennomgår også disse, ofte svært avsidesliggende hytter, endringer som skyldes både naturlig forfall, vær- og isbjørnskader eller ved istandsettningstiltak. Hver forandring, også en restaurering; reduserer nødvendigvis den historiske kildeverdi, idet originalt materiale fjernes. Dessuten vil hver forandring gå ut over hyttens autenticitet. Hver forandring, restaurering eller forfall, forandrer nødvendigvis hyttens verdi som primærkilde til kunnskap om fangstmennenes liv, byggeskikk osv.

Mange av hyttene er i dag i dårlig forfatning; en eventuell restaureringsprosess vil nødvendigvis medføre omfattende utskiftning av den originale bygningsmasse, slik at kildeverdiene reduseres. Dessuten er de fleste av hyttene nå ikke i bruk; kun et fåtall mennesker om året har mulighet til å se hyttene i det langstrakte og mennesketomme landskapet på Svalbard. Derfor er naturlig forfall et vedtatt vernetiltak for de fleste av hyttene. For å sikre kunnskap for ettertiden, vil et omfattende dokumentasjonsarbeid sikre den kildeverdien som hyttene representerer i dag.

Målet

Målet med prosjektet er å dokumentere flest mulig fredete hytter på Svalbard. Med hensyn til en krevende infrastruktur på Svalbard, sikkerhetsmessige betenkeligheter med feltarbeid i fjerntliggende og isbjørnrrike områder, anses det imidlertid som hensiktsmessig å finne et representativt utvalg av hytter som dokumenteres; fortrinnsvis hytter som kan knyttes til ulike fangstfelt. Utover sikring av kildeverdien som hyttene har, vil en dokumentasjon av helhetlige fangstfelt medføre en forståelse for terrengutnyttelse, plassering av hyttene i landskapet osv. Dette vil også gi kunnskap om den struktur fangstmennene la til rette for en økonomisk fangstvirksomhet som utførtes i et så vanskelig terreng som på Svalbard.

Hytten ved Magdalenefjord er rast sammen. Jakob Surlykke Fink er i ferd å dokumentere byggetekniske detaljer. Privat bilde J. Bohlmann

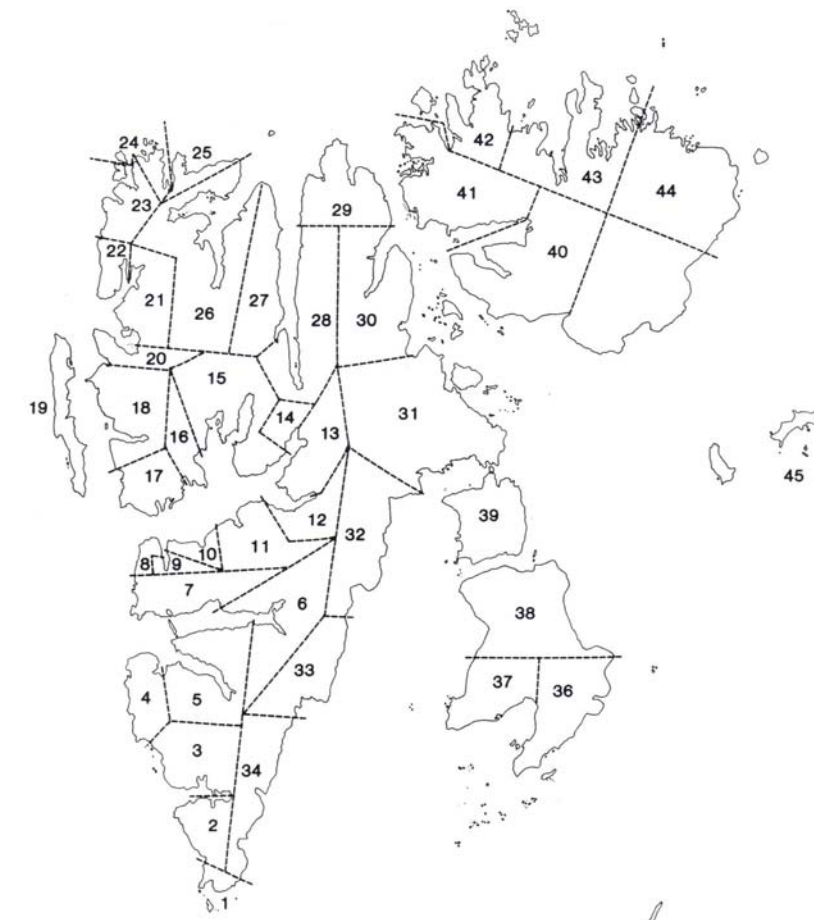
Fangst og fangstfelt

Fangsthyttene er organisert i et nettverk av 45 fangstområder med hovedstasjoner og bistasjoner som dekker det meste av de tilgjengelige arealene på Svalbard.

Grensene for hvert felt er lagt etter utstrekning av det område fangstpartiene kunne drive effektiv fellefangst på, ut fra hovedstasjonen med bistasjoner. Etter hvert utviklet det seg en slags tradisjon eller hevd for den praktiske størrelsen av de forskjellige fangstlokalitetene.

Delelinjene i innlandet er avsatt av karttekniske hensyn, da det er fjordene og kyststrekningene som er av betydning for fangstvirksomheten. De inntegnede grensene må imidlertid ikke oppfattes absolutt. Hvis et tilgrensende område var ledig en sesong, kunne feltet godt forskyves.

En må skille mellom fangstpartier og overvintringsekspedisjoner. En fangstekspedisjon kunne bestå av flere partier som la seg i forskjellige områder. Noen ganger kunne disse partiene skifte felt i løpet av vinteren. Likeledes ble fangstterritoriet betraktelig utvidet visse deler av sesongen når det gjaldt enkle fangstressurser som rein og sel, samt for egg- og dun-sanking. (Rossnes:12)

Kart over Svalbard med inntegnet inndeling av fangstfelt. Det er svært viktig å forstå, at inndelingen baseres på fangstmennenes erfaringer; grensene er på ingen måte absolutt, men har vært flytende. Ulike fangstpartier har betjent deler av to fangstfelt samtidig osv. Kartet er fra G. Rossnes bok Norsk overvintrings-

fangst på Svalbard 1895-1940, NPI, meddelelser nr. 127

Det var vanligvis en praktisk grense for størrelsen av terrenget en fangstmann kunne røkte effektivt og regelmessig. Fellene trengte tilsyn; ble byttedyret liggende for lenge i fellen, kunne skinnet bli ødelagt av kannibalisierende artsfrender eller andre åtseletere. Fangstfeltene begrenses derfor ofte naturlig av topografiske forhold som hindret ferdsel; lange distanser over frosne fjorder med dårlig is, fjell, breer osv.

Bistasjonshytten ved Hamiltonbukta ligger i fangstfelt 24. Privat bilde J. Bohlmann

Fangstfelt 23 og 24

Både fangstfelt 23 og 24 tilbyr for det meste tilgang til de nødvendige ressurser som trengs for å arbeide og overleve på Svalbards høye breddegrader: gode havneforhold, strender hvor vind og havstrømmer skyller opp rekved til brensel og byggemateriale, tilgang til ferskvann og ikke minst mange byttedyr i nærheten. I rapporten tok vi derfor med en kort beskrivelse av terrenget hytten står i, slik at de ovenfor nevnte faktorer går inn som en del av hyttens kildeverdi.

Fangstfelt 24 med navn *Flathuken* er preget av snøfattig kystland og en sparsom vegetasjon. Mot vest skjermer Norskeøyene godt mot dønningen fra havet og danner gode havneforhold; ikke for ingenting bærer sundet mel-

lom Norskeøyene og Vasahalvøya fra gammelt av navnet *Fairhaven*. I godt vær er det mulig å komme i land nesten over alt.

Innlandet er goldt, det er mange breer som skjærer seg gjennom høye fjell. En utløper av Golfstrømmen holder denne del av Spitsbergen forholdsvis varm, slik at drisen meget sjelden er til hinder for skipsfarten i dette området. Om vinteren fryser sundene mellom øyene ofte ikke ordentlig til, slik at ferdsel på isen om vinteren kan være vanskelig. Fangstfelt 24 grenser mot nord og vest mot havet; mot øst er Hamiltonbukta i Raudfjorden inkludert i fangstfeltet. Mot sør og sørvest er en linje fra sørsiden av Idabreen til midten av Fuglehukbreen begrensningen av fangstfeltet (fra Fuglehukbreen vest for Kongshetta med en linje rett til midten av Danskegattet). Feltet inkluderer Amsterdamøya og alle øyer nord for Fuglefjorden og Flathuken. Feltet vartet opp med de beste byttedyr som var ettertraktet av fangstmennene. Det er et alminnelig bra reveterreng, en og annen bjørn og godt med kobbe. Hovedstasjonene var Svenskegattet og senere Sallyhamn, bistasjonene Flathuken, Hamiltonbukta, Fuglepynten.

Fangstfelt 23 bærer navnet Magdalenefjord. Feltet begrenses av havet mot vest, mot nord av en rett linje gjennom Danskegattet, som altså inkluderer Danskøya i feltet. En linje mot øst til Stortinden og midten av Fuglehukbreen, forlenget i retningen Idabreens sørside til midt på Raudfjorden begrenser feltet videre. Den østlige grense beskrives av en linje fra midt på Raudfjordbreen mot nordre del av Kong Haakons Halvøy til den skjærer den sørlige grense som dannes øst for Fjerdebreen midte.

Omtrent hele feltet er befyllt fjelland, hvor breen strekker seg ned til havet en rekke steder. Ferdsel i feltet kan derfor være vanskelig. Litt lavland finnes på Danskøya, i Magdalenefjorden og ved Hamburgbukta.

I likhet med fangstfelt 24 er isforholdene gunstige for skipsfarten om sommeren, men mer vrang om vinteren. For å komme til Danskeøya var bruk av båt vanlig – noe som ikke var helt ufarlig med mye vind eller ved dannelse av issørpe.

Bjørnhamna var hovedstasjonen i fangstfeltet, bistasjoner har vært Sverdrupfjellet, Æøya, Kobbefjellet, Danskøya/Sørgattet, Magdalenefjord nord, Hamburgbukta, Kvedfjordbukta og Ræderfjellet.

Havneforholdene om sommeren er for det mest bra. Magdalenefjord og Kobbefjord samt Hamburgbukta og Sørgattet gir god le til fartøy.

Også viltbestanden i fangstfeltet er god: mye rev, godt med kobbe. Det er også bra med dun samt at det slenger noe bjørn i terrenget. Rikelig med drivtømmer, men ikke så mye i Magdalenefjorden. Brensel ble derfor fraktet ned fra Danskøya.

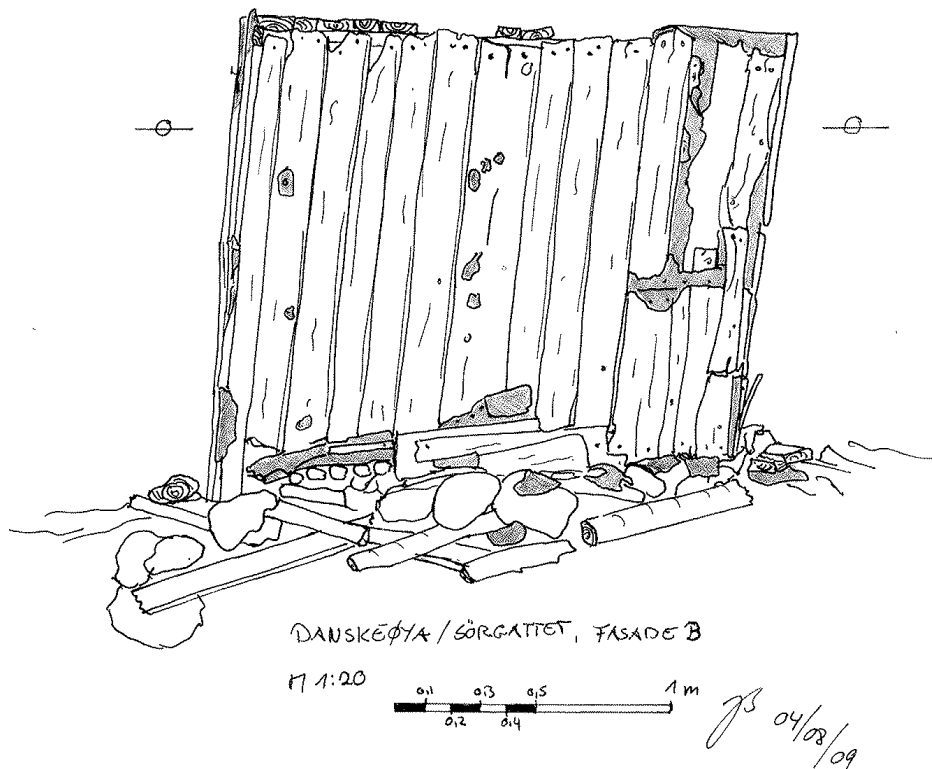
Sally Kræmer og Waldemar Kræmer foran hovedstasjonen Sallyhamn, ca. 1940. Waldemar Kræmer har levd et aktiv fangstmannsliv og har bygget hytten i 1937. Vi hadde gleden å bruke Sallyhamn som base for vårt dokumentasjonsarbeid i 14 dager. Foto: Norsk Polarinstitt

Et blick på kartet viser at fangstfelt 23 er betydelig større enn fangstfelt 24. Som nevnt før, bør inndelingene av feltene tas med en klype salt; grensene har vært flytende og har vært avhengige av antall fangstmenn, værforholdene, muligheten for å ferdes osv.

Fangstfelt 23 rangerer med hele 23 overvintringspartier i tidsrommet 1895-1940 på 4. plass når det gjelder antall overvintringspartier på Svalbard (av alle 45 fangstfelt). Fangstfelt 24 hadde 16 overvintringer i samme periode.

Enkelte navn går igjen blant de menn som har overvintret i disse fangsfeltene. Blant annet har Arthur Oxaas ofte overvintret; han har bygget og vedlikeholdt mange hytter og bistasjoner i fangsfelt 24. Det er i dag helt tydelig at bygningene i feltet bærer hans signatur når det gjelder konstruksjon, materialbruk mm. Også Waldemar Kræmer har overvintret flere ganger, blant annet med sin kone Sally Larsen. Kræmers hytte (ved Sallyhamn) er oppkalt etter henne.

Også i fangsfelt 23 har Arthur Oxaas overvintret, men her er det kjente fangstmenn som Paul Bjørnvik, Hilmar og Nils Nilsen Nøis, Henry Rudi, Waldemar Kræmer og Alfred Johansen som har satt spor ved hyttene. Blant annet var den lille fangsthytta ved Kvedfjord hovedstasjon for Alfred Johansen og Børre Trøhaug vinteren 1930-31. Ser man på størrelsen av hytta (som ikke er stort mer enn 5 kvadratmeter) blir det tydelig hvor enkle levekår det har vært for fangstmennene på Svalbard.

Alle tegninger av hyttene er produsert i målestokk 1:20. Formateringen for internettutgivelsen medfører at målestokkene i rapporten kan variere. Det er derfor medgitt en skala ved alle tegningene.

Oppdrag og metode

I henhold til Kulturminneplanen for Svalbard var dokumentasjon av hyttene i fangstfelt 24 høyt prioritert, siden det ikke tidligere er utført dokumentasjonsarbeid i dette fangstfeltet.

På denne bakgrunn har vi gjennomført en full dokumentasjon av alle hyttene i fangstfelt 24. Dette innebærer tegning av alle fire fasader samt et vertikalt snitt og en plantegning av hyttene. Om nødvendig tok vi dessuten noen detaljtegninger med, eksempelvis dører, vinduer eller lignende. Detaljtegninger varierer i målestokk.

Hytta ved Hamiltonbukta fikk ikke noen snitt-tegning. Dette skyldes at det var lite å hente i en slik tegning. Hytta ved Hamiltonbukta er meget lik Flathuken, noen få kilometer lenger nord. Begge hyttene ble bygget av Arthur Oxaas, Flathuken i 1924, Hamiltonbukta i 1925. Hyttene ligner meget på hverandre, slik at snittet av Flathuken kan anses som fullverdig representativ angående konstruksjonen også for hytta ved Hamiltonbukta.

Hytta ved Sallyhamn er i dag en fullt operativ stasjon for Sysselmannen på Svalbard og blir vedlikeholdt etter antikvariske retningslinjer. Vi har dokumentert Sallyhamn som den framstår i dag, dvs. at vi tok alle bygningsdetaljer som radioantenner, isbjørnsikringer osv. med på tegningene.

Mens fangstfelt 24 ikke var dokumentert fra før, ble noen av hyttene i fangstfelt 23 dokumentert av Nils Mjaaland i 1984. Mjaalands arbeid hadde vi stor nytte av mens vi var i feltet; noen av hyttene Mjaaland har tegnet har imidlertid rast sammen. Dokumentasjonen av hyttene i fangstfelt 23 er derfor utført som en utfylling av arbeidet som ble gjort i 1984. Vi har valgt å bruke tiden vi hadde i fangstfelt 23 til å tegne og dokumentere de bistasjoner som er i dårligst stand; Kobbefjorden, Danskøya/Sørgattet. Disse hyttene fikk full dokumentasjon både med tegning av alle fasader samt snitt og plan (unntatt snittet på Danskøya). Derimot fikk hyttene ved Sverdrupfjellet og Æøya mindre oppmerksomhet; hytta ved Sverdrupfjellet fikk en omfattende restaurering på 1980-tallet. Hytta ble helt dekket med papp, slik at tegning av fasaden var meningsløs. Vi har

derfor kun tegnet snitt og plan, slik at konstruksjonen av hytta fanges inn.

Hytta på Æøya fikk en omfattende ombygging på 1980-tallet. Mye av det opprinnelige bygningsmaterialet forsvant, hytta er nesten nybygget. Vi har derfor ikke brukt tid på å tegne denne hytta, siden kildeverdien er liten. Æøya er verdifull fordi den inngår i helheten i fangstfeltet. Vi har derfor valgt å ta hytta med, med en fotodokumentasjon i rapporten, for å omtale alle hyttene i fangstfeltet.

Pittoresk er hytta ved Magdalenefjord som nesten er rast helt sammen. Hytta er meget forvridd, slik at tegnearbeid er vanskelig i forhold til perspektivet. Vi har derfor tegnet den ene fasaden, som lot seg tegne. To av de andre tre fasader er sterkt forvridd, en fasade er kollapset. Vi avstod derfor fra en videre tegnedokumentasjon, ikke minst pga. tidsbruk og værforhold.

Hyttene ved Hamburgbukta, Kvedfjord og Ræderfjellet er ruiner. Vi tok bilder av ruiner og rester vi fant ved stedene, men avsto fra en tegnerekonstruksjon.

Mye av Bjørnhamnas eksteriør er bevart. Dette, og hyttens autentisitet gjør denne hovedstasjonen til en svært betydelig kulturminne for fangstmannslivet på Svalbard. Privat bilde J. Bohlmann

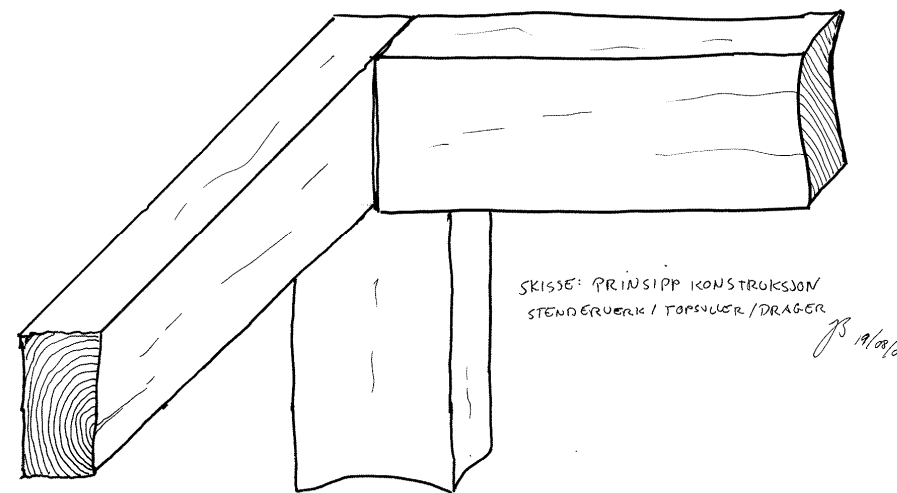
En særstilling inntar hovedstasjonshytta ved Bjørnhamna. Hytta er i god stand og kan tjene som basisstasjon for Sysselmannen. Samtidig er mye av det originale interiør, samt et rikt eksteriør, bevart og i forholdsvis god stand. Bjørnhamna ble dokumentert av Mjaaland i 1984. På bakgrunn av at hytta er i god stand, har vi valgt å utfylle Mjaalands arbeid der vi har ansett dette som meningsfullt; ved å ta med et snitt gjennom stuen/bislaget samt tegning av en fasade. Det viste seg at fasadene ikke har forandret mye av sitt utseende siden 1984; derfor er kun den ene fasaden tegnet av oss. Alle tegninger av Nils Mjaaland er med i rapporten, slik at de ulike dokumentasjonene kan utfylle hverandre.

Prinsipielt er alle tegninger utført i målestokk 1:20. Det hadde vært mulig å tegne en del hytter i en større målestokk, 1:10, men vi har valgt å se bort fra dette. Formateringen av rapporten for egen utskrift via internett medfører at tegningene varierer i gjengitte størrelser. Det er derfor i hver tegning medgitt en meterskala i den angitte målestokk. Tegningene av Nils Mjaaland er opprinnelig produsert i M 1.50. Internettformateringen kan forårsake unøyaktigheter i foreliggende rapport. For å finne størrelse i Mjaalands tegninger må enn derfor bruke de nye tegninger som referanser.

Det praktiske dokumentasjonsarbeidet ble utført slik som det er beskrevet i kompendiet av Kjeld Magnussen. Denne boken er også referansegrunnlag for alle bygningsspesifikke termer vi bruker i rapporten. (Magnussen, K., Lowzow, I.: Hus, studiehefte nr.2, Institutt for folkegransking, Universitet Oslo, 1977) I tillegg til tegningene har vi beskrevet hyttenes oppbygning. For det meste skilles det mellom konstruksjon, tak, interiør og eksteriør samt nødvendige tilleggsopplysninger. Vi tok avstand fra å rekonstruere nedfalte eller skjulte deler av hyttene eller ruinene; men satte fokus på å sanke så mye tilgjengelig informasjon som mulige ut av det synlige materialet. Alle tegningene ble utført før vi fotograferte hyttene. Grunnen til dette er at tegningen fanget oppmerksomheten på spesielle og mindre markante byggetekniske detaljer. Framfor fotografiet skal tegningene fremheve hyttenes konstruktive karakter. I tegningene gjelder ikke

plasseringen av spiker og pappstift på millimeter, men å tydeliggjøre markante spikerplasseringene der disse forteller noen om konstruksjonen av hyttene.

Hyttenes konstruksjon er gjennomgående meget enkel. Dersom hyttene har stenderverk i hjørnene, ser konstruksjonen for det meste ut som skissen nedenfor viser—på en vertical stender hviler enkel dragger, som bærer taket.

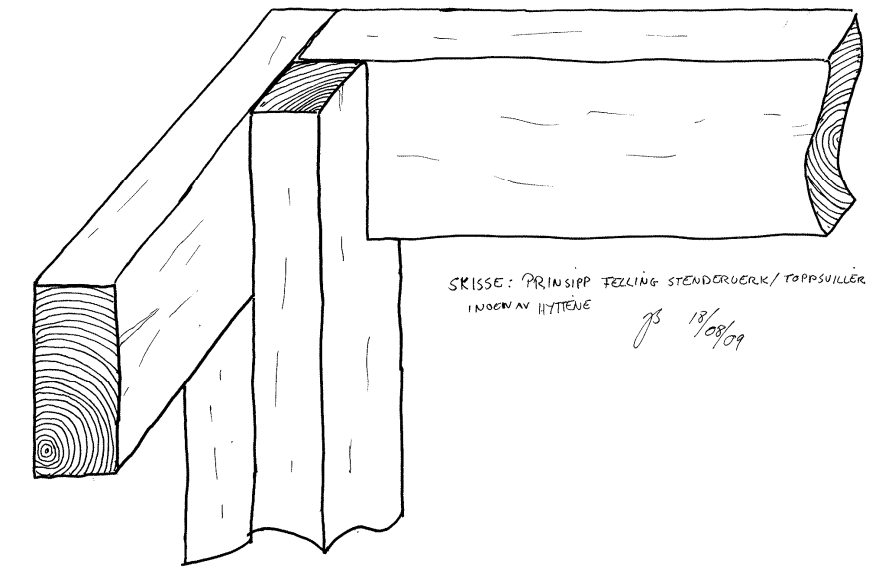

Hjørnekonstruksjonen ved de fleste hytter. Takbærer hviler på enkle stender.

Den mest avanserte byggingsmåte fant vi ved Svenskegattshytten. Her er sammenføringen mer kompleks, som tegningen til høyre viser.

Billedokumentasjonen er tatt etter at tegnearbeidet ble utført. Fotografiene skal utfylle tegningene og gi tilleggsopplysninger om tilstanden, rester av interiøret osv. Noen av bildene er overeksponert. Dermed er bildene mindre vakre for det estetiske øyet, men viser flere bygningstekniske detaljer som ellers ikke ville være tydelig på tegningene. Mens alle bilder og bildelister blitt produsert av Jakob Surlykke Fink., tok Jörn Bohlmann ansvaret for hyttenes dokumentasjon som beskrivende tekst. Tegnearbeidet blitt utført av begge to. For det meste har Jakob Surlykke Fink tegnet hyttenes plan og snitt, mens Jörn Bohlmann

har tegnet hyttenes fasader; men arbeidsfordeling har variert noen under feltarbeidet.

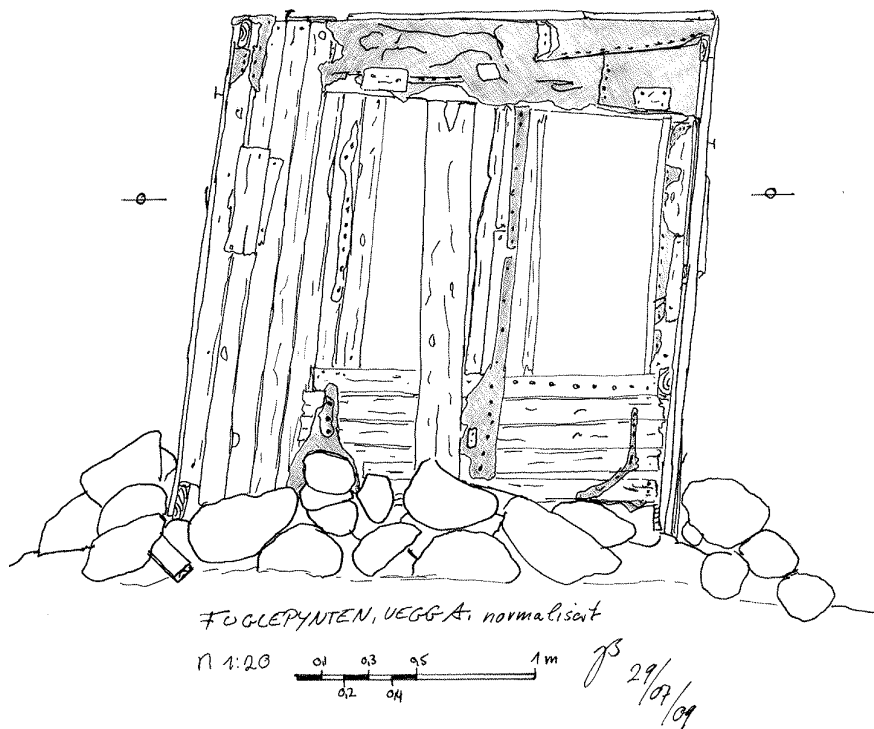

Hjørnekonstruksjonen ved Svenskegattshytten. Den vertikale stender er satt sammen av to planker. Dette tillater en enkel felling av dragerne.

Vi hadde lange arbeidsdager under dokumentering av de ulike hytter. Dette skyldes delvis lange båtturer til de ulike objekter samt et overhengende arbeidspress i forhold til været. Noen steder var vanskelig å nå med vår lille gummiått, andre var meget utsatt for å lande med vind fra bestemte retninger. Vi har derfor valgt å jobbe lange dager dersom forholdene lå til rette. Ved Svenskegattet hadde vi flere ganger isbjørn rett i nærheten av hytta; noe som distraherer vår oppmerksomhet i omgang med millimeterpapir og reduksjonslinjal betydelig.

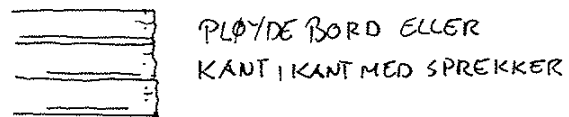
Alle skisser i felt ble utført på millimeterpapir og senere rentegnet i Sysselmannens administrasjonsbygg etter avsluttet feltperiode. Vi har brukt ulike millimeterpapir; vanlig 80g/kvm og 120 g/kvm. Begge papir utvidet seg betydelig i felt; i regnvær var det rett og slett håpløst å tegne. Vannfast millimeterpapir har vist seg ubrukelig under de betingelser vi fant i felt. På grunn av utvidelse av millimeterpapiret har vi forholdt oss til papirets rutenett, ikke til reduksjonslinjalen, slik at feil grunnet papirets hydrokroskopiske egenskaper minimeres.

Vi har valgt å omtale fasaden med døren som fasade A i rapporten. Alle andre fasader blir kalt B, C og D i retning med klokka rundt hytta.

Alle fasader med dør kalles A-fasade. Denne betegnel-
se tar ikke noe hensyn til himmelretninger fasaden ori-
enter seg til. Derimot har hver plantegning angitt him-
melretninger. Innledningsvis for hver hytte er det gitt et
kartutsnitt med hyttens plassering i terrenget

Denne benevningen på fasadene tar ikke hensyn til
plassering i forhold til himmelretninger. Likevel omtales
de ulike fasader ofte som vendt mot vest, nord osv. For
at leseren skal kunne plassere hyttene i forhold til
himmelretning er alle plantegninger forsynt med en pil
som peker mot magnetisk nord, slik at alle fasader kan
plasseres i terrenget. Dessuten har vi valgt å gjengi et
kartutsnitt, som plasserer hytta i forhold til strandlinjen.
Vi mener bestemt at plassering i terrenget er en betyde-
lig faktor i fangstmennenes kunnskap og viten om natur-
forholdene, fremherskende vindretninger osv. For de
spesielt interessert er det mulig å sette plantegningen
og kartutsnittet med hyttens plassering i terreng i for-
hold til hverandre. Dette vil tillate en nøye plassering av
hyttens fasader i forhold til strandkanten respektive
terrenget generelt.

PLØYDE BORD ELLER
KANT I KANT MED SPREKKER

SVART PAPP

STEIN

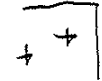
STEINRØYS

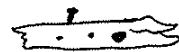
ENDEVED MED DEFINERT MARG

ENDEVED, MARG UDEFINERT

GLASSRUTE

SPIKERHODER I PLANK

JORDSNØNN

GRÅPAPP/ULL PAPP

METALLBESLAG,
METALLHENGSLER E.L.

Å lese tegningene er selvforklarende. Ovenfor er tegn-
forklaring. Ved de operative hovedstasjonshytter Sally-
hamn og Bjørnhamna er vindusåpningene dekket med
glass.

Feltarbeidet

Etter ankomst Longyearbyen hadde vi en snau uke på å
forberede feltarbeidet. Dette inneholdt opplæring i bruk
av politisamband, skytetrening og opplæring i forhold til
isbjørn, klargjøring av utstyr, proviant og båt osv. Etter en
rolig sjøreise med Nordsysse, tjenestefartøyet for myn-
digheten på Svalbard, ble vi satt ut ved Sallyhamn den
17. juli. Vi hadde Sallyhamn, en fullt operativ base i

nordvest Spitsbergen som fast stasjon de første to
ukene av arbeidet. Etter den daglige radiokontakt med
Vakthavende i Longyearbyen og oppdatering av vær-
meldingen, kjørte vi med gummibåten til de ulike hyt-
tene. Svenskegattet ligger i nærheten til Sallyhamn, slik
at vi kunne gå til denne hytten.

Dokumentasjonslagets framkomstmiddel, en gummi-
båt med påhengsmotor (40 hestekrefter). Privat bilde
O.J. Malmo.

Etter fullføring av full dokumentasjon på fangstfelt 24,
pakket vi all proviant og utstyr i gummibåten for å for-
flytte hovedbasen sørover til Bjørnhamna. En vindstille,
men meget tåket dag, reiste vi ned Smeerenburgfjorden
med hele flyttelasset. I Bjørnhamna hadde vi gleden av
å være en hel uke, før vi forflyttet basen en gang til, til
tjenestehytta ved Gravneset i Magdalenefjorden. Fra
denne hytta hadde vi anledning til å reise de lange
sjøstrekningene ned til Hamburgbukta, Kvedfjorden og
Ræderfjellet. Som planlagt avsluttet vi feltperioden den
13. august; da et helikopter hentet oss.
Vi hadde den store glede – og spenning i den arktiske
hverdag – å oppleve både hvalross og isbjørn mens vi
dokumenterte fangsthyttene. I Sallyhamn hadde vi des-
suten flere ganger besøk av hvalross ved husets strand,
kun et par titall meter unna hytta. Mens besøket av
disse store og ikke velluktende dyr etter hvert ble mer

hverdagslige for oss, var møtene med isbjørn alltid spennende. Nærheten av isbjørn er meget distraherende dersom man egentlig er opptatt av millimeterpapir og reduksjonslinjal – men isbjørnene var krydder i et spennende feltarbeid vi hadde glede av å utføre.

Og hvem er vi?

Jakob Fink er født i Danmark og har vokst opp på Grønland. Han har cand. mag innen friluftsliv med etnologi i fagkretsen.

Jörn Bohlmann er født i Hamburg /Tyskland. Med bakgrunn i to tradisjonelle håndverksutdanninger, seilmaking og trebåtbygging, skriver han for tiden en doktorgrad innen *teknisk bygningsvern og restaurering* ved Høgskolen i Sør-Trøndelag.

Avslutningsvis vil vi takke alle støttespillere som var involvert i prosjektet; Nils Mjaaland for hans innsats i 1984; Terje Planke og Magnus Wammen for nyttige tips angående tegne- og feltarbeidet; kulturminnerådgiver for Sysselemannen, Siri Hoem som engasjerte oss og ikke minst alle andre ansatte hos Sysselemannen på Svalbard som hjalp oss før, under og etter feltarbeidet. Organiseringen av prosjektet var ikke bare eksemplarisk god på alle plan – deres mottagelse og vennlighet var også en ren fryd og glede og gjorde prosjektet til et uforglemmelig minne for oss.

God lesing!

Jörn Bohlmann og Jakob Surlykke Fink,

august/september 2009

Flathuken

Bistasjonen "Flathukhytta" bygd av Arthur Oxaas i 1924 (Oxaas' dagbok) Tegning i Oxaas' dagbok 1924-25.

**Posisjon 33X 0437276 og 8865639 UTM +/- 5 meter, oppmålt 19. og 22.07.2009
Askeladden ID: 93704**

Beliggenhet

Flathuken gjør sitt navn all ære; en nordvendt slette av omtrent 800 ganger 400 meter er avgrenset av høye fjell på sørsiden. Om sommeren er adkomsten vanskelig. Hukene vender ut mot det polare hav uten noen vik eller bukt som gir le for båter og fartøy. Stranden består av store rullestein; det er langgrunt. Selv med vår Zodiak var det vanskelig å finne et sted for å komme i land. Flathuken er meget værhardt og utsatt for alle vinder fra den nordlige sektor. En naturlig fordypning som ligger omtrent 100 meter vest for hytten er full av drivtømmer. Ferskvann fant vi derimot ikke i umiddelbar nærhet til hytten.

Bilde 1825

Konstruksjon

Selve hyttekonstruksjon er meget enkel. Med en størrelse av omtrent 2,50 ganger 1,70 meter består hytten av fire hjørnestolper av ulike dimensjoner. Veggen mot vest støttes av to plank med 140 x30 millimeter pløyde bord; denne dimensjon er det fremherskende materiale i hele hytten. Det sørøstlige hjørnet dannes av en stolpe med 50x100 millimeter. Veggen mot nord er påspikret en stolpe som er 30x50 millimeter (danner hjørnet mot nordøst).

Hyttens inngangsdør vender mot sør; først kommer man inn i et forrom av ca. 0,80x1,70 m størrelse. Stuen inngangsdør ligger i direkte forlengelse av utdøren, stuen har en størrelse av ca. 1,70m i kvadrat.

Størstedelen av veggene består av pløyde bord med en tykkelse av 30 og en bredde av 140 millimeter. Veggene mot vest og øst (fasade B og fasade D) er tømret sammen av dette material. Vestsiden (fasade B) er lagt med fjæren vendt oppover, østsiden med fjæren nedover. På den nordvendte fasade (vegg C) er de tre nederste bord av et tynnere panellag (ca.25x100 millimeter). Ved den sørvendte fasade (vegg A) er kun de to øverste omfar av 140x30 millimeter pløyde bord – resten er 25x100 millimeter. Alle vegger hadde glugghull, unntatt vegg A som hadde et hull i inngangsdøren. Det eneste glugghull som er bevart, er på den østvendte fasade; her er glugghullet saget ut av de pløyde bord. Veggene B og C er ikke hel; i fasade B mangler et omfar av 140 millimeter høyde, på den nordvendte mangler to omfar med tilsammen 280mm høyde. I begge fasader finns det tydelige plasseringsspor av glugghull. Det er meget sannsynlig at glugghullene har delt omfarene i fasaden; etter at glugghullene (med rammeverket) falt ut, raste etter hvert også de delte bord ned.

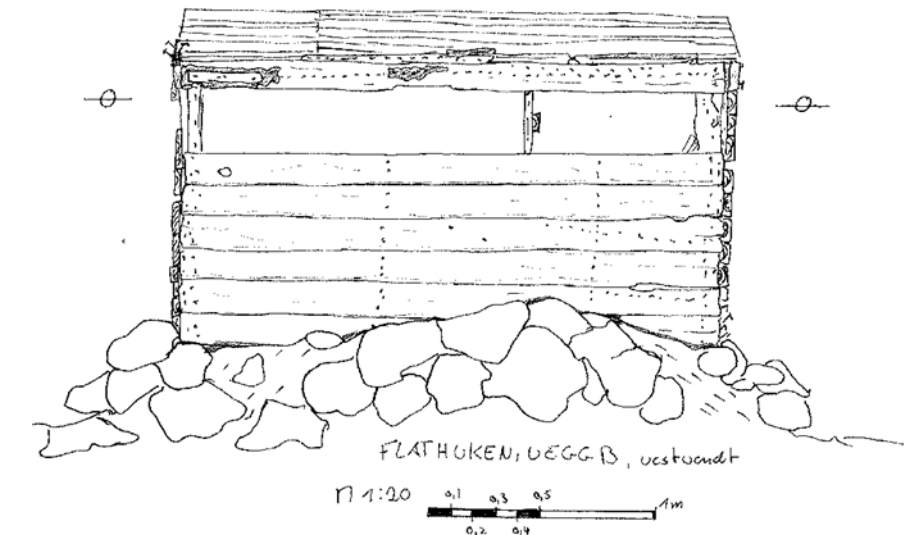
Taket

Taket er et pulttak, som heller om ca. 20 cm nedover mot vest. Det er de pløyde bord av 140x30 millimeter, som utgjør taket. Bordene er orientert i retning nord – sør. Taket har to kvadratiske hull der, hvor ovnen og takventilen har stått. Et hull er 18x15 cm, det andre 14x14 cm stort. Hullene er plassert direkte på siden av hverandre – i hellretningen står det mindre over det større. Begge to er forsynet med et listverk av ca. 30x30 millimeter rundt seg. Taket er ikke inntakt. I likhet med glugghullene har hullene for ovnsrør og lufting svekket takkonstruksjonen, slik at taket raste sammen. Innvendig finnes det ingen takbjelke eller toppsviller. Kun den sørlige vegg er forsynet med et kraftig spikerslag av 50x110 millimeter. Denne bjelke/bunnsvill hviler ikke på hjørnestolper; den er kun satt på plass som spikerslag i sideveggen.

Hytten er omkranset av en del stein og jord; vegg B mot vest og vegg D mot øst har i tillegg en forhøyet steinrøys av ca. 60 cm høyde. Vegg B har en del innskjæringer 2.8.1978 KURT + AIRA BUCHER og noen andre symboler og bokstaver lengre sør på fasaden.

Interiør

Interiøret er meget enkelt; over en dørterskel av 28 cm høyde kommer man inn i et knøttlite forrom med 80 cm dybde. I direkte forlengelse av utgangsdøren står en dør til hyttens varme del; en enkel labankdør med hengsler av lær. Forrommet har ikke golv. Skilleveggen mellom forrom og stuen består av kraftige pløyde bord av 140x30 millimeter. Disse står så tett under taket at skilleveggen bidrog til stabiliteten i hytten.

Fasade B

Stuen har på nordsiden en seng over hele stuens bredde, 170 cm. Bredde i sengen var 62 cm respektive 68 cm, med underkanten 46 cm over gulvnivået. På vestsiden, altså på venstre siden av døren når man kommer inn, var det plassert en oven. Vis a vis den er det to enkle knekter for en reol eller et smalt klaffbord. Ovnen har vært plassert på et lett forhøyet fundament av pløyde bord, 80x100 cm. Det er ingen andre merker for noen hyller eller reoler i stuen unntatt en forseggjort konstruksjon på det nordvestlige hjørnet over sengen. En reol med et utsnitt støttes av en stav i 45° vinkel i forhold til veggen. Hyllen kan ha vært et oppheng for en lampe eller lignende. Golvet ved inngangsdøren består av 10 cm brede bord. Hele interiøret er meget forfallent, og ingenting er inntakt. Selve ovnen med en høyde av ca. 35 cm og en diameter av ca. 32 cm er meget rusten; rester av et ovnsrør med 11 cm diameter ligger i hytten.

Påfallende er et lite glugghull med dobbelt vindusglass i en egen ramme, se detaljtegning. Glugghullet kan ha vært plassert i nordveggen eller vestveggen. Bordene er av furu; bra kvalitet med tette årringer.

Den vestvendte nederste del av fasaden, på omtrent en kvadratmeter størrelse, er "innrammet" av en tett rekke med spiker; under nesten alle av disse spikerhoder sitter rester av tynn papp. En slik spikerrekke med rester av papp strekker seg horisontal til østsiden av veggen, omtrent 50 cm over bakkenivået. Under spikerne på østsiden av fasaden er ingen papp synlig. Påfallende er, at den nest øverste bordgang mangler; utstemmingene tyder på plasseringen av et glugghull omtrent i midten av bordgangen. Rester av et spikerslag som sitter på overkanten av glugghullets utstemming bekrefter dette. Fasaden er steinsatt langs bakken.

Vegg D, østvendt, består av de samme materialene; pløyd furubord. Vegg D er derimot satt opp slik at noten vender ned, mens fjæren opp. Veggen er intakt. Et glugghull omtrent i midten av veggen med rester av kitt innvendig og påspikret list utvendig. På glugghullet høyre side (nordside) er det festet en karm med en slåe. I omtrent 30 cm avstand til venstre for glugghullet er det påspikret en liten kloss. Veggen er innrammet av en steinrøys av omtrent 55 cm høyde, som er høyest på midten og avfallende mot veggens ytterkant.

Det finns nesten ingen rester av papp, verken på veggene eller på taket. Med en del spikerrekker langs vegg og taket er det derimot tydelig, at papp hadde en viktig funksjon for å holde hytten tett både mot regn, snødrev og vind.

Annet

Det fantes ingen andre rester av redskap eller inventar i nærheten av hytten. Nevneverdig er en dør som ligger omtrent 5 m bort fra hytten. Døren er en labankdør med tre enkle, horisontale spikerslag som binder fire pløyd bord (140x30 cm) sammen. Et utsnitt midt i døren danner et glugghull. Dette glugghullet er blitt dekket av et enkelt lokk med lærhengsler på lokkets underkant. Hytten bød dermed på muligheter for å speide ut i alle fire himmelretning uten at man måtte forlate hytten – den eneste komfortable detalj vi fant ved Flathuken.

Bildeliste Flathuken

- 0003 Vanskelige oppmålingsforhold
- 0004 Koordinatsystemet
- 0006 Fasade D
- 1825 Hytta i terrenget sett fra stranden
- 1836 Hytta i terrenget
- 5481 Fasade A
- 5484 Hjørne A-B
- 5486 Fasade B
- 5488 Hjørne B-C
- 5489 Fasade C
- 5492 Hjørne C-D
- 5497 Hjørne D-A
- 5498 Utgangsdør
- 5499 Inskripsjoner i vegg B: T 55 E 1978
- 5500 Inskripsjoner i vegg B: 2/8 1978, Kurt & Hira,
- 5501 Tak, sett litt fra siden slik at ovnsgjennomføringen kommer frem
- 5503 Hele taket
- 5504 Spor etter glugge på vegg C
- 5505 Vindu på vegg D, innvendig
- 5506 Innvendig vegg D med knekter på veggen til bord og rester etter sengen til venstre
- 5508 Innvendig hjørne B-C, rester etter seng og oven står til venstre i bildet
- 5509 Innvendig vegg C, plassering av gluggen
- 5510 Ovn
- 5514 Innvendig hjørne B-C, tetting av kvist med treplugg
- 5517 Takventil
- 5519 Takventil og rester etter gjennomføringen av ovnsrør
- 5520 Konstruksjon over sengen, lysholder av et slag
- 5522 Forrom med hjørne konstruksjon A-B
- 5523 Øvre del av samme hjørnekonstruksjon
- 5524 Forrom med vegg inn mot stuen
- 5525 Nedre del av ovenstående bilde
- 5527 Plasseringen av konstruksjonen over sengen
- 5528 Plasseringen av vindu i vegg D i forhold til sengen og knekt
- 5529 Rester lærhengsel for stuedør
- 5530 Rester etter lærhengsel for stuedør, nedre del
- 5531 Takbjelke og hjørnekonstruksjon innvendig D-A

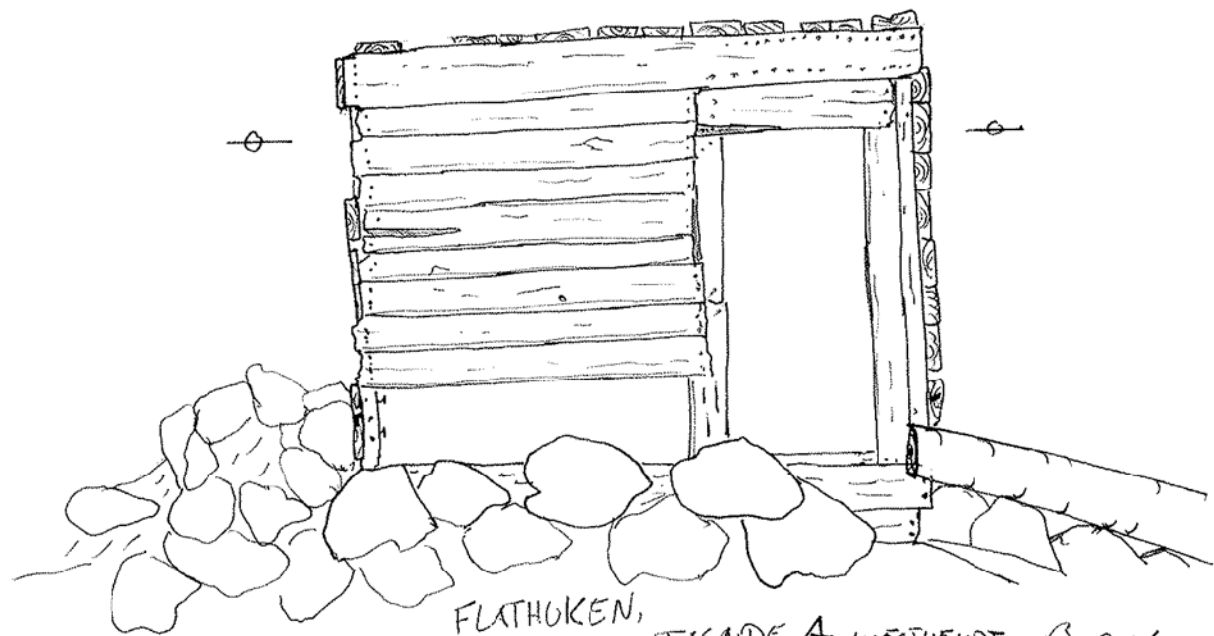
- 5532 Innvendig ramme for utgangsdør
- 5534 Konstruksjon over seng sett utefra
- 5535 Rester etter gluggen til vegg B eller C
- 5536 Samme glugge sett ovenfra, dobbeltglass
- 5538 Hytta i terrenget med fuglefjellet i bakgrunnen
- 5539 Hytta i terrenget med stranden i bakgrunnen

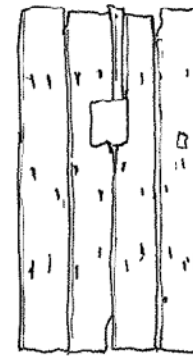
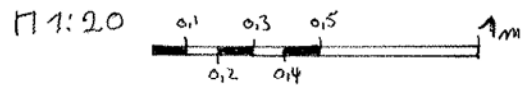
Bilde 0006 og 0003

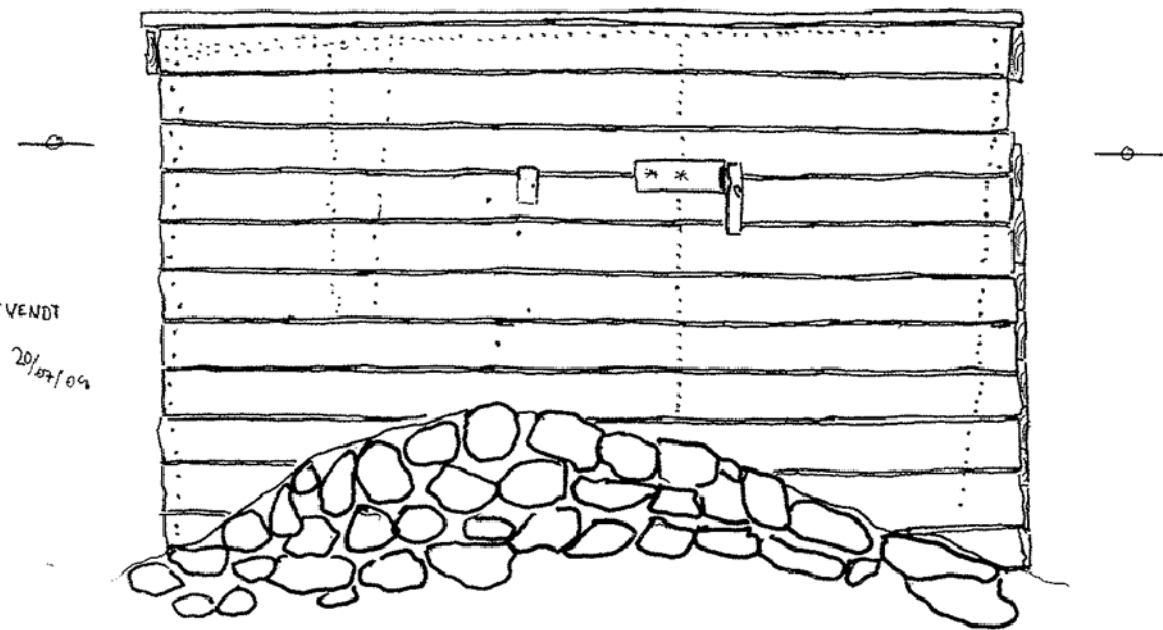
De to øverste bilder: 5510 og 5508—alle andre bilder er privat J. Bohlmann

FLATHUKEN,
 FASADE A, WESTVENDT JSF 20/07/09

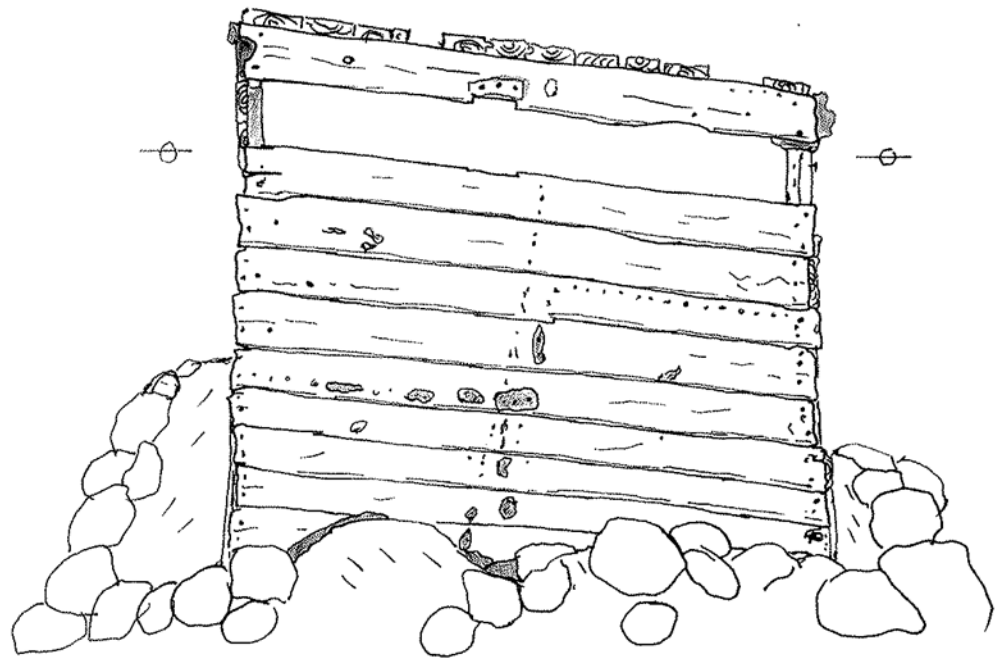

DÖR, FLATHUKEN,
 PLÖYDE BORD, BÖYDE SPILKER
 UTVENDIG M 1:20 JSF 22/07/09

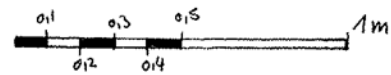
FLATHUKEN
 FASADE D ÖSTVENDT
 M 1:20 JSF 20/07/09

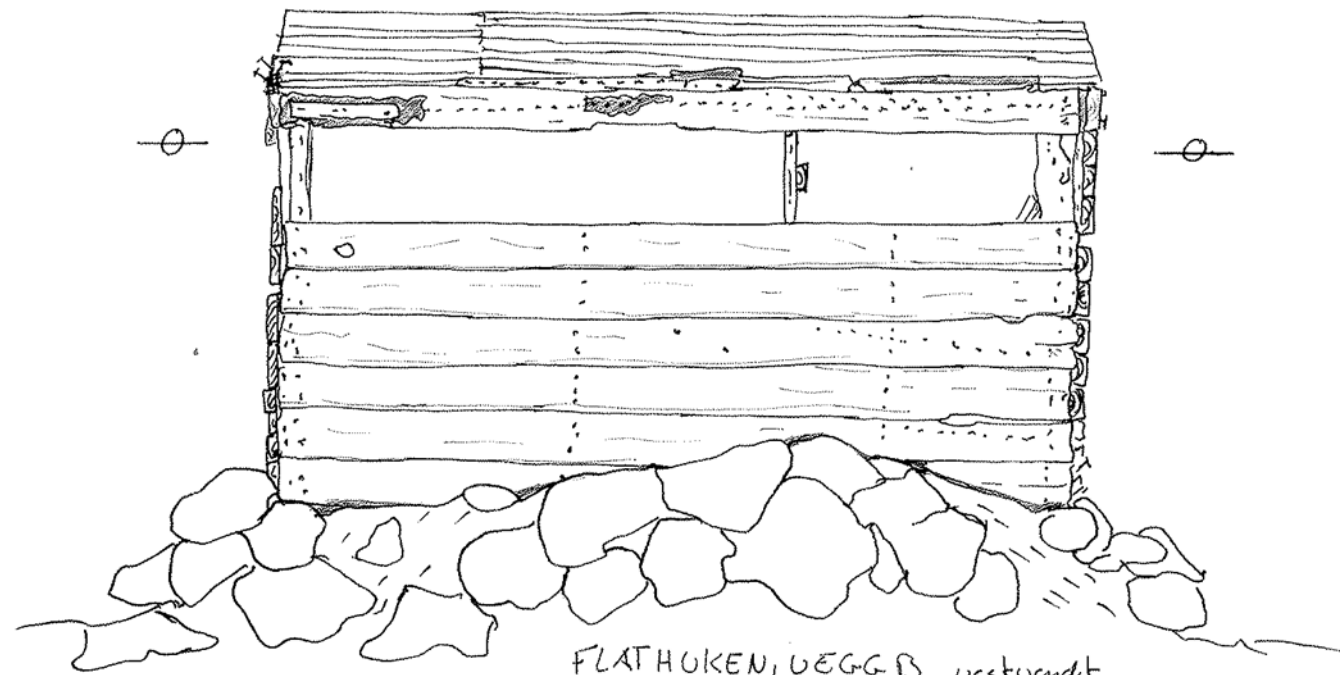

FLATHUKEN, FASADE C, NORÐVENDI

1:20

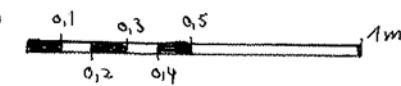

26/07/09

FLATHUKEN, VEGG B, vestuandi

1:20

Hamiltonbukta

Bistasjonen på vestsiden av Raudfjorden nord for Hamiltonbreen, bygd av Arthur Oxaas i 1925.

Posisjon 33X 0437988 og 8861597 UTM +/- 3 meter, oppmålt 23.07.2009
Askeladden ID: mangler

Beliggenhet

Bistasjonen ved Hamilton Bay ligger i et naturskjønt område. En stor vik danner en meget beskyttet havn på vestsiden av Raudfjorden. Noen holmer og skjær ligger i innseilingen og beskytter mot vind fra de østlige sektorer; mot vest er viken omkranset av høye fjell. En bre munner direkte ut i viken. Breen ga oss under oppmålingen av hytten ikke bare et pittoresk panorama; den sendte oss også mange tordenlyder av sprekkdannelse og kalving. Snødekkete fjell på østsiden av Raudfjorden og det åpne Polarhav i nord danner en fantastisk horisont ved Hamilton Bay.

Bistasjonen ligger på en østvendt slette av ca.400 ganger 800 meter størrelse. Fjellene i vest og selveste Raudfjorden i øst begrenser sletten som ligger på nord-siden av Hamiltonbukta. Sletten ligger kun få meter over havnivået og er preget av mange store stein og en karrig vegetasjon. Det finns en bekk omtrent 70 meter øst for hytten og rikelig med drivved langs rullesteinstranden. Hytten står ikke mer enn omtrent 30 meter bort fra strandlinjen (med vegg B, sørvendt).

Privat bilde J. Bohlmann

Konstruksjon

Bistasjonen ved Hamilton Bay er meget enkelt sammen satt og har mange likhetstrekk med Flathuken. Hytten har et areal av 1,70 ganger 2,50 meter. Det finnes ingen form for stenderverk ved veggene som vender mot vest (vegg C, den korte vegg i stuen). Kun ved fasade A, i

det nordøst vendte hjørnet, er det påsatt en stender av 35x100 millimeter; stenderen tjener som innvendig spikerslag for bordene ved vegg D. Hjørnet som dannes av fasade A og B (hyttens hjørne som vender mot sørøst), har ingen form for stenderverk. Her tjener det ytterste bord ved fasade A som stender og som spikerslag for bordene av vegg B. Ellers er det kun et par skråband som har en avstivende funksjon i hytten; montert på hyttens lange vegger (fasade B og D) dekker disse skråband allikevel ikke alle panelbordene på veggene. Heller ikke takbjelkene/toppsviller er innfelt i veggene eller får støtte av noen stender. Alle takbjelker/toppsviller (100x35 millimeter) tjener som spikerslag for de to korte ytterveggene (A og C) og for skilleveggen mellom forrom og stuen. Korte klosser av samme dimensjon er spikret som støtte for bjelkene i fasadeveggene under takbjelkenes/toppsvillenes ender.

Alle fasader omkranses av en ca.60 cm høy steinrøys. Kun vegg A med inngangen er omkranset av stein som ligger direkte på bakkenivået (men ikke der, hvor inngangsdøren har vært). Vegg B og D (mot sør og nord) dannes av liggende plank, 100x35 millimeter, som ligger kant i kant. Fordelingen av margen som vender inn eller ut virker tilfeldig. Kvaliteten i materialet varierer; en del påviser tette årringer, mens andre er grovere. De fleste av plankene er av furu.

Begge fasader har en åpning for et lite vindu (eller stort glugghull) av 33x26 cm størrelse. Det fantes ingen rester av glass eller linoljekitt i vinduene eller på steinrøysene under den. Derimot er det påspikret ved vinduernes innside enkle geriktslister av 100x35 millimeter dimensjonering. Disse forminsker åpningen av vinduene med to centimeter per side (vertikal). Dette har muligens dannet et anlegg for et vindusglass. Ved vinduet i vegg B finns det dessuten noen rester av listverk (omtrent 20x20 millimeter) i ca. 20 millimeter avstand fra vindusåpning, påspikret på utsiden av fasaden. Ved dette vinduet (i fasade B) er det også en kloss på vinduets høyre side påspikret i ytterveggen.

Fasade B er meget forvitret, og bordgangene nederst mot steinrøysen påviser store skader av forråtnelse. Steinrøysen ved fasade C, nordvendt, ligger i forlengelse av en diger stein.

Fasade C, vestvendt, består av stående panelbord, 100x35 millimeter. Denne vegg har ingen vindusåpning. Steinrøysen, omtrent 70 cm over bakken, presser veggene sterkt innover. Nederst mot steinrøysen er alle planker sterkt skadet av forråtnelse. Rester av svart papp stikker opp fra steinrøysen. Noen rester av horisontale plankestykker med rester av papp bevitner at hytten har vært dekket komplett med papp. Ved vegg B buler en takplank seg om tre centimeter oppover. På steinrøysen i hjørnet som dannes av vegg B og C (vendt mot sørvest) ligger en luke av 33x39 centimeter størrelse.

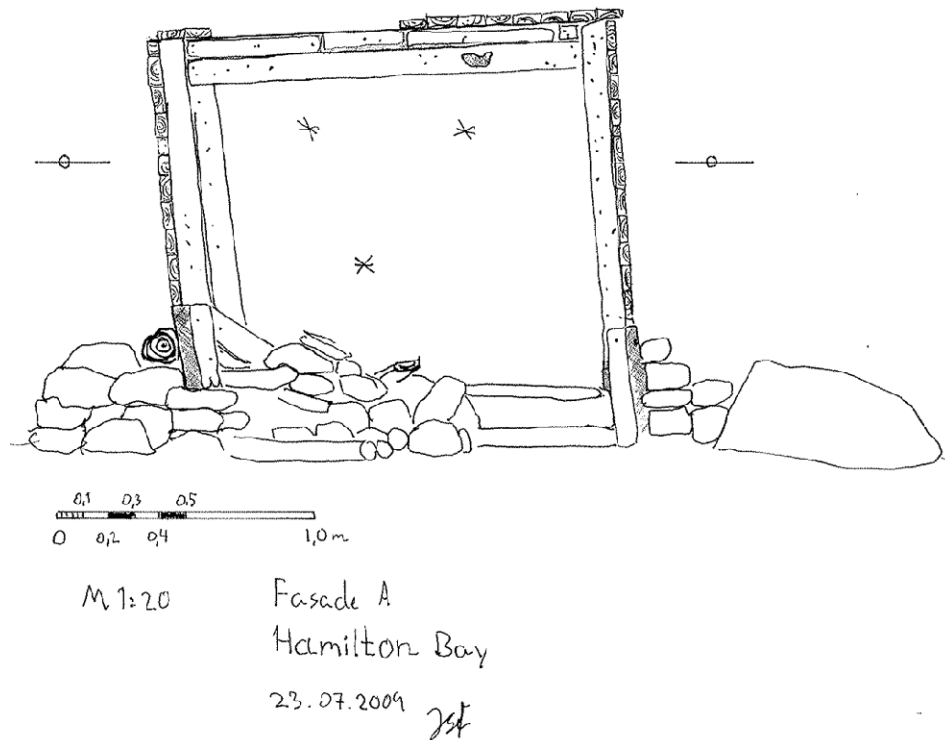
Privat bilde J. Bohlmann

Vegg A, som vender øst, er for det meste sammenrast. På fasadens sørside står det to stående panelbord av 100x35 millimeter. Den ytterste ender rett under taket. Den andre er kortere og tjener som støtte for et horisontalt panelbord som går tvers over fasaden til hjørnet D/A. En bordgang som ligger ca. 25 cm over bakken danner dørterskelen. Døren har sannsynlig vært plassert på veggens nordlige side; her ligger heller ingen stein rundt hyttens ytterside. En enkel, sammenrast labankdør rett utenfor dette hjørnet bekrefter denne an tagelse.

Taket

Taket er uten helling og består av 100x35 millimeter bord som ligger kant i kant orientert, i retning øst vest

(altså fra de korte veggene A og C). Halvparten av taket mangler (det som vender mot sør). Det finnes ingen spor av en gjennomføring av et ovnsrør i den eksisterende del av taket.

Fasade A

Interiør

Som Flathuken er hytten delt i to rom; et enkelt forrom av 170x80 cm størrelse og en stue med et areal av omtrent 180 x 170 cm. Innredningen er meget lik Flathuken. Skilleveggen er av stående plank (100x35 millimeter, kant i kant). Skilleveggen hadde med stor sannsynlighet en avstivende funksjon for hytten. Døren i skilleveggen (47x147 cm) var hengslet innkommende på høyre siden (altså nordsiden). Som hengsel tjente lærstriper. Dørkarmen dannes av skilleveggenes stående bord; mot nord, altså på høyre siden av inngangsdøren (innkommende) er skilleveggen 20 cm bred; her er lærhengsel festet på.

Sengen var plassert ved stuens vestside, fasade C, vis a vis døren, hvilende på spikerslag i fasaden (altså hode- og fotende av køyen). Disse spikerslag er forsynet med vertikale støtter. Sengen har en lengde av 170 cm og en bredde av omtrent 70 cm, plassert omtrent 50 cm over

gulvnivået. Over begge korte sider av sengen, omtrent 26 cm under taket, er det et horisontalt spikerslag på veggen. Rester av en ovn står på venstre side (når man kommer inn døren). Det er den samme type ovn som i Flathuken; en rund ovn med en diameter av omtrent 35 cm og en høyde av ca. 32 cm. Igjen står ovnen på et forhøyet fundament som er dekket med en forsinket blikkplate, omtrent 50x50 cm stort. Påfallende er et stort spadeblad ved siden av ovnen. Ovnsrør ligger utenfor hyttevegg A; to deler av 80 og 100 cm lengde og en diameter av 11 cm innvendig.

Privat bilde J. Bohlmann

Det er ingen tydelig spor av gulvbord ellers i hytten, men den vertikale støtte av de spikerslag som bar sengen antyder, hvor gulvet kunne ha vært plassert. Gulvet i forrommet har vært jord.

Interiøret er komplett sammenrast; det er ikke mye å rekonstruere ut av de mange kaotiske trebiter inne i hytten. Forfallet har kommet langt ved Hamilton Bay. Påfallende er rester av strie som henger under et spikerslag på innsiden av forrommet (på fasade B). Her henger også to ovnsringer på enkle spiker som er slått i veggen.

I likhet med Flathuken var konseptet å tette hytten ved Hamilton Bay basert på en flittig bruk av papp. Opp til fire lag kunne vi telle ved enkelte plasser, og rester av grå ullpapp på hyttens innside gjør det tydelig at papp

hadde en viktig funksjon for hyttene. I forrommet fant vi under spikerslaget rester av strie.

Privat bilde J. bohlmann

Annet

I området rundt hytten finnes det ikke mange spor av menneskelig virksomhet. Nevneverdig er kun en sagbukk som er plassert omtrent 70 m øst for hytten, direkte ved bekken. Ellers er det en enkel labankdør i det nordøstlige hjørnet, et spikret dørhåndtak av 17 cm lengde. Påfallende er en omtrent 120 cm høy varde, bygget av stein. Varden er plassert omtrent 150 m øst for hytten på Hundeneset, som danner innseilingen til Hamilton Bay. At hytten er plassert i et attraktivt jaktterreng er det ingen tvil om; i umiddelbar nærhet av hytten fant vi tydelige spor av både reinsdyr og isbjørn, så vel i snøen som på bar bakke. Dessuten hadde vi besøk av både hvalross og rev da vi var i gang å oppmåle og tegne hytten. Dette, og ikke minst den storslagene natur hytten er plassert i, gjorde vårt arbeid ved Hamilton Bay til en vakker opplevelse – hyttens dårlige tilstand til tross.

Bildeliste Hamiltonbukta

- 5055 Fasade B
- 5056 Hjørne B-C
- 5058 Detalj, vindu på vegg B
- 5061 Hjørne vegg B-C
- 5062 Fasade C
- 5064 Hjørne C-D
- 5065 Fasade D
- 5066 Detalj, vindu vegg D
- 5067 Hjørne D-A
- 5069 Hytteplassering i terrenget
- 5070 Detalj, vindu vegg D
- 5071 Detalj, nærbilde av hjørne D-C med papprester og pappspikerplassering
- 5072 Profil av vegg C, sammenrast steinmur
- 5074 Nærbilde av skjøt i liggende kledning vegg B
- 5075 Hele skjøten i vegg B
- 5077 Nederste del av stender i hjørne A-B
- 5078 Øverste del av stender i hjørne A-B
- 5079 Øverste del av stender i hjørne A-D
- 5081 Skjøt i kledning vegg D
- 5083 Venstre side av forrommet sett utefra, ovnsringer på veggen og skråband til stender/kledning
- 5086 Ovn, hevet fra gulvet med kasse. Påspikret blikk på toppen av kassen
- 5087 Vindu sett innefra vegg B
- 5089 Vindu, innefra perspektiv ned mot sengen
- 5092 Seng, relativt sammenrast
- 5093 Rester av innvendig papp
- 5094 Innvendig påspikret list for vindu. Vegg D
- 5095 Innvendig vegg under vindu vegg D, sett ovenfra. Rester av seng til venstre i bildet.
- 5096 Innvendig vegg under vindu vegg D, sett i vanlig perspektiv
- 5097 Innvendig vegg, hjørne mellom vegg C-D
- 5099 Døråpning ut til forrommet.
- 5100 Detalj av ovn. Perspektiv ovenfra
- 5101 Kombinert spikerslag og takbjelke. Ingen stender men en påspikret kloss fordeler trykket. Hjørne B- C.
- 5102 Kombinert spikerslag og takbjelke. Ingen stender men en påspikret kloss fordeler trykket. Hjørne C-D.

- 5103 Kombinert takbjelke og spikerslag for vegg mellom forrom og stua. Vegg D
- 5104 Kombinert takbjelke og spikerslag for vegg mellom forrom og stua. Vegg B
- 5105 Kombinert spikerslag og takbjelke. Ingen stender men en påspikret kloss fordeler trykket. Hjørne A-B
- 5106 Kombinert spikerslag og takbjelke. Ingen stender men en påspikret kloss fordeler trykket. Hjørne D-A
- 5107 Knust dør
- 5108 Ovnsrør foran røysmuren vegg A
- 5109 Spiker bøyd til som krampe for en haspekrok på dør mellom stua og forrom. Stuesiden
- 5111 Papp og spikerrester på takhjørne B-C
- 5113 Papp og spikerrester på tak. Vegg D
- 5115 Papp og spikerrester på tak.
- 5117 Detalj av vegg mellom forrom og stue. Kledningen er tilpasset høyden på bjelken for å støtte taket, på samme måte som et skipsskott
- 5119 Hyttas plassering i terrenget. Utsikt innover Raudfjorden mot Brucenesset.
- 5121 Hyttas plassering i terrenget. Utsikten inn mot Hamiltonbukten
- 5122 Hyttas plassering i terrenget. Inngangspartiet med et fuglefjell rett bak
- 5123 Inngangspartiet
- 5130 Støttemur vegg B, røysmur og jord
- 5131 Støttemur vegg D, røysmur og jord. Muren er bygd i forlengelse av den store steinen lengst borte.
- 5134 Rester av papp mellom støttemur og vegg. For vitring av veggen under vindu vegg D
- 5136 Rester av dørtrinnet
- 5137 Dørkarm fra forrommet inn til stuen. Lærhengsler på karmen.
- 5138 Nederste hengsel på karmen
- 5139 Spikerrester etter midterste hengsel
- 5140 Rester etter tekstil som tettlag mellom forrom og stue, antakelig strie, vegetabilsk
- 5141 Nærbilde av strien
- 5142 Nærbilde av strien
- 5143 Nærbilde av strien
- 5145 Nærbilde av den innvendige pappbekledningen
- 5147 Detalj av ovnen perspektiv i samme høyde

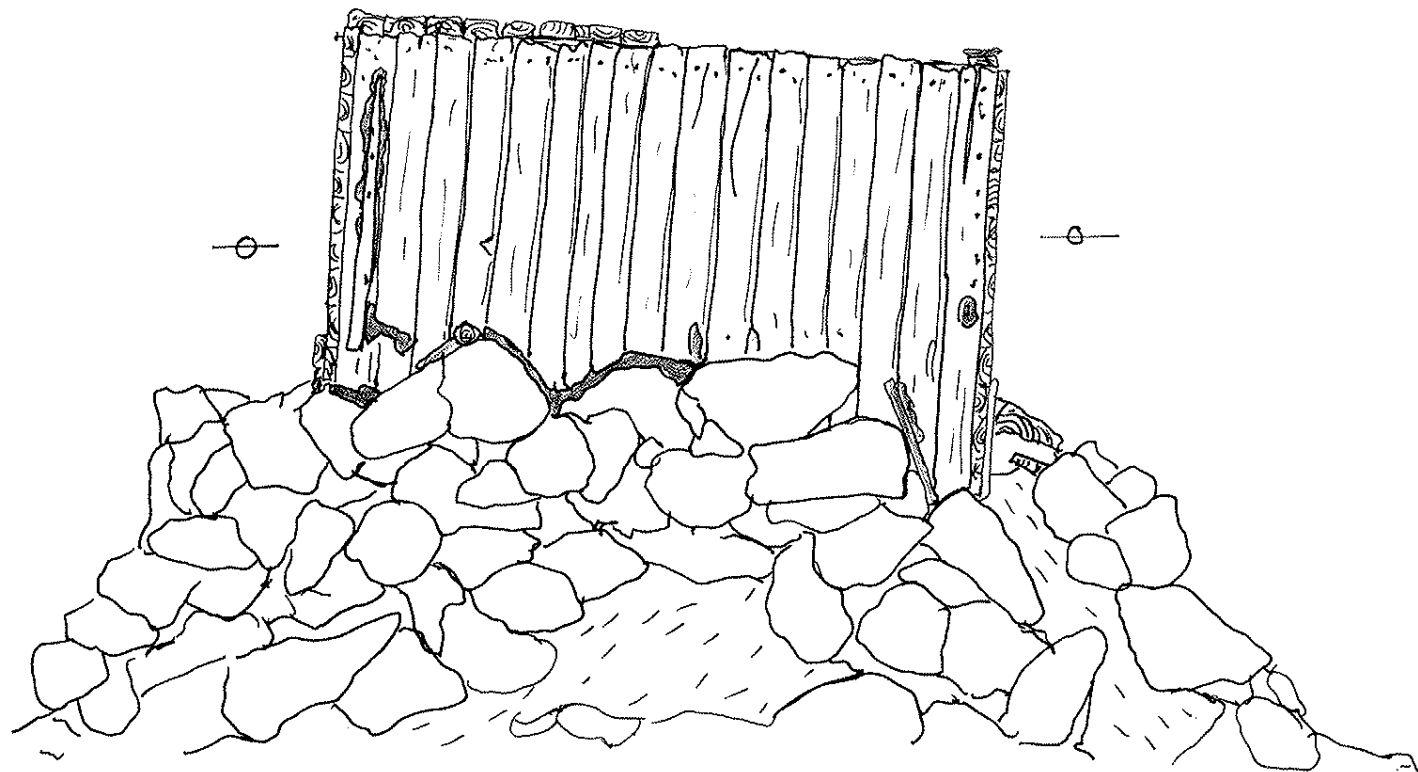
- 5148 Detalj av innredning. Håndtak av tre
- 5149 Sagespor på kledningen
- 5150 Sagespor på kledningen
- 5152 Gjenstand av jern. Muligvis til ovnen.

Bilde 5136 og 5101

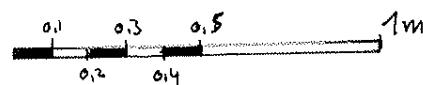

Bildet til venstre ovenfor: 5101—alle andre bilder er private bilder J. Bohlmann

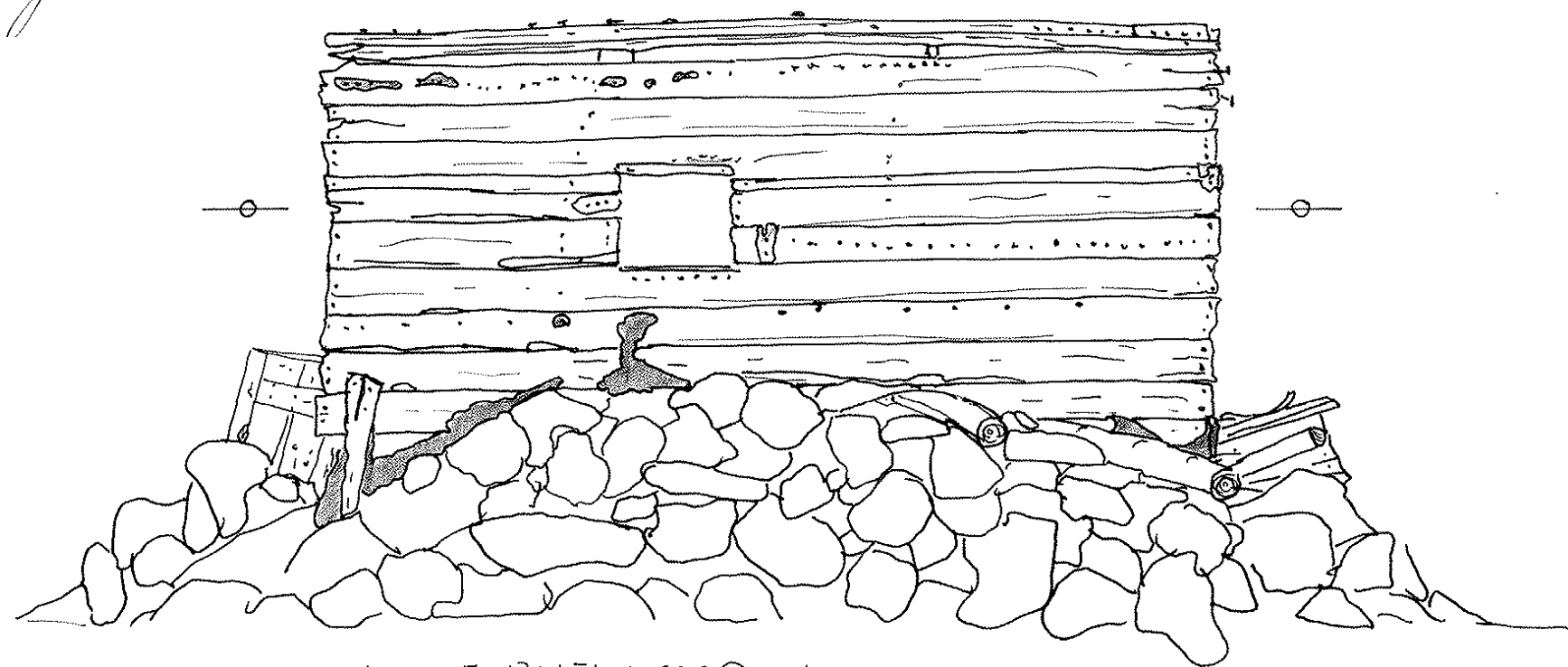

HAMILTONBUKTA, FASADE C, vestuendt.

M 1:20

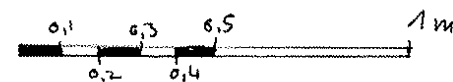

23/07/09 *β*

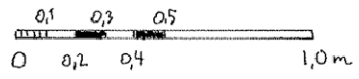
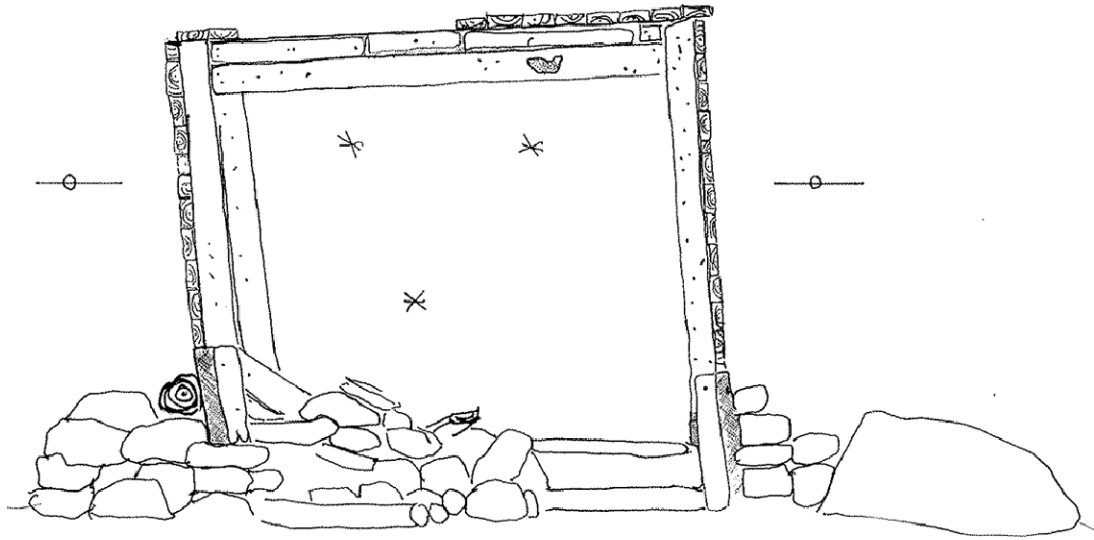

HAMILTONBUKTA, UEGG B, søruendt

M 1:20

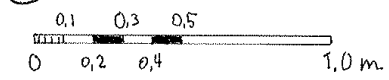
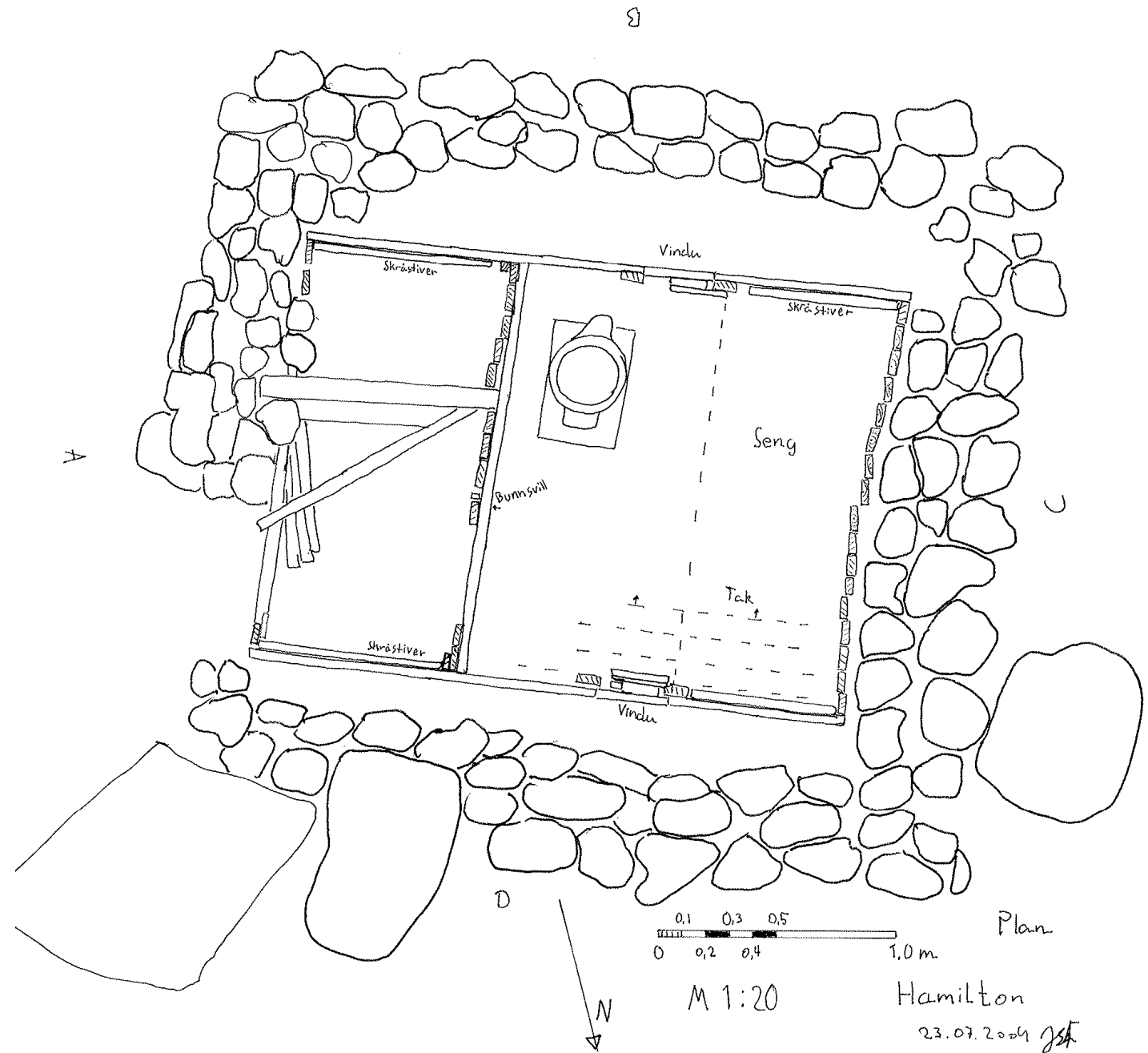
β 23/07/09

M 1:20

Fasade A
Hamilton Bay

23.07.2009 Jst

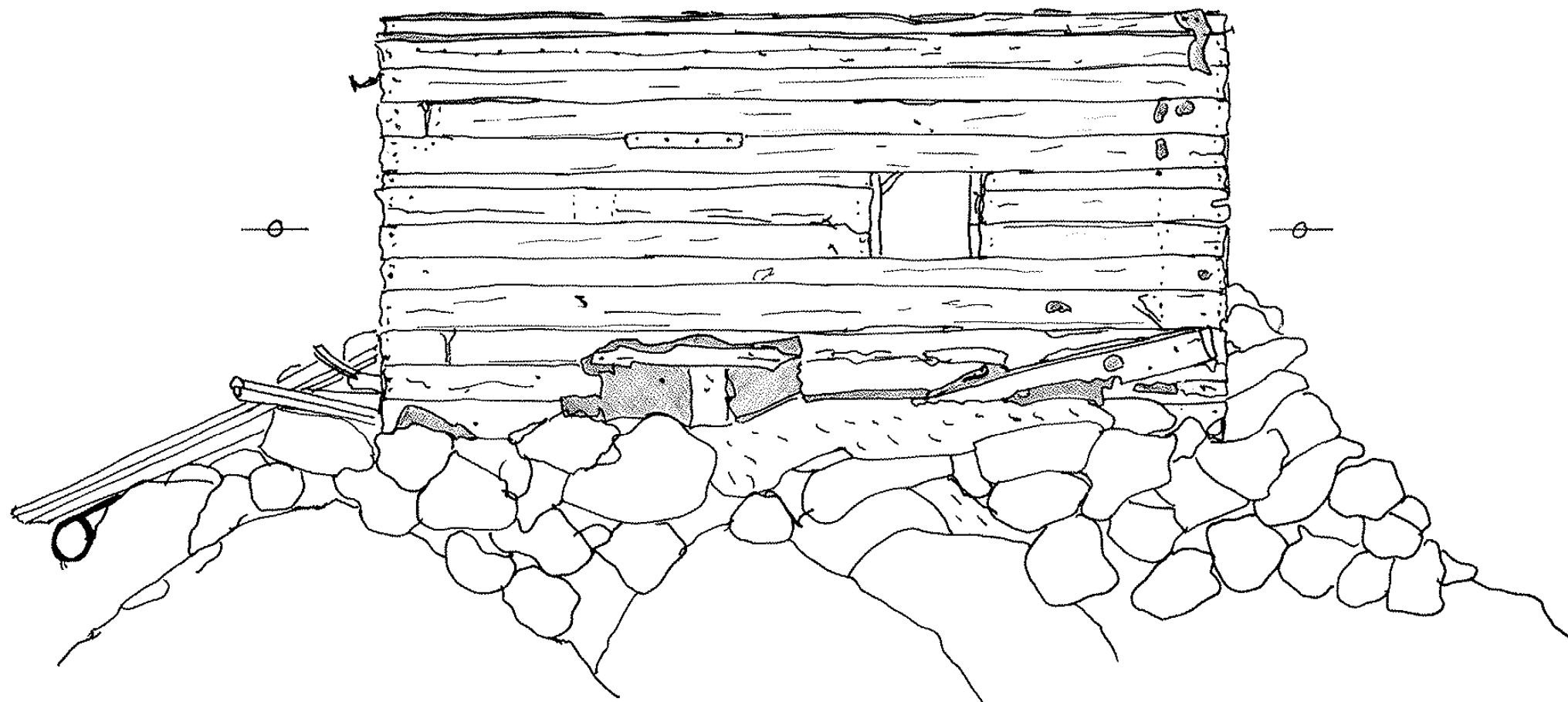

M 1:20

Plan

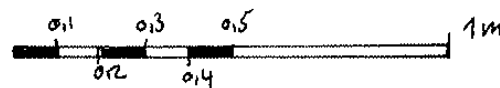
Hamilton

23.07.2009 Jst

HAMILTONBURKA, FASADE D, NOROUENDT

1:20

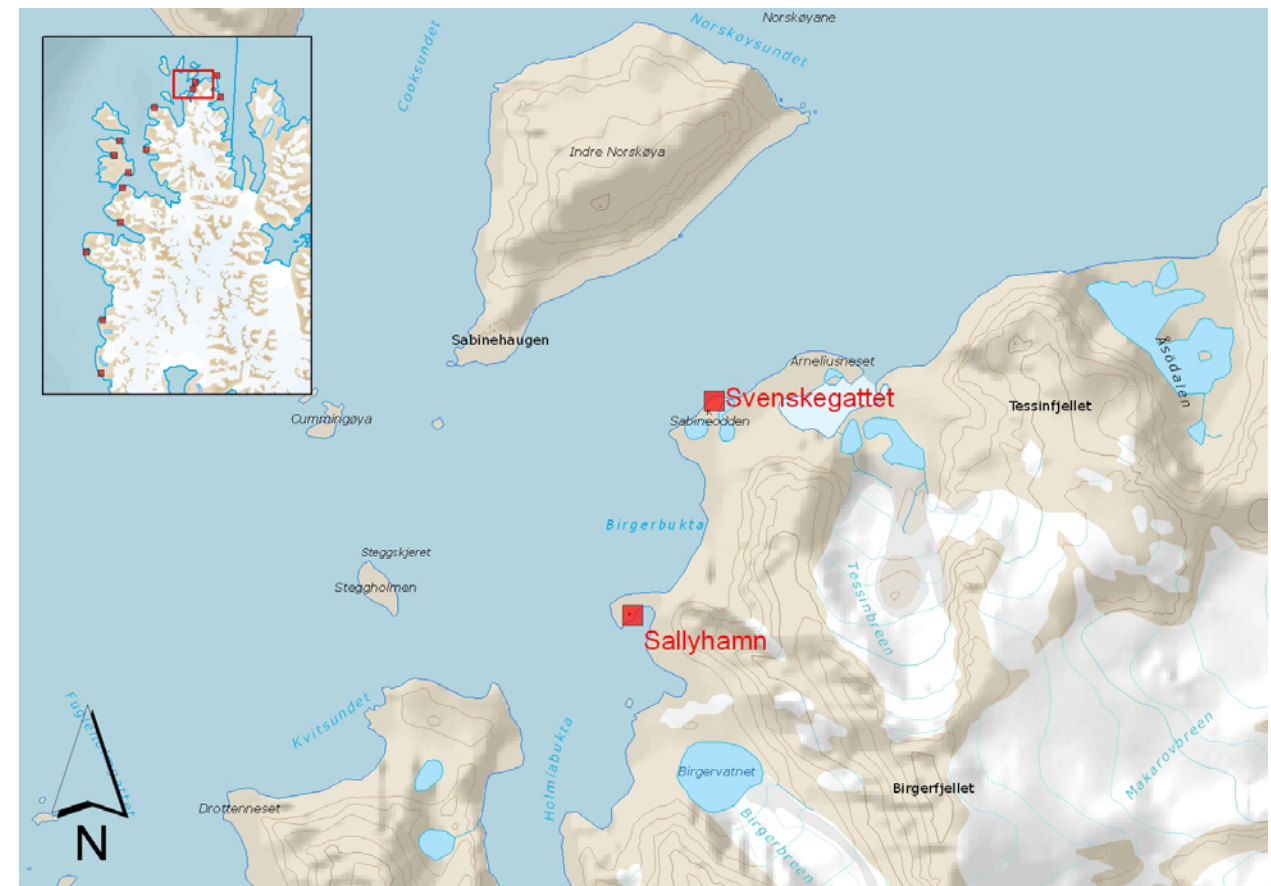
23/07/09 JB

Svenskegattet

Hovedstasjonen Svenskegattet bygd av Georg Bjørnes for Hagerup/Jensens ekspedisjon I 1920. Den ble revet igjen I 1921 av samme ekspedisjon og flyttet til Wijdefjorden (Trios dagbok og Bjørnes dagbok). Når den atter er oppbygd vites ikke, men Arthur Oxaas sies å ha reparert den i 1924.

Askeladden ID: mangler

Posisjon 33X 0433278 og 8864359 UTM +/-5m, oppmålt 20. og 21. samt 24. og 28. 07.2009

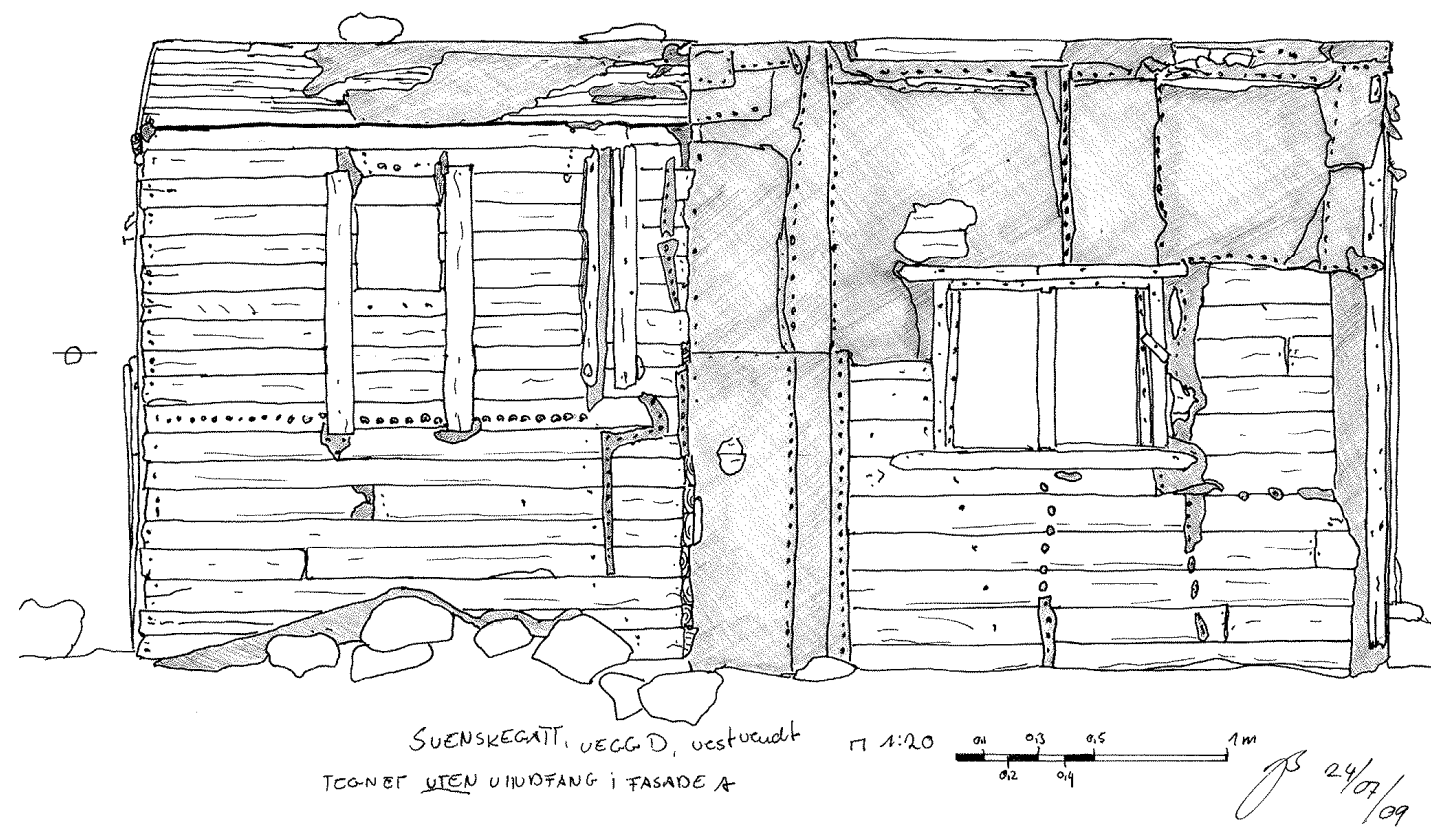

Hovedstasjonen Svenskegattet i 1936. Foto: Norsk Polarinstitutt.

Bildet viser Hovedstasjonen Svenskegattet inn for Norskeøyane. Personene på bildet er Hoel og Adolf Bostrøm. Foto: Norsk Polarinstitutt, 26.08.1936.

Svenskegatthytten i dag. Privat bilde J. Bohlmann

Vi trengte fire lange arbeidsdager for å dokumentere hytten ved Svenskegattet. Dette skyldes ikke bare at hytten er stor og at den forteller en del av sin historie bare med mange byggetekniske detaljer. Men tre av de fire nødvendige arbeidsdager var vi ikke alene ved Svenskegattet. Rett vest for hytten, ikke mer enn omtrent 200 meter bort, gikk en isbjørnbinne og en stor unge og koste seg med en sel – på sin måte. Selv om isbjørnene var opptatt med sitt, var vår oppmerksomhet den første arbeidsdag klart delt; en holdt isbjørnvakt, den andre tegnet. Været var i tillegg dårlig, så den første arbeidsdag var ikke særlig effektiv. Neste dag vekket vi isbjørnens oppmerksomhet; det trengtes tre knallskudd for å markere at vi ikke lignet på sel. Og til sist, om lag en uke senere, valgte isbjørnungen å besiktige vår hjemmehytte Sallyhamn, mens vi jobbet ved Svenskegattet, som kun ligger 20 minutt fottur lengre nord. Denne gang hørte vi knallskuddet av snubleblussen vi hadde rundt hjemmet vårt, Sallyhamn. Isbjørnen utløste snubleblussen i sin nysgjerrighet; forskrekket stakk han av i fart – selvsagt i nordlig retning, hvor vi jobbet med oppmålingsarbeidet. Svenskegattet avanserte dermed til våres mest spennende prosjekt – både pga. bygningstekniske detaljer og spenningen i det arktiske uteliv.

Beliggenhet

Den store hytte ved Svenskegattet (nær leien mellom den indre Norskøya og den nordlige spissen av Vasa halvøya) ligger kun 15 meter fra strandkanten. Det er fjellene som avgrensner en lang slette som forbinder Birgerbukten (Sallyhamn) i sør med Arneliusneset i nord. Det er en kort fottur på omtrent 20 minutt mellom Sallyhamn og Svenskegattet; fra Sallyhamn kan man se hytten ved Svenskegattet med det blotte øye.

Ved Svenskegattet finnes det ingen naturlig havn. Strandlinjen består av grove stein; ovenfor ligger en bratt sandbanke på 2-3 meter som eroderes bort av naturen. Der finnes rikelig med drivved for brensel, og også ferskvannforsyningen er eksellent; tre tjern ligger ikke lengre enn 100 meter bort fra hytten.

Generelt

Hytten ved Svenskegattet har vært en hovedstasjon for fangstmennene. Med en størrelse av omtrent 5 x 4 me-

ter består hytten av en varm del (stuen) og to forrom. Stuen danner den sørlige del av hytten. Mot nord finnes det to forrom. Mange bygningsdetaljer tyder på at det nordvendte forrom har blitt påbygget i senere tid. I den følgende beskrivelse av hytten omtales derfor forrommene som "nytt" respektive "gammelt" eller "opprinnelig". De konstruktive og tekniske detaljer, som hentyder til en utvidelse av forrommet, omtales separat.

Bilde 4994

Konstruksjon

Konstruksjonen av hytten ved Svenskegattet er solid, sammenliknet med de andre konstruksjoner vi har sett i fangstfeltet ellers. Innvendige hjørnestolper i alle vegger, også ved skilleveggene inne i hytten, danner en stenderkonstruksjon. Alle stendere er gjennomgående fra bunnen til toppen; hver stender er sammenspiKET av to plank, hver av 38x100 millimeter, henholdsvis 1½x4". Også toppsvillene/takbjelkene består for det meste av en enkel planke med samme dimensjon, påsatt på høykant under taket. Endene av disse toppsvillene hviler på den del av hjørnestolper, som vender mot ytterveggen. Slik fanger de vertikale stendere vekten av taket opp – se detaljtegning.

Stuen og hyttens opprinnelige forrom ligger i forlengelsen av hverandre, orientert i retning vest - øst. Stuen består av liggende pløyde bord, med en dimensjon av 38x140 millimeter (1½x5½"). Stuens opprinnelige forrom er horisontal kledd med pløyde bord, 12x100 milli-

meter (½x4"). Fjæren på begge fasader (A og B, henholdsvis øst- og sørvendt) vender oppover.

Fasade B består både av 38 millimeter tykke pløyde bord (stueveggen) og 12 millimeter pløyde bord (veggen av forrommet), begge vegger med liggende panel. Siden begge vegger er spikret fast på en og samme stender, ligger under de tynne kledningsbord noe fjøl av 25 millimeter (1") - denne utforing gjør at utsiden av fasaden (B) er slett. Deler av forromsveggen ved fasade B er sammenrast; kun de fire nederste bordganger er bevart.

Stuen og det opprinnelige forrom er bundet sammen av en takbjelke på den nordvendte fasade (D). En av disse (38x100 millimeter, henholdsvis 1½x4") er med hjelp av en påspikret kloss i samme dimensjon lasket sammen; omtrent i midten av forrommet.

Skilleveggen mellom stuen og det gamle forrommet er bygget av den samme material som stuens vegger – 38x140 millimeter (1½x5½"). To sammensatte stendere støtter skilleveggen og tjener samtidig som midtstøtte for takbjelkene. Ved den sørvendte fasade B i hjørnet A/ B er det plassert et skråband, omtrent en meter over gulvnivået.

Det nye bislag (eller forrom) vender mot nord og gir hytten en L-formet grunnriss. Denne del av bygningen har en størrelse av omtrent 2,5 x 2 meter. Konstruksjonen er den samme som den gamle del av hytten; også her tjener to sammenslåtte bord av 38x100 millimeter (1½x4") som stenderverk i hjørnene. Toppsvillene hviler på de nordvendte hjørnestolper; men ikke der hvor det gamle og den nye forrom er satt sammen. Her hviler en takbjelke av 40x100 (1½x4") på et påspikret plank ved den nordvendte del av det gamle forrom. Denne takbjelke er den eneste i hele hytten som ikke er plassert med sin smale side oppover; den ligger, og derfor bulestaket en del nedover pga. av takets vekt og aldring.

Alle tre fasader av det nye forrom er kledd med liggende panelbord av 38x100 millimeter (1½x4"). I det nye forrom brukes også skråband, både på den øst- og den vestvendte del av fasaden (dog ikke på den nordvendte). Skråbandene er av samme dimensjon som panelbor-

dene (1½x4”). Dermed er det nye forrom bedre dimensjonert / sterkere bygget enn det opprinnelige.

Skilleveggen mellom forrommene er sannsynligvis tatt ut, da den nye forrom kom på plass. I dag er det ikke noen skillevegg mellom forrommene. Synlig er stenderverket av det opprinnelige bislaget som danner en åpningsvidde av om lag 140 cm bredde med en høyde av 204 cm. Totalhøyden er med 228 cm forholdsvis stor. Plasseringen av en utgangsdør i det opprinnelige forrom kan tolkes av et stort hakk i stenderverket som kunne ha tjent som innfelling for en planke som tjente som solid lås for døren.

Gulvet i det gamle forrom er vanskelig å finne ut av. En del golvplanker ved et avtrede i det sørøstlige hjørnet (som dannes av fasadene A og B) er bevart.

Bilde 4998

Derimot er gulvet i det nye forrom i en god stand. Den består av kraftige planker, som ligger orientert i retning vest – øst. Bredden av på plankene varierer mellom 12 og 22 cm. Med sine kraftige dimensjoner minner disse sterkt om lukeplanker av et lastefartøy.

Dørene

Som hytten står i dag, har den to ytterdører, hvorav en er tatt ut av bruk; begge to er situert i det nye forrom. Utgangsdøren som sist har vært operativ, er i den østvendte fasade. Det er en enkel labankdør, som er

hengslet med tre kraftige lærstriper på dens innvendige, høyre side (som vender mot øst). Døren har en høyde av 140 cm og en bredde av 53 cm. Utvendig er det påbygget et enkelt vindfang, som ikke er bygget av dimensjonerte planker som hytten ellers. Vindfanget er satt opp av forholdsvis enkle stokker med vannkant – det kan ha vært drivtømmer som er blitt brukt her.

Bilde 5222

Den andre dør i det nye forrommet ligger på den vestlige fasade. Med en dimensjon av 150 x 60 cm er det en fullverdig åpning, imidlertid er opp- og nedkanten av døren, både inn- og utvendig, påspikrete horisontale planker i fasaden som forhindrer at døren kan åpnes. Døren selv er en enkel labankdør med et T-formet glugghull.

En del argumenter taler for, at den stengte dør i den vestlige fasaden har vært hyttens opprinnelige inngang i den nye påbygning. Den opprinnelige dør har et rammeverk av 1½x4” planker som gerikt. Disse tjener samtidig som støtte for takbjelken av fasaden og står i samsvar med bislagets solide konstruksjon ellers. Derimot finns det ingen rammeverk ved den andre dør. Mens den gamle dør var hengt opp med to solide hengsler av jern, er den nye dør hengslet mer provisorisk med tre lærstriper. Dessuten måtte det kuttes en del av fasadens innvendige skråband for å ha utgangen i østlige den fasade. Og til syvende og sist måtte det skjærers bort et liggende panelbord som dannet rammen for et

glugghull (med 20 cm høyde). Det sitter nå et stykk planke mellom døren og glugghullet; denne løsningen virker provisorisk sammenliknet med byggemåten ellers i hytten.

Et påbygd forrom?

Det er mange bygningstekniske detaljer som tyder på at det nordlige forrom er blitt påbygget i senere tid. Ikke bare at den nordvendte del av forrommet er bygget av kraftigere materialer enn det sørvendte forrom (som omtales som den opprinnelige/gamle). Dens konstruksjon er lik resten av hytten ellers; stenderverk av to sammenlånne plank (1½x4”) som bærer takbjelkene. Påfallende er derimot at sammenføringen av det nye og den gamle forrom ikke er utført i den samme byggeskikk som ellers er fremherskende i hytten. Som mothold for takbjelkene tjener kun et horisontal påspikret plank; påspikret på drageren som bærer taket av den opprinnelige hyttekonstruksjon. Påfallende er også at bunnsvillen deler gulvarealet av de to forrom i to. Denne bunnsvill kan ha vært bunnfundamentet / lunne for en opprinnelig forromsvegg i nordlig retning. At hyttens opprinnelige inngangsdør gikk ut i denne retning bekrefter det store hakk som sannsynlig har tjent som innsmett for et plankestykke som lås dersom hytten ikke var i bruk. Dessuten fant vi rester av svart papp på den nordvendte del av rammekonstruksjonen, som opprinnelig har vært det gamle forroms vegg mot nord. Svart papp fant vi ellers utelukkende brukt på utsiden av fasadene – og den nordvendte del av skillevegg har opprinnelig vært en utvendig vegg.

Vinduene

Hytten ved Svenskegattet har vindusåpninger mot alle himmelretninger. Et enkelt vindu i den østlige fasade er situert i det nye forrom, på venstre siden av døren sett innfra. Den har en åpningsvidde på 20 x 52 cm ved en omtrentlig brystningshøyde av 140 cm. En slåe på oversiden tjente sannsynlig for å holde et lokk på plass. Rundt dette vindu er det dessuten påspikret et grovt vegetabilsk material (sannsynlig strie) som kan ha tjent som tetning for lokket.

Mot nord, i fasade D, situert i det nye forrommet, finns det et vindu med en størrelse av 32 x 30 cm. Ingen spor

av vindusglass. Derimot er på innsiden av vinduet en rektangulær spikerrekke rundt vinduet. Under spikerhodene sitter mange rester av svart papp; sannsynligvis har dette vinduet vært stengt av i en periode. Det T-formete glugghullet i den avstengte dør tillot utkikk fra forrommet mot vest.

Ellers er det tre vindu i den varme del av hytten. Et vindu mot sør har en størrelse av 30 x 23 cm. Ingen spor av glass, men grove geriktslister, 10 cm bredde. Brystningshøyde omtrent 150 cm. Et vindu mot sør er situert i stuens fasade C; dette vindu har en lysvidde av 29 x 23 cm, like store geriktslister på utsiden. Spesielt med dette vinduet er at den øverste seng deler vinduet horisontalt i to. Mens den underste seng fikk en del lys av dette vinduet, var utbyttet av lyset for den øverste seng ikke like stort.

Dessuten er stuen forsynt med et stort vindu, som vender ut i nordlig retning. Brystningshøyde er om lag 90 cm. Vinduet er forsynt med et bredt rammeverk av 13 cm, utført i en forseggjort profil, se detaljtegning. Vinduet er vertikal delt i to; bredden på 66 cm, høyden på 58 cm. Midtposten er 9 cm bred. Det finns glasskår og tydelige rester av linoljekitt i rammeverket.

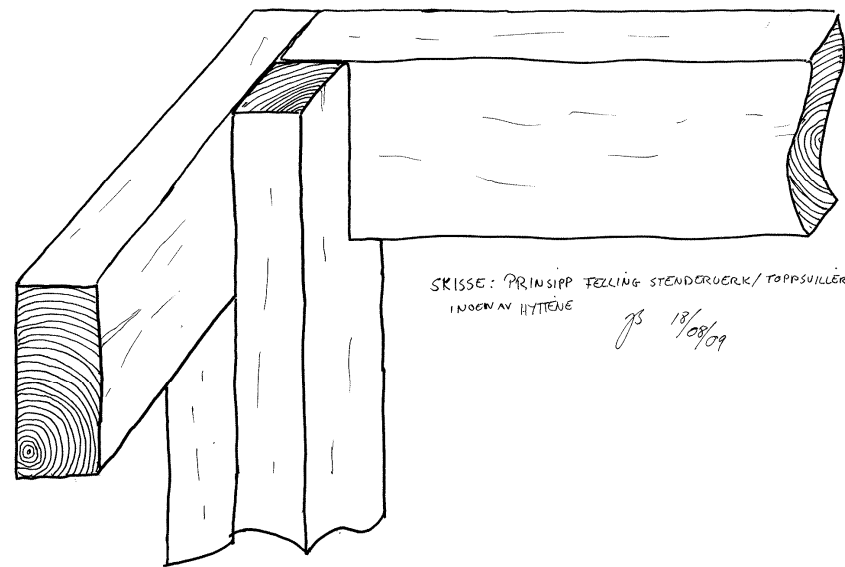
Taket

Taket heller på sørsiden på omtrent en meters lengde omlag 40 cm ned (pulttak). Den andre halvdel av taket er flat. Taket er tekket med pløyde plank; 45x130 milli-

meter (1 $\frac{3}{4}$ x 5 $\frac{1}{8}$ ”). Fjæren vender oppover, og plankene ligger på langs over stuen og det gamle forrom.

Det nye bislag heller ned mot nord, omlag 40 cm på en lengde av 2,6 m. Takplankene er av 45 x 100 millimeter (1 $\frac{3}{4}$ x 4”), kant i kant. Hele taket er dekket med svart papp.

I taket er det rektangulære utsnitt for tre luker. To luker

Skisse av hjørnekonstruksjon som eller er brukt ved Svenskegatthytten. Bildet 5304, til venstre, viser sammenføyningen mellom nytt og gammelt forrommet.

er plassert over ovnen i den varme del av stuen der, hvor taket skrår ned. Den ene åpning er av omtrent 18 x 19 cm, innvendig dekket med en metallplate av 38 x 40 cm. En mindre luke, 12 x 12 cm, sitter over den andre. En tredje luke i taket finns i det gamle forrommet; plassert der hvor sannsynligvis den første utgangsdøren har vært. Åpningen har en størrelse av omtrent 18 x 14 cm og kan stenges med en luke som er hengslet fast innvendig under taket.

Innretning

I stuen er det to senger montert over hverandre. Sen- gene har en køyelignende sengevange og er situert på den korte vestfasade. Begge senger er 170 cm langt og 61 cm bred; den øverste står 38 cm over golvet. Denne seng har en snau meter frihøyde for den øverste seng. Spesielt med denne øverste seng er at den er hengt opp med spikerslag på veggen – den står ikke på en vertikal

støtte – noe som konstruksjonsmessig er enklere å utføre. Som nevnt før, deler denne seng også vinduet i vestfasaden i to. Ved den sørvendte ende av sengen er det ikke mer enn om lag 32 cm til veggen; her er det plassert en list med 5 knagger for oppheng av klær.

Under vinduet med de brede profilerte rammer er det plassert en kommode. Kommoden har en bordplate av 92 x 45 cm. Høyden er 80 cm. Under platen er det plassert tre store skuffer.

Bilde 5244 (Bilde i venstre spalten er privat J.Bohlmann)

På høyre side av denne kommode var det montert en 90 cm lang og omtrent 35 cm dyp plate, muligens en fast montert benk. Spikerslag ved den vestlige stuevegg (som danner skilleveggen til det opprinnelige forrom). Oppheng med tre knekter for klær ved veggen ovenfor.

Ovnen er plassert i stuens sørøstlige hjørne, dvs. innkommende til venstre. Ovnen hadde en topplate av omtrent 36 x 66 cm med en stekeovn på høyre siden. Ovnen er sammenrast. En jernplate av 1 m lengde og 80 cm høyde er montert på den sørlige vegg. Garderobekrok med fem oppheng ved ovn (østvendt).

I stuen ligger en dør, 160 x 60 cm, to reoler med knekt, omtrent 40 x 18 cm, henholdsvis støtte- og hengekne- ter. Det er temmelig kaotisk på stuens golv; et stort, lett buet kistelokk, 83 x 60 cm står lent mot den ene vegg.

Skilleveggen mellom stuen og det opprinnelige forrom er borte; kun bunnsvillen / terskelen og veggens øverste del er på plass. Veggen har samme dimensjonering som stuens fasader ellers. Inngangsdøren har vært plassert ved den nordlige del av veggen. Døren til stuen hadde en høyde av omtrent 160 cm. En dørramme med gjæringssnitt innvendig. Veggen rast ned – nærmere sagt er den del av veggen med høyden av døren borte; men veggens øverste del er bevart.

Det nye forrom påviser en enkel og grovt sammenslått reol, omtrent 120 cm høy, 110 cm langt og 43 cm dyp. En grovt sammenspikret kommode, 80 cm høy ved siden av inngangsdøren. Kommoden har en topplate av 95x50 cm med en påmontert lokk, hengslet på underkanten.

I det gamle forrommet finns ingen innredning, bortsett fra en hylleseksjon på vestfasaden. Fire spikerslag bevitner plassen for om lag 23 cm dype bord, som var 108 cm lange. Spesielt er at disse har blitt montert på en hengende plank, påspikret i taket. Bemerkelsesverdige er et avtrede i denne del av forrommet.

Avtrede

I den sørøstlige del av forrommet er det montert et avtrede. Veggens ramme har en høyde av omtrent 160 cm, hvorav det enkle rammeverket står igjen. Grunnflaten på 60x70 cm. Mot den østvendte fasade er avtrede kledd med et ekstra lag panel, den glatte side er synlig. Disse panelbordene har en profil, som ikke blitt brukt i hytten ellers. For innvendig kledning er det altså brukt den glatte baksiden av disse profilbordene.

Annet

Svenskegattet er den mest gjennomførte av de fem hyttene (bortsett fra Sallyhamn) vi har sett i fangstfelt 24. Igjen er flittig bruk av papp synlig; opp til fire lag fant vi på utsiden. Innvendig har store deler av stuen vært dekket med grå ullpapp, som nå henger i store flenger fra veggen.

I umiddelbar nærhet av Svenskegattet finns det en del andre kulturminner; de mest iøynefallende skal gjengis kort.

Bilde 5362—avtrede i forrommet. Der, hvor golvplankene ligger har det sansynligvis vært plassert en bøtte.

Eksteriør / andre kulturminner

Ca. 18 m rett øst for hytten finns en tydelig hustuft fra russetiden, om lag 2,5x5 meter. Kraftige hjørnestolper av runde stokker, omtrent 15 cm i diameter, ca. 30 cm over bakken. En påfallende fordypning i jordsmonnet rett nord for tuften.

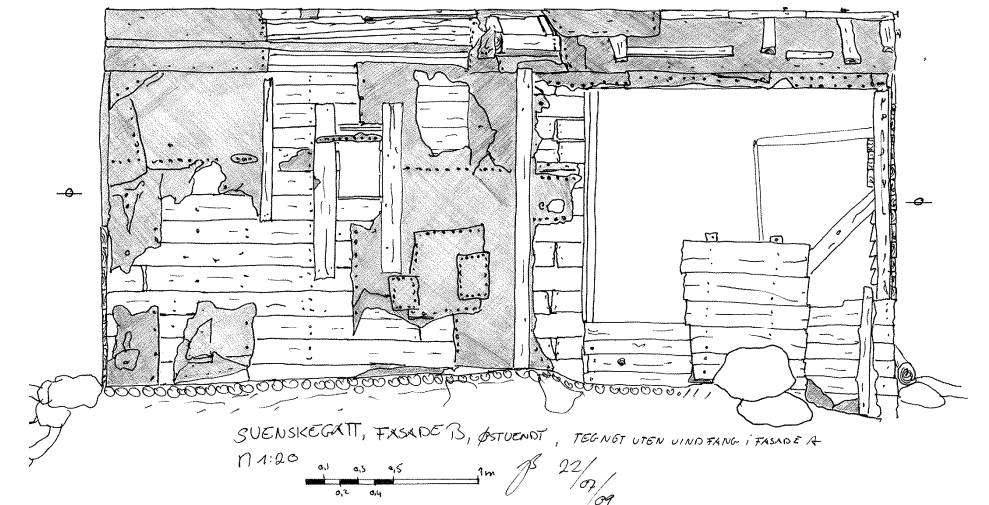
I 25° magnetisk peiling, ca. 8 meter fra huset står en stump av en mast for flagg, antenne eller åt for varsling om isbjørn eller lignende (muligens en retningsstyrt radioantenne). Med en avstand av 9,20 m en mastestump til. Begge er gravd ned i jordsmonnet og er sikret med

stein. På siden av den ene mast ligger en kort stump treslått hampetau, 14 millimeter i diameter, Z-slag.

I magnetisk peiling 20°, omtrent 25 m fra hytten finns en kvadratisk hustuft, omtrent 2,5 m sidelengde. På den østlige side rester av runde hjørnestolper. Her ligger også en del rester av røde teglstein. Igjen en rundt fordypning rett på siden av tuften; om lag 1,5 m i diameter, omtrent 40 cm dyp. Denne hustuft ligger rett ved erosjonskanten av jordsmonnet ned til rullesteinstranden. Kanten har en høyde på ca. 2 til 3 meter.

I magnetisk peiling 200°, omtrent 45 m fra hytten: to nedgravde pæler, ca 10 cm i diameter med sagd overside. Pælene har en avstand av omtrent tre meter fra hverandre og står rett ved strandkanten, som ikke bryter av her. Det er kort vei til vannet, horisontalt over rullestein. Det ligger påfallende mange runde stokker i nærheten samt en naturlig landplass for båter mellom to støttestein. Kunne tolkes som et båtopptrekk.

Generelt ligger det mange rester av dimensjonert plank i nærheten rundt hytten. Mange glasskår og beinrester rundt omkring.

B-fasade

Tegningene av fasade A, B og D er tegnet uten vindfanget. Til gjengjeld er vindfanget gjengitt i en egen tegning.

Bildeliste Svenskegattet

		D1	5287	Innfelling i stender i forrommet rett over for sten, inntil vegg A	
1720	Svenskegattet i forhold til stranden	5232	Nærbilde av vindu i vegg D1, inn til stuen		
1722	Vegg A	5233	Nærbilde av vindu fra venstre	5288	Samme innfelling som ovenstående men sett fra den andre siden, nordvendt
3430	Oversiktsbilde av Svenskegattet, hytta cirka midt i bildet	5234	Nærbilde av vindu fra høyre		
4992	Besøk av bjørnebinne og unge	5235	Nærbilde av døren/lemmen i vegg C2	5289	Innfelling i neste stender på vegg A
4994	Oppmåling av fasade C	5237	Trekloss med hull i øverst på hjørne C1-D1	5291	Hyller bygget inn i ovenstående stenderkonstruksjon
4998	Vegg B med snoren oppe	5239	Nedre del av hjørne C1-D1		
5183	Nærbilde av innkassing av ovnsrør gjennomføring i taket, takventil bak	5242	Overkøyen i stuen	5292	Hyller bygget inn i stenderkonstruksjon
5184	Nærbilde av tak på vegg B, gjennomføring til ovnsrør til venstre i bilde	5243	Underkøyen og bord med skuffer i stuen	5294	Kistelokk
5189	Fasade B	5244	Bord og rester etter hylle eller benk til høyre	5295	Liten hylle
5190	Hjørne B-C	5245	Jernplate på vegg og ovnsrester	5296	Spor i stender, antakelig til å lukke døren ut til neste forrom
5191	Fasade C1	5246	Ovnsrester		
5192	Hjørne C1-D1	5247	Gjennomføring i taket til ovn og ventil	5298	Innfelling av takbjelker i stender konstruksjon i innvendig hjørne C1-D1
5193	Fasade D1	5250	Innvendig hjørnekonstruksjon bak ovnen		
5195	Hjørne D1-C2	5251	Vegg ut mot forrommet med takgjennomføringen oppe til høyre i bildet	5299	Litt annen vinkel på ovenstående innfelling
5197	Fasade C2			5301	Samme stenderkonstruksjon som 5289, men sett fra andre siden
5198	Hjørne C2-D2	5252	Nærbilde av gjennomføringen, ventildelen		
5199	Fasade D2	5253	Metallrester i takgjennomføring	5302	Luke i taket til ventil
5200	Fasade D1-2	5254	Papprester med firkantet pappspiker	5303	Plassering av luken
5201	Hjørne D2-A	5255	Knaggerekke	5304	Innfelling av takbjelke i den nordvendte del av forrommet
5202	Fasade A	5256	Nærbilde av benk eller hylle rett ved stuedøren, til høyre for bordet	5305	Samme takbjelke som 5304
5207	Oversiktsbilde fra stein			5306	Stender og dørkarm
5211	Vindfang	5257	Nærbilde av gluggen i overgangen til overkøyen	5307	Dør/lem (fastspikret)
5213	Papp og spikerrester vegg A	5260	Nærbilde av innfestingen på underkøyen	5308	Nederste dørhengsel på karmen
5214	Hjørne A-B	5261	Nærbilde av innfestingen på overkøyen	5309	Rester etter låseanordning på motsatt karm
5217	Inngangsdør til forrom	5262	Knaggerekke mellom overkøyen og veggen	5310	Plankebit som fikserer lemmen til karmen
5218	Dørlist og stender til vindfang, samt utføringer til glugghull/vindu	5263	Nærbilde av ovnsrester	5313	Døren og øverste hengsel
5219	Hele vinduet/glugghull i vegg A	5264	Nærbilde av underdelen til ovnen	5315	Hylle i forrom
5220	Detalj av hjørne D2-A, endevend i kledning og papprester langs bakken	5266	Papprester og liten profil på dørlistene	5316	Innfelling av takbjelke i nordvestlig hjørne av forrom
5222	Detalj av taket på forrommet, avkuttet kant for mykere overgang til vegg.	5267	Dør		
5223	Detalj av vindusplassering i den nordvendte del av forrommet, vegg D	5269	Nærbilde av bordet i stuen, 3 skuffer	5319	Vindu i nordvendt vegg i forrom, innvendig
5224	Detalj av hjørne C2-D2	5272	Vindu i stuen, nordvendt	5320	Innfelling av takbjelke i nordøstvendt hjørne av forrom
5226	Treklosser med hull i plassert nede i hjørne C2-D2	5273	Nærbilde av listene rundt vinduet, fine profiler		
5229	Nærbilde av dør/lem i vegg C2 (fastspikret, kan ikke åpnes)	5274	Overkøye og underkøye	5321	Bokstaver skåret inn i bjelke, liggende på bakken utenfor: S F
5230	Bokstaver skåret inn i veggen nær vindu i vegg	5278	Veggen ut til forrommet med listen til døren til venstre i bildet	5322	Hele ovenstående bjelke
		5279	Hjørnestender i stuen, vegg B	5323	Påle i bakken, knekket, vest for huset
		5280	Hjørnestender i forrom, innvendig hjørne mellom vegg C1-D1	5325	Resten av pålen
		5281	Samme stender opp mot takbjelken	5326	Plassering av pålen i forhold til huset
		5282	Takbjelke mellom stuevegg og forrom	5327	Kraftig påle i bakken, mulig båttopptrekk
		5283	Innfelling i hjørnestender mellom stue og forrom vegg B	5328	Slitt påle i bakken vest for huset, mulig del av båttopptrekk, rester av wire i forgrunnen
		5284	Nærbilde av ovenstående innfelling	5329	Plassering av pålen i forhold til stranden
		5286	Innfelling i innvendig hjørne mellom Vegg A og B	5335	Rester etter hus, russehus øst for hytten

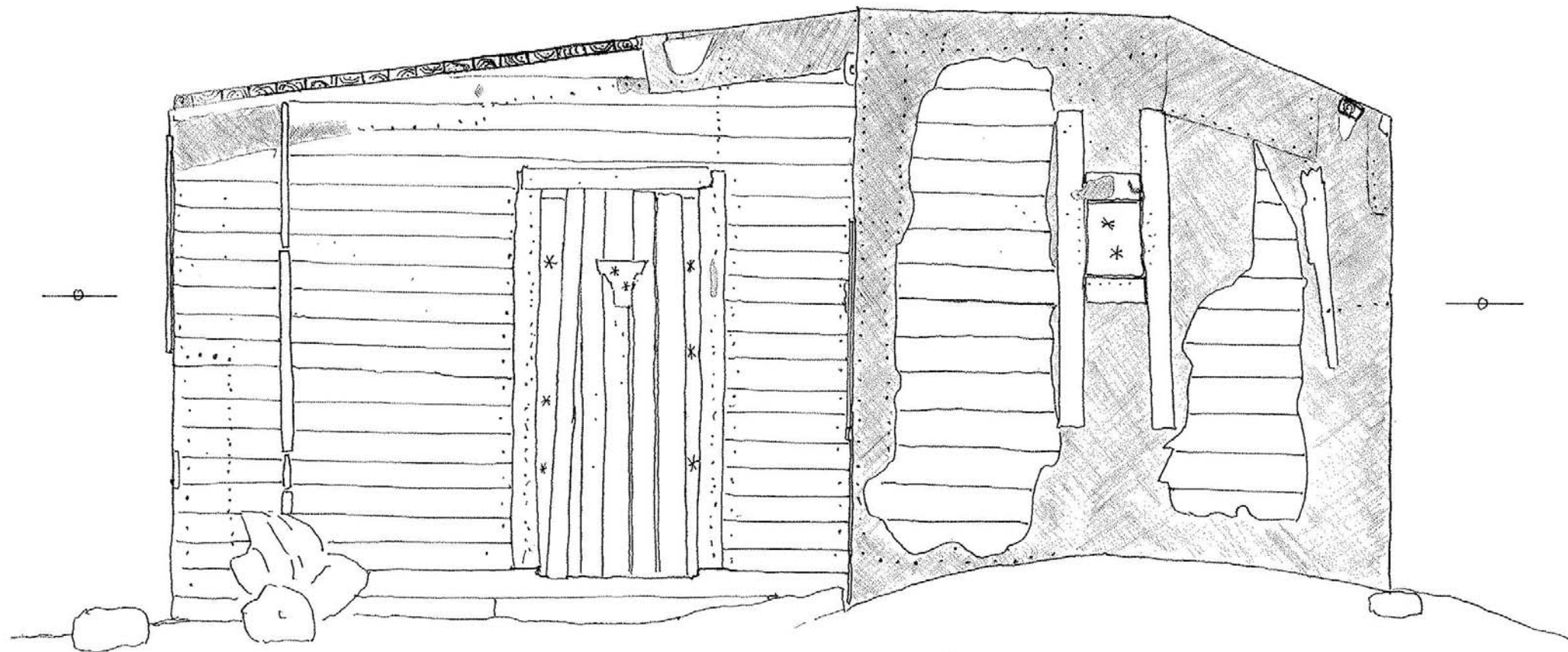
- 5336 Hjørne stolper i russehuset
- 5347 Innvendig vegg A i forrommet med hjørnestender takbjelke og vindusåpning
- 5349 Utgangsdør i innvendig vegg A
- 5350 Nærbilde av utgangsdør
- 5351 Nærbilde av øverste lærhengsel i utgangsdøren
- 5352 Nærbilde av vindu i Vegg A
- 5353 Nærbilde av bord i forrom
- 5358 Luke i forrom som dekker hullet til takventil
- 5362 Plassering av gulvbord i lite avlukke i forrom, mulig do
- 5363 Annen vinkel på samme avlukke
- 5364 Trekloss satt på den stenderlignende, profilerte bord i avlukke (samme profil som vinduslister i stuen)
- 5365 Metall bit bøyd til som krampe, satt fast på stenderlignende, profilbord i avlukke
- 5368 Profilbord brukt som panel i avlukke mot innvendig vegg A

Bildene fra i midten: 5295
5242
4898

Bildene til høyre: 5243
5245
5183

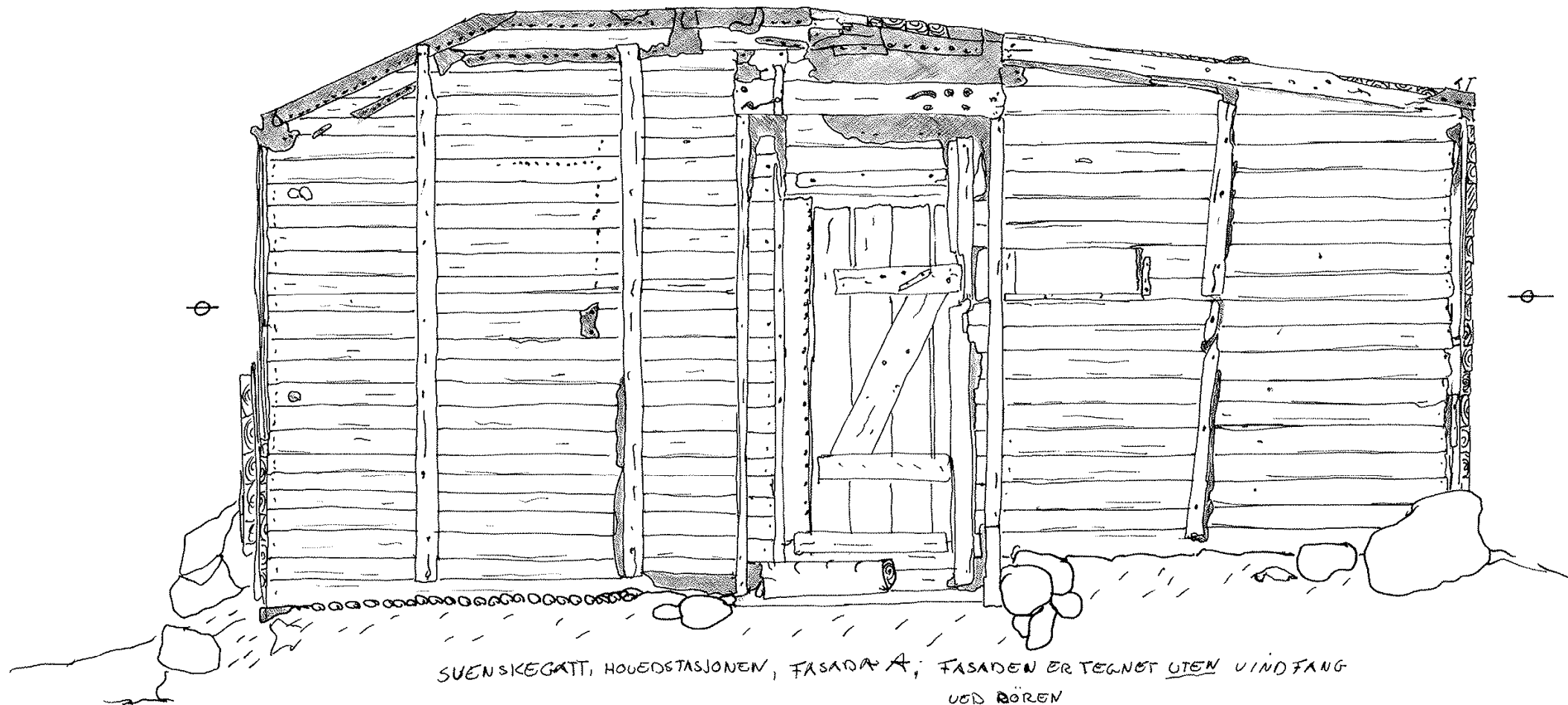
Svenske gattet

Fasade C

M 1:20

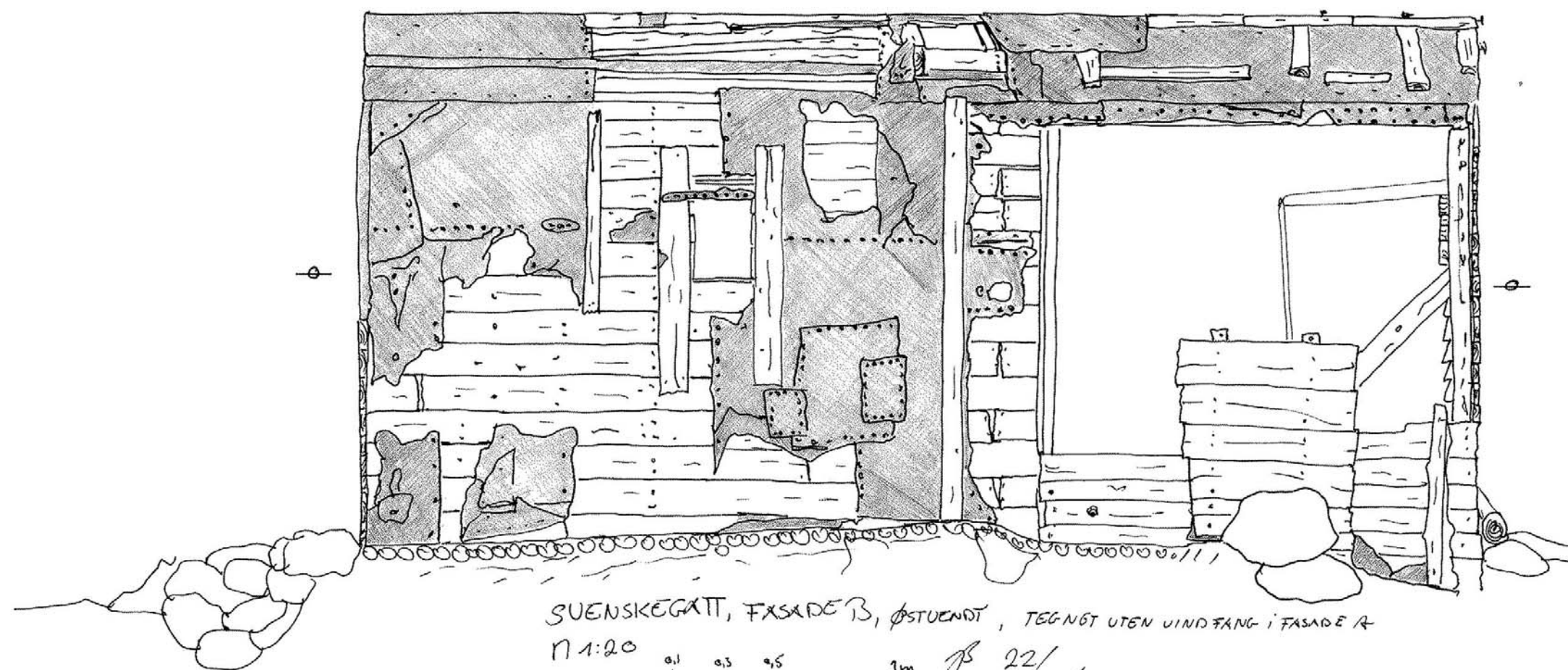
JSF
22.07.2009

SUENSKEGATT, HOVEDSTASJONEN, FASADA A; FASADEN ER TEGNET UTEM VINDFANG
VED DOREN

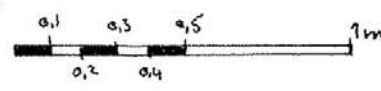
1:20
0.1 0.3 0.5
0.2 0.4 1m

22/07/09

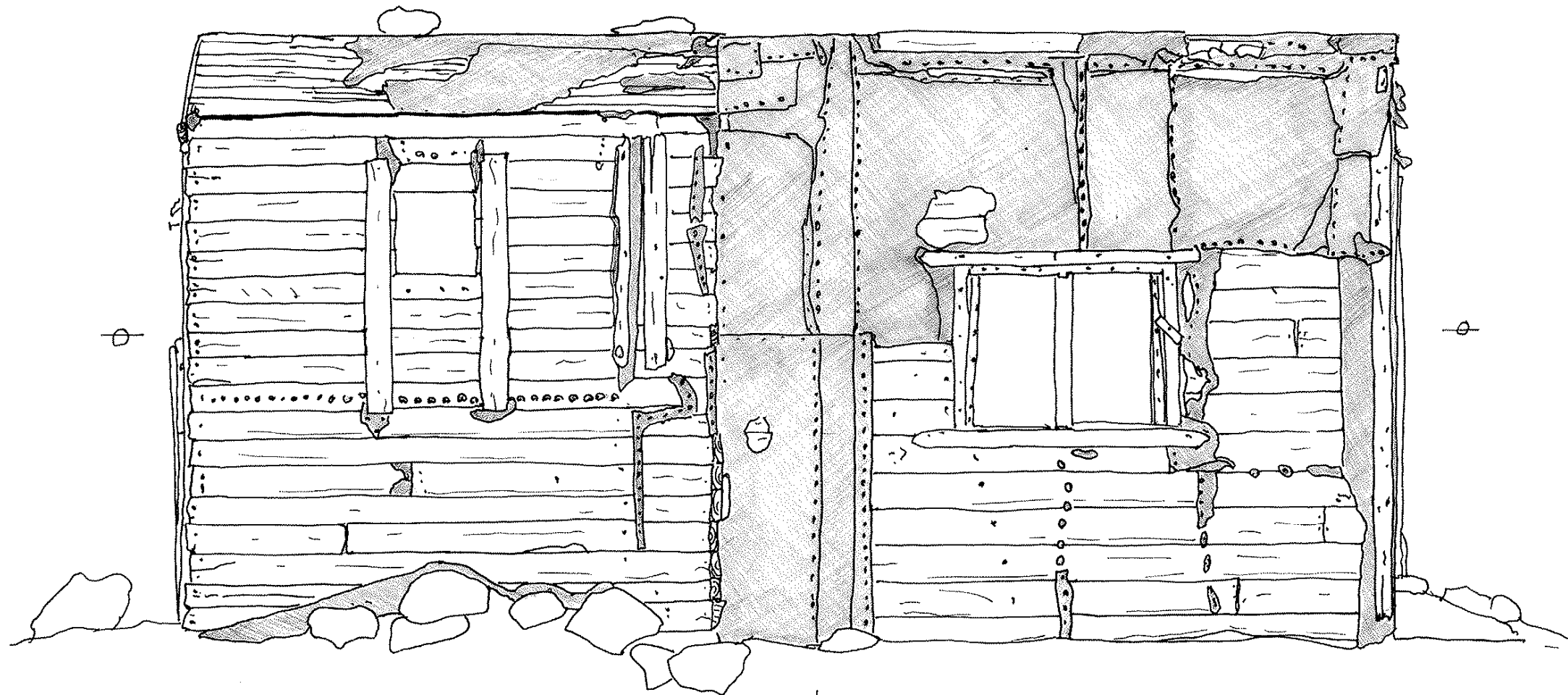

SUENSKEGATT, FASADE B, ØSTUENDT, TEGNET UTEN VINDFANG I FASADE A

1:20

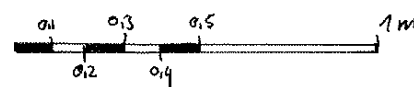

JS 22/07/09

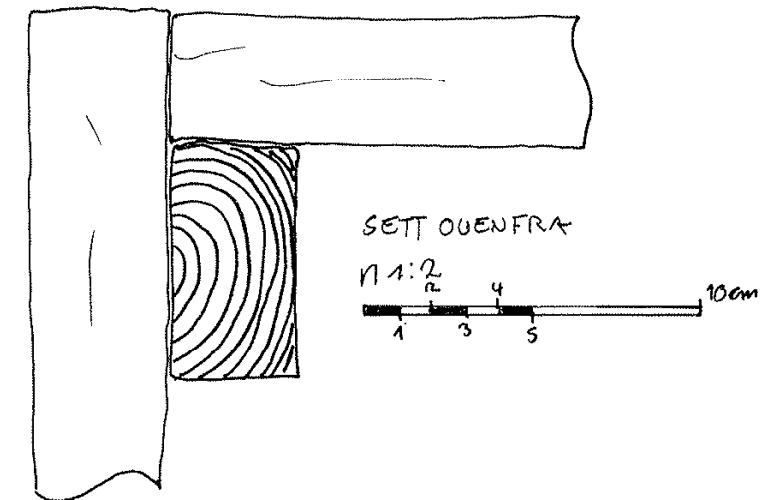
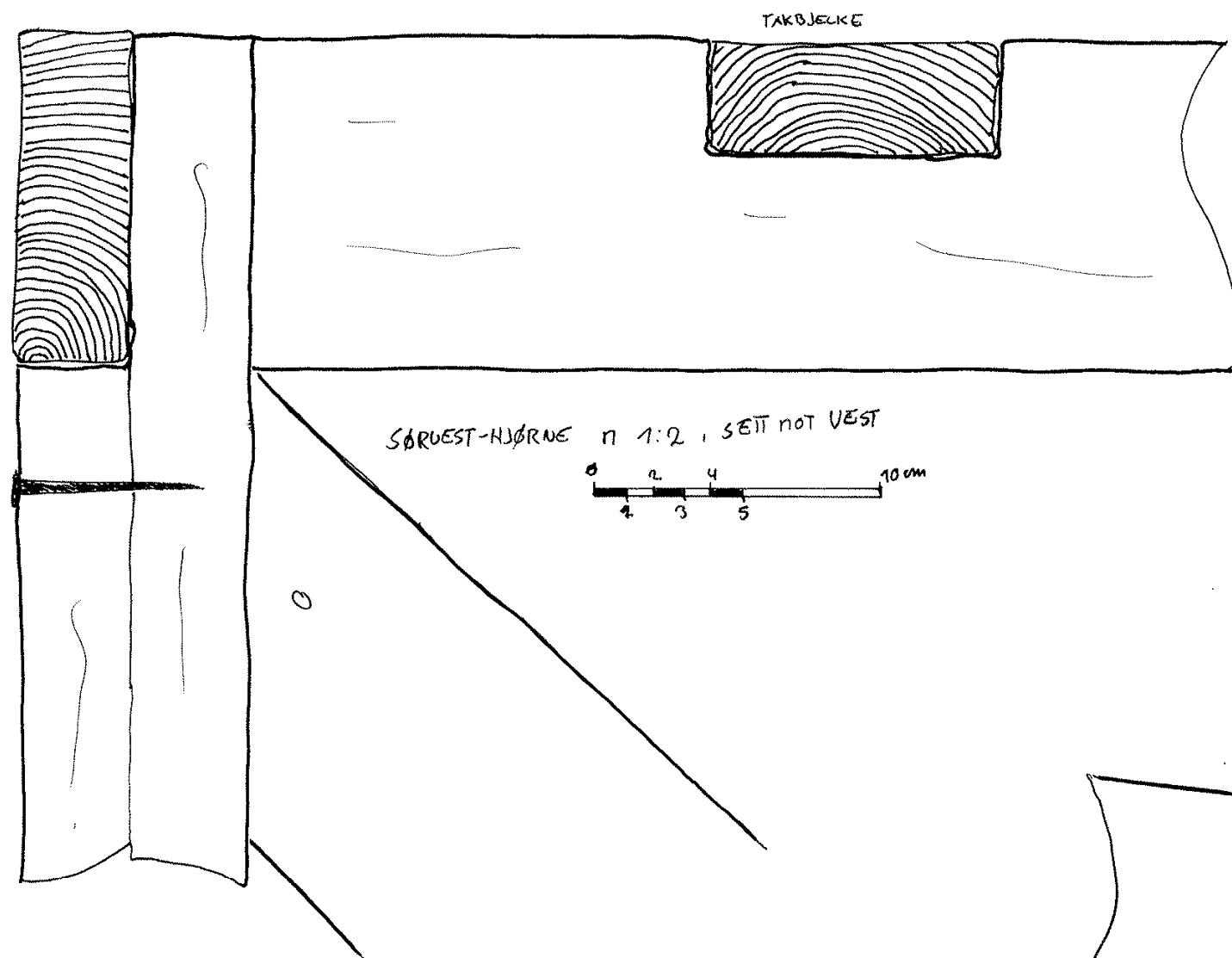

SUENSKGÄTT, VEGG D, vesträndt
TGG-NET UTEN UINDFANG I FASADE A

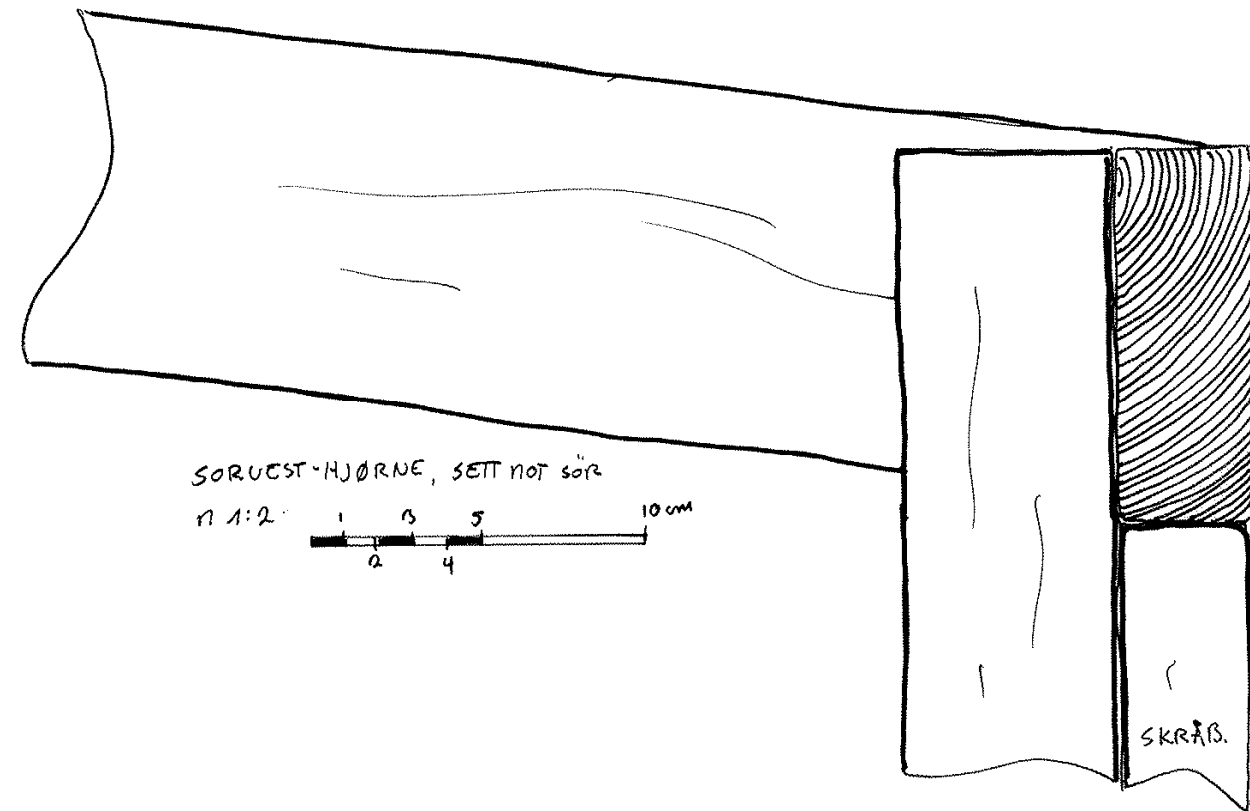
1:20

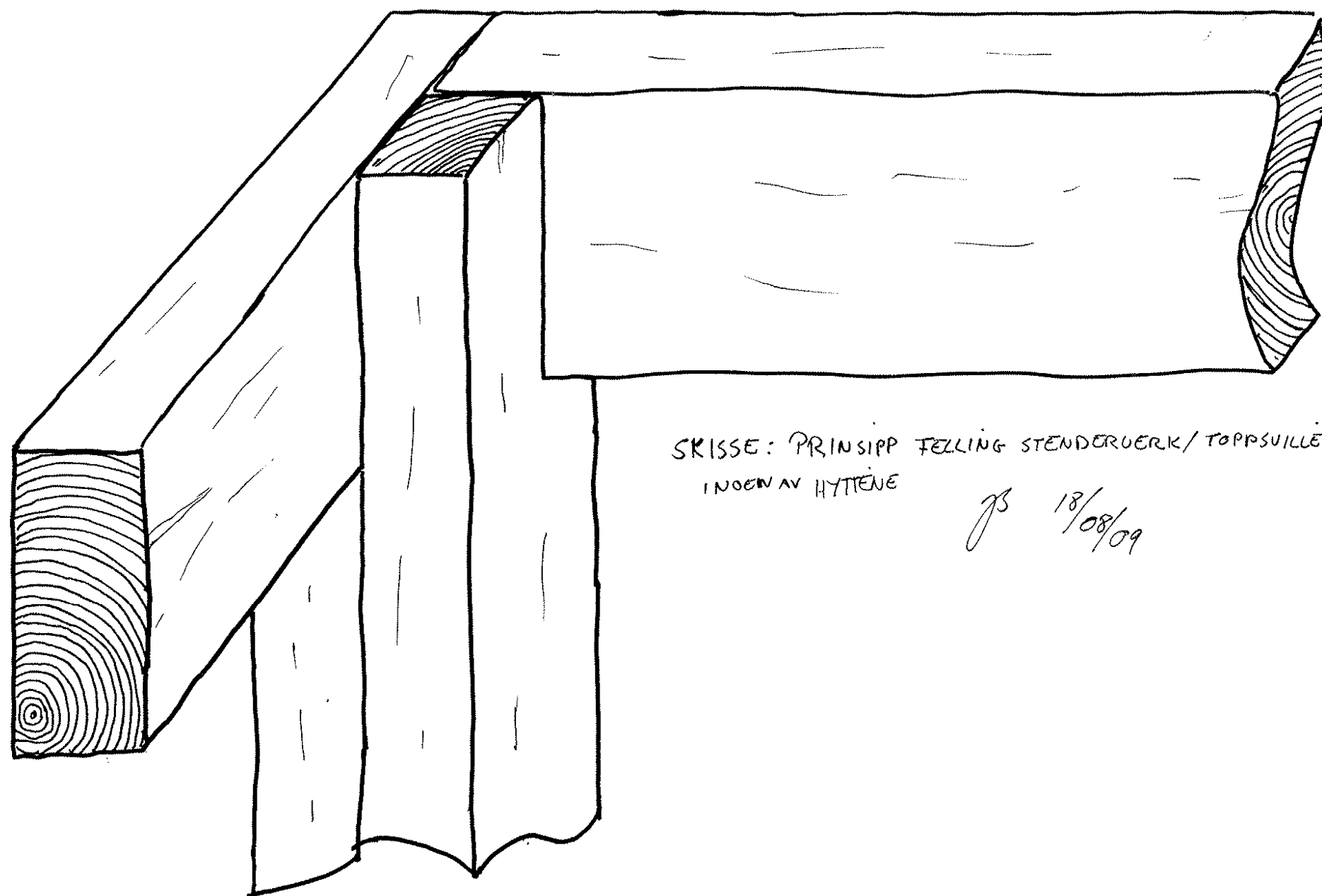

24/07/09

DETALJ:
FELLINGEN STENDERVERIK/ TOPPSULLER,
SUENSKEGATTET, NYE BISCAG, SU-HSØRNET

Prinsippskisse av stenderkonstruksjonen ved Svenskegattet. En vertikal stender er satt sammen av to planker. Den ytterste vertikale stenderplank, hvor også veggens panelbord er spikret opp (her til venstre i skissen) tjener som lager for en horisontal drager for taket. Også drageren mot høyre er felt inn i stenderverket.

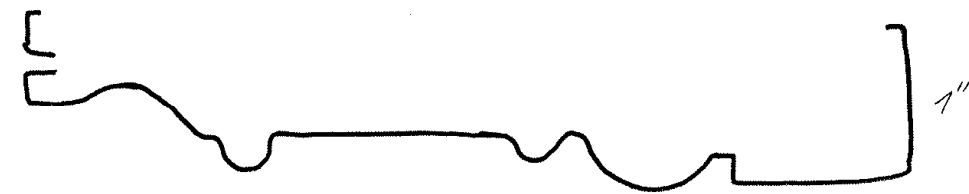
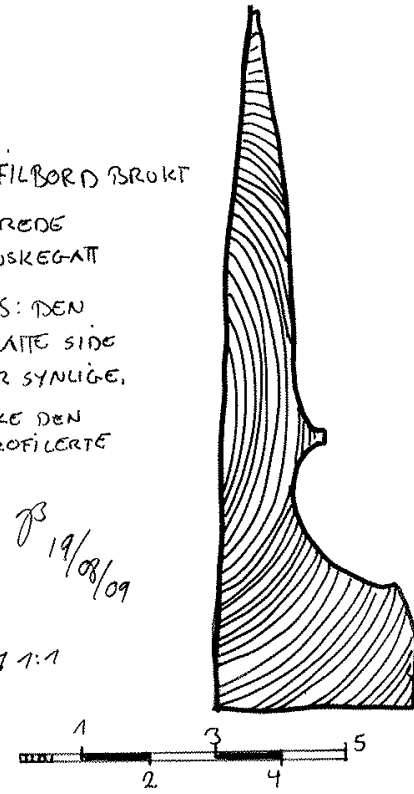
PROFILBORD BRUKT

I AUTREDE
SÜENSKGATT

OBS: DEN
GLATE SIDE
VAR SYNLIGE,
IKKE DEN
PROFILERTE

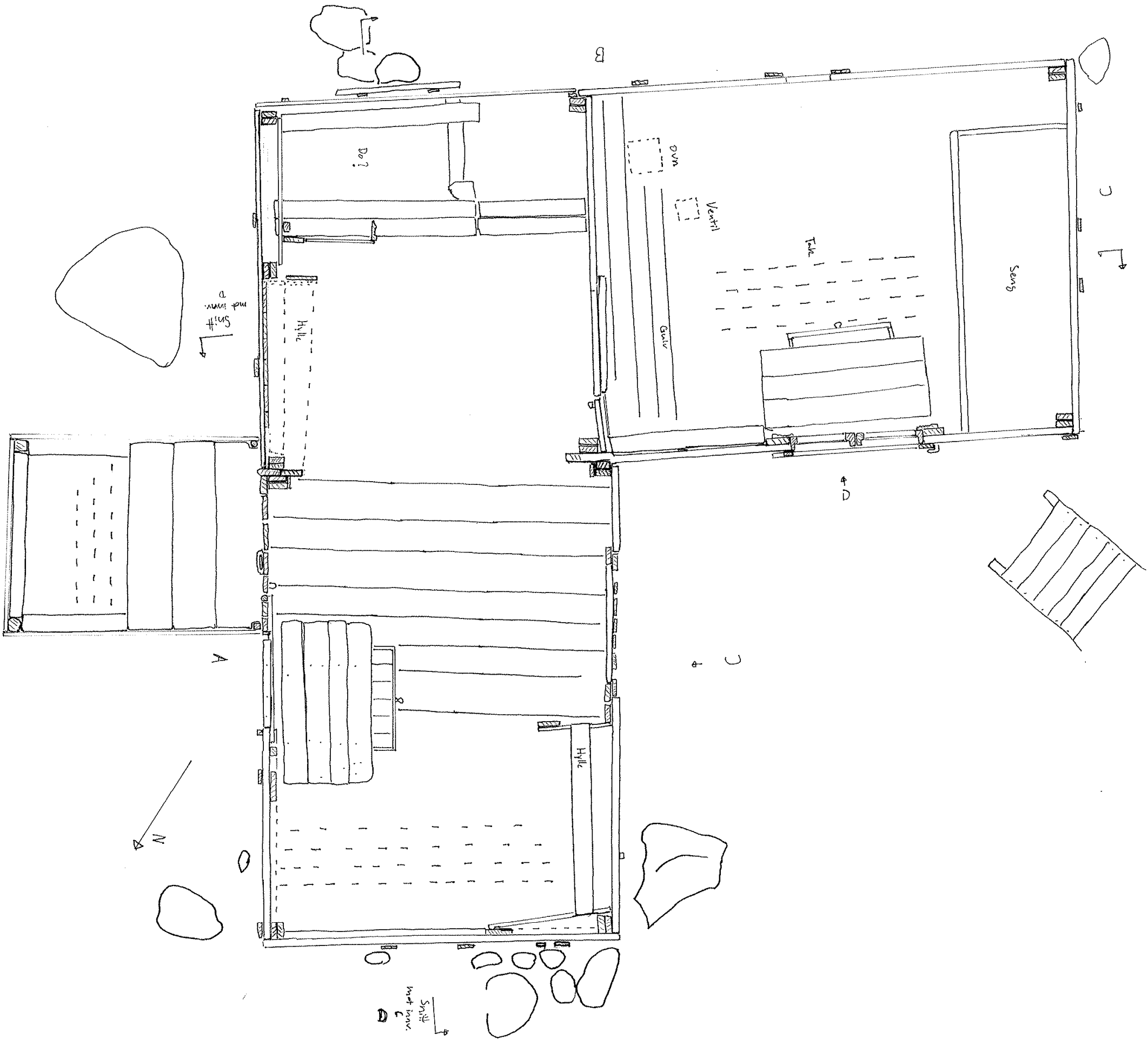
B
19/08/09

M 1:1

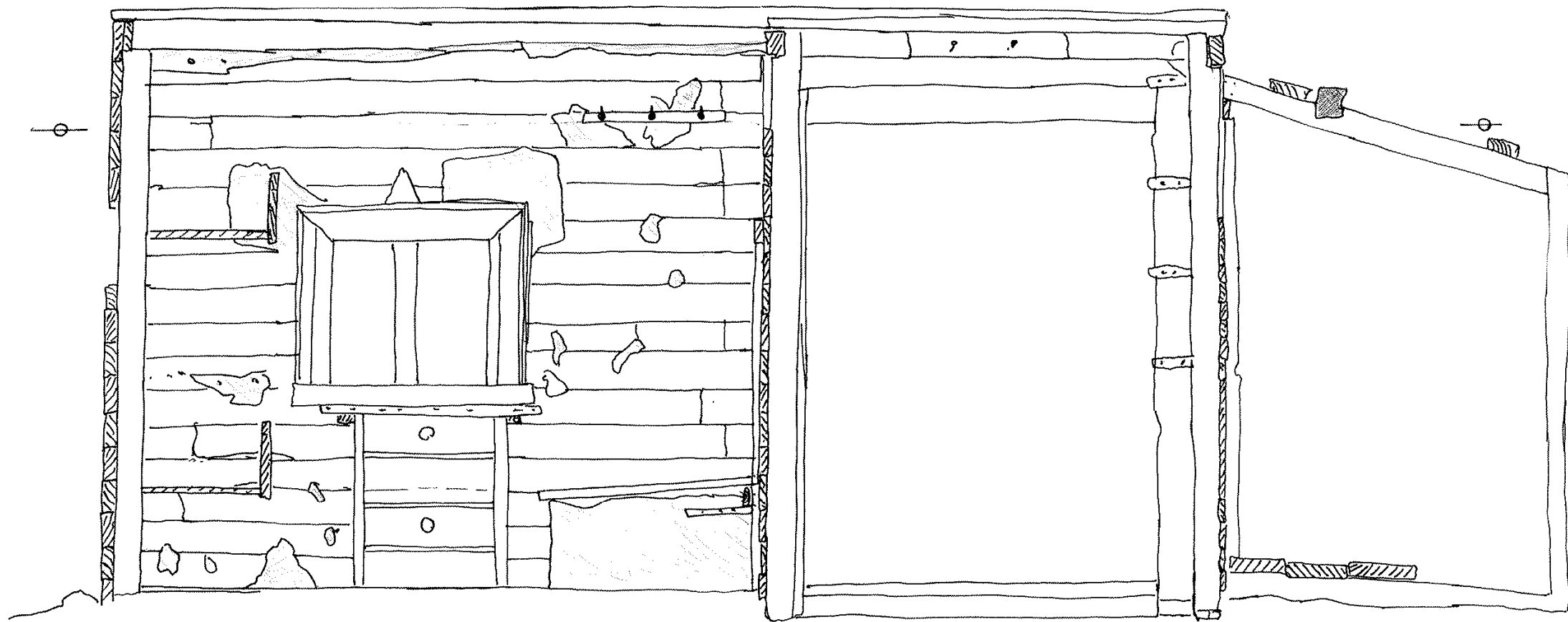
DETALJ: PROFIL VINDUSKAPET I VESTFASADEN AV STÖEN

M 1:1

Svenske gaffel
Plan
0 0.1 0.2 0.3 0.4 0.5
1.0m

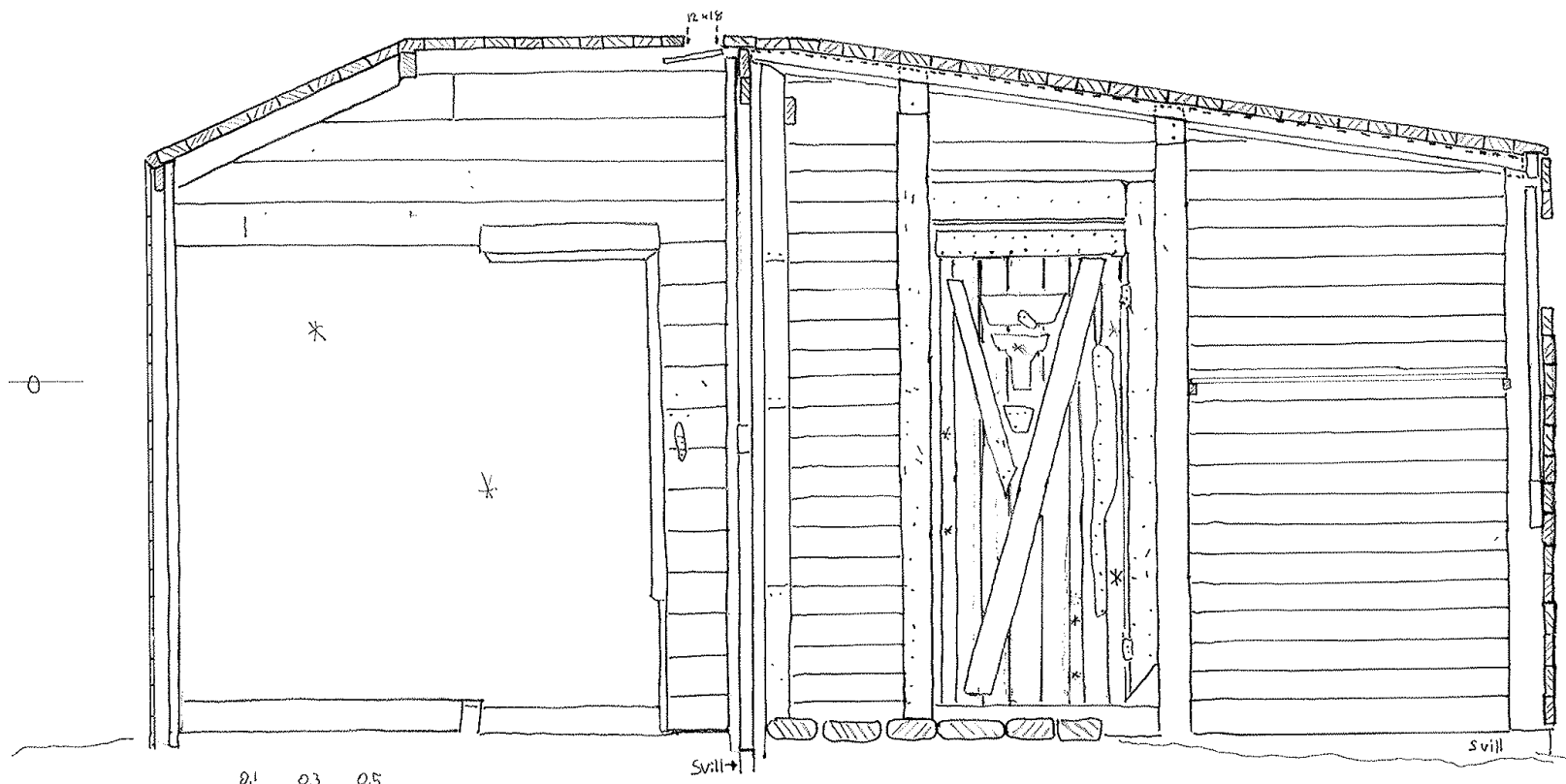
M 1:20
24.07.2009

SNITT
SUENSKEGATT,

1:20 0.1 0.2 0.3 0.4 0.5 1m

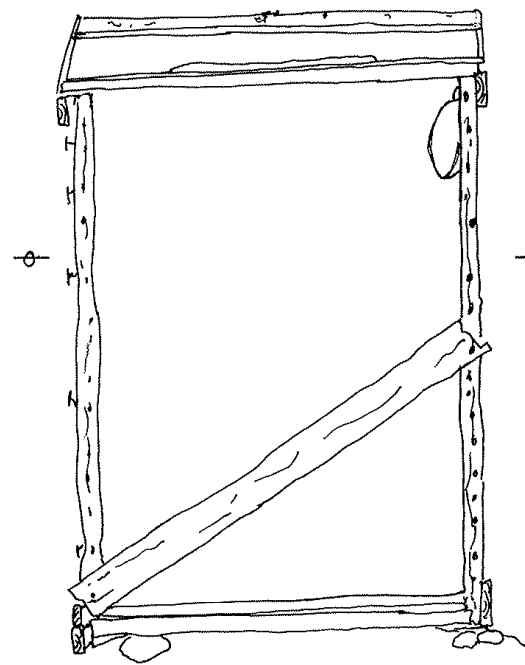
J 20/07/09

0,1 0,3 0,5
0 0,2 0,4 1,0m
M 1:20

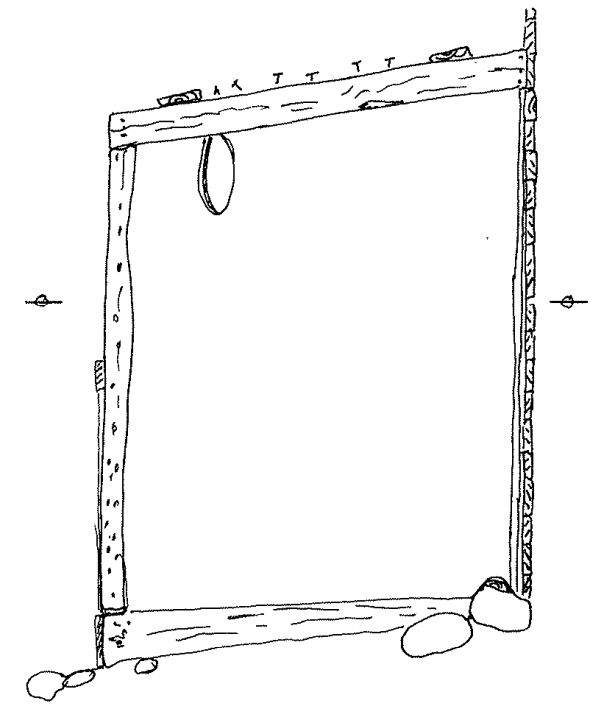
Svenskegattet Snitt mot innvendig C

28.07.2009 Jst

VINDFANG, VEGG A,
SUENKEGATTET, SETT NOT DØREN

M 1:20
0,1 0,2 0,4 1m
0,1 0,3 0,5

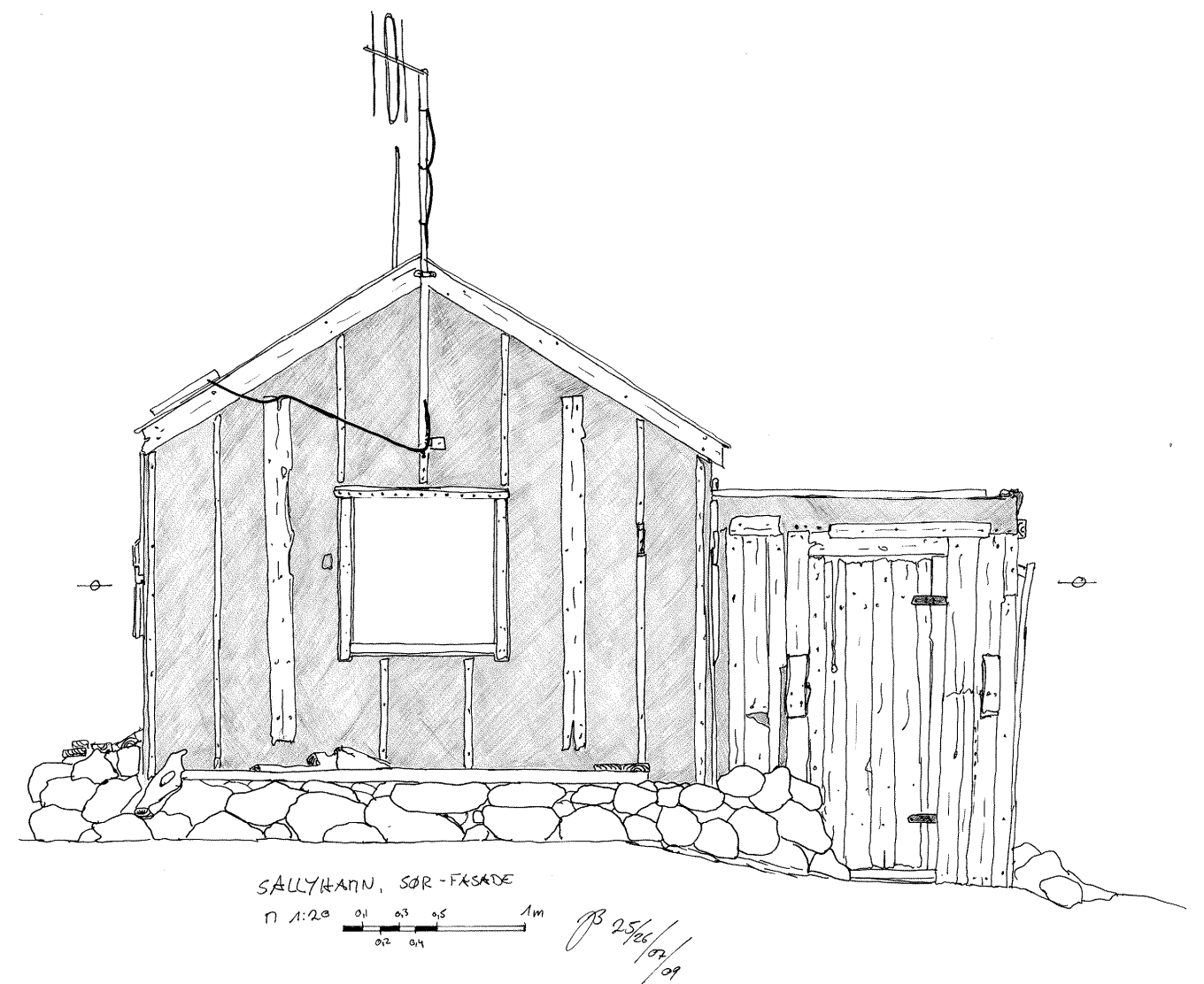
VINDFANG, SUENKEGATT, VEGG A,
SETT SIDELONGS

M 1:20
0,1 0,3 0,5 1m
0,2 0,4

Jst 18/09/09

Sally og Waldemar Kræmer foran hytten Sallyhamn, ca. 1940. Sallyhamn er oppkalt etter Sally Kræmer. Vi ser vinduet i gavl, som i dag er dekket med papp, men som er synlig på innsiden av loftet. Foto: Norsk Polarinstitutt. Til høyre fasaden som den ser ut i dag.

Ved Sallyhamna og Svenskegattet er det et kulturmiljø der det med innbrydes gangavstand fines kulturminner fra de fleste hovedepokene i Svalbards historie. Ved den skjermede havn Sallyhamn er det en del norsk fangsthytter, en hvalfangststasjon med spekkovner og hus/telttufter. I ovnsfundament fines det sekundære graver.

(Kulturminneplan for Svalbard, 2000-2010, Sysselmannen på Svalbard, rapportserie nr.2/2000, side 36)

Under arbeidet med dokumentasjon av hyttene i fangstfelt 24 har Sallyhamn vært vår hjemmestasjon. Hytten er på tross av sin alder fullt operativ og tjener i dag som en stasjon for Sysselmannen i det nordvestlige Svalbard. Utenfor hytten er det plassert et par fat med drivstoff for båt; på taket er det montert solpanel og radioantenne. Inne i hytten, som tilbyr ikke stort mer enn ni kvadratmeter plass i den varme delen, finns alt som trengs for det arktiske hverdagsliv: vedovn, gasskomfyr, en sengeplass i stuen og to i forrommet, en stasjonær radio for kommunikasjon med verden utenfor, bord med to stoler pluss en krakk, osv. Sallyhamna inntar dermed en særstilling blant hyttene i fangstfelt 24 –hytten er satt opp av fangstmannen Waldemar Kræmer, men bygningen har fått de nødvendige utbedringer som trengs for nåtidens enkle bruk. Dermed representerer Sallyhamna ikke bare en historisk verdi, hytten formidler samtidig en opplevelsesverdi i seg selv: den viser hvor karrig forholdene for fangstmennene har vært, også i hovedstasjonene. Det var også en opplevelse å ha kalde føtter i hytten midt på sommeren og å merke seg hvor dårlig hyttene var og er isolert; i Sallyhamna fikk vi også mulighet å beundre både rev, sel, hvalross, reinsdyr og isbjørn. Og det er mulig å sitte klokken to midt på natten i solen på "takterrassen" for å nyte den klare luft, å høre stillheten og å se og nyte Svalbards fantastiske natur.

Beliggenhet

Sallyhamna ligger ved en utmerket flott naturhavn; en liten og lun vik (rett ved Birgerbukten) er beskyttet mot alle vindretninger. Mot sør og øst skjermer høye fjell, mot vest og nord brinken som strekker seg mot nord forbi Svenskegattet til Arneliusneset. Bukten har en omtrentlig dybde av tre meter; vikens nordlige del tilbyr

sandstrand, mot vest og øst er det rullesteinsstrand. Hytten står kun om lag 15 meter bort fra strandkanten, mot vest er odden omtrent 170 meter bred.

Det er både bra med drivtømmer og ferskvann. Selv da dammen rett nord for hytten minket betydelig mens vi bodde i Sallyhamn (nedbørsfattig område, avtagende tilføring av smeltevann), var det nok med vann ikke langt unna. Dyrelivet er rikt ved Sallyhamna og vi hadde anledning til å beundre flere hvalrosshanner som sov på vår hjemmestrand.

Konstruksjon

Hytten står på et terreng som skråner lett ned til strandkanten. Rundt hytten, unntatt den nordlige og østlige del av forrommet, er det bygget opp en steinrøys av gjennomsnittlig 40 cm høyde og opp til 60 cm bredde. Steinrøysen ved fasade A, østvendt, og fasade B mot sør tjener også som sittemulighet; det er en del plankeverk man godt kan sitte på. Ved den sørlige

Privat bilde J. Bohlmann

fasaden er det i tillegg satt opp benk og bord av grov drivvedstømmer.

Konstruksjonen av hytten Sallyhamna er vanskelig å avsløre. Utvendig er hytten helt dekket av svart papp, innvendig er det stående panelbord, pløyd, med en bredde av ti centimeter, som skjuler det meste av hyttens konstruksjon. Men følgende kan fastslås:

Sallyhamna består av en stenderverkskonstruksjon. Selv om de fleste stendere er skjult med listverk eller er

dekket av panelbord, er en kraftig stender av omtrent 8x16 cm synlig ved stuens nordøstlige hjørne. Hyttens vertikale, innvendige panel er festet på spikerslag rett under himlingen.

Det er bare en vegg som avslører sin konstruksjon – vegg A. Mens alle vindu i hytten er av et enkelt lag plek-siglass og alle vindu er forsynet med gerikt er det et lite glugg hull som avslører ytterveggenes oppbygning. Dette glugghullet, 14x14 cm, er satt inn i veggen uten noe form for gerikt. Derfor er det synlig, at veggen består av pløyde bord med en bredde av ca. 9 cm og en tykkelse av 2 cm (som tilsvarer 3½"x3¼"). Bordene ligger horisontalt og vender med fjæren ned. En annen påfallende konstruksjonsmåte er to takbjelker i stuen. Disse orienterer seg i retning nord-sør og bærer en himling til et nå ubrukt loft. Bjelkene er kvadratiske i tverrsnitt, 3". Bjelkeavstand er en meter fra senter – senter og en meter ut fra senter mot veggen. Bjelkene er forsynet med en enkel fas ved underkanten. Panelbordene i himlingen er 12 cm brede og 16 millimeter tykke (4¾"x5/8"), pløyd, spikret på oversiden av takbjelkene.

Samme hytten står på lunner, orientert i retning vest – øst. En liten inspeksjonsluke i gulvet av stuen tillater et lite innblikk i hyttens fundament; lunnene har en høyde av omtrent 17 cm og ligger direkte på bakken.

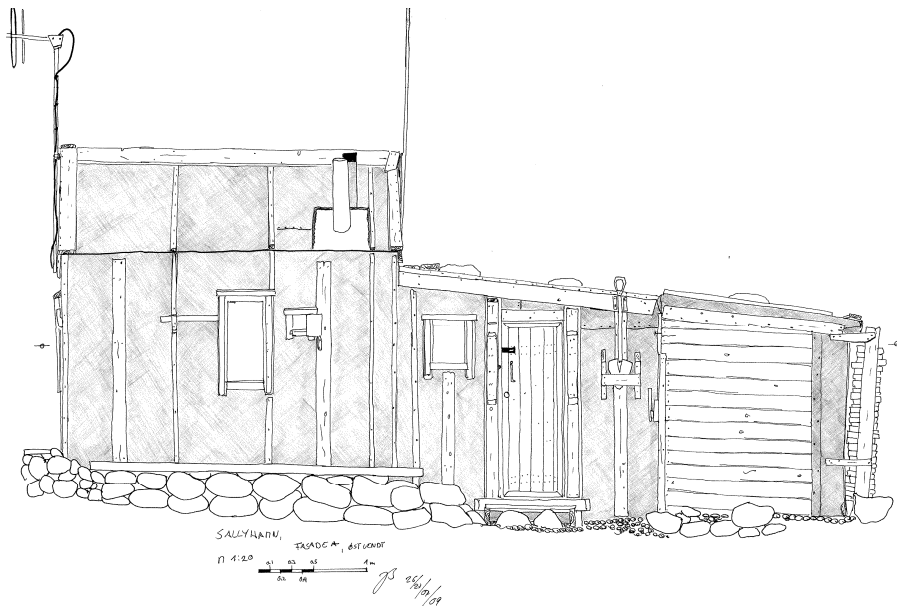
Antakelig er konstruksjonen av alle hyttevegger dimensjonert som i fasade A. Mens vi blir et endelig svar skyldige når det gjelder den varme delen, er forrommet mer gjennomskuelig for oss. Forrommet har omtrent samme størrelsen som stuen – 3x3 meter. I veggen mot øst er inngangsdøren plassert. Fasadene består av stående rupanel, ca. 2,5 cm tykt og ca. 16 cm bredt (1"x5¼") Bunnsvill av forrom er ikke synlig. (gulvplankene er 15,5 cm brede). Men toppsvillene er synlige; de består av samme rupanel som er brukt i veggene, montert stående og innfelt i forrommets stenderverk.

Fasade A med inngangen

Stenderverket i forrommet består av kantved, ca 9x5,5 cm (3½"x2¼") Stenderverket står innvendig ved den sørlige del av forrommet (hvor også døren til stuen er situert). På den nordlige vegg av forrommet er sten-

derverket ikke synlig; denne vegg er dekket helt med svart papp. Ved den sørlige del av fasadene A og C er det påsatt skråband, omtrent 1 m over golvet. Skråbandene er av samme rupanelmaterial som veggene. Forrommet har med tre takbjelker;

den midterste er med ca. 8x22 cm (3½"x8½") kraftig dimensjonert. Mot nordøst finnes en takbjelke av samme dimensjon, mot sørvest og stuens inngangsdør bærer en bjelke med 7,5x7,5 cm (3"x3", sammenslått av to planker) forrommet tak, Takbjelkene orienteres i retning vegg A - C.

A-fasade

Påfallende er en svært rund tømmerstokk, ca. 15 cm i diameter. Tømmerstokken er plassert midt under den midterste takbjelken og utgjør en viktig bærende funksjon for taket.

Påfallende er også to vindusåpninger i forrommets vegg C, vestvendt. Den lille vindusåpning, 16x18 cm, er dekket med en luke innvendig, tekket med papp på siden som vender utover. Luken er hengslet på underkanten. Den andre, 30x38 cm, har ingen luke. Begge vindusåpninger er nå dekket med tjærepapp utvendig og er dermed ikke lenge i bruk.

Døren av forrommet vender ut mot sørøst. Det er en enkel labankdør, 170x62 cm. Innvendig er det påført en kraftig låseplank, tvers over døren, omtrent 140 cm over

bakken. En liten og enkel slåe på innsiden har forbindelse med en rund, vribar treknott på utsiden.

Døren fra forrommet til stuens har en terskelhøyde av omtrent 20 cm. Det er mulig at denne terskelhøyde kan relateres til lunnene i hyttens fundament.

Taket

Sallyhamna er den eneste hytte med saltak vi har dokumentert i fangstfelt 24. Taket har en mønehøyde av snaue tre meter ned til steinrøysen. Selve taket er som hele resten av hytten dekket med svart tjærepapp. Et blikk på loftet avslørte hvor enkel takkonstruksjonen er: et lag rupanel med 1"x6" (25x152 millimeter) bredde ligger horisontalt på sperrer av samme dimensjon. Sper-

renes avstand er omtrent 50 cm, målt fra senter - senter.

I den sørvestvendte gavl var det plassert et vindu, som nå er overdekket av svart papp utvendig. Det er sannsynlig at loftet har vært i bruk en gang i hyttens fortid. For dette taler også at loftet har vært (i likhet med stuens) tapetsert; dessuten finns det en fastmontert hylle på loftet. Gavlens høyde er omtrent 110 cm.

Forrommets tak er et enkelt pulttak som heller ned i nordøstlig retning. Hellingen utgjør omtrent 30 cm på en lengde av 3 meter. Taket er dekket med pløyde bord, 110x22 millimeter. Delvis er disse pløyde bord erstattet med grovere rekvedplank av omtrent samme dimensjon.

Det skal ikke være unevnt at forrommets tak fungerer også som hyttens uoffisielle takterrasse. At forrommets

tak oppvarter med nok stabilitet for å være en takterrasse skyldes den grove runde tømmerstokken som danner et sentralt bæreelement i forrommet. En enkel stige rett på siden av inngangen gjør det enkelt å komme de to meter opp på taket. Et feltlag i 2008 har montert en enkel sittebenk. Lent mot hyttetakets nordlige gavl tilbyr forrommets tak en formidabel utsikts plass over brinken og Svenskegattet. Gavlen beskytter godt mot vinder fra den sørlige sektor og den svarte tjærepapp genererer varme så snart det er vindstille og noe sol.

Begge fotos er privat bilde J. Bohlmann

Bislaget

På den nordøstlige side av forrommet er det satt opp et lite bislag, omtrent 1,6 m i kvadrat. Bislaget er tømret grovt sammen av værslitte pløyde bord (ca 140x18 millimeter). Stående panel på bislagets fasade mot sør og nord, liggende panel på østsiden. Vestsiden er dekket med papp både inn- og utvendig, slik at konstruksjonen skjules. Innvendig er bislaget østvendte vegg kledd med stående panel. Bislaget har samme høyde og takhelling som forrommet. Taket består av grove og solide plank med en tykkelse av 5 cm (2") som løper langs med takets helling. Det er blitt en del rekved tatt i bruk i bislaget. Bislagets vestfasade og forrommets fasade mot øst er sammenhengende i en lengde av ca. 60 cm. Dermed er taket dekket med det samme lag tjærepapp; bis-

laget er en del av huset, som rommer vedstabel, verktøy og ikke minst en enkel bøttestol.

Døren i bislaget og døren i forrommet ligger i rett vinkel med hverandre; med ikke mer en to korte skritt kommer man fra forrommet inn i bislaget.

Bislagets dør er igjen en enkel labankdør med tre horisontale spikerslag, montert innvendig. Dørens åpningsvidde er om lag 170x60 cm. Ingen lås, men en solid låsestokk utvendig.

Utvendig ved den sørvendte fasade av bislaget finns tydelige rester av rødmalingen på panelbordene. Det er tydelig at fasaden og dør har vært malt en gang i tiden.

Bilde 5584

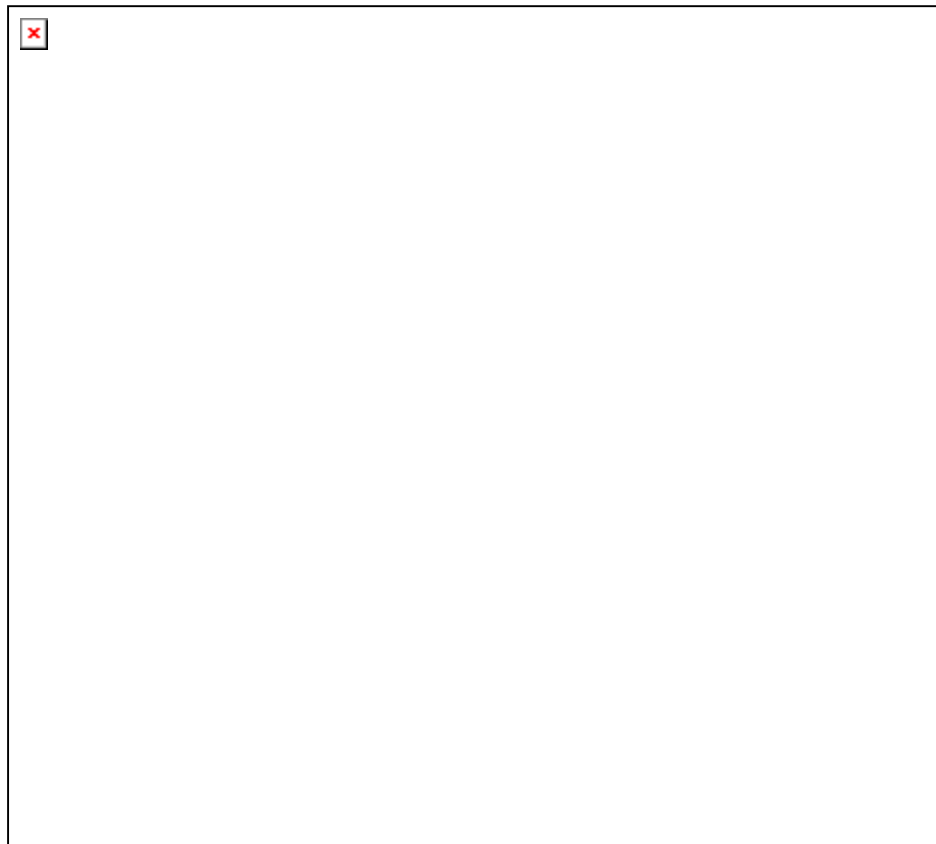
Innredning

Forrommet er innredet enkelt. På den nordvendte vegg er det montert to enkle senger, 200x80 cm. Sengene orienterer seg i retning nordvest – sørøst. Halvparten av sengens lengde er dekket av en skillevegg i forrommet. Skilleveggen danner et slags gardrobehjørne – en rekke spiker tjener som knagger for oppheng av klær. Gardrobehjørnet har en størrelse av 2x1,2m. En planke, 45 cm over golvet, går i L-form langs skilleveggen og det sørvestlige forromshjørnet. Montert på stuens vegg mot for

rommet, rett til venstre fra forrommets inngangsdør, er det plassert en benkeplate, 100x43 cm, 90 cm høyt. En like stor underseksjon under bordplaten og to lange

reoler montert overfor på veggen. Her er det plassert oppvaskbalje og en balje for kroppspoleien. Noen enkle reoler på skilleveggen og ved de korte ender av sengene mot sørøst.

Gulvet i stuen er lagt av 14 cm brede bord. Men det er kun under sengen og skrivepulten, altså på den vestvendte del av hytten, hvor bordene er komplett. Ellers er golvbordene skjøtet forholdsvis ustrukturert. Dette skyldes muligens en del utbedringsarbeid i hytten. Under sengen er gulvet malt mørkbrunt; det er samme fargetone som fotlistene varter opp med. En liten inspeksjonsluke i gulvet, ca. 20x28 cm, rett ved spisebordet, tillater et lite innblikk under gulvet.

Fasade D

Inngangsdøren er plassert på den nordvendte vegg, mot forrommet. Døren er 170x68 cm høy, montert midt i vegg. Det er en firefyllingsdør, horisontalt og vertikalt delt med topp- og bunnfyllinger. Samme døren og dørrammen (gjæret, 95 millimeter høyt, uprofilert) er malt i en lysblå fargetone. Døren er hengslet på vestsiden og slår ut mot forrommet. Det finnes ingen håndtak på innsi-

den; på forromssiden er der montert et gammelt kofferthåndtak.

Innkommende til venstre står en litt medtatt ovn; modell 602 N, Jøtul. Ovnen er omtrent 50x37x38 cm stor og står på 27 cm høye ben. Røret kommer ut på oversiden; der er nok plass på ovnen for en stor kasserolle for varmtvann eller lignende. Veggene på siden og bak ovnen er beskyttet med galvaniserte metallplater, begge to 90 cm høye. Blikkplaten på siden av ovnen er 65 cm bred, bak ovn 100 cm. Platene er montert med 5 cm brunmalte rammelister. Samme ovn står på en 18 millimeter tjukk metallplate, 60x60 cm stor. Under den er der en tynn blikkplate synlig, som er spikret fast i gulvet. I forlengelsen en kjøkkenbenk, 190 cm lang; rekker helt til vegg i sør. Kjøkkenbenken er 38 cm dyp og 80 cm høy. På kjøkkenbenken er det plassert et gassbluss med to flammer. En meter av kjøkkenbenken er kledd med stående panelbord, forsynet med en 30 cm bred dør. Det danner et skap for gryter, stekepanner og lignende. Den andre del under benkeplaten er åpen og gir plass for oppvaskbaljen og gassflasken (11kg). En dobbel reol over benken, 90 cm lang, 15 cm dyp, gir plass for krydder, te- og kaffi, hermetikk osv. Hyllene støter mot et enkelt hjørneskap, som har en front av 82 cm og en midtdybde av 32 cm. Plass for tallerkener osv på fire hylleseksjoner, 28 cm, 2x 21 cm og 15 cm høyte.

Sørveggen gir plass til to stoler som står på hver sin side av en fastmontert bordplate. Bordplaten av enkelt kryssfiner er 70 cm bred og stikker 102 cm ut i rommet. Bordet står på en enkel benkekonstruksjon av rekvedtømmer; på veggen er der et spikerslag som bærer bordplaten. Bordet er montert rett under stuens store vindu som har en brystningshøyde av 102 cm og en lysåpning av 75x75 cm, pleksiglass.

Resten av den sørvendte vegg rommer enden av en seng; 76 cm bred, 180 cm lang. Sengen har en klassisk forhøyet sengevange, 105 cm høy. Denne sengevangen er plassert på den sørvendte vegg, den lave sengevange (70 cm høyt) vender inn mot rommet. Over sengen er det montert en planke av drivved, 120 cm lang, 20 cm dyp. Reolen hviler på to knekter og henger omtrent 40 cm under taket. Fungerer som bokhylle. Samme sengen er malt i den samme lyseblå farge som dør og dørkar-

men samt skapene under kjøkkenbenken. Vi antar at disse innredningsgjenstander er originale. Deres enkle og solide konstruksjon samt slitasjespor taler for dette.

Ved fotenden av sengen og den nordlige vegg av hytten er det plass for et arbeidsbord, blåmalt dette også. Platen har en størrelse av 60x85 cm. Under platen er det en stor skuff, 10 cm høy. Høyden av bordet er 78 cm. Over bordet, montert ved veggen på to knekter, er det installert en reol, like lang som bordet, omtrent 15 cm dyp. I denne seksjon av hytten er hyttens kommunikasjonselektronikk montert; en stasjonær radio på bordet samt et panel for ladning av et stort 12-V-batteri er montert på veggen. Batteriet står under bordet på golvet. Et solcellepanel er montert på taket i sørvestlig retning. Over skrivepulten, montert i det nordvestlige hjørnet av stuen, henger et hjørneskap. Skapet har en høyde av 60 cm og en frontbredde av 67 cm. Døren er om lag 30cm bred; skapet er satt sammen av enkelt treverk og har med sin enkle labankdør, med labanken utvendig, en egen sjarm. Skapet er stuens "kabinettskap" som rommer flasker osv.

En enkelt sammenspikret krakk med en enkel sitteplate på 33x35 cm og en høyde av omtrent 40 cm er det eneste møbel som lett forflyttes i det daglige hytteliv.

Ellers er det nødvendige og vanlige ting som finnes i de fleste fjellhytter ellers; spiker som tjener som oppheng for klær, en snor med klesklyper diagonalt over ovnen osv. To enkle parafinlamper er hengt opp henholdsvis på vest- og østfasaden av hytten.

Nevneverdig er hyttens himling. Her er det påspikret grov lerretsduk; men kun mellom to av tre bjelke-seksjoner (de som ligger ut mot sørvest). Det er heller ikke hele seksjonen mellom bjelkene som er dekket; kun $\frac{2}{3}$ av himlingens lengde er dekket slik. Lerretsduken er malt med grå maling – likt takbjelkene i hytten. Men også lukelemmen opp mot loftet, som ligger på de to midterste bjelker rett over inngangsdøren (luken har en åpningsvidde av 70x90 cm), er gråmalt. I den mest østvendte seksjon mellom bjelkene er det synlige rester av gråmalt lerretsduk; montert med listverk, kvartprofil.

Stuen har vindu i alle tre yttervegger; et stort vindu mot sør, plassert i midten av veggen, 75x75 cm. Geriktis-

tene er gjærete, 9 cm bred og malt lyseblå. Et 15 cm dyp vindusbenk gir plass for en del småting. Brystningshøyde er på 100cm. Et vindu i den vestvendte fasade

Bilde 5580

har en lysvidde av 36x37 cm, brystningshøyde 110 cm. Ved benken er det montert en liten reol som kan anses som vindusbenk; 11 cm dyp. Vinduet er plassert midt i veggen. Et langsmalt vindu finnes i den sørlige fasade som vender ut til viken. Vinduet har en åpningsvidde på 75x36 cm; ingen vindusbenk siden vinduet er montert ved den indre enden av kjøkkenbenken i midten av fasaden. Brystningshøyde av omtrent en meter.

Spesielt nevneverdig er et lite glugg hull rett ved siden av ovnen. Gluggullet er det eneste vindu i hytten som kan åpnes. Det har en størrelse av 15x16 cm. En enkel glassrute er fastmontert i en ramme. Rammen er festet med en enkelt hengsel på underkanten. En enkel slåe på overkanten tjener som lås. Gluggullet er et nyttig redskap for lufting av hytten. Også dens rammeverk er blåmalt; opplegget virker gammelt og originalt.

Påfallende er også mange rester av et blåhvitt tapet med et stilisert blomstermønster av ca. 3 cm størrelse (per malte blomst). Tapetrestene var klistret på alle vegger, men ikke der hvor panelet en gang har blitt fjernet: ved den vestlige del av den nordvendte fasaden, dvs. til venstre for inngangsdøren, sett innefra. Her er panelbordene skøtt sammen omtrent en meter over golvet –

reparasjonen virker grov og enkel, sammenlignet med de andre panelbordene ved den andre vegg i stuen.

Loftet over stuen er ikke i bruk. At loftet kan ha hatt en bruksperiode kan ikke utelukkes. Et vindu i den sørlige gavl og at hele loftet har vært tapetsert taler for dette. Rett over luken er i himlingen påført en kloss som muligens hadde som funksjon å holde luken oppreist. Det finns dessuten et litet luftingshull, omtrent 8x10 cm, som er sagt og hugget ut av et midtstykke i en plank; den er nå dekket med tjærepapp, men kan ha virket som luftingshull for loftet.

Nevneverdig er også et fast montert luftingshull rett på siden av pipen for ovnen. Luftingshullet har størrelse 13x10 cm – treverk danner en rektangulær pipe, som stikker på siden av ovnens metallpipe ut av taket. Denne "skorstein" er omhyllt utvendig med tjærepapp og har ingen form for stengsel mot regn eller snø, verken inn- eller utvendig.

Det er et par små ting i stuen, som ikke skal bli unevnt. Sengen forteller en del av sin historie med dens høye sengevange – som ikke er en fast del av sengen. Den er kun skrudd fast i veggen over sengen og har ingen forbindelse med sengen ellers. Nevneverdig ved sengen er også at sengens sidevange ut i rommet ikke består av et stykke. Omtrent 50 cm fra fotenden er den delt – og er satt sammen med to hengsler. Antagelsen at man kan svinge ut den korte del av sengevangen for å kunne sitte på madrassen som på en stol kan avkrettes: ved fotenden er alt spikret uløselig sammen igjen. Om konstruksjonen hadde en funksjon forblir uklart.

Hjørnestolpene i den sørlige del av fasaden er blendet med tynt treverk, som er blåmalt. En sprekk i veggen ved sengens hodeende er forsynet med noe avis-papir; sannsynlig var det trekk ut fra hjørnet. Det er papir fra "Norske Ukeblad", nummer 26, 1955 som er brukt til dette. Det er dessuten en klut hvit bomullsduk som tjener til samme formålet som avis-papiret (panelbordet rett ved stenderen er meget løs...)

Påfallende er fot- og taklister i stuen. Disse er 9,5 cm høye, uten profil. Listene går rundt hele hytten, unntatt den vestlige del av nordveggen som er blitt byttet ut i for-

bindelse med en utbedring. Taklistene er malt i samme farge som bjelkene og seildukshimling (grå) – og det er sannsynlig at hele himlingen har vært dekket med duk. Folistene er brunmalt (og har same farge som rammeverket som holder blikkplatene rundt oven på plass).

Også det store vinduet forteller en historie om utbedring. De blåmalte vinduslister innvendig er i utgangspunktet gjæret. Etter et arbeid med vinduet er lysåpningsvidden forandret, slik at gjæringen ikke passet lenger – topplisten er blitt for kort. Den er derfor satt opp ned, slik at gjæringssnittet peker oppover. I midten av vinduet, omtrent 30 cm bort fra veggen, er det montert en krok med en metallplate, omtrent 11x11 cm. Kroken tjente med sikkerhet som oppheng for en parafinlampe. En liten trekloss, montert på den østlige takbjelke, 90 cm bort fra sørveggen, tjente sannsynlig samme formål.

Annet

Sallyhamn er helt klart en brukshytte fram til i dag. I umiddelbar nærhet til hytten er det en del viktige kulturminner, blant annet en grav som er plassert i en gammel spekkovn. Det stilles derfor spesielle utfordringer til det hverdagslige liv ved Sallyhamna, hvor både kulturminnene og det daglige behov kan komme til sin rett.

Kulturminner i nærheten

Rett ved siden av hytten, ikke mer enn ti meter mot nord, er det lagt til rette for et båttopptrekk. Det er slått en pæl i bakken, omtrent 20 meter bort fra strandlinjen. En bred plank, 20 cm bred, omtrent 2,5 m lang, med en del huggemerker, ligger på bakken. Planken er støttet av med hjelp av trestokker som er slått inn i jordsmonnet.

I sydlig retning, omtrent 20 m fra hytten, ligger en stor rund steinrøys, omtrent 3 m i diameter, en meter over bakken – det er fundamentet til en spekkovn. På toppen er det lagt ned en grav, orientert i nord-sør. Kistens siderammer av treverk er godt synlig, men graven er tom. Graven har en lengde av 180 cm og er på det smaleste kun 35 cm bred. Ved siden av ovnen ligger rundt 100 stykk med okerfargete teglstein.

Kun to meter lengre sør er der en avlang, liten fordypning i jordsmonnet, omtrent 3 meter lang, 1,5 meter bredd. Denne fordypning, kun 20 til 30 cm dyp, er innfattet med en ramme av stein – den vestvendte del har en større stein oppreist. Det minner om en grav, men er for stort for en enkel gravplass.

Ytterligere 15 meter mot sør er det satt opp en rund stein. Denne er i motsetning til de to andre spekkovner

Grav i en spekeovn, privat bilde J. Bohlmann

som tjener som gravplasser, ikke fylt opp med grus og stein. Steinrøysen er på det høyeste om lag 140 cm høy og har en diameter av ca. 2,5 meter. På siden av, direkte ansluttende, er det satt opp en rund steinrøys til. Den har en høyde av omtrent 170 cm, men har en betydelig mindre diameter – ikke mer enn om lag en meter. Noen gule teglstein i og ved denne ovnen.

Direkte ansluttende til den store steinrøys, i sørlig retning, ligger det en oven til. Denne oven har ikke så høy en

steinrøys. Med en diameter av omtrent 2,5 m er denne oven fylt opp med jordsmonn, som bærer en grav. I motsetning til den første grav som har sitt rammetreverk intakt, er denne grav ikke fullt så synlig, delvis dekket med jordsmonn. Lett gjenkjennelig er derimot en langside, vestvendt og en kortside ved sørenden. Det ligger noen beinrester i graven. Også her ligger en del gule teglstein rundt omkring. Vest for hytten, om lag 20 meter

bort, er det et stort fundament for en revegård. Den har en dimensjon av omtrent 21x6 meter.

Spesielt er også en stor steinrøys med en avlang form, om lag 1,5 m høy, rundt 100 meter nord for hytten. Den har en lengde av omtrent 7 meter, og er 2,2 meter bred. Enden i langsetning faller jevnt ned og ligner dermed en hvalrygg. Den orienterer seg parallelt med strandlinjen, som er kun tre meter bort. Innvendig er den fylt med sand.

En steinrøys, rett ved siden av hyttens nordlige ende, har en høyde av omtrent 120 cm og en diameter av omtrent 2,5 meter. Steinrøysen er fylt med jordsmonn; her ligger det en del røde teglstein.

Tegningen av fasade B, sørvendt, har ikke inntegnet pipe. Vi har bevisst valgt ikke å tegne pipen, siden den ikke er svært synlig dersom man står foran fasaden. Tegningen av fasader A og D viser pipene i riktig målestokk, plassering og høyde.

Bildeliste Sallyhamna

1651	Huset sett i vestvendt retning
1757	Norsk ukeblad, stukket inn i sprekk mellom panel og hjørnestender i stuen
3444	Oversiktsbilde over bukten og huset, revegården ses bak huset
5544	Fasade A
5549	Hjørne A-B
5550	Fasade B
5554	Hjørne B-C
5556	Fasade C
5560	Hjørne C-D
5561	Fasade D
5563	Hjørne D-A
5564	Vedskjul fasade A
5565	Hjørne vedskjul
5566	Inngangsdør
5568	Vindu ved inngangsdør
5569	Glugge som kan åpnes
5570	Glugge med utvendig skodde
5571	Vindu i stue, utvendig vegg A
5572	Vindu i stue, utvendig vegg B
5573	Vindu i stue, utvendig vegg C
5574	Krok og rundt dørhåndtak i inngangsdøren

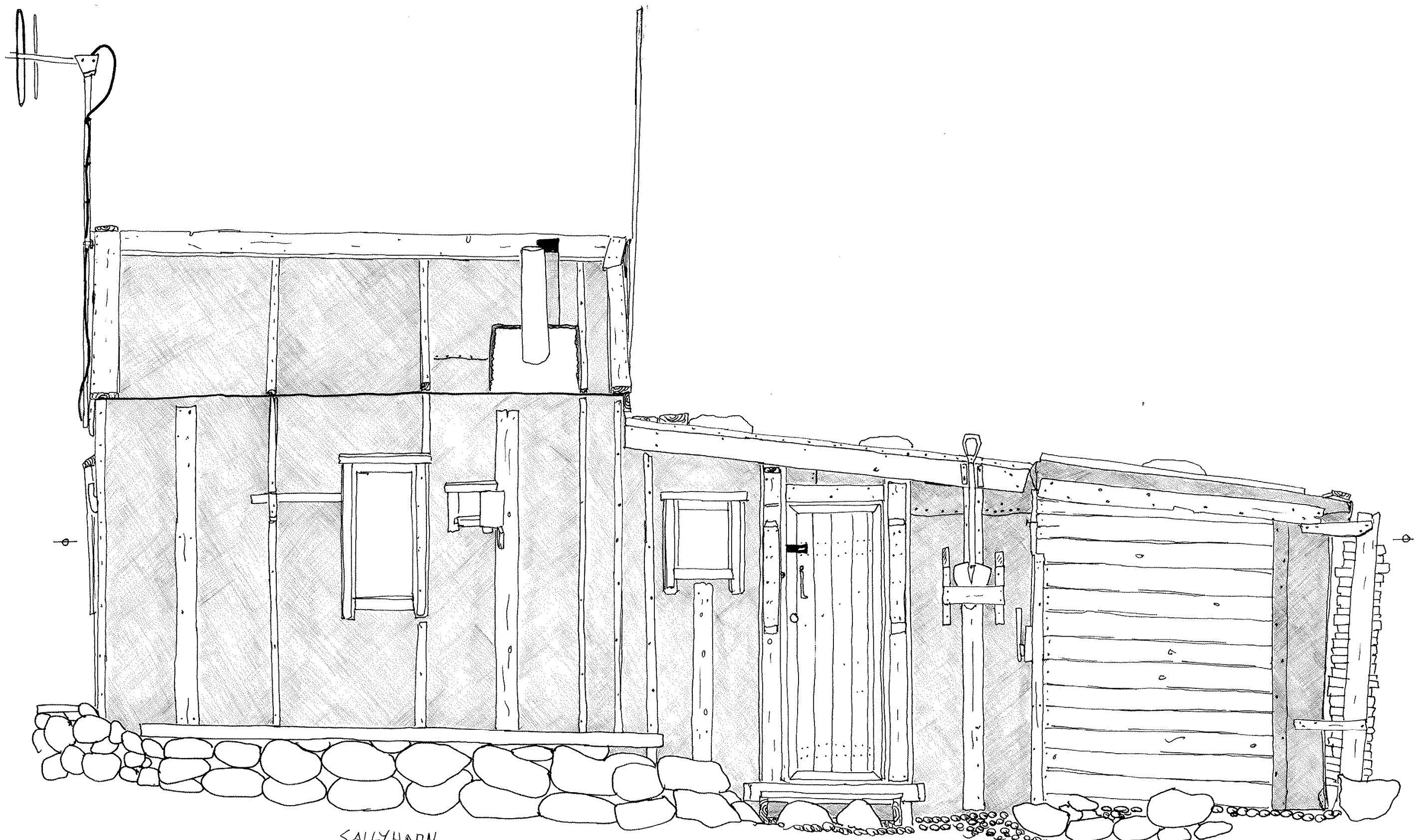
5575	Låsebeslag inngangsdør	5610	UEA Spitsbergen Expedition 1979, 21.7.79, Phil Gibbard Univ. of Cambridge, University of east Anglia, Roger Univ. of st. Andrews”	5647	Plassering av gulvbord i forrommet, noe fuktig i nordvendt retning
5576	Kjøkkenbenk i stuen, innvendig vegg A			5648	Bord i forrommet
5577	Ovns plassering, takventil og glugge over kjøkkenbenk			5649	Bunnsvill for hovedhuset/stuen
5578	Autografer på veggen bak ovnen fra diverse padleekspedisjoner. Stuedør til venstre	5611	Geir, ../7 90, BM 30/7 93	5650	Bunnsvill for hovedhuset
5579	Stuedør, firefyllingsdør	5612	08.08.93, Geir Hekne, Stig Onarheim	5656	Benken i forrommet
5580	Hjørne i stuen med skrivebord og hylle. Hjørne skap er antakelig ikke originalt	5613	Polish Spitsbergen expedition 1980, Spitsbergen around, 30-31.07.80	5657	Vedskjul/uthus
5581	Innvendig vegg C i stuen med seng, vindu, oljelampe. Hyllen er antakelig ikke original	5614	Papp i himlingen over stuedøren	5658	Vedskjul/uthus
5582	Innvendig hjørne B-C med djevlemaske på veggfunnet av feltinspektør	5615	Papp i himlingen over kjøkkenbordet	5661	Skilt på innsiden av vedskjuldøren
5584	Detalj av sengen, opprinnelig hengslet sidekarm	5616	Papp i himlingen over stuebord	5662	Vedskjuldøren utvendig
5585	Nærbilde av skrivebord med skuff	5617	Skygge på panelen etter knaggerekke	5663	Hele døren inn til stuen
5586	Nærbilde av skrivebord	5618	Knagg på vegg bak ovnen	5664	Taket over forrommet
5587	Nærbilde av panel i hjørne. Karmen i stuedøren til høyre og originalt panelbord rett venstre om. Resten er uoriginalt	5619	Knagg til høyre for stuedør	5666	Taket over stuen
5588	Åpen stuedør og sikt til utgangsdør	5620	Loftsrom med tildekket vindu	5667	Utsikt fra taket utoverodden i vestvendt retning, steinsettingen er en spekkovn med grav
5589	Veggfast skap under kjøkkenbenken	5621	Pappeske som vindtetting	5670	Utsikt fra taket i nordlig retning
5591	Åpen skapdør	5622	Utsnitt i takbord til ventil	5676	Trekonstruksjon i bakken, mulig støtte for lodrett påle, flaggstang
5592	Stol venstre om bordet	5623	Rester etter tapet, brukt som vindtetting	5677	Trekonstruksjon i bakken i forhold til huset
5593	Stol høyre om bordet	5624	Rester etter tapet, brukt som vindtetting	5679	Spekkovnen som ligger vestvendt for huset
5594	Detalj av hengslingen på sengen	5625	Gjennomføring av takventil og ovnsrør	5681	Graven oppi spekkovnen
5595	Hjørnestender innvendig vegg C ut mot forrom. Øverste del pappkledd, nederste malt og listet	5626	Spikerslag for takbord rett ovenfor loftslemmen	5682	Huset sett fra spekkovnen
5596	Hjørnestender innv. Vegg A mot forrom. Malt og list spikret i hjørne	5627	Papprester og spikerslag for takbordene cirka midt i loftsrommet	5683	Inngangsdøren med isbjørnsikring på
5597	Innkasset hjørnestender innv. Hjørne A-B. inne i skap	5631	Plankebit med innskåret navn, ligger på loftet: A Oxås 1930	5684	Vindu og glugge på vegg A med isbjørnsikring på
5598	Innkasset hjørnestender i innvendig hjørne B-C			5685	Vindu på vegg B med isbjørnsikring på
5600	Gulvbord i stuen	5634	Trekloss med hull, oppheng for lys	5686	Vindu på vegg C med isbjørnsikring på
5601	Skjøt i Gulvbord	5635	Trekloss med hull	5687	Steinmur på vegg C
5603	Lem i gulvbord	5637	Hylle og bord i forrommet, stuedør til høyre i bildet	5688	Steinmur på vegg B
5604	Glugge i vegg A, innvendig lukket	5638	Kufferthåndtak i bruk som stuedørhåndtak	5689	Steinmur på vegg A
5605	Glugge i vegg, åpen	5639	Hjørnekonstruksjon i forrommet, stuedør til venstre i bildet	5690	Stein foran vedskjul
5606	Nærbilde av takventil	5640	Hjørnekonstruksjon i forrommet, med trekantnett for fuglefangst (stangen mangler)	5691	Rester etter ovn
5608	Nærbilde av autograf på veggen: 21/7 1982, Stig N Gudbrandsen, Bjørgun Haugland, Norway 5609 Austrian paddling trip, from Ny-Ålesund over Flathuken to Longyearbyen, 6.7.86 Pichler Andrews, Kleschpis Werner	5641	Plassering av det faste vindu og luken i forrommet, på nåværende tidspunkt dekket av papp utvendig	5701	Huset i terrenget med fuglefjellet i bakgrunnen
		5642	Luke åpen	5702	Huset i terrenget med rester etter spekkovnen foran
		5643	Benk innfelt i stender og takkonstruksjon, antakelig av nyere årgang	5705	Påle i bakken, antakelig som del av et båttopptrekk
		5644	Dobbeltkøye i forrommet	5706	Pålen i forhold til en planke med uthogde spor i retning sjøen
		5645	Hjørne i forrommet mot nordøst-øst	5707	Pålen sett fra stranden på fjære sjø
		5646	Utgangsdør	5710	Planken med spor i
				5711	Nærbilde av sporene i planken

5620, 5591 og 5623

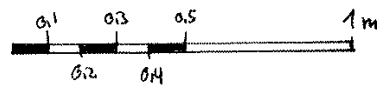
5666, 1651 og 5577

5702, 5544 og 5560

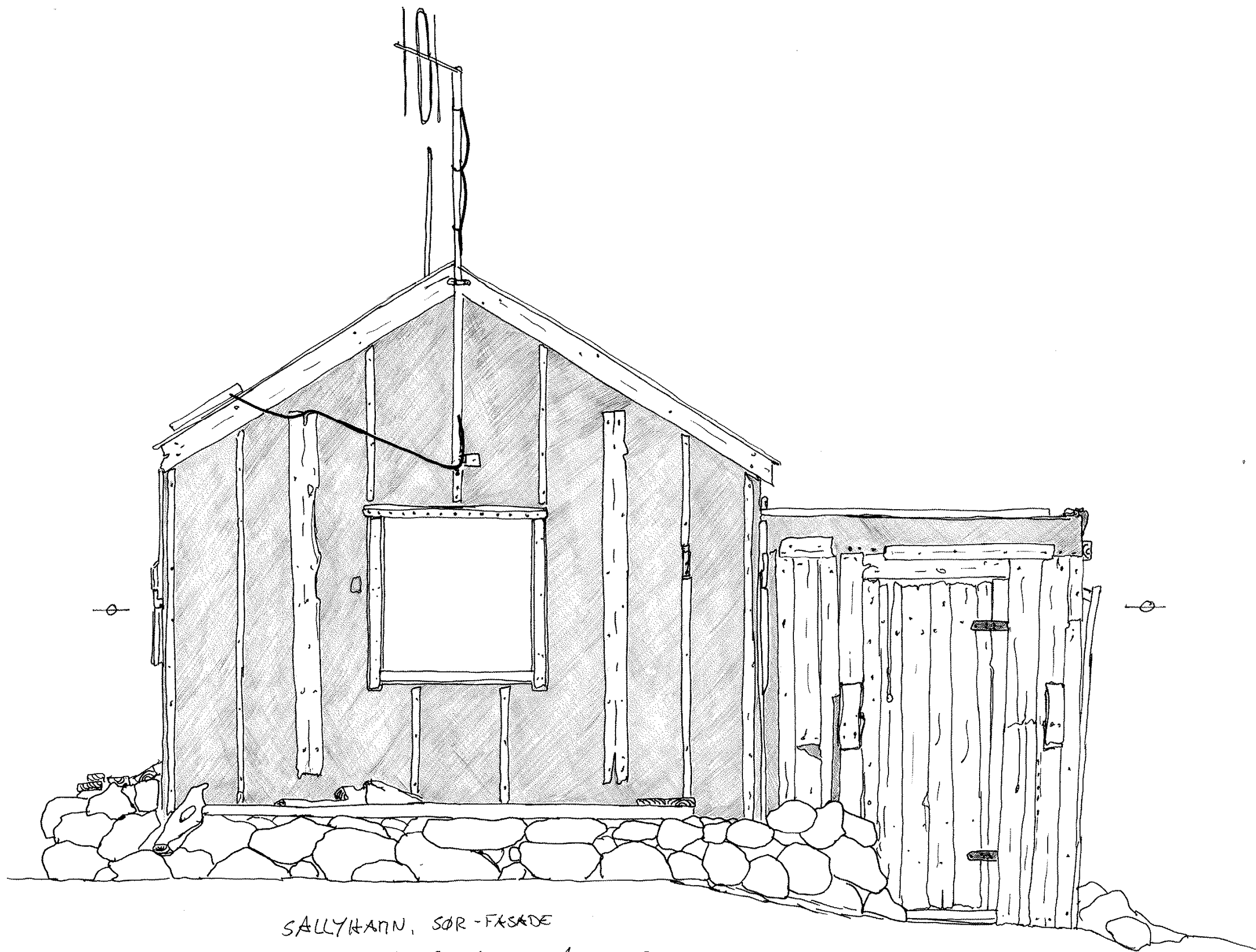

SALLYHANN, FASADE A, ØSTUENDT

n 1:20

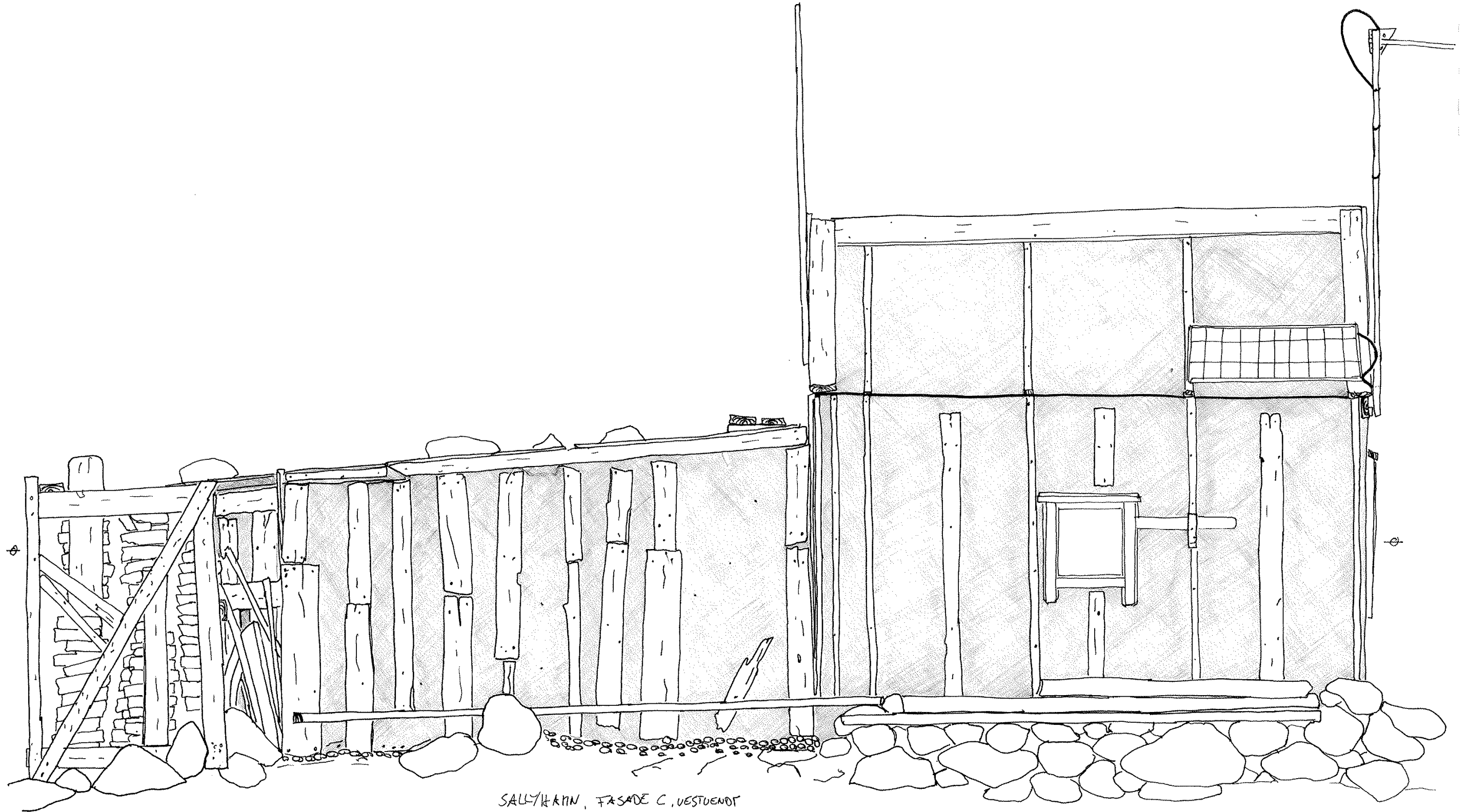
JS 26/02/09

SALLYHANN, SØR-FRÅSE

1:20 0,1 0,3 0,5 1m
0,2 0,4

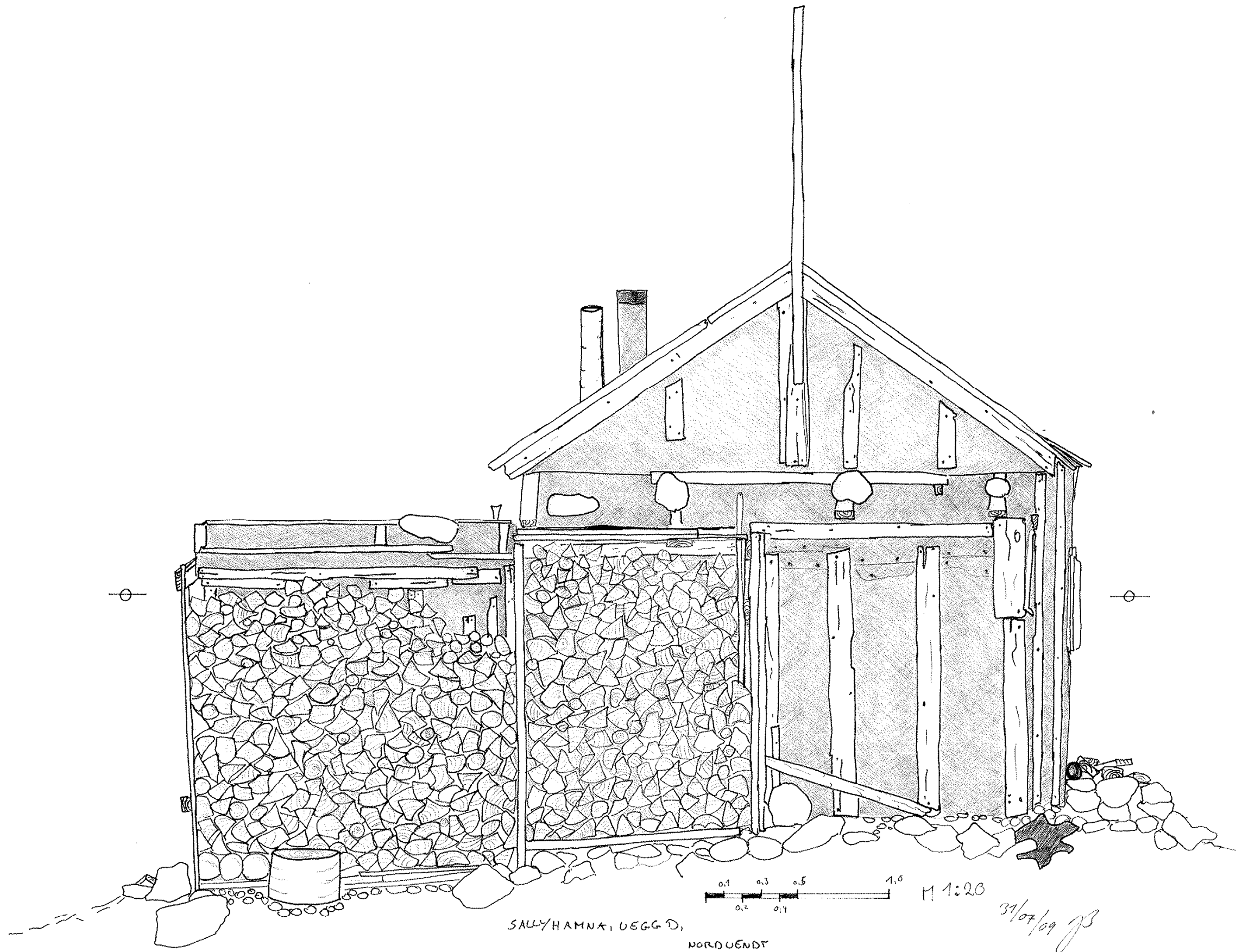
B 25/06/07/09

SALLYHANN, FASADE C, VESTUEND

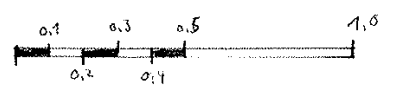
1:20 0.1 0.2 0.3 0.4 0.5 1m

B 27/07/09

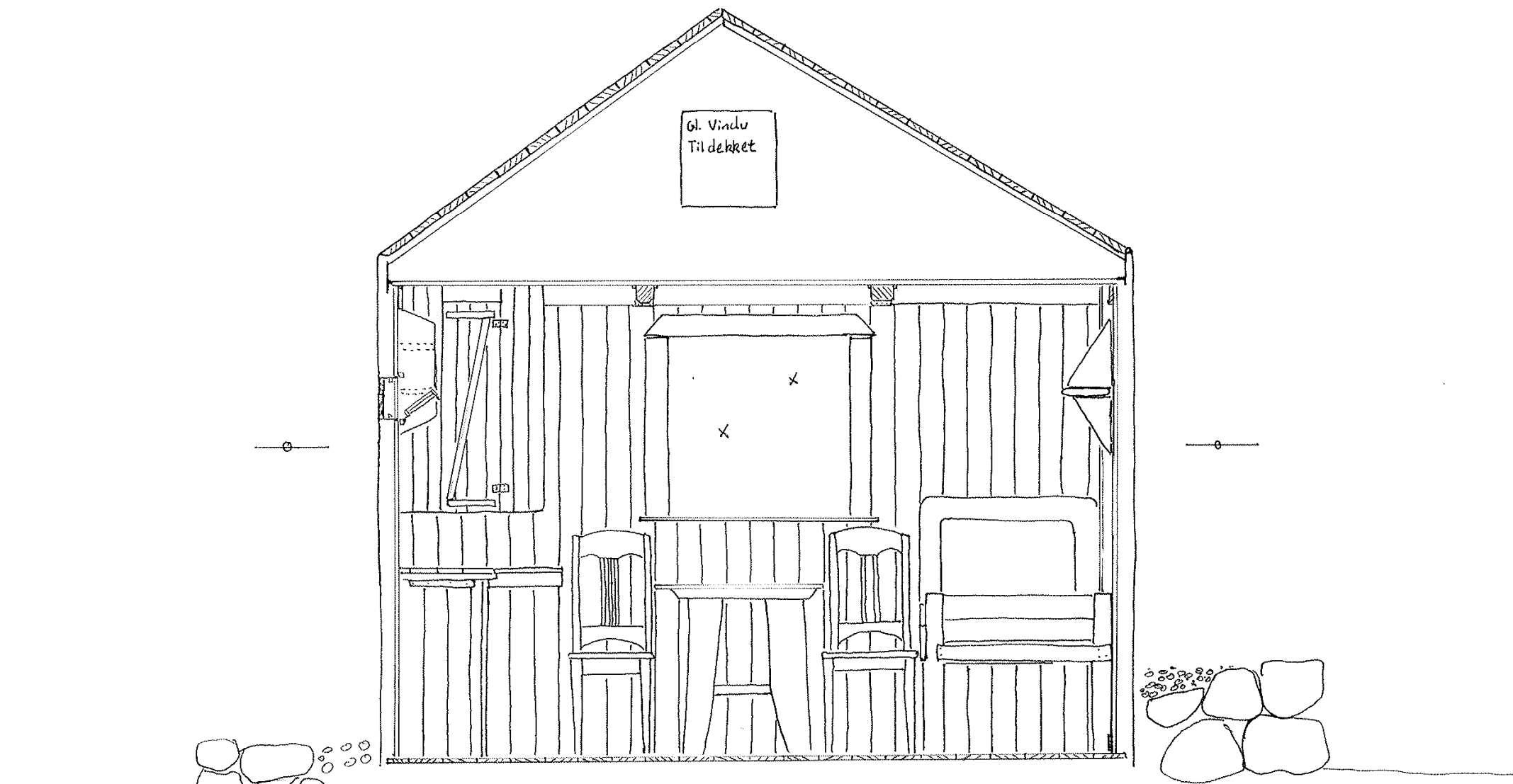
SALLYHAMNA, UEGG D,

NORDUENDT

M 1:20

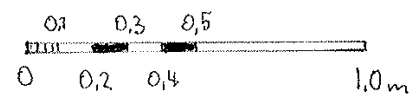
31/07/09 JB

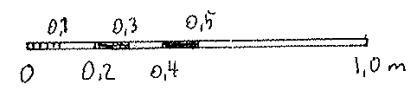
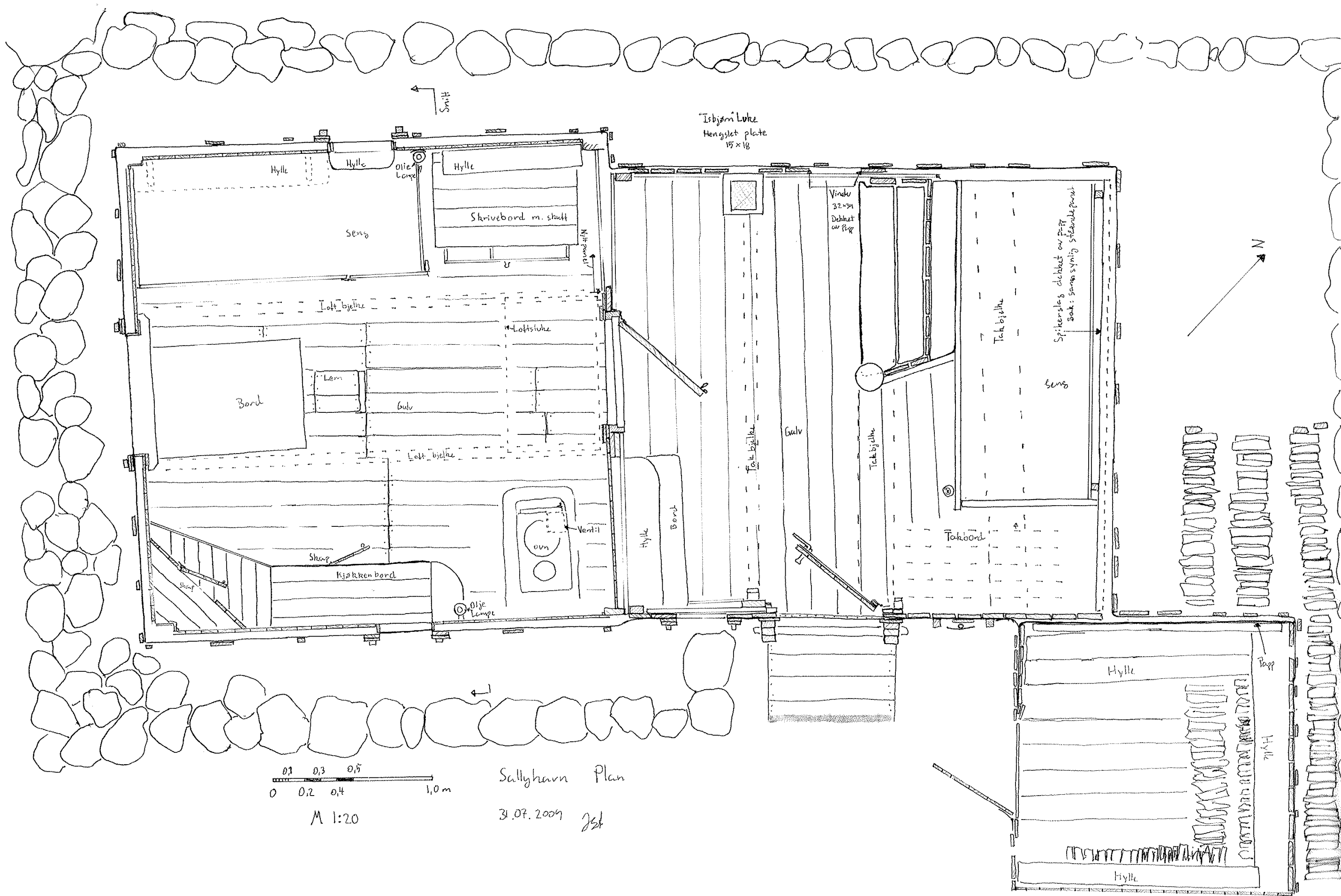
Gl. Vindu
Tildekket

Sallyhavn Snitt
01.08.2008

Jst

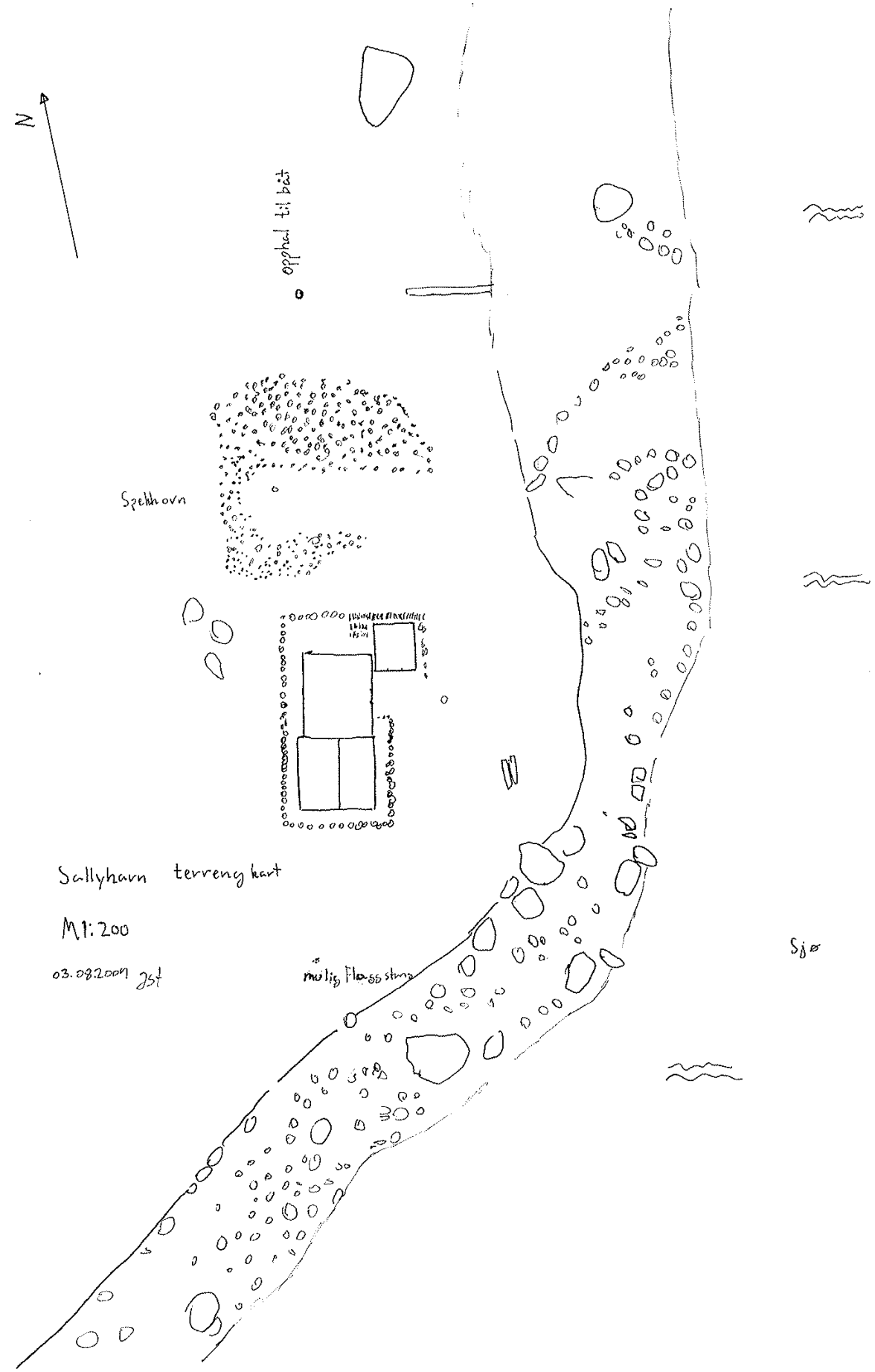
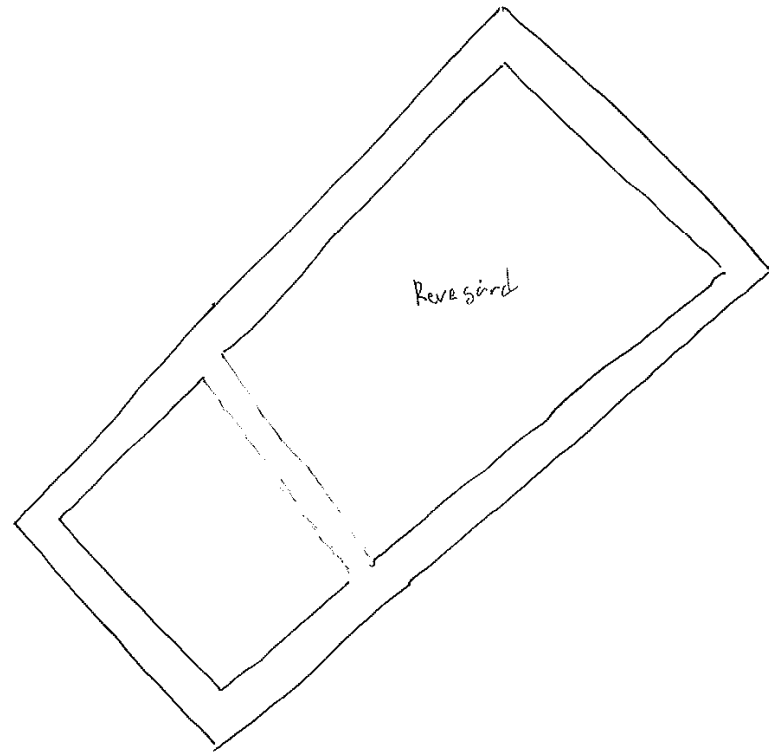
M 1:20

M 1:20

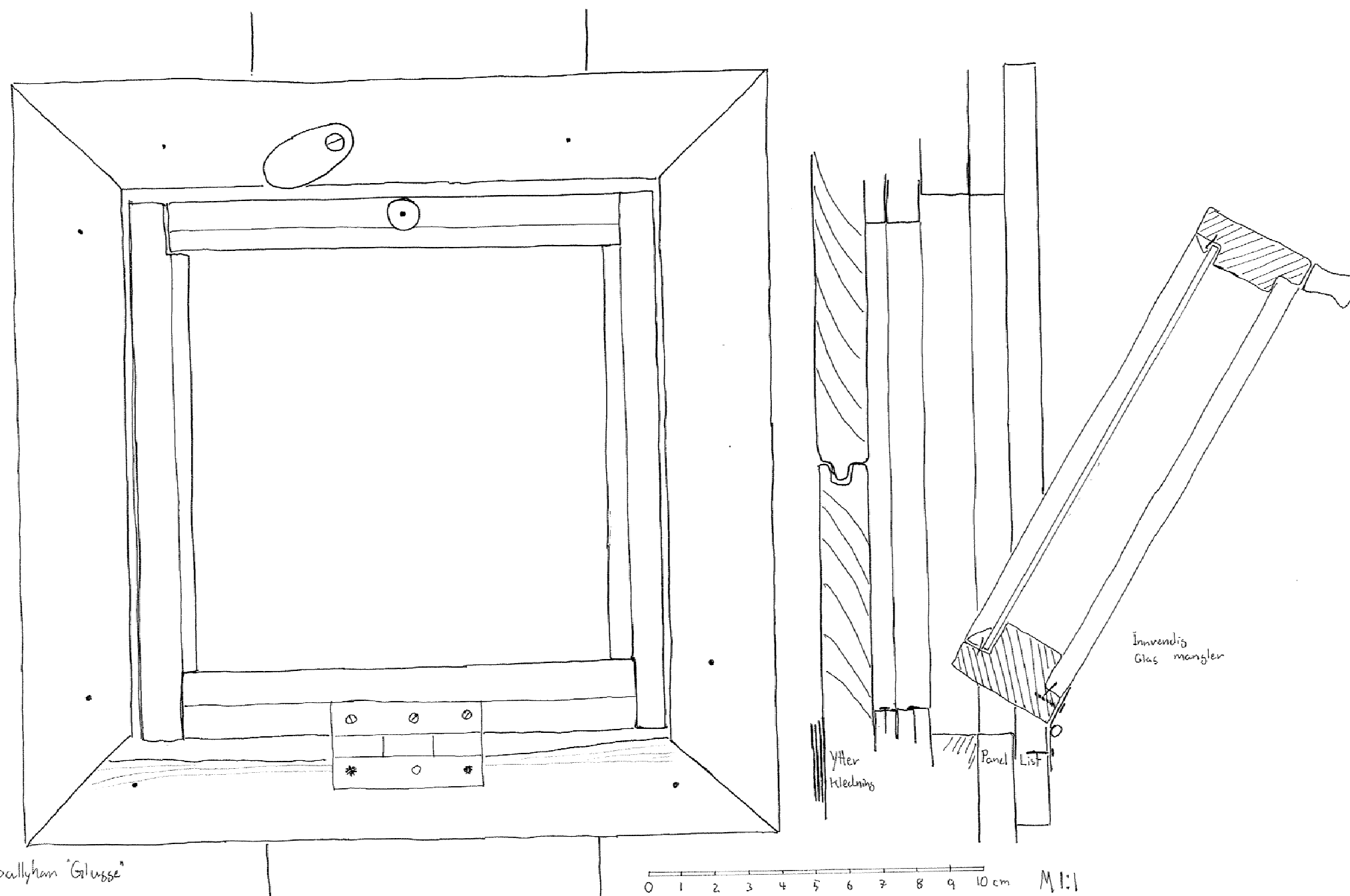
Sallyhavn Plan

31.07.2009 Jst

I sine erindringer *Fangstliv i 45 år* skriver Waldemar Kræmer: *I desember 1938 var min kamerat og jeg gått til bistasjonen i Røde Bay. Sally var alene hjemme på hovedstasjonen. Det var kommet en del drivis som la langs landet. Ut på dagern varslet en bjørn sitt komme til en signalåte som la 20 meter fra huset. Hun hadde blitt nervøs, men trosset seg til å skyte. Hun gikk ut i sjåen og lukket opp skytteluken. Utenfor så hun bamsen stå og spise av åtet. Sally ventet til månen tittet fram før hun la an til å skyte. Med et brøl til svar, smelte hun skytteluken igjen og gikk in. Hun torde ikke å gå ut og se etter fordi hun trodde bamsen var såret. Da vi kom hjem, kom hun ut og fortalte nyheten. Vi gikk til åtet og der lå bjørnen som var truffet midt i brystet. Da våknet Sally opp av sin lengsels dvale etter våres komme. Vi tok en dram, og hun mumlet at således skal bamsen tas. Jeg beundret henne for hennes mot. ...*

Sin neste bjørn skjøt Sally i februar, da var vi også borte. Hun hadde lagt et spekkestykke i ovn og bjørnen hadde fått teften og kom til huset. Da bjørnen var ca. 50 meter fra huset, fyrte hun av og bamsen falt. Sally var nærmast sky da vi kom hjem. Vi fikk bare små hentydninger om at vi fikk bare bjørner på selvsqudd, og det var jo ingen kunst. Vi syntes med henne det var flott levert. (Svalbardminner nr. 9. Vågemot Miniforlag 2007, side 33)

Sallyhus "Glasse"
03.08.2009 JøF

Fuglepynten

Bistasjon øst for Fuglepynten bygd av Arthur Oxaas i 1925. Muligens et hus her 1920-21 oppført av Hagerup/Jensens ekspedisjon.

**Posisjon 33X 0425449 og 8859652 UTM +/- 5m, oppmålt den 29.07.2009
Askeladden ID: ikke angitt**

Den dagen vi kom til Fuglepynten hadde vi solrikt og vindstille vær. Siden vi visste at landingen med vår lille gummibåt ved så utsatte strandparti som Fuglepynten kan være litt vrang, valgte vi nettopp en slik dag for arbeidet ved Fuglepynten. Da vi kom, var vi, til vår skuffelse, i skyggen for det høye Fuglepyntfjellet. I tillegg gjorde hytten et sørgelig inntrykk – hytten står ganske skjev, lener seg mot nord. I dagens løp frisket dessuten vinden opp og sendte oss et kaldt drag fra øst. Men utsikten fra hytten er storslagen; ikke mot sør, hvor det er høye fjell rett ved hytten, men mot nord, hvor horisonten smelter sammen med det polare hav. Fuglepynten oppvartet med en spesiell stemming for oss – med Likneset som ligger ikke så langt unna.

Privat bilde J. Bohlmann

Beliggenhet

Den lille bistasjonshytte Fuglepynten ligger bare få 100 meter nord for Likneset, rett ved stranden. Det er en bratt rullesteinstrand som vender rett ut mot nord; strandkanten har en erosjonskant av omtrent 4 meter høyde. Det er en fuktig steinslette som danner terrenget for Fuglepynten; fotenden av fjellene mot sør er ikke mer enn omtrent 100 meter borte. En del morener danner en omtrent 20 meter høy steinvegg. Hytten selv står omtrent 20 meter bort fra strandens erosjonskant. Utsikten er flott: mot nord ser man rett ut til det polare hav, mot øst vender blikket mot den bratte Fugleøya. Hytten selv står på en bitte liten forhøyning rett i et

sumpaktig terreng, og ferskvannsforsyning er ikke et problem; to bekker går rett forbi hytten (øst og vest) – den ene har dannet en større dam rett ved hyttens nordvegg.

Vi fant ikke mye drivved i nærheten.

Konstruksjon

Om det finnes en systematisk konstruksjon for hytten kan spørres; konstruksjonen er i så fall basert på besparelse både av tid og byggematerial. Grunntanken i konstruksjonen er som de andre hytter i fangstfeltet basert på en stenderkonstruksjon – i dette tilfelle riktig nok uten stender! Det finnes bare en eneste hjørnestolpe i den nordvendte del av fasade A. Denne stender er i en T-formet vinkel sammensatt av to planker – den ene med et tverrsnitt av 4,5x8 cm, den andre av 4,5x11 cm. Og selv ikke disse to planker er gjennomgående – omtrent 30 cm over gulvnivået er disse grovt skjøtet og hviler på en enkel kloss. Det finns ingen andre hjørnestolper i de tre andre vegger, og heller ikke skråband finns, bortsett fra en eneste ved den sørvendte fasaden. Alle vegger består av stående panelbord, bortsett fra vegg A, østvendt, som har horisontalt orienterte planker (5 stykk med 36 millimeter tykkelse) som danner en omtrent 30 cm høy dørterskel for innerommet. Men disse horisontale sviller dekker ikke over hele fasaden; den sørlige del er kun dekket med tynne stående panelbord. Det som holder panelene på plass, er et par labank (eller grove spikerslag) som horisontalt er festet på innsiden. Disse har en dimensjon av 38 millimeter tykkelse og er omtrent en meter lange (ved vegg C og D). Deres plassering virker tilfeldig, og de er på ingen måte satt opp med tanke på å støtte hytten eller gi en kraftoverføring til et rammeverk.

Ved vegg B har labanken en dimensjonering av 30 millimeter tykkelse og en lengde av 110 cm, ved vegg D er det to labanker som binder veggpanelene sammen. Her er spikerslagene noe kraftigere enn 30 millimeter. Spikerslagene danner samtidig et horisontalt rammeverk for et vindu i vegg D som har en størrelse av 35x28 cm. Det finnes ingen spor av glass i noen vindusåpninger i hytten. Påfallende er at panelbordene i veggene C og D ikke er lange nok; alle bordganger er skjøtet sammen.

Det er en eneste plank, på den nordvendte fasade (D), lengst øst, som er gjennomgående.

Privat bilde J. Bohlmann

Som nevnt før oppvarter vegg A med inngangen til hytten med fem planker, horisontal liggende, som danner en høy dørterskel. Men også oversiden av denne vegg har horisontalorienterte plank. Avstanden mellom de øverste og de nederste horisontale bordgangene er på 112 cm. Dette er samtidig høyden av døren, som var plassert på den nordlige del av fasaden. Døren hadde en bredde av 44 cm. Det er døren og dørkarmen som er igjen på denne fasaden. Døren ligger inne i hytten. Men alt vertikalt treverk og panelbord i vegg A er ikke på plass. Vegg B oppvarter dessuten med en bunnsvill, som ingen andre vegger har – men bunnsvillen er igjen ingenting annet enn et spikerslag rett ved bunnen, uten noe forbindelse med en stenderkonstruksjon eller lignende. Vegg B er dessuten kledd med tynnere panelbord enn vegg C og D (som har 38 millimeter tykkelse). Til gjengjeld for at vegg B er planket opp med gjennomgående planker, er disse mindre sterkt dimensjonert. Alle panelbord i veggene er av samme materialdimensjoner: 38x100 cm (som tilsvarer 1½"x4"), kant i kant.

Vinduene

Vegg D, som vender mot sjøen, har et vindu av 34x28 cm størrelse. Her henger store rester av kitt langs kan-

tene. Det kan dermed antas, at vinduet var forsynet med en glassrute. Dette vindu er utvendig forsynet med geriktlister, som dekker alle fire kanter av vinduet. Også veg C hadde et vindu, som hadde en bredde av 20 cm. Høyden på vinduet kan ikke bestemmes; plankene over vindusåpningen har falt ut. Det kan antas at dette vinduet ikke var stort mer enn et enkelt glugghull, følger man en rekke spiker sidelengs med vindusåpningen utvendig. Om vegg A hadde et vindue kan ikke bestemmes, siden vegg har falt ut. Døren derimot hadde et glugghull av omtrent 9x7 cm størrelse.

Privat bilde J. Bohlmann

Taket

Toppsviller finnes ved vegg B og D; disse har en dimensjon av 100x38 millimeter, og er satt fast i panelbordene. Toppsvillene tjener dermed samtidig som spikerslag/labank for veggens paneler, samtidig som de også tjener som hvile for plankene på taket.

Plankene som dekker taket orienterer seg fra vegg B til D. Også disse har en dimensjonering av 38 millimeter tykkelse med en bredde av 100 cm (som tilsvarer 1½"x4"). Dette er den fremherskende materialtype i hytten. Uheldigvis er takplankene ikke lange nok for å strekke seg fra vegg til vegg; de er alle skjøtet sammen på en liggende bjelke, om lag 30 cm parallelt med vegg B. Dette svekker både taket og hele den svake hyttekonstruksjon ytterligere.

Innredning

Fuglepynten er en bistasjon som ikke er delt opp i et forrom og en varm del; det er bare et eneste rom, uten noen former for skillevegg. Den lille innredningen som er igjen, er lett å telle opp:

Golvplankene orienterer seg i retning vest – øst. Tykkelsen var ikke mulig å bestemme, men bredden av plankene er ved ca. 12 cm. Det var en ovn plassert i det sørøstlige hjørnet av hytten; men det er ingen rester av ovn i hytten. En del rester av ovn ligger rundt omkring utenfor hytten. Veggene rundt ovnen har vært dekket med galvanisert blikkplate, 65 cm bred og 90 cm høy. Spesielt med ovnshjørnet har vært at det er kledd innvendig med et ekstra lag rupanel, både på vegg A og vegg B. Kledningen er i dårlig forfatning og store deler har rast ned, men det er helt klart at denne ekstra isolering rakk over store deler av begge fasader. Midt på blikkplaten ved vegg A er det montert en knekt; muligens var det montert en slags reol eller lignende bak ovnen.

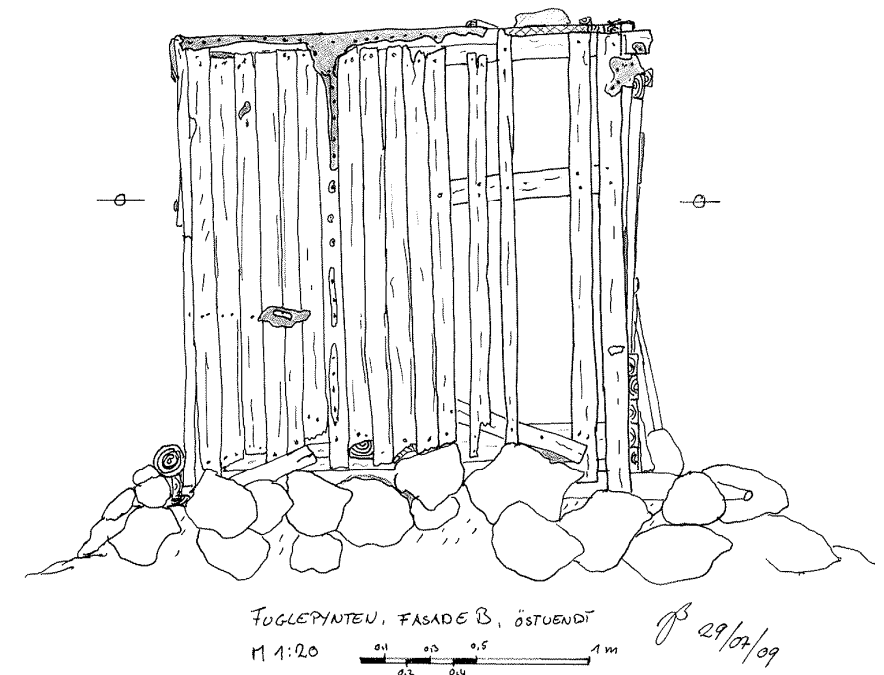
Gjennomføringen av pipen til ovnen har med en annen løsning enn hos de andre hytter vi har sett; her er det en galvanisert blikkplate, som fører pipen gjennom taket. Utvendig var denne gjennomføringen tettet med sement. Hullet i blikkplaten har en diameter av 11 cm.

Den eneste innredningsdetalj som er igjen i sin helhet, er sengen. Den er fastet med et spikerslag i vegg B og D, orienterer seg altså i retning nord – sør. Sengen har en lengde av to meter og en bredde av 55 cm; den henger 55 cm over golvet. På siden av sengen, ved den sørvendte fasade av vegg B, er det montert en slags nattbord; muligens kunne det ha vært en fast montert sitteplass. I følge spikerslagene ved den enkle sengevengen og vegg hadde denne nattbord/sitteplass en dimensjon av 38x39 cm. Dessuten finnes det en reol ved vegg B; den strekker seg over den største lengden av vegg og har en dybde av omtrent 22cm, 90 cm lang.

Hvorfor en grov tømmerstokk, omtrent 160 cm lang og med en diameter av 20 cm ligger i hytten rett ved sengen, kan ikke forklares. Derimot er det en del rusk og rask som ligger rundt omkring: en sterk korrodert metallgryte under sengen. Ikke bare knust glass er samlet opp i gryten; her ligger dessuten en del rester av grovt

heklet vegetabiliske material, sannsynlig bomull. Vi har tolket disse som rester av et golvteppe. I gryten ligger dessuten en brenner med veke for en parafinlampe, noe små metallbiter osv.

Innvendig er det en del rester av grå ullpapp – det er sannsynlig at store deler av hytten har vært isolert innvendig med papp.

Fasade B, østvendt

Annet

Påfallende ved Fuglepynten er de store motsetningene som vi fant ved denne hytten. På den ene siden er Fuglepynten ikke stort mer enn en enkelt sammensatt trekasse. Hele hytten virker mer tilfeldig sammenspiKET; sannsynligvis bruktes de materialer som rett og slett var til stede. Det er ingen stivhet i den måten hytten er satt sammen er på, og hele hytten er i ferd å rase sammen.

På den andre side fant vi mange sjarmerende smådetaljer ved Fuglepynten. Blant annet er låsemekanismen til døren enkelt konstruert, men svært funksjonelt. Dørnes hengsler fortalte også sin egne historie for oss. Døren var opphengt ved A-fasadens nordlige ende; men en gang innvendig med metallhengsler, en gang utvendig

med enkle lærstriper. Dermed har døren en gang slått utover, en gang innover. Vi kunne ikke verifisere, hvilken som var den opprinnelige retning; men at også denne enkle hytte ble tilpasset til sitt bruk, er uten tvil. Dessuten fant vi et lite krysshold, som ikke var stort lengre en om lag 4 cm, men nøyosmlig utført og formgitt, fastspikret på et kort stykke treverk. Bruken av denne krysshold er heller ikke klart for oss.

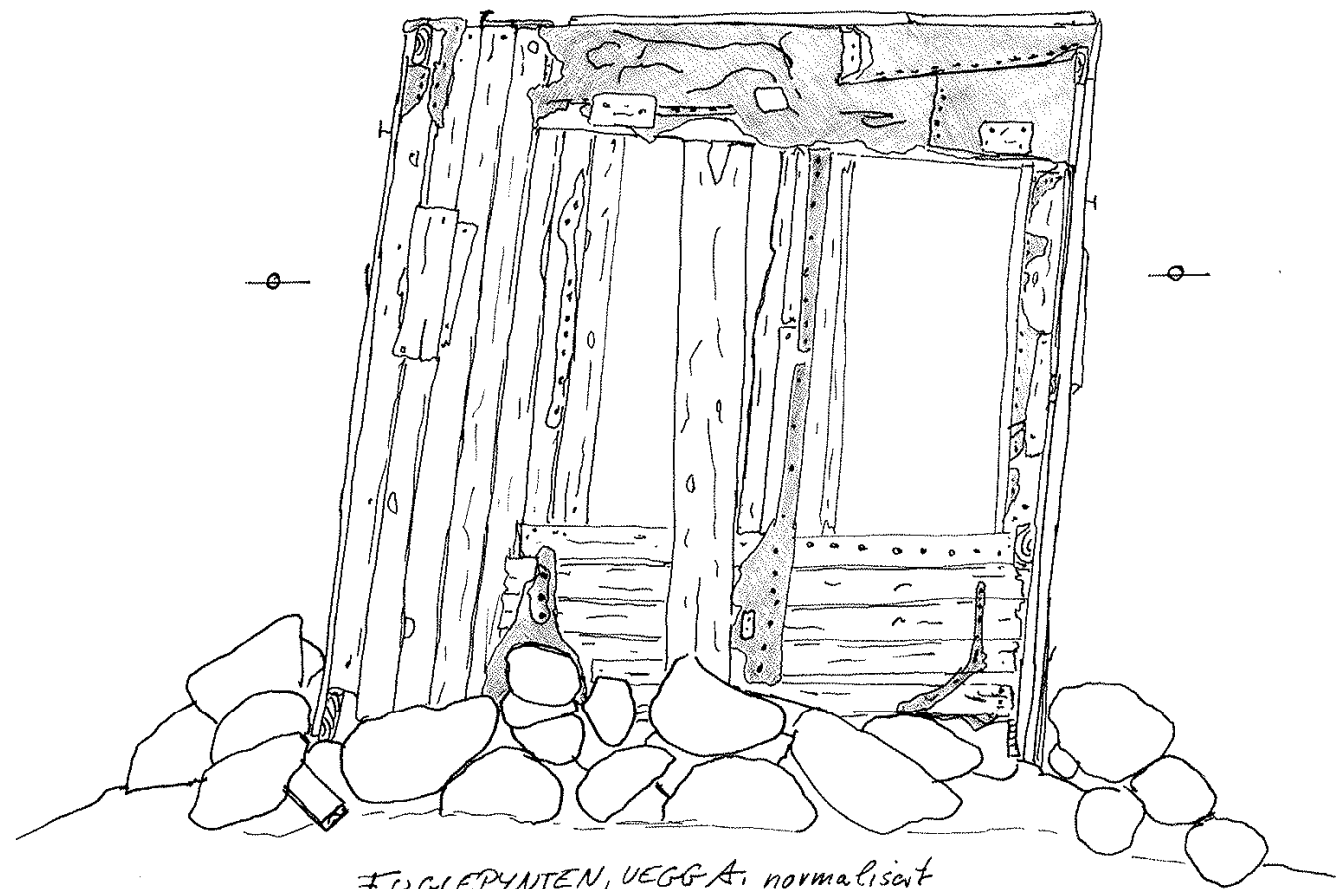
Bildeliste Fuglepynten

- 5373 Fasade A
- 5377 Hjørne A-B
- 5378 Fasade B
- 5379 Hjørne B-C
- 5381 Fasade C
- 5382 Hjørne C-D
- 5383 Fasade D
- 5384 Hjørne D-A
- 5408 Tak
- 5412 Nærbilde tak
- 5413 Nærbilde tak
- 5415 Nærbilde tak
- 5416 Bunnsvill hjørne D-A
- 5417 Nærbilde dør
- 5419 Nedre hengsel dør
- 5420 Øvre hengsel dør
- 5421 Innvendig vegg D, Vindusutføring
- 5424 Papprester innvendig, nedre dørkarm
- 5426 Papprester og innvendig øvre dørkarm
- 5427 Hjørnestender, spikerslag og takbjelke innvendig D-C
- 5428 Hele vegg D innvendig
- 5429 Deler av gulv, seng og nedre del av vegg D
- 5431 Nærbilde av utføring for glugg innvendig vegg C
- 5434 Deler av gulv, seng og nedre del av vegg B innvendig
- 5436 Spikerslag/takbjelke innvendig mot vegg C. Hylle over seng
- 5437 Nærbilde av nattbord og seng
- 5439 Nærbilde av diverse saker under seng
- 5440 Brukt emaljert tallerken og diverse biter av trekasser

- 5442 Trekasse på senga
- 5443 Firkantet norgesglass
- 5444 Bordbit med med en slåe på og et mini kryss holt
- 5447 Galvanisert jernplate som varmeskjold
- 5449 Galvanisert jernplate med betong på toppen for feste av ovnsrør
- 5450 Innvendig hjørne A-B, papprester og takbjelke og spikerslag
- 5451 Papprester over døren, innvendig
- 5452 Hjørne konstruksjon A-B
- 5453 Trekloss i taket, oppheng for lys
- 5456 Trekloss i taket, annen vinkel
- 5457 Hengsel innvendig, for den innvendige døren
- 5458 Nederste hengsel for den innvendige døren
- 5459 Hammerhode
- 5460 Ovnsrester
- 5461 Jørn tegner den innvendige døren
- 5462 Steinsetting utvendig vegg D
- 5463 Steinsetting utvendig vegg A
- 5470 Hytta med morenevollen bak og bekk foran
- 5472 Bunnsvill hjørne A-B
- 5473 Utsiden av den innvendige døren
- 5476 Innsiden av den innvendige døren
- 5477 Jørn med døren på plass

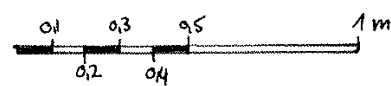
Bildene i leserekkefølge: 5408, 5434, 5377 og 5437

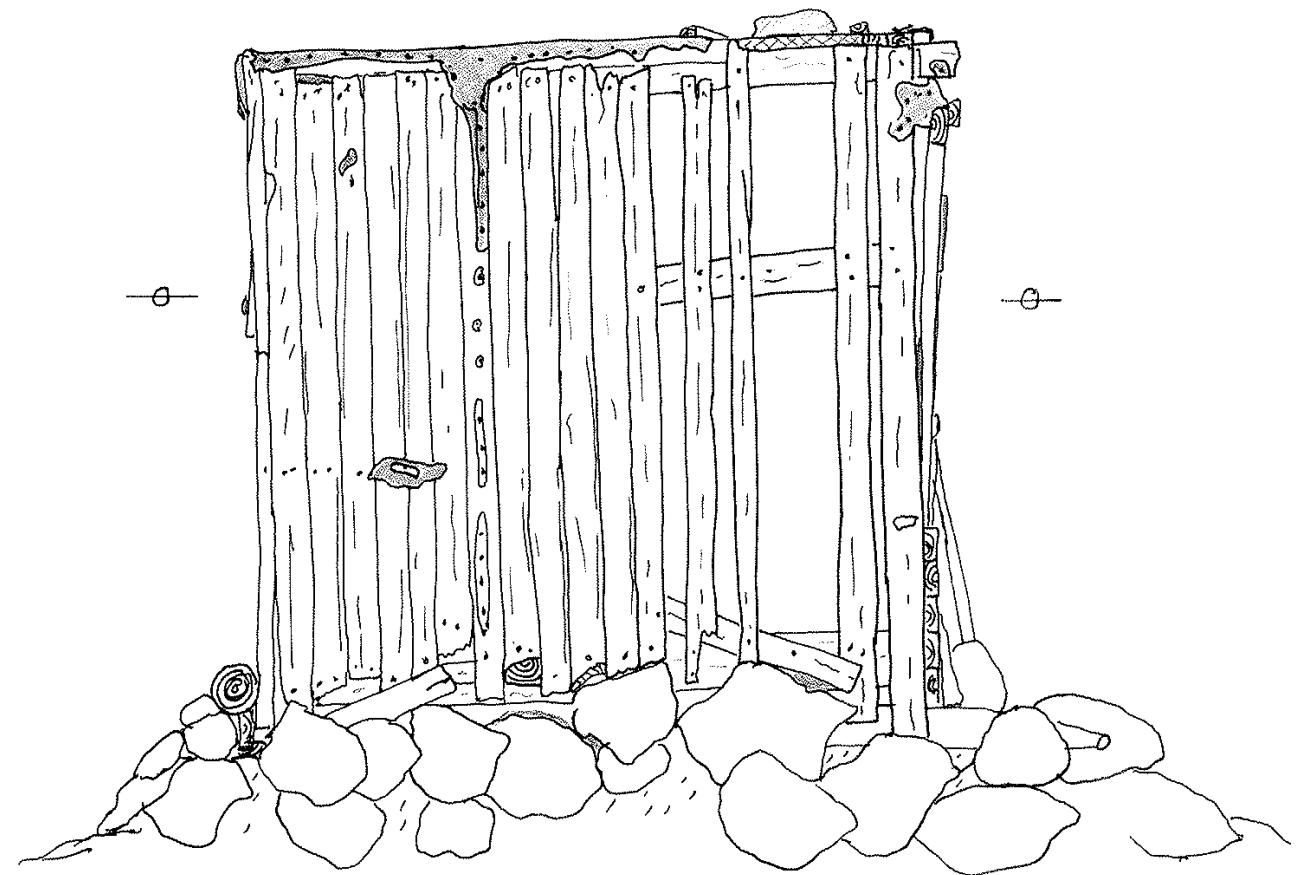

FUGLEPYNTEN, VEGGA, normalisert

M 1:20

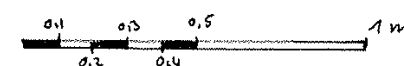

JS 29/07/09

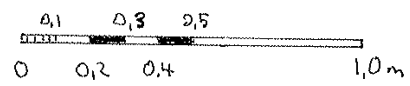
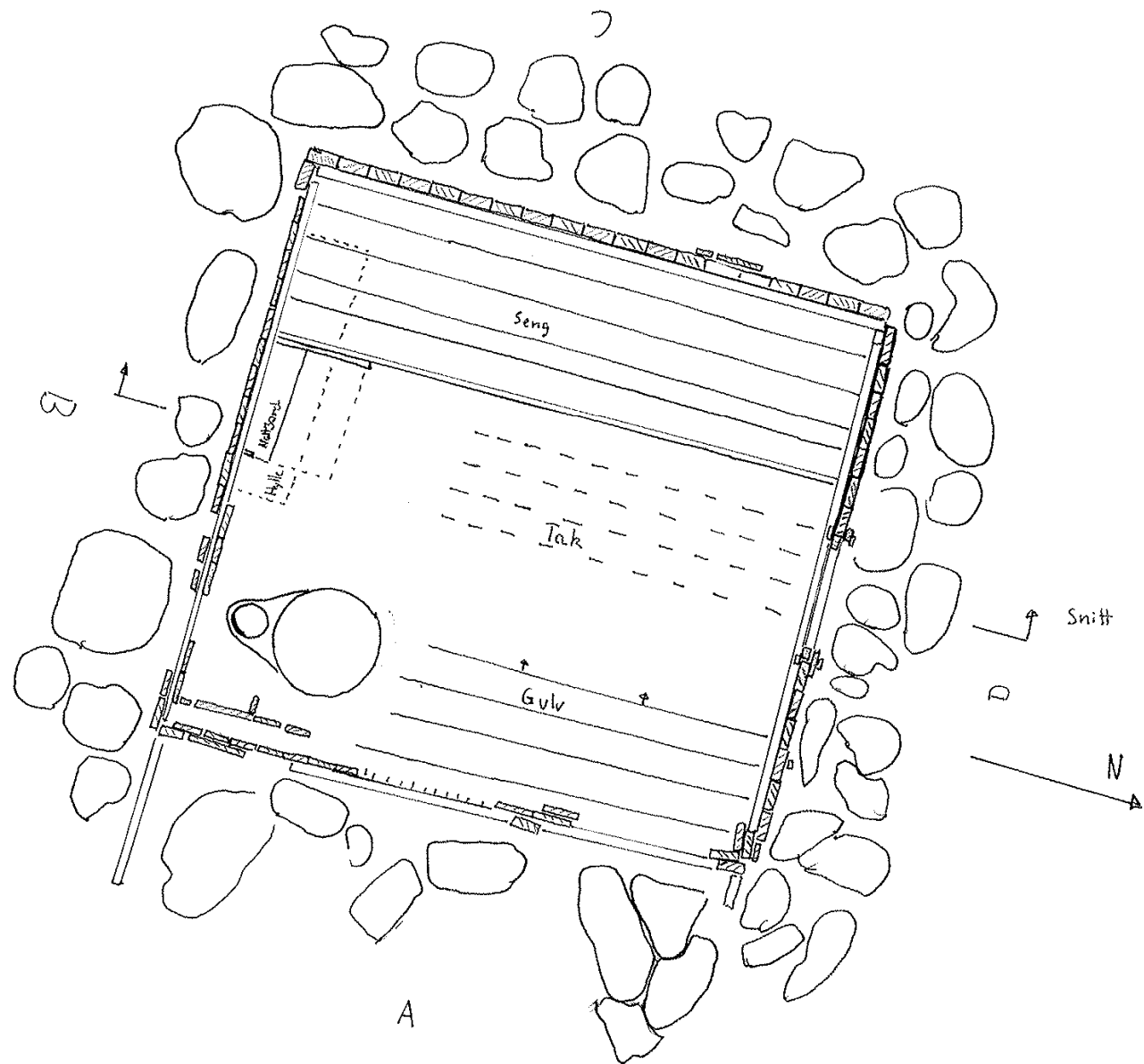

FUGLEPYNTEN, FASADE B, ÖSTUENDI

M 1:20

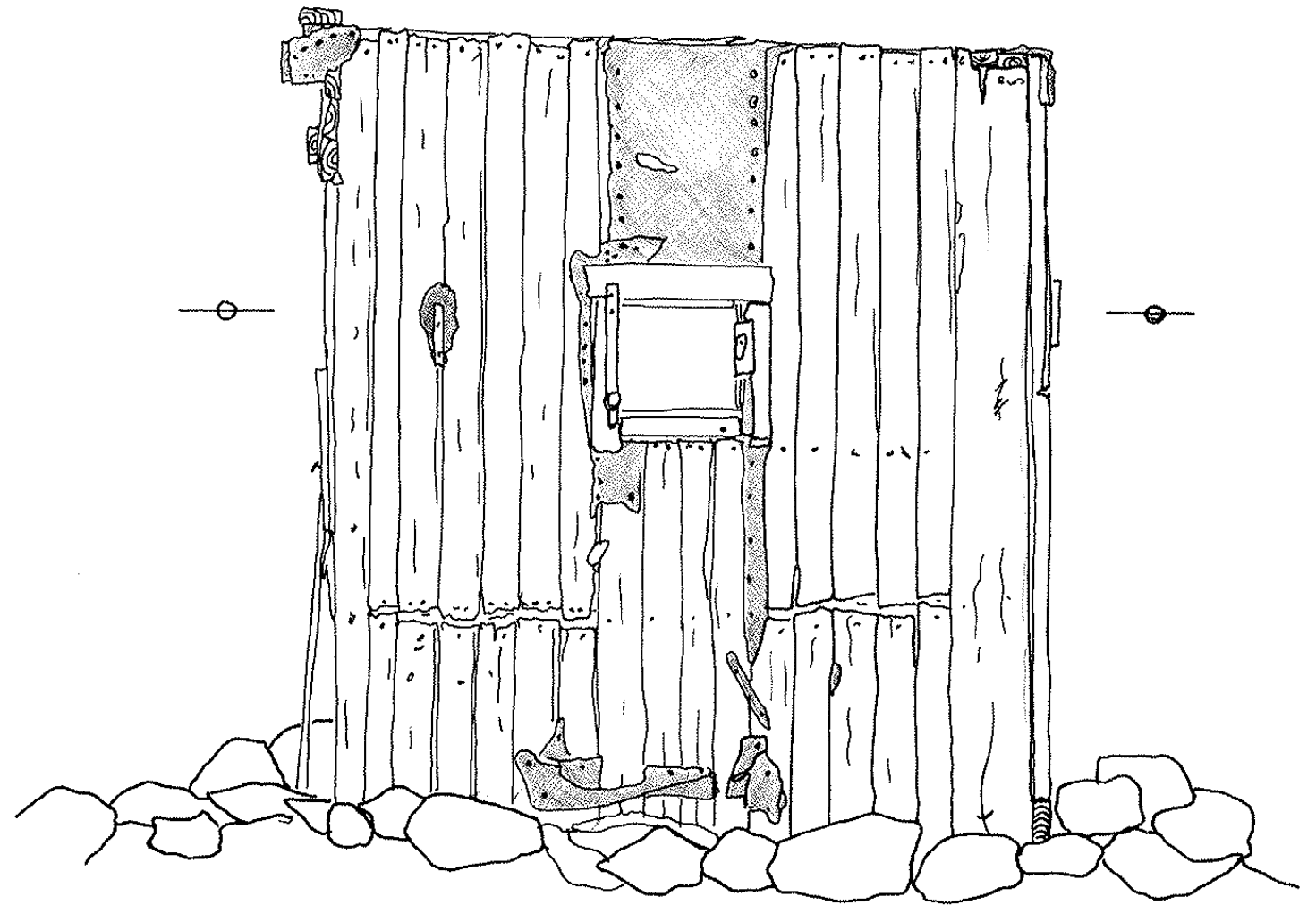
JS 29/07/09

M 1:20

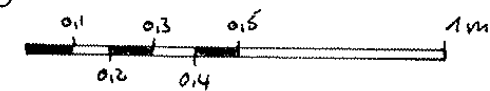
Fuglepynten Snitt

29.07.2009 Jst

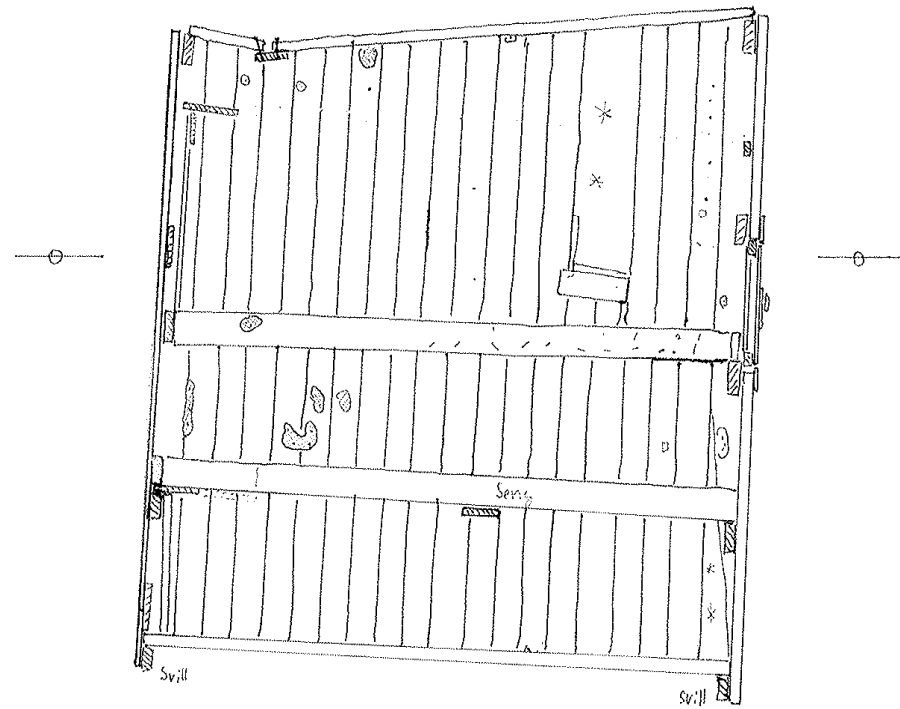

FUGLEPYNTEN, VEGG D, UESTUENDT

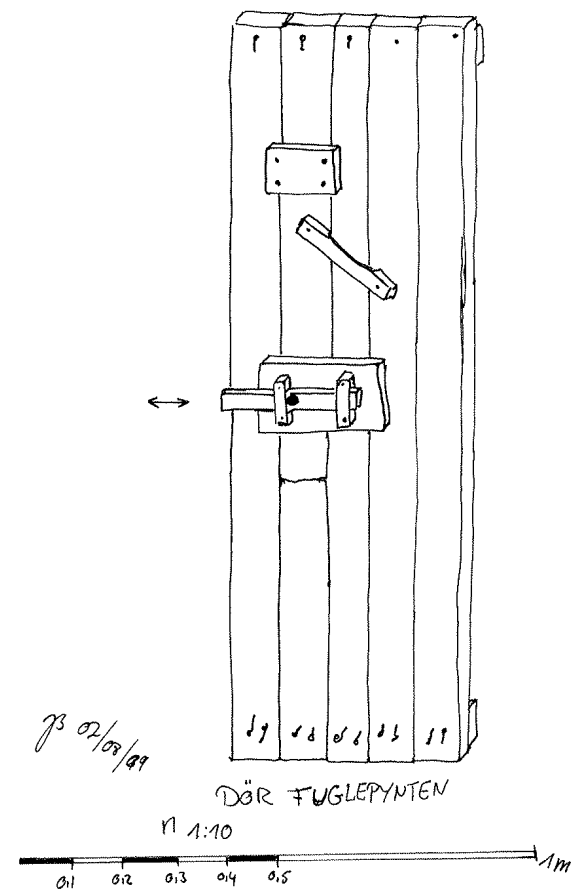
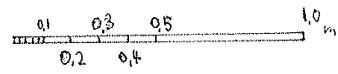
n 1:20

fb 27/07/09

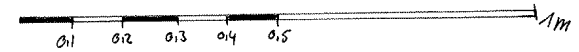

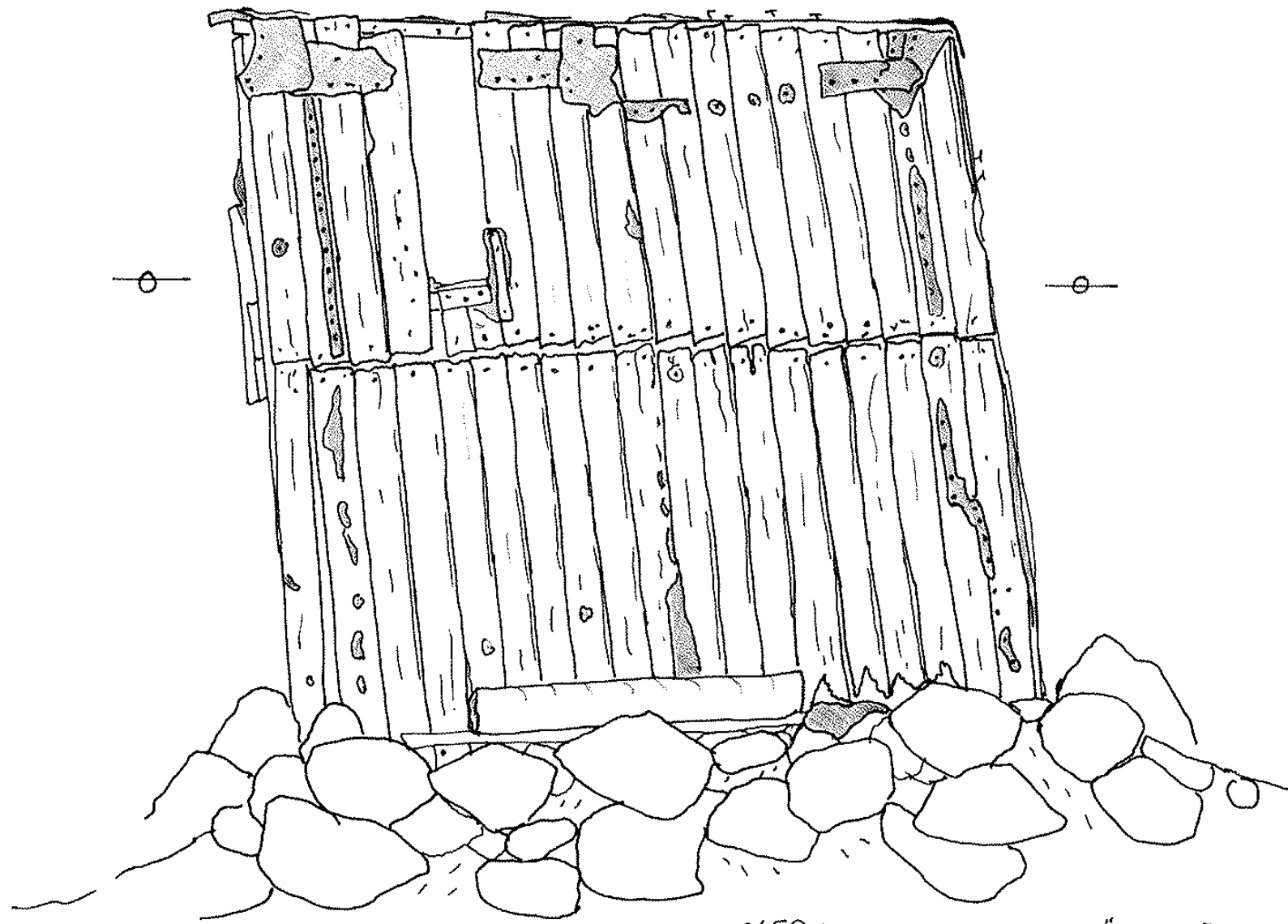
SNITT
 FUGLEPYNTEN
 JSF 29.07.09
 M 1:20

JS 02/09/09

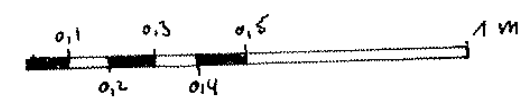
DÖR FUGLEPYNTEN
 M 1:10

FUGLEPYNTEN, FASÅDEEN, SÖRUENDI

M 1:20

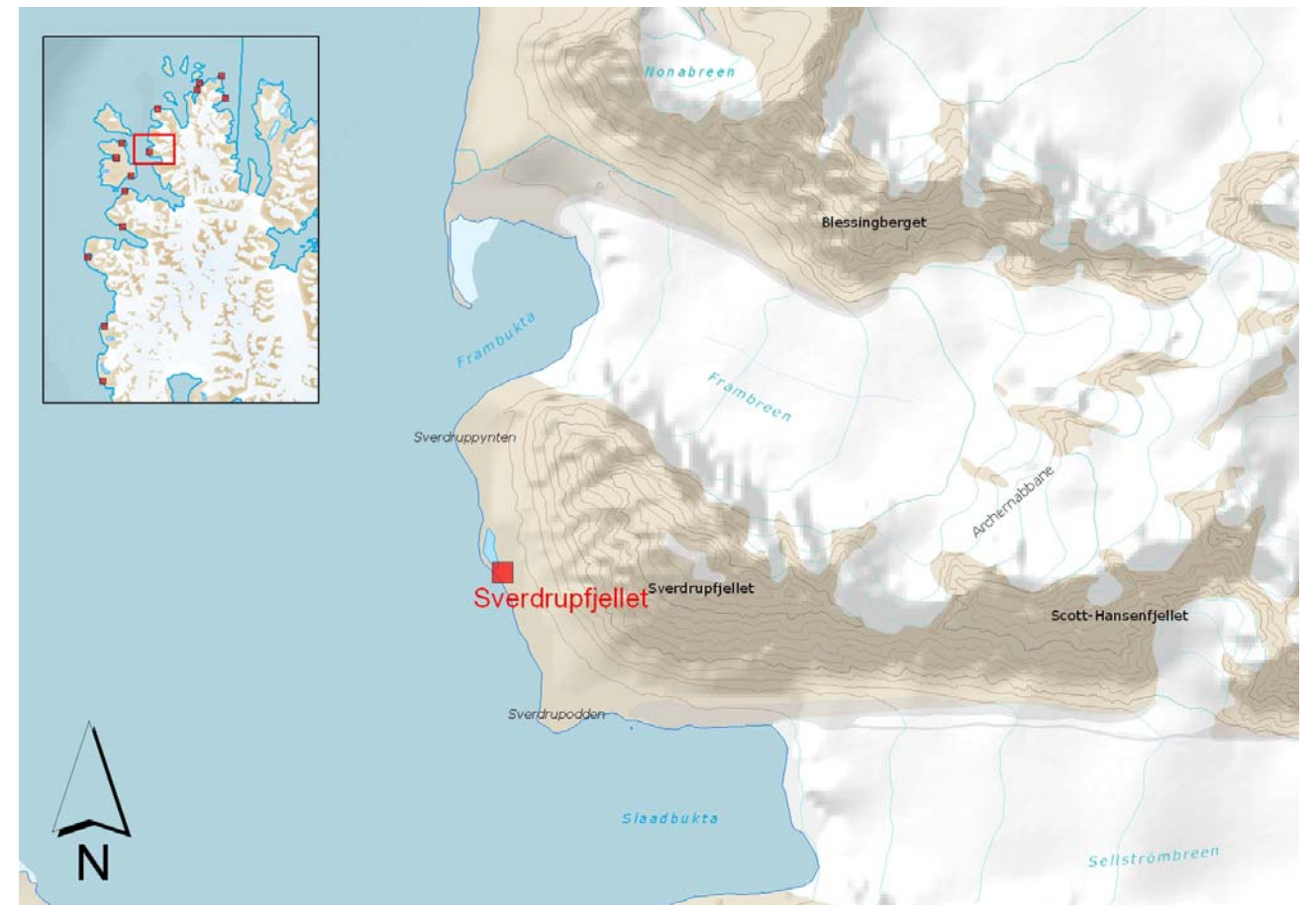

JS 29/07/09

Sverdrupfjellet

Bistasjonen under Sverdrupfjellet er oppført av Hagerup/Jensens ekspedisjon 8. september 1920. Benyttet 1920-21 av Arthur Oxaas. Dette huset ble revet sommeren 1921 av samme ekspedisjon og ført til Wijdefjorden for gjenoppføring (Trios dagbok og Bjørnnes biografi). Ny hytte oppført av Alfred Johansen, Tromsøysund i 1928. I 1929 satte Børre-Trøhaug inn ovn.

**Posisjon 33X 0423942 og 8851487 UTM +/- 6 meter, oppmålt 05.08.2009
Askeladden ID: 93730**

Hytten ved Sverdrupfjellet skiller seg ut fra de fleste andre bistasjonshytter vi har besøkt og dokumentert. Ikke bare at denne hytten er en av de minste (mindre enn 2 m i hver retning); hytten ved Sverdrupfjellet er restaurert og er dermed den eneste bistasjon hvor den gamle innrening er noenlunde intakt. "Hytten er noe istandsatt etter 1984" gjengir befaringsrapporten fra 2007. Dette betyr at hele hytten er komplett dekket med tjærepapp. En del veggmaterial er blitt skiftet ut, og det er satt på en ekstra takbjelke og stender som forsterkende element i hytten.

Siden hyttens ytterside er dekket med papp, unnlot vi å tegne fasadene. Derfor finnes det bare et snitt- og en plantegning av hytten ved Sverdrupfjellet.

Privat bilde J. Bohlmann

Beliggenhet

Hytten ved Sverdrupfjellet ligger på østsiden av Smeerenburgfjorden, farleien mellom Vasahalvøya i øst og Danskøya/ Amsterdamøya i vest.. Det er Frambreen i nord og Sellstrømbreen i sør som begrenser ferdsel på den omtrent fem kilometer lange sletten bistasjonshytten ligger på.

Selve hytten ligger omtrent 30 meter bort fra stranden – en flott sandstrand som gjorde det lett for oss og vor Zodiak å lande direkte ved den lille bygning. En omtrent 150x 75 meter stor innsjø med brakkevann ligger rett nord for hytten. Hytten ligger på en liten, men meget våt skråning; det er flere bekker som renner i umiddelbar

nærhet til hytten. Under hyttens nordfasade, vegg B er hyttens underside drenert med en liten renne. Det er bra tilgang til ferskvann og rikelig med drivtømmer for brensel.

Konstruksjon

Hytten er som alle andre hytter vi har sett en enkel stenderkonstruksjon med vertikale stenderer i alle hjørner. Med en størrelse av omtrent 1,8x2 meter tilbyr hytten ikke mer enn omtrent 160 cm høyde. Stenderverket er delvis utført med noen innfellinger, dvs. at noen toppsviller /dragere hviler på stenderverket – nærmere sagt de to ved fasade C. Den framherskende dimensjonering av byggematerialet er 38 millimeter, altså 1½". Bredden i material varierer derimot en god del.

Vegg A med døråpning er bygget av liggende panelbord, kant i kant. Et par av de nederste panelbord har en bredde av 7", altså ca. 18 cm; men de fleste av plankene er omtrent 10 cm høyt (4"). Tykkelsen er som nevnt 30 millimeter. Inngangsfasaden er altså bygget med liggende panelbord. Spesielt var at dørrammenes øverste karm, konstruert av 100x38 millimeter plankematerial, er innfelt i karmens høyre plank; slike innfellinger har vi sett sjelden i disse enkle konstruksjoner. Dørkarmene innvendig tjener samtidig som spikerslag som binder plankene sammen. Fasade A oppvarter uten takbjelke/toppsvill; plankene som dekker taket hviler direkte på veggens øverste plankegang.

Fasade B, som vender mot nord, er bygget av stående / vertikale panelbord. Bredden varierer mellom 10 og 12 cm. Det er innvendig spikerslag/labank som binder plankene sammen. Godt synlig i denne fasaden er bunnsvillen / lunnen. Golvplankene hviler på svillen, men noen av golvplankene er for korte, slik at konstruksjonen under golvet blir delvis synlig. I vegg B, rett ved døren, er det innsatt et nytt panelbord.

Vegg C, som vender inn mot fjellet (og som er den lave side av pulttaket) er bygget med liggende planker. Alle har en bredde av omtrent 10 cm, 4". Ved denne vegg er stenderne satt opp slik at takbjelkene fra vegg B og D hviler på disse. Også takbjelken ved vegg C hviler med endene på sine stenderer. Her er det utført en reparasjon: stenderen ved veggens venstre side (nordvendt) er skadet ved underkanten. Dessuten har stenderen en del

vannkant. I forbindelsen med reparasjonen i 1984 er det derfor satt en ny ekstra stender rett på siden av den gamle (med samme dimensjonering).

Vegg D består av vertikale planker, satt opp kant i kant. Veggens toppsvill/ takbjelke hviler på stenderen ved den ene siden av hytten (mot øst, vegg C) men ikke på siden av fasade A. Veggen er intakt, det er ikke utført noen reparasjoner her.

Privat bilde J. Bohlmann

Taket

Taket er et pulttak som heller ned mot øst, fasade C. Hellingen utgjør 25 cm på en vegg lengde av 180 cm. Taket er dekket med plankeverk, 100x38 millimeter, altså 4"x1½", kant i kant. Plankene orienterer seg i retning øst – vest, dvs. at plankene følger hellingen av taket. Dessuten er det satt inn en ekstra takbjelke. Denne orienterer seg i retning nord, ligger altså i rett vinkel under takplankene. Den nye bjelke er festet med klosser som er spikret fast ved dragerne av vegg B og D.

Over ovnen, i hjørnet av vegg B og C, er et par takplanker ikke gjennomgående. Dette skyldes et stort hull i taket. Tenkt til gjennomføring av et ovnsrør, har hullet en størrelse av 26x36 cm. Det er dekket med et stykke kryssfiner, som ligger på taket, men under tjærepappen. For å fange opp et par korte plankestumper som omkranser hullet er det satt et understøttende spikerslag på drageren ved fasade C, østvendt. Denne

reparasjon er av eldre dato; det er tydelige spor av sot og svie på det påsatte spikerslag.

Vindu

Hytten har kun et vindu, plassert i vegg A, vestvendt ut mot fjorden. Det er et langsmalt utsnitt i det liggende plankematerialet, hele 110 cm langt og 34 cm høyt. Det er ikke noe rammeverk eller glass i denne åpningen – kun en plastfolie dekker den store åpning. Vinduets dimensjon er neppe original; noe småspiker i hjørnet C/D tyder på, at det opprinnelige vindu hadde en størrelse av omtrent 34x34 cm. Skissematerialet av Nils Mjaaland fra juli 1984 viser riktignok den store vindusåpningen, men antyder også et mindre, kvadratisk vindu.

Privat bilde J. Bohlmann

Interiør

Døren ligger i A-fasadens nordlige del. Døren er 115 cm høy og 48 cm bred. Terskelhøyde er om lag 30 cm. Det er en labankdør, utført med liggende panelbord, som på innsiden er bundet sammen med et dobbelt, altså X-formig, labankkryss. Samme dimensjonering av material som ellers er brukt i hytten. Døren slår innover og er hengslet innkommende til venstre, rett ved hjørnet til fasade B. Golvet orienterer seg i retning N-S; ingen av golvplankene er gjennomgående, alle er skjøtet sammen omtrent midt i rommet på en lunne. Lunnene er sikkert sterkt råttne, det er et par planker som ligger betydelig lavere enn andre. Alle golvplanker er mellom

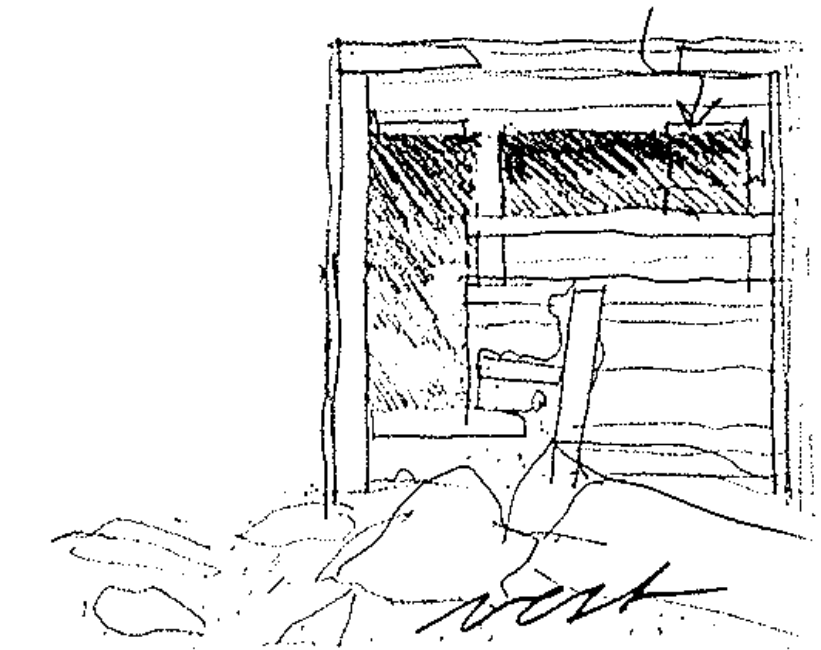
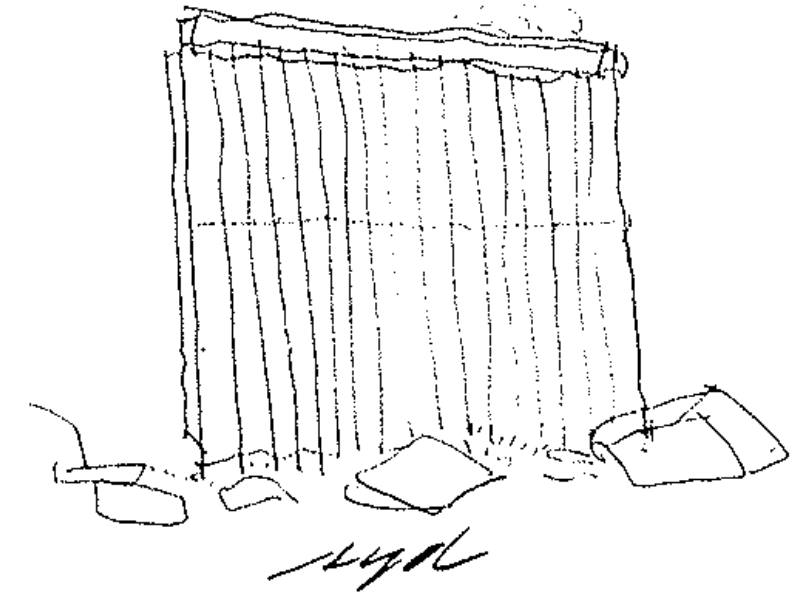
10 og 12 cm brede; det er meget sannsynlig at alle er avkapprester av hyttens fasader. Rett vis a vis døren er det plassert en ovn, 60x42x26 cm. Ovnen er meget rusten, døren mangler. Ovnsrør er som nevnt ikke tilkoblet eller ført gjennom taket (men det nødvendige byggematerialet for dette arbeid ligger i hytten). Kommer man inn i hytten, er det rett ved siden av døren, til venstre ved vegg A, festet en bordplate, 33 cm dyp (satt sammen av tre planker) og 60 cm lang. Ved døren er det et skråband ned til golvet som støtter platen; den andre siden hviler på sengevangen.

Sengen er festet ved vegg D, en av hyttens korte vegg. Fra vegg til vegg har sengen en lengde av 173 cm. Bredde er 62 cm. Sengevangen med lett forhøyete vanger er ved vegg C støttet av et vertikalt spikerslag, ved fasade A støtter et horisontalt spikerslag sengen. Sengen er montert 40 cm over golvet.

En grov krakk er av nyere dato, om lag 40 cm høy, 60 cm lang. Ellers tilbyr hytten ikke mer innretning, ikke en gang enkelte spiker som gardrobeoppheng. Under sengen står stuens gamle ovn; som er sylindereformet, omtrent 49 cm i diameter, 32 cm høy. Under sengen ligger en tømmerstokk, omtrent 140 cm lang, 20 cm i diameter.

Eksteriør/Annet

Ved hyttens nordside antyder en rekke stein og en bekkelignende fordypning i jordsmonnen, at det er gravd ut en liten drenering under hytten. Ved snøsmeltingen er det meget sannsynlig at større vannmasser kan skape problemer; hytten er plassert i gjennomgående vått terreng. Syv meter bak hytten, mot øst, er det en haug med materialrester, sannsynlig fra istandsettingsarbeidet etter 1984. En del flasker og glasskår er samlet ved en stein rett ved siden av inngangen. Meget påfallende er et par sko, som ligger rett ved inngangen. Det er et par lave lærsko, som er sterk medtatt og muggne. Under hælen er det montert et metallbeslag som er hesteskoformet. Skoene er det eneste klesplagg vi fant i det hele tatt i vårt arbeid. Derimot er rester av enkle metalltallerkener samt en svært rusten stekepanne på golvet ikke uvanlige gjenstander fra fangstmennenes dagligliv; disse gjenstander fant vi oftere, slik som ved den lille bistasjonshytte ved Sverdrupfjellet.

Ovenfor tegninger av N. Mjaaland fra 1984. Til tegninger er det angitt "1 lang forhudingspapp, 1 lag takpapp. Noen gulvbord skiftes v/pipehull. Noe rate på fasade nord. Hytta er omgitt av mose/jord, dette bør graves fra, event. Settes med litt platon for papp legges over.

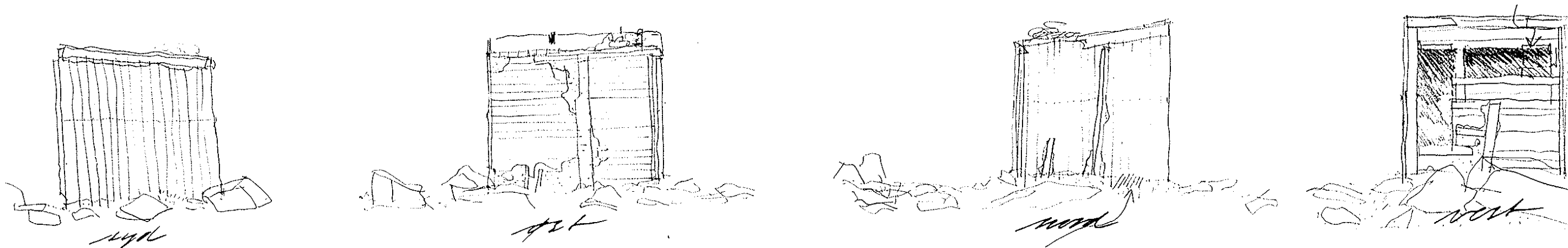
Bildeliste Sverdrupfjellet

- 5764 Fasade A
- 5765 Hjørne A-B
- 5766 Fasade B
- 5767 Hjørne B-C
- 5768 Fasade C
- 5769 Hjørne C-D
- 5770 Fasade D
- 5771 Hjørne D-A
- 5772 Seng ut mot fasade A
- 5773 Seng inn mot vegg C
- 5775 Hele sengen
- 5776 Nattbord
- 5777 Døren fra innsiden
- 5778 Stender sett fra innsiden hjørne A-B
- 5779 Stender over døren
- 5780 Stender hjørne B-C og ny takbjelke
- 5781 Nærbilde av åpning i taket for ovnsrør og reparasjon med kryssfiner
- 5782 Ovn
- 5783 Stender hjørne C-D
- 5784 Stender hjørne D-A
- 5785 Papprester i taket over vindu
- 5786 Vindu kledd med plast. Legg merke til at bakplasten er en del av den gamle kledningen så get over. Denne del har kanskje vært en del av det originale vindu
- 5788 Detalj av stender og takbjelke innfesting hjørne D-A
- 5790 Gulv planker, skjøt på midten
- 5791 Gulvplanker mot bakveggen C
- 5792 Gammel ovn plassert under sengen
- 5794 Innvendig vegg B med reparasjon
- 5796 plassering av ovnen i hjørne B-C
- 5797 Spiker i taket bøyd til som krok
- 5798 Feltarbeider i døren
- 5799 Rester av kasse bak hytta
- 5801T rebiter som har formet en tønne eller kasse
- 5803 Knekt
- 5804 Rester av brukt hyttematerialer
- 5805 Dreneringsrenne fra hytte
- 5806 Dreneringsrenne fra hytte
- 5807 Trelem

- 5808 Trelem fra baksiden
- 5809 Glassrester, flasker
- 5811 Flere glassrester, flasker
- 5812 Emaljerte tallerken
- 5813 Rester av sko
- 5815 Dreneringsrenne
- 5816 Hytta i terrenget
- 5818 Hytta i terrenget med vinkel mot stranden

Bilder nedenfor i lesefølge: 5765, 5796, 5792, 5775 og 5778

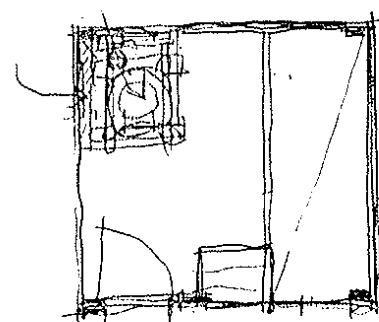

GEN:Tak. 1lag forhudingspapp
1 lag takpapp

Noen gulvbord skiftes
tak v/pipehull forsterkes.

Noe råte på fasade nord
Hytta er omgitt av mose/jord.
dette bør graves fra, event.
settes med litt platon før
papp legges over.

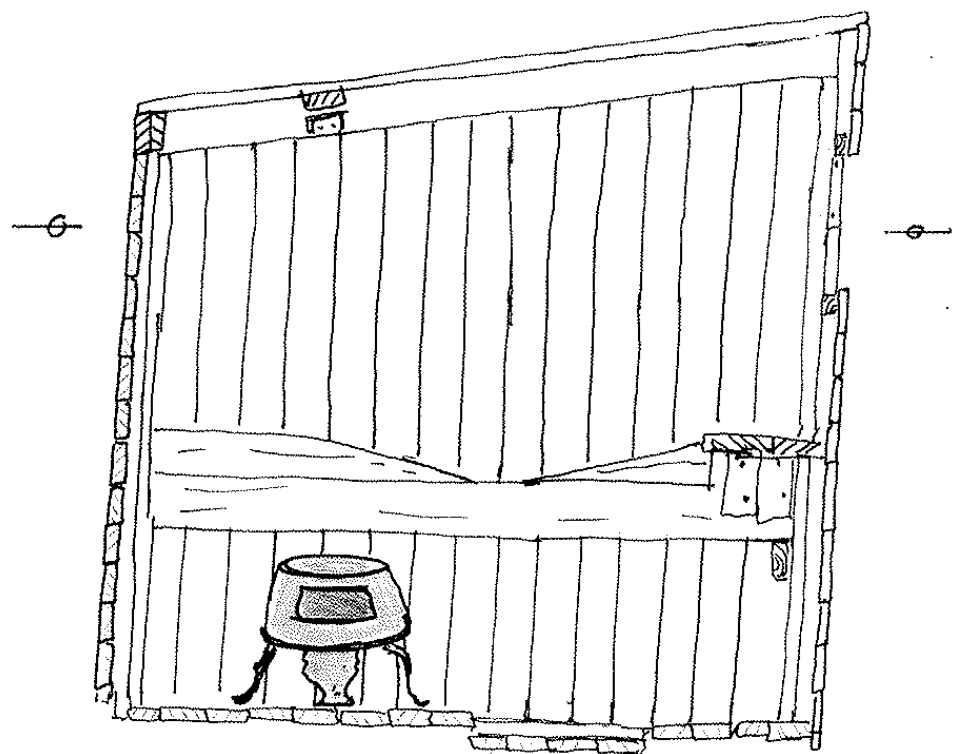
TREVERKET VIRKER BRA.

Bistasjon 1
Smeerenburgfj.

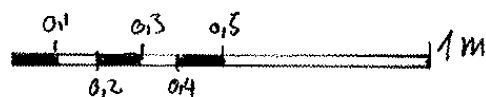
Øverst tegningene av Nils Mjaaland fra 1984. Nederst bildene av hytten i dag. Private bilder J. Bohlmann

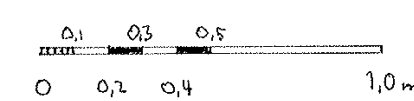
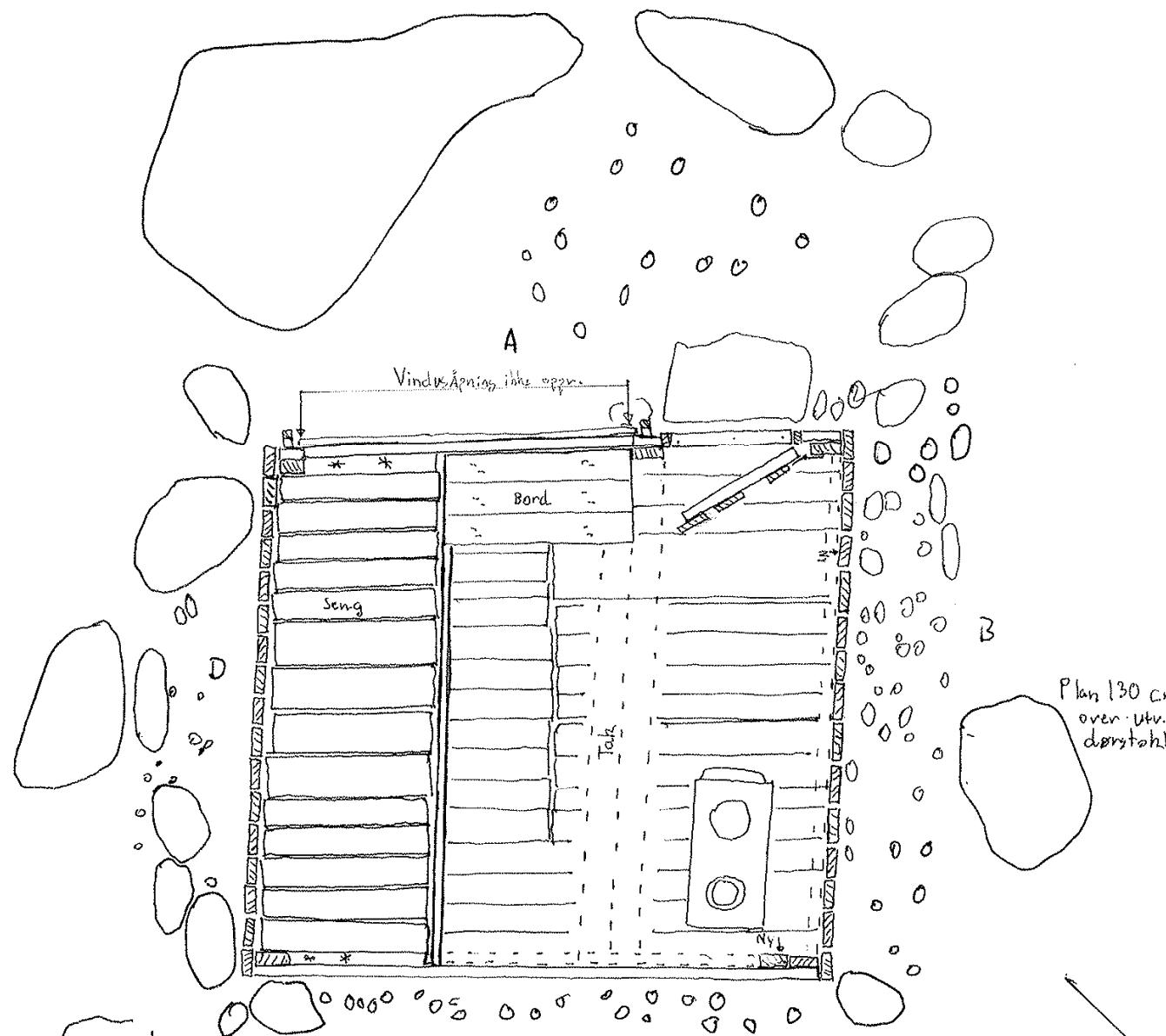

SNITT SVERDRUPTSELLET; SYNLIG ER VEGG D, SÖRUENDEN

M 1:20

JS 05/08/09

M 1:20

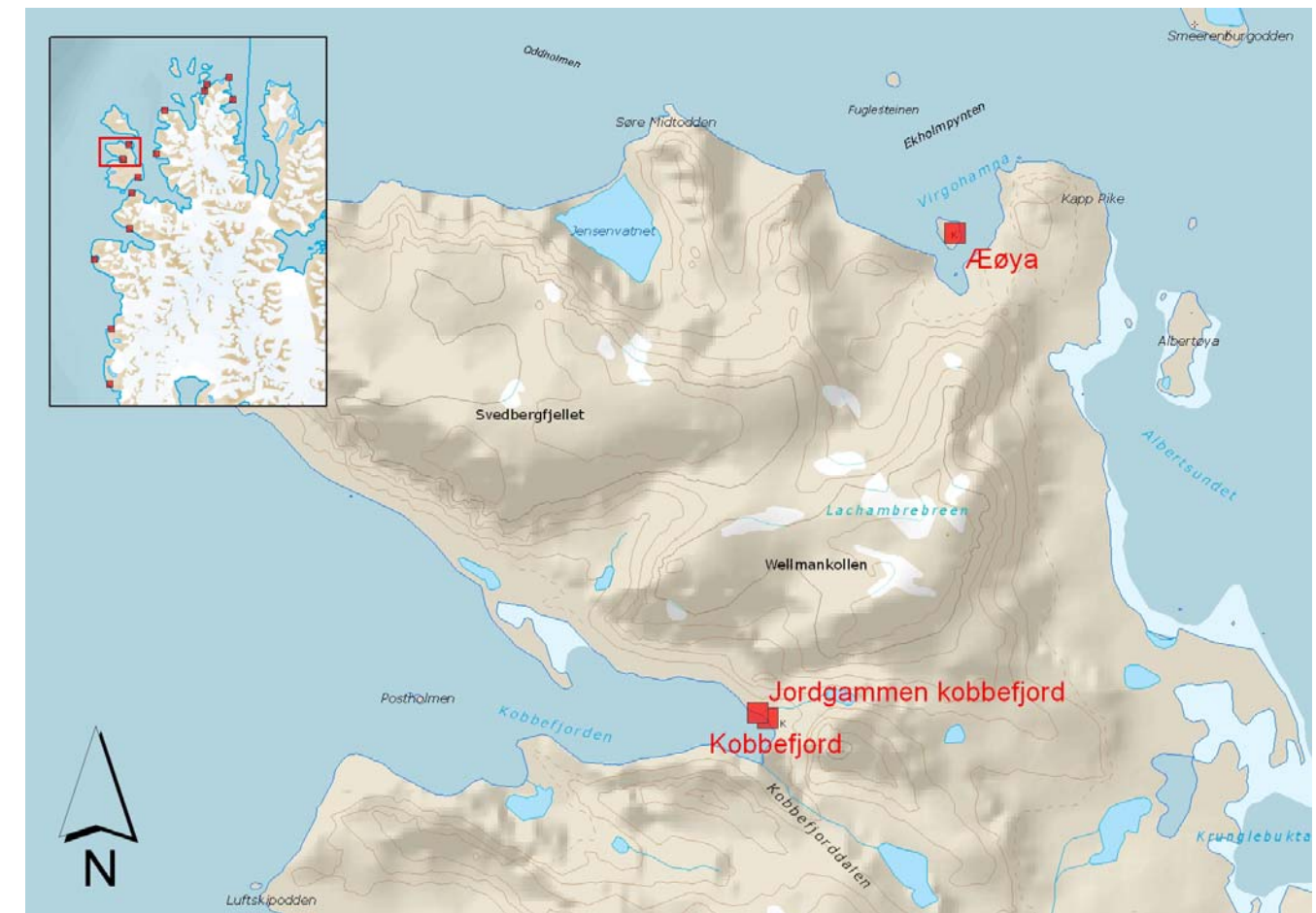
05.08.2009 JS

Sverdrupfjellet
Plan

Plan 130 cm
over utv.
dørstøtte

Æøya / Virgohamna

Posisjon 33X 0418862 og 8853273 UTM +/- 5 meter, oppmålt den 09.08.2009
Askeladden ID: ikke angitt

Dokumentasjonsoppdraget av hytten på Æøya førte oss til en spesiell plass i Svalbards historie: til Virgohamn. Herifra startet det svenske forsøket på å rekke Nordpolen med en ballong (1897) samt forsøket med hjelp av et luftskip (1905 og 1906). Hytten ligger på en liten øy rett ved den beskyttete naturhavn Virgohamn.

Det er ikke mye av den originale fangsthytte igjen; en hardhendt "restaurering" omkring 1996-97 har fornyet hytten nesten totalt. *"Tilsynelatende er gulvet og den ene vegg bevart, og trolig er arealet tilnærmet som opprinnelig. Tre vegger og taket og imidlertid nye, og dette er ikke utført som nøyaktig kopi. Ny køyeseng er snekret av drivved, uvisst om noe gjenbruk. Fotodokumentasjon fra 1996 viser hytta i sterkt forfall, da med et brattere pulttak. Tross hardhendt restaurering har hytta verdi som kulturminne i form av sin beliggenhet, karakter og som del av et større fangstmiljø. Hytta bør bevares slik den står."* (Siri Hoem: Bjørnhamna med bistasjoner – forslag til tiltak, befaringsrapport 2007, side 3)

Æøya er tydelig annerledes enn de andre hytter vi har dokumentert i fangstfeltet ellers. At hytten er kledd med tjæreapp utvendig viser til en omfattende restaureringsinnsats; meget påfallende er derimot hyttens høyde, som med omtrent 230 cm er mye høyere enn alle andre hytter vi har sett. Golvet og en vegg (den vestvendte fasade) består av eldre planker – ellers er alle andre vegger og taket snekret sammen av nytt material. Taket er dekket med kryssfinerplater.

Hyttens opprinnelige konstruksjon kunne vi ikke rekonstruere. Den gamle vegg, vestvendt og til venstre for døren (innkommende), er satt sammen av liggende panelbord, 38x100 millimeter, altså 1½"x4". Om bordene er pløyd er uvisst. Veggene er forsynet med en stender, omtrent midt i veggene. Denne stenderen er ikke lengre enn 120 cm, montert 55 cm bort fra hjørnet; påspikret noe smått spikerslag. Dessuten er en kraftig labank, hele 13 cm i tykkelse, satt horisontalt fast på veggene. Labanken har en lengde av omtrent 60 cm.

Golvet består av 2" planker; bredden varierer mellom 15 og 18 cm. Disse orienterer seg i retning øst – vest. Alle golvplanker er skjottsammen på en midtlunne. Under sengen er et par av disse sammenskjøtte gulvbord ned-sunket – noen som antyder at lunnan er rått.

Påfallende er en stender som er saget av, I nivå med golvet. Det er en 2" stender, 12 cm bred. Denne avkappede stender står i direkte forlengelse av dørstokken; mot øst, 68 cm avstand fra døren. Denne plassering korresponderer også direkte med den avkappede stenderen som er montert ved veggene, 90° i forhold til den originale vegg. Disse to stenderne, den ene avkappet for å danne en stor stue, den andre montert på veggene på en høyde av 120 cm, kan ha dannet rammeverket for et slags forrom, vindfang eller lignende.

Det eneste vindu i hytten er plassert i den nordvendte vegg og har en innvendig ramme som er satt sammen av drivved. Også køyesengen er satt sammen av drivved, men størrelsen av sengene (200x80 cm) taler ikke for at sengene er originale.

Vi besluttet å la være å tegne den gamle vegg eller gulvet av hytten i Æøya. Det som er gammelt er forholdsvis godt beskyttet og under taket for et framtidig bruk; vi har heller prioritert å bruke mer tid ved hytten i Kobbefjorden, som har en mye større kildeverdi enn hytten på Æøya.

Bildeliste Æøya

- 5919 Bakveggen på vegg B med døren til venstre
- 5920 Originale stender og spikerslag
- 5921 Synsvinkel inn mot hjørne B-C med de nye køyesengene til høyre i bildet
- 5922 Golvplankene ved døren
- 5923 Stender avkuttet i nivå med gulvet
- 5924 Inn under sengen Hjørne B-C
- 5925 Køyesengene mot vegg C
- 5926 Køyesengene mot hjørne C-D
- 5927 Nye vegg D
- 5928 Medtatt Jøtul 602
- 5930 Hull i plankegulvet
- 5932 Utvendig vegg D
- 5934 Fasade A
- 5937 Fasade C, ventil oppe til høyre på vegg
- 5939 Fasade B
- 5940 Oversiktsbilde ut mot sjøen i østlig retning
- 5942 Oversiktsbilde i nordøstlig retning

Bildene i lesefølge: 5934, 5922 og 5940

Hamburgbukta

Bistasjonshytte ved Hamburgbukta. Bygd av August Olofsen i 1912 for Northern Exploration Co.

Posisjon 33X 0412446 og 8832070 UTM, +/- 3m, 11.08.2009
Askeladden ID: 93591

*Til venstre: Fangsthytten ved Hamburgbukta . Bildet er tatt av NSIU-ekspedisjonen i 1926. Foto: Norsk Polarinstitut.
Nederst fangsthytten Hamburgbukta i dag. Privat bilde J. Bohlmann*

Hytten ved Hamburgbukta er en sammenrast ruin. Befaringsrapporten fra 2007 forteller at hytten sto i 2005; men i skrivende stund, august 2009, har hytten kollapse komplett.

Hamburgbukta er en flott naturhavn, rett sør for Magdalenefjorden. En trang innseiling munner ut i en stor vik med dypt vann, også for større fartøy. Hytten har stått på den sørlige brinken, omtrent 70 meter bort fra strandkanten og omtrent 10 meter over havet. Det er bre og fjell i øst ved vikens bunn, omtrent 700 meter bort fra hytten. En steinvarde og to gravplasser ligger om lag 100 bort fra hytten, en grav er plassert rett ved siden av hytten. Plassen gir storslagen utsikt over havet; noe som medfører at plassen er svært utsatt for all vind fra den vestlige sektor.

Grunnarealet av hytten har vært omtrent 2x2 meter; hytten har vært omkranset av en steinrøys, som var på sitt høyeste om lag 40 høyt og 60 cm bred.

Alle vegger har vært satt sammen av stående panelbord; noen pløyd, noe kant i kant.

Vegg B, pløyd bord, 38 millimeter, (1½") tykkelse, 9 cm bredde. Denne fasade hadde ikke noen vindu.

Vegg C, nordvendt, var bygget av stående panel og har meget sannsynlig bestått av dobbel kledning. Tykkelsen av hvert lag er om lag 15 millimeter. Spor etter vindu kunne vi ikke finne siden veggen ikke var hel. Mjaalands

tegninger fra 1984 viser om vindusplasseringen i hytten ved Hamburgbukta.

Fasade A, som vendte mot syd, rommet inngangsdøren; konstruert i stående panel.

Konstruksjon

Hytten var bygget med hjelp av den vanlige stenderverkskonstruksjon, 1½" materiale. Toppsvillene har vært innfelt i stenderverkene.

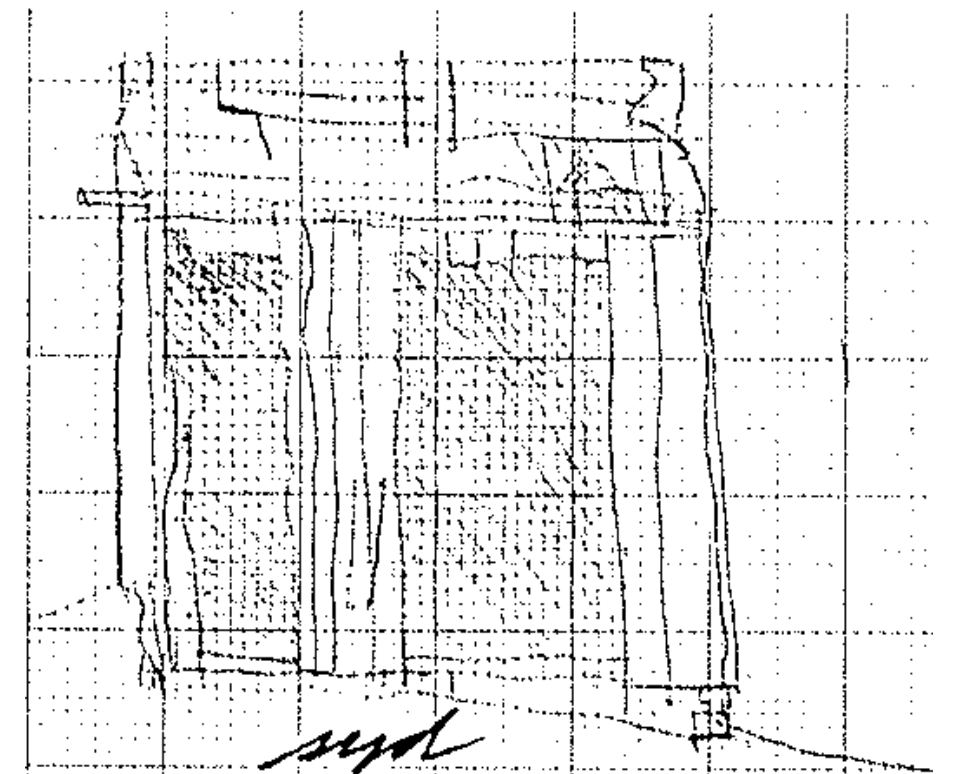
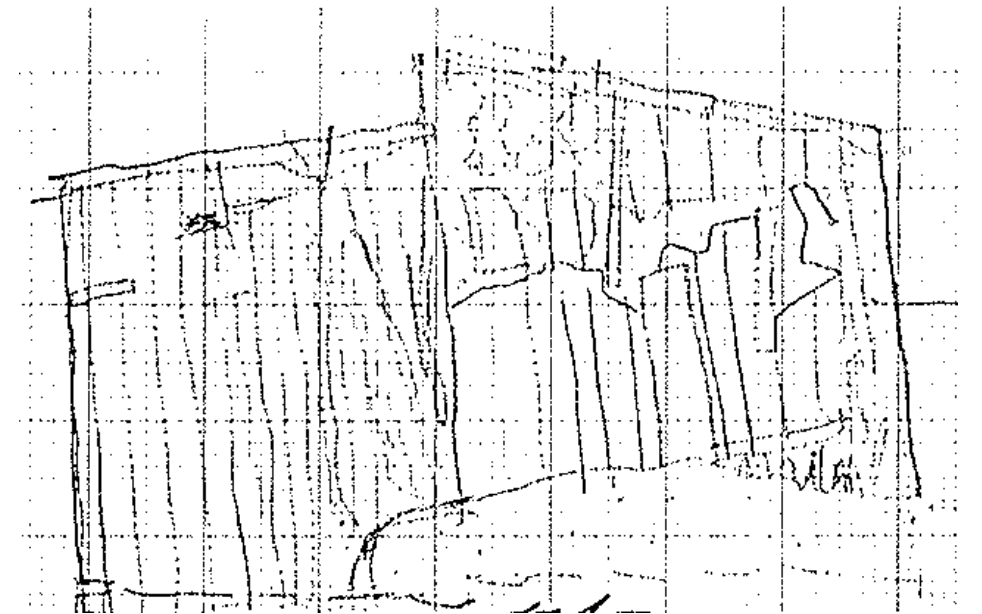
Utenfor hytten fant vi rester av en vinduskarm; sannsynlig hadde vinduet en lysvidde av 31x26 cm. Rester av grå papp innvendig og svart papp utvendig.

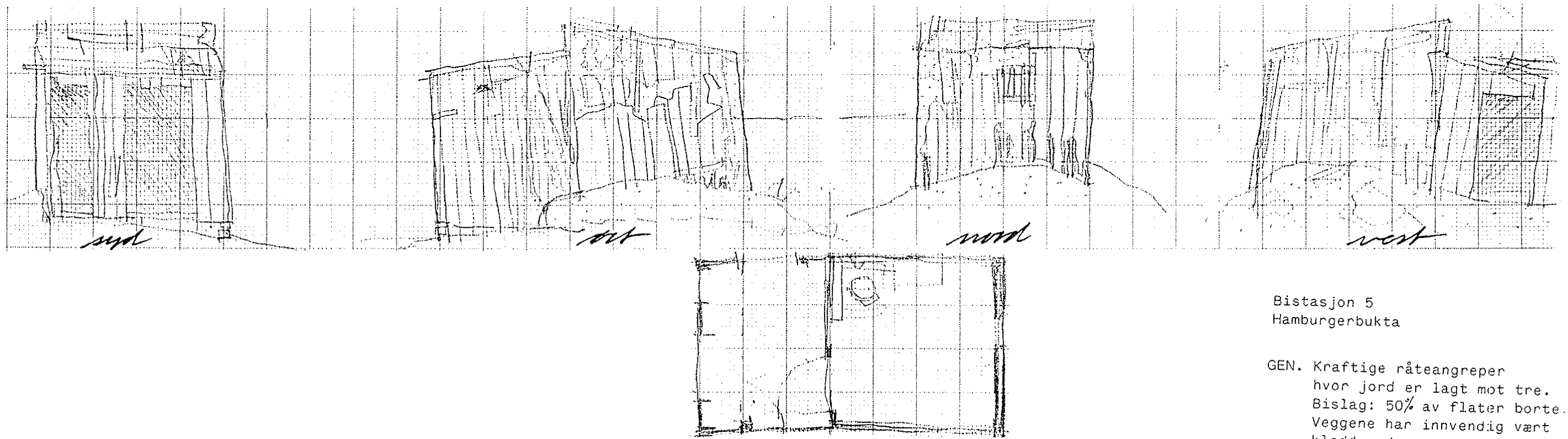
Gulvplankene har en dimensjon av 40x140 millimeter og ligger i retning vest - øst. I det sørvestlige hjørnet av hytten fant vi en del rester av røde teglstein samt en sylindereformet ovn med en diameter av 26 cm (og en høyde av 45 cm). Rester av dørkarmen forteller om en inngangsdør av 140x70 cm; en tofyllingsdør ligger rett ved siden av. Et liten kommodeskap er forholdsvis godt bevart og ligger på en av de sammenraste fasader. Dørkarmen består av 2"-planker. Om denne dør er utgangsdøren eller døren for skilleveggen kan ikke verifiseres. Under en dørkarm er det rester av påspikret vegetabilsk vevd material, sannsynlig lin.

Rester av taket, konstruert av bordganger med en varierende bredde (mellom 9 og 15 cm) og tykkelse 1½" (38 millimeter). Fire lag papp var påspikret på taket.

Det var ikke mye å hente av informasjon i den korte tid vi hadde til rådighet for å se på hytten ved Hamburgbukta. Men takket være Nils Mjaalands tegning fra 1984 er det mulig å rekonstruere hovedtrekk av hytten ved Hamburgbukta.

Til høyre to av fem tegninger som Nils Mjaaland har lagt av fangsthytten ved Hamburgbukta i 1984. Mjaaland noterer "kraftige råteangreper hvor jord er lagt met tre. Bislag 50% av flater borte. Veggene har innvendig vært kledd med papp."

Bistasjon 5
Hamburgerbukta

GEN. Kraftige råteangreper
 hvor jord er lagt mot tre.
 Bislag: 50% av flater borte.
 Veggene har innvendig vært
 kledd med papp.

Øverst alle fem tegninger Nils Mjaaland Lgde av Hamburgbukta i 1984. Bildene nedenfor viser, hvordan hytten ser ut i dag. Private bilder J. Bohlmann

Bildeliste Hamburgbukta

- 6098 Hytten i terrenget, sett fra vardene og innover i bukta
- 6100 Nærbilde av hytten fra vardene
- 6105 Grav i nærheten av varden
- 6106 Den ene varde
- 6108 Rester av veggkonstruksjon. Innerkledning, stender og ytterkledning
- 6109 Rester av vegg på bakken
- 6111 Hytten som den så ut på oppmålingstidspunkt, flatpakket
- 6112 Litt annen vinkel. Røde mursten viser plassering av varmekilde
- 6113 Hel vegg som ligger på bakken. Reol eller hylle som ligger på toppen
- 6114 Råteskader i bunnen av veggkonstruksjonen
- 6116 Bilde av ruin synsvinkel mot vest
- 6117 Bilde av ruin synsvinkel mot vest
- 6118 Bilde av ruin synsvinkel mot innseilingen til bukten
- 6119 Rester av den sylinderveggede ovn
- 6120 Rester av gulvet
- 6122 Nærbilde av ovnen
- 6123 Rester av vegg
- 6124 Sylinderveggede keramikk, likner på syrebeholdere fra Virgohamn
- 6125 Nærbilde av reol eller hylle. Galvanisert blikkplate passer til bunnen av trekonstruksjonen
- 6127 Nærbilde av den galvaniserte blikkplaten
- 6128 Nærbilde av ovnens plassering med de røde mursten
- 6129 Takgjennomføring for ovnsrøret
- 6131 Rester etter stender eller hjørnekonstruksjon
- 6132 Firefyllingsdøren
- 6133 Nærbilde av døren med detaljer
- 6135 Nærbilde av veggkonstruksjon
- 6136 Ruinnærbilde
- 6137 Rammeverk for glass
- 6138 Andre siden av rammeverket for glass
- 6140 Hytten sett ned mot det innerste av bukten
- 6142 Hytten sett ut mot innseilingen til bukten
- 6146 Stenderlignende planke med dørhengsler på

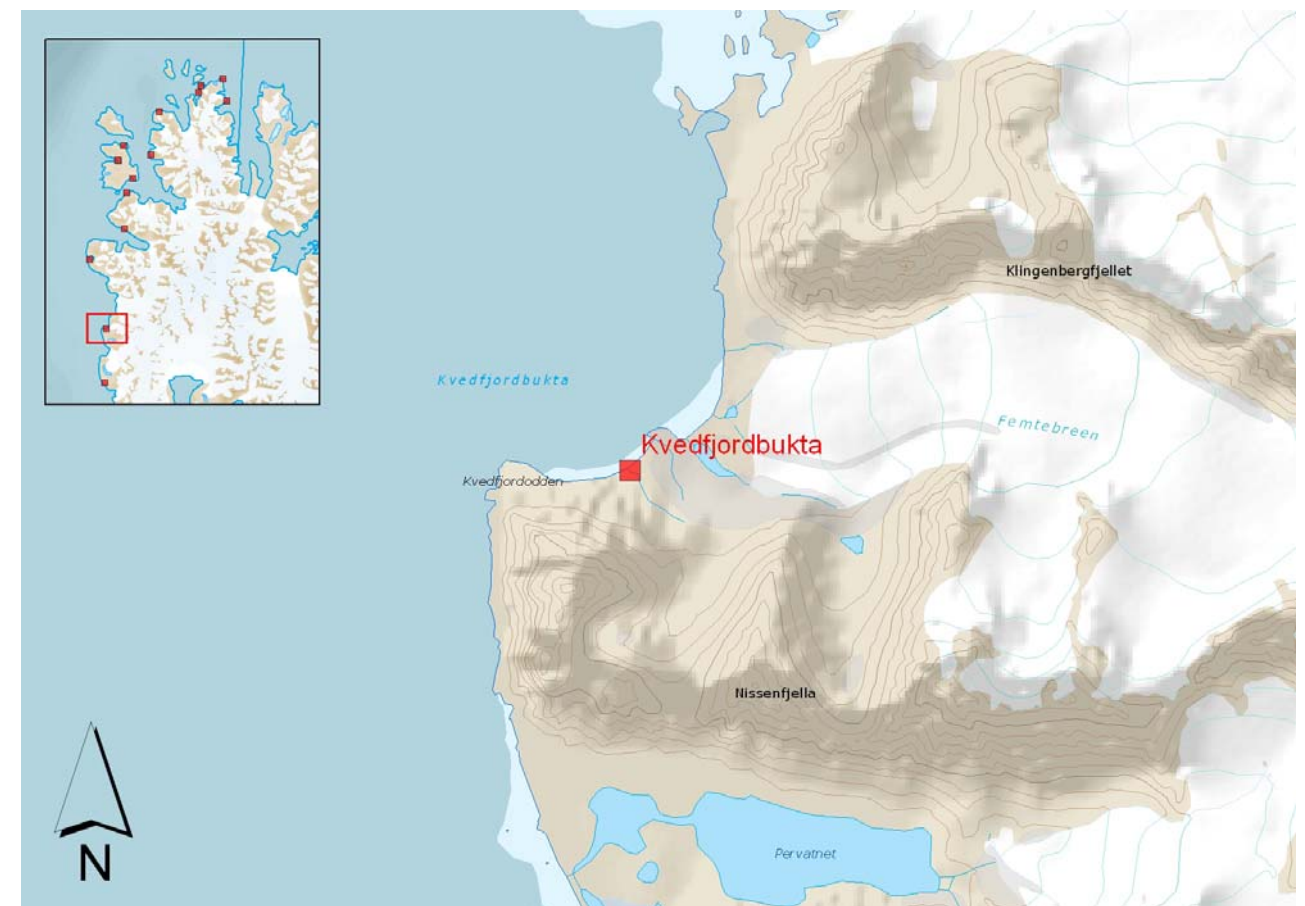
Bildene i lesefølge: 6125, 6105, 6127, 6142 og 6136

Kvedfjordbukta

Hovedstasjon i Kvedfjordbukta oppført av Alfred Johansen i 1928. Reparert i 1929 av Alfred Johansen og Børre Trøhaug.

Posisjon 33X 0415560 og 8819139 UTM +/- 5m, 11.08.2009
Askeladden ID: mangler

Fangsthytten ved Kvednafjordbukta. Bildet er udatert, men Norsk Polarsinstitutt angir personen: Richardson, assistent. Foto Norsk Polarinstiutt.

I dag er det ikke mye som står igjen av fangsthytten. Jakob Surlykke Fink tar bilder av ruinen. Privat bilde J. Bohlmann

Dessverre finnes det ikke noe tidligere dokumentasjon av hytten ved Kvedfjordbukta. Hytten raste sammen i 1996 og er i dag en ruin. Det var ikke mye å rekonstruere av hyttens bygning, derimot fant vi mange forskjellige rester utstyr ved hytten.

Plassert omtrent 30 meter fra strandkanten, har hytten stått på et steinrikt og fuktig terreng. Strandkanten dannes av grove stein; det er ikke mye beskyttelse for vind og bølgene ved denne kyststripe.

Hytten hadde en størrelse av ca. 1,8x2 meter. Muligens var det tilbygget et vindfang eller forrom; et golvareal utenfor en lav steinrøys rundt hovedrommet taler for dette. Forrommet/vindfanget hadde en størrelse av 170x100 cm.

Ruinen med røde teglstein. Privat bilde J. Bohlmann

Av alle rester som vi fant, var kun en vegg nesten noenlunde komplett. Denne fasaden var bygget av stående panel, kant i kant. Materialbredde varierte mellom 12 og 18 cm, tykkelsen omtrent 18-20 millimeter. I veggen var det plassert et vindu med en lysåpning av 31x30 cm. Rammeverket av vinduet består av lange, horisontale labank. Veggen ligger nedfalt i nordlig retning (med utsikt til sjøen) – det er mulig at denne fasade var hyttens nordvendte vegg.

Konstruksjon

Det lille som finnes bekrefter at også hytten ved Kvedfjordbukta var bygget som en enkel stenderverkshytte. En stender hadde hele 4 cm tykkelse – og en bredde av 8 cm. Dette er usedvanlig kraftig material, sammenlignet med andre hytter vi har dokumentert i fangstfeltene.

Også en toppsvill var bygget av materiale med denne svære dimensjonering; en annen toppsvill besto av 2"-material. Det er godt mulig at denne kraftige material er drivved som er brukt til å bygge hytten

Ved rester av en vegg kunne vi se en usedvanlig kraftig labank: 8x8 cm. Muligens er det drivved som tjente som byggematerial.

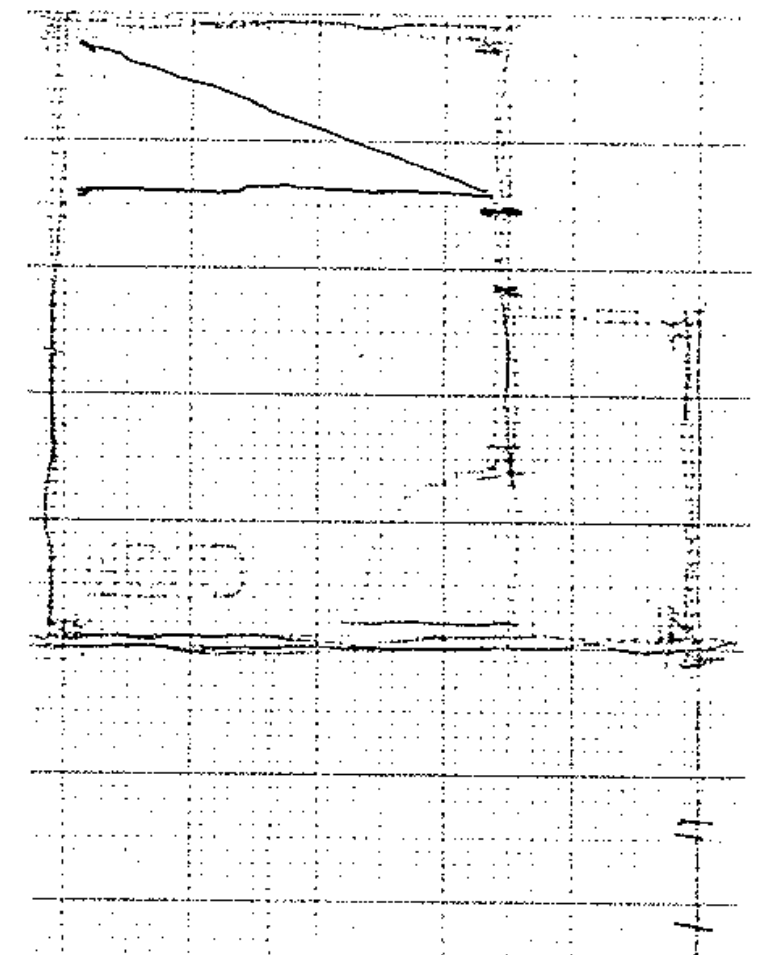
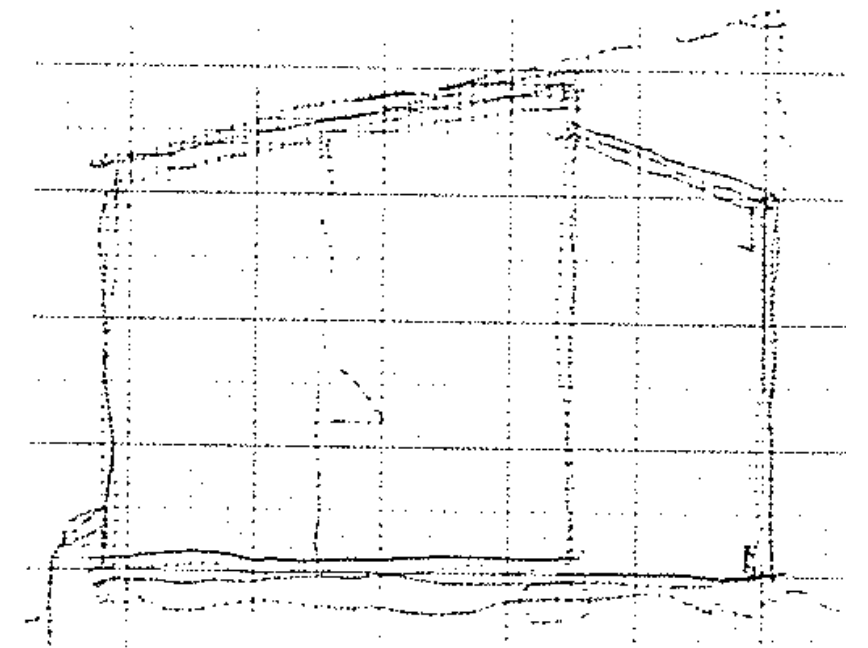
En del gulvplanker var der fremdeles og disse orienterer seg i retning nord – sør. Et lavt steinfundament for oven var plassert i det sørøstlige hjørnet av stuen.

Det var en del rester av utstyr å finne i denne ruinen. Noen rester av "Arbeidermagasinet" kunne vi dessverre ikke datere. Om magasinet var brukt som tetning i veggen er uklart. (Sannsynlig ikke, siden vi fant store, gjennomfuktete rester). Emaljert kopp og tallerken; en gammel skistav med en trinse av bambus, spissen reparert; en brenner uten veke for en parafinlampe, en glidelås av messing, et medtatt hammerhode, en skiftnøkkel, to koster, et reststykke av et korkbelte (muligens en gammel livbøye eller lignende), deler av en maskinsinket trekasse eller skuff, osv.

Vi har ikke tegnet eller rekonstruert hytten; dette arbeid ville blitt for tidkrevende for tidsrammen vi hadde til rådighet. Det er derfor kun bildedokumentasjon av den lille bistasjonshytte ved Kvedfjorden.

Til Høyre de eneste to tegninger N. Mjaaland lagde 1984 av hytten ved Kvedfjordbukta. I hans rapport angir han inskripsjon på dør: Winter Bay mot–herfra mot vest til Grønlandshavet–videre sydover–videre kystlinjen sydover til Nathorst Bay–herfra mot øst til Peter Winter Bay: samt den nordligste del; begrænset i syd av en linje fra Andenes Point til Grønlandshavet i vest tilhører A/S Stavanger Spitsbergen: Okupert av H.B. Damm Kristiania og C. Torjussen Stavanger, Norway, juli 1912

Fornytt hvert år den 23. august 1919 O. Petersen, J. Johannsen S. Eliassen, H. Nilsen

Bildeliste Kvedfjordbukta

- 6152 Avis, veldig våt
- 6153 Samme avis, annen side
- 6154 Enda en side
- 6155 Hytten i Kvedfjordbukta. Hytten er rast sammen, men vi antar at dette er fasade A
- 6156 Synsvinkel fra en litt mer østlig kant
- 6158 Antakelig fasade B
- 6159 Nærbilde med ovnsringer i forgrunnen
- 6160 Fasade C
- 6161 Hjørne C-D
- 6162 Fasade D
- 6163 Hjørne D-A
- 6164 Vindu i den sammenraste veggen med stående kledning
- 6165 Dørkarm og dør
- 6166 Nærbilde av karm med rester av lærhengsler
- 6167 Mulig glugge
- 6169 Litt rustne ovnsdeler og diverse
- 6170 Nærbilde av ovnen
- 6171 Rustne ovnsdeler og rester av ved
- 6174 Rester av stående kledning i støttemuren av jord
- 6175 Kork, kanskje et korklivbelte
- 6176 Hammerhode
- 6177 Parafinlampe
- 6178 Emaljert skål og ovnsdeler
- 6180 Rester av en bambusskistav og trinse
- 6181 Litt sliten glidelås
- 6182 Jernbeslag
- 6183 Hytten sett mot øst inn mot breen
- 6184 Hytten sett opp mot moreneryggen
- 6187 Og utsikten utover langs stranden og fjellet
- 6193 Resten av en fil
- 6194 Ikke helt brukbar tallerken

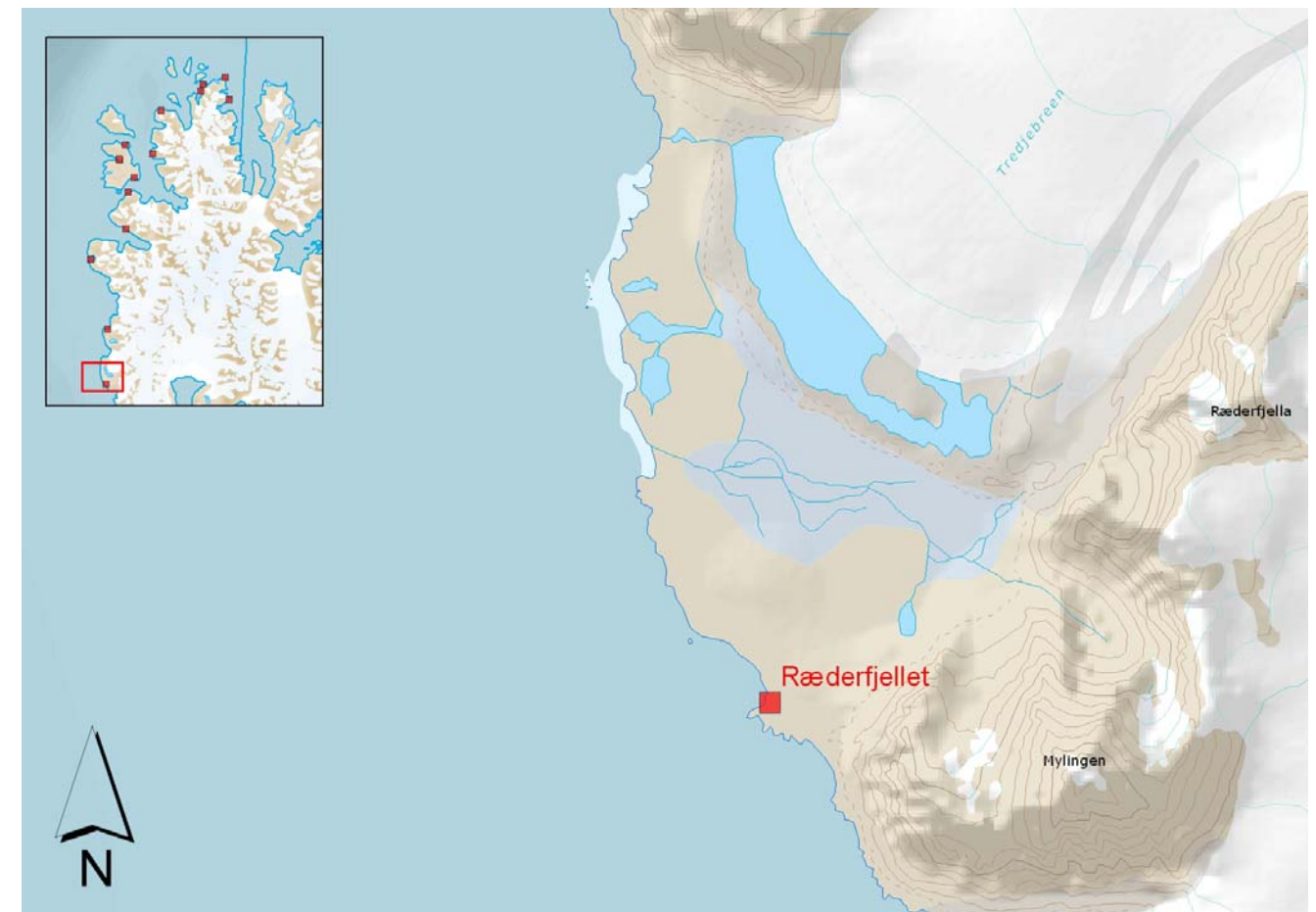

Bilder i lesefølge: 6187, 6158, 6164, 6170, 6180 og 6154

Ræderfjellet

Bistasjon ved Ræderfjellet

Posisjon 33X 0415252 og 8808975 UTM, +/- 4m, 11.08.2009
Askeladden ID: mangler

Det kostet oss mange timer å finne ruinen av hytten ved Ræderfjellet. I følge befaringsrapporten fra 2007 har store deler av hytten ved Ræderfjellet vært nedfallen allerede i 1984. Plassert direkte ved kysten er det ingen påfallende brink, naturhavn eller lignende i nærheten som kunne tjene som orienteringspunkt for å finne fram til denne ruinen – takket være en tålmodig innsats fant vi til syvende og sist fram til de få rester som er igjen av fangsthytten ved Ræderfjellet.

Det er ikke mye å finne ved denne ruin. Det lille vi fant av restene er følgende:

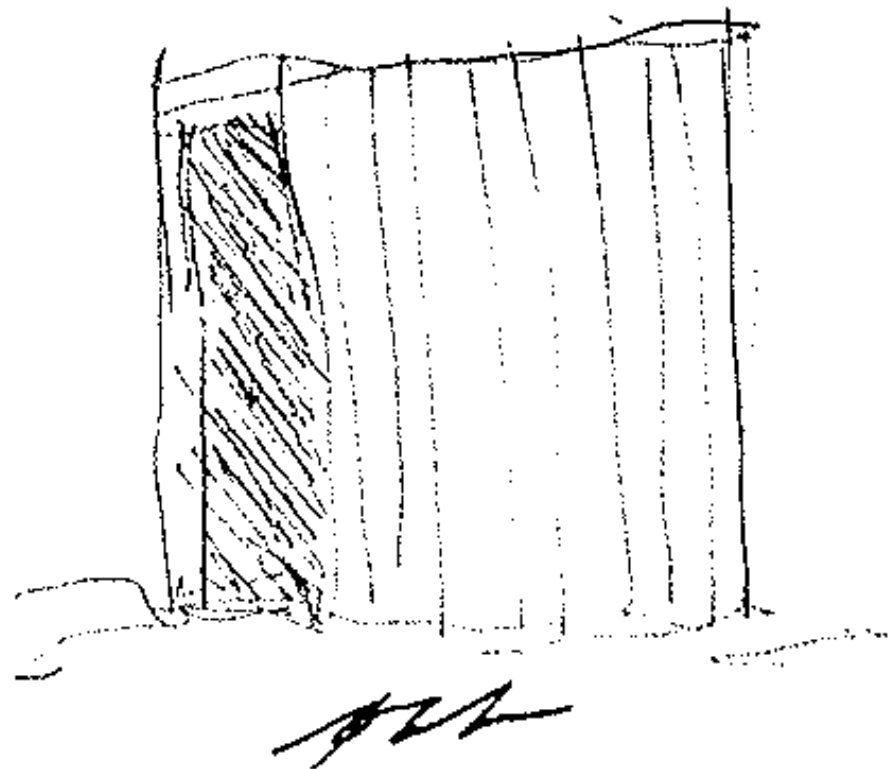
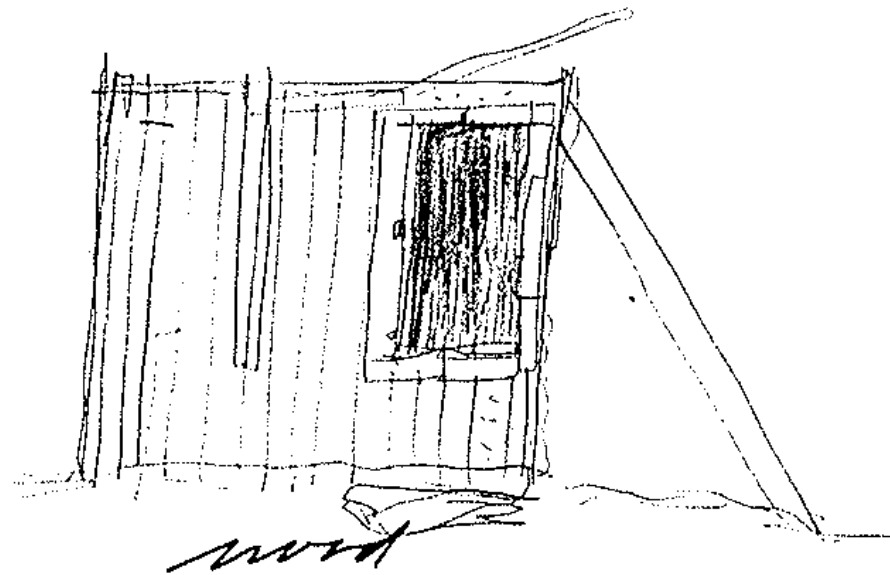
På en grunnflate av omtrent 1,8x2 meter var hytten bygget av vegger med stående panelbord – pløyde. Ved den ene fasade har bordene vært skjøtet sammen på en labank. Bredden av panelbordene varierte mellom 10 til 18 cm, 18 millimeter tykkelse.

Konstruksjon

Mye tyder på den vanlige stenderverkskonstruksjon. Muligens var noen av toppsvillene innfelt i stenderverket; en del rester av konstruksjonen tyder dette. Om taket var bygget som flattak eller pulttak kunne vi ikke rekonstruere.

Det var heller ikke noe synlige rester av noen vindu eller glugghull å finne. Golvet består av hele planker, uten noen skjøter, på en lunne. Ved rester av den ene fasade, omtrent 8 m bort fra hytten ligger en dør, 140 cm høy, 38 cm bred.

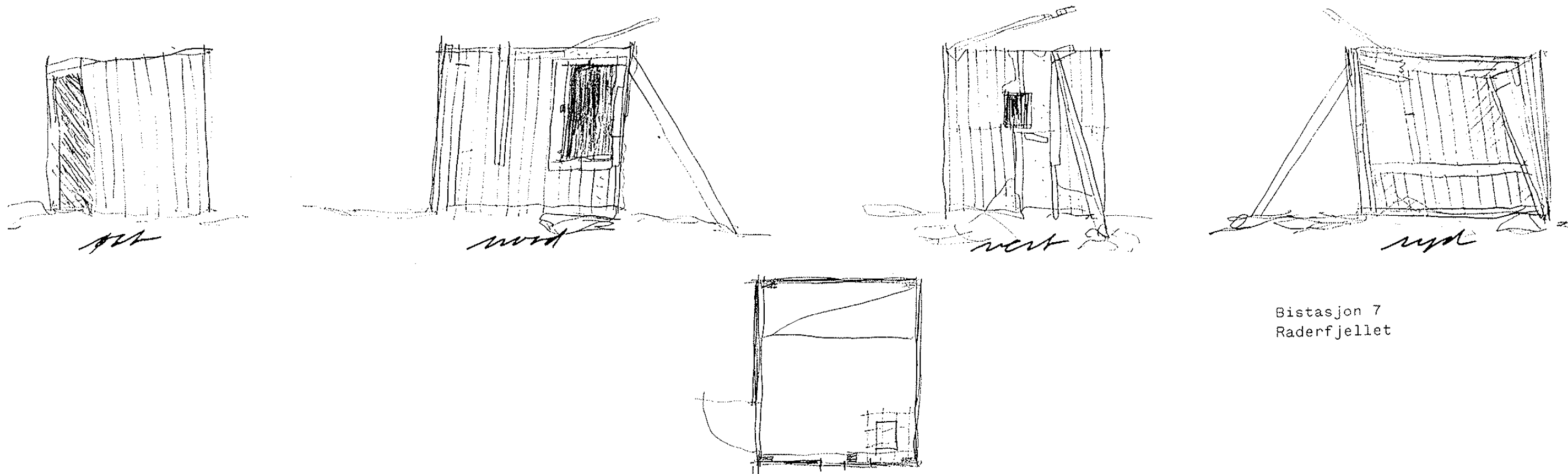
Et fat av emalje, en blå emaljekopp og en kanne ligger ved hytten. Rester av en ovn, formet som en fiolinkropp, et spadeblad som nesten er rustet bort, noe teglstein. En tønne av eik, om lag 80 cm høy, var plassert ved hytten. Siden bandene til denne tønningen er rustet bort, ligger det mange konisk tilhøvelte tønnebord rundt omkring ruinen. En omtrent 210 cm lang rundholt med et jernbeslag og en sjakkel ligger ved siden av ruinen. Der er påspikret en stripe av kraftig vevd vegetabilisk material omtrent i midten av rundholtet, rester etter en bom til en liten seilbåt muligens. Til sist fant vi en båtshake rett ved siden av rundholtet.

Bildeliste Ræderfjellet

- 6197 Antatt fasade A
- 6198 Hjørne A-B
- 6199 Antatt fasade B
- 6200 Hjørne B-C
- 6201 Antatt fasade C
- 6202 Hjørne C-D
- 6203 Antatt fasade D
- 6204 Hjørne D-A
- 6205 Nærbilde av hjørne D-A
- 6206 Mursten: "Doulton"
- 6207 Rester av en spade
- 6208 Rester av ovnen bak plankeveggen
- 6209 Emaljert kopp
- 6210 Malingsrester
- 6211 Eiketrekledning
- 6212 Resten av en emaljert vannmugge
- 6215 Nærbilde av midten av den sammenraste hytten
- 6216 Firkantet glass
- 6218 Lerret og taurester på antatt bom til skøyte
- 6219 Jernbeslag på bommen
- 6220 Neste jernbeslag på bommen
- 6221 Enden av bommen med sjakkel tredd inn i beslaget
- 6222 Hele bommen
- 6223 Båtshake
- 6224 Veggen som lå litt unna hytten
- 6227 Påmalt navn på plankebit til en trekasse
- 6228 Hytten sett mot stranden i nordlig retning. Bak fjellet i det fjerne ligger Kvedfjordbukta
- 6231 Hytten sett rett ned mot stranden
- 6233 Sliten men fornøyd feltarbeider

Til venstre to av fem tegninger Nils Mjaaland tok av hytten ved Ræderfjellet i 1984. Disse tegninger er det eneste som viser hytten stående.

Bistasjonen Ræderfjellet slik som Nils Mjaaland har tegnet den i 1984. Det er ikke angitt noe mer om hytten i hans rapport.

Nedenfor bildene 6203, 6208 og 6224

Bjørnhamna

Den første hytta på stedet ble oppført i 1912 av Gustav Olofsson for Northern Exploration Co. Hytta ble revet/ombygget i 1925 av Georg Bjørnes og benyttet som hovedstasjon.

(Siri Hoem, befaringsrapport 2007 - Bjørnhamna med bistasjoner. forslag til tiltak).

Bjørnes selv skriver at han bygde hus et stykke fra et lite skur som angivelig skulle tilhøre konsul Carl Sæther, Tromsø, så det er tvilsomt om det er det samme hus. Bjørnes solgte huset i 1929 til Anders Sæterdal, Nord-Rana, som igjen solgte det til Alfred Johansen, Tromsøysund.

(Rossnes, G. Norsk overvintringsfangst på Svalbard 1895-1940, NPI, meddelelser nr. 127, 1993, side 120)

Alfred Johansen har fra 1928 til 1938 og i vintrene 1939-41 overvintret i Bjørnhamna.

**Posisjon 33X 8844495 og 0419430 UTM, oppmålt 06. og 08. august 2009
Askeladden ID: 93634**

Hovedstasjonen Bjørnhamna, fotografert den 10. august 1938. Navn av de to personer i forgrunnen er ikke angitt. Fotografi: Norsk Polarinstitut.

Bildet nedenfor viser hovedstasjonshytten Bjørnhamna slik den ser ut i dag. Mye av den originale bygningsmasse er bevart, slik at hytten og ikke minst dens eksteriør gjør plassen til et svært verdifullt kulturminne. Privat bilde J. Bohlmann

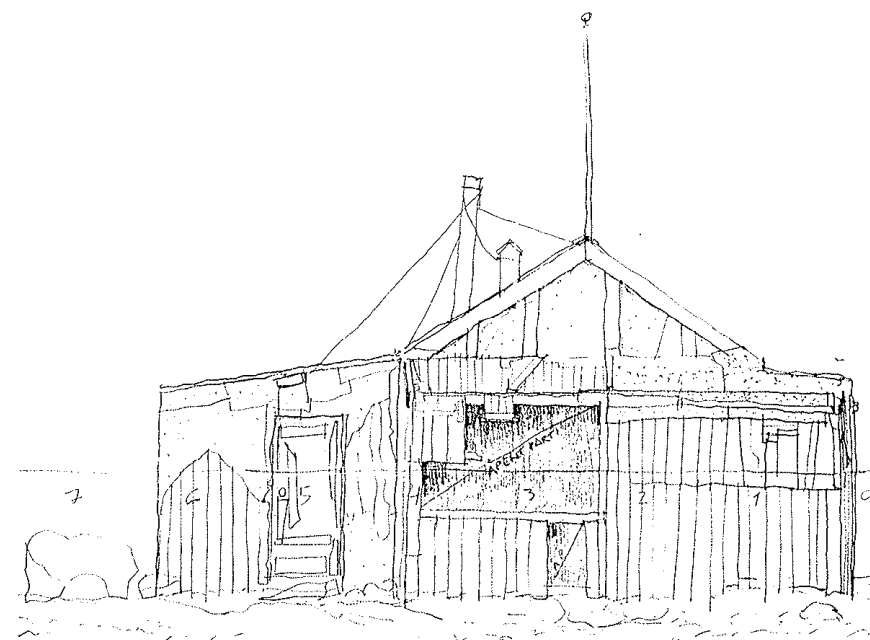
Å være i Bjørnhamna er en meget spesiell opplevelse; det ligger et historisk sus uten like over den gamle hovedstasjon Bjørnhamna. Ikke bare at hytten og dens originale interiør er bevart: i tillegg fines mye av det gamle redskap på plassen. To gamle trebåter ligger med kjølen i været og forteller mye om arbeidslivet for fangstmennene. To store gangspill rett på siden av hytten har blitt brukt til å dra store båter på land; rundt noen uthus ligger en del utstyr som tønner, planker osv. I tillegg gjør den storslagne natur stort inntrykk: mot sør reiser seg imponerende fjellvegger ikke langt bort fra strandkanten, mens utsikten mot nord gir uhindret utblikk over Sørgattet (som er innseilingen til den store Smeerenburgfjorden). Fra vest hilser Polarhavet, mot øst er det utsikt til Smeerenburgfjorden og til mange flotte breer. Havnen i Bjørnhamna er ikke bare meget godt beskyttet; den er rett og slett idyllisk! Et langstrakt nes av flotte rullestein munner ut på en smal brink som danner en trygg ankerplass for båt og fartøy; enhver sjømannens drøm. Det kan med rette sies at et besøk i Bjørnhamna er som en reise tilbake i tiden; det kreves ikke mye fantasi å se fangstmennene i arbeide i Bjørnhamna.

Bjørnhamna med Smeerenburgfjorden / Sørgattet i bakgrunnen. Bildet er tatt 01. august 1936. Foto Norsk Polarinstitutt

I sammenheng med dokumentasjonen måtte vi innsnevre blikket til hovedstasjonens hytte; men selv det er en for omfattende jobb, om hele bygningen og dens interiør skulle dokumenteres i sin helhet. Hele bygnin-

gen og dens originale innredning representerer en stort kildeverdi som kulturminne. Kulturminneplan for Svalbard stadfester at *fangststasjoner som er bevart utvendig og innvendig, har innredning og fangstredskap i behold, har stor grad av autentisitet og er gitt høy prioritet. (for eksempel Bjørnhamna).* (Kulturminneplan for Svalbard2000-010;Sysselmannen på Svalbard, rapport-serie nr.2/2000, side 33)

Fasategning av N. Mjaaland, 1984

Siden at Bjørnhamna er blitt oppmålt, tegnet og fotografert av Nils Mjaaland i juli 1984, har vi valgt å innskrenke vår dokumentasjon kun til hovedbygningens konstruktive hovedtrekk. Vi har tegnet en fasade og et snitt; mens tegningen av fasaden viser at hyttens utseende har endret seg i liten grad, sammenlignet med 1984, er tegningen av snittet en grei supplering av arbeidet fra 1984.

Konstruksjon

Hovedbygningen med saltak består av et forrom av omtrent 1,7 x 3 meter, og en stue med dimensjon omtrent 3x3 meter. Ikke mye av konstruksjonen er synlig i hytten; de aller fleste vegger er dekket med papp, både utvendig og innvendig. Men et lite vindu i stuen (bjørneluken) og dørfasaden i forrommet tillater innblikk i konstruksjonen.

I likhet med de andre hytter er også Bjørnhamna bygget som en stenderverkskonstruksjon; men byggematerialets dimensjoner i Bjørnhamna er mer solide enn de vi har sett ellers. Stenderen i hjørnet ved inngangsdøren består av to sammenslåtte plank 1½"x4" og har dermed en dimensjonering av 4x3" (100x75 millimeter), mens midtstenderen som står ved skilleveggen mellom forrom og stuen, er en enkelt plank, 1½"x4". I stuen er ingen veggkonstruksjon synlig; alle vegger er dekket med papp. Derimot tillater stuens lille vindu et innblikk i veggkonstruksjonen i den nordvendte inngangsfasaden. Veggene består av et lag 1½"x4"panelbord, liggende, som danner det innerste lag. Utenfor er det stående panelbord i vinduskarmen, som har samme tykkelse. Dette er sannsynligvis en vertikal rekke med spikerslag, som er dekket utvendig av et horisontalt lag 1½"x4". Denne er komplett dekket med svart papp.

Bjørnhamna, fotografert 01. august 1936. Bildet tilhører Norsk Polarinstitutt.

Skilleveggen mellom forrommet og hyttens varme del er satt sammen av stående bord, pløyd. Disse har igjen en tykkelse av 38 millimeter (1½") men bredden utgjør 15 cm, 6". I forrommet er det ikke satt en himling på plass; her er det full mønehøyde fra golvet til taket: 288 cm. Taksperrene, satt stående på plass, er med en 1½"x6" en del kraftigere dimensjonert enn konstruksjonsmaterialet ellers. I spissen er sperrene ført sammen med en enkel halvask. Samme taket er dekket med hyttens

fremherskende byggematerial, 1½"x4", kant i kant. Om også taket er dekket med to lag panelbord kunne ikke verifiseres. Et lag papp dekker det innerste lag av takplankene. Veggen med døren til forrommet er satt sammen av stående bord, igjen 1½"x4".

Fotografi av B-fasaden I 1984. Foto N. Mjaaland

Samme døren er en labankkonstruksjon, hvor de vertikale planker har en bredde av 14 cm, tykkelsen igjen 38 millimeter (1½"). Med en høyde av 150 cm og en bredde av 70 cm må en stige over en terskel av 12 cm høyde for å komme inn i forrommet. En flott detalj ved døren er slåen, som er produsert av en stokk med en kvistkrok i enden. Slåen kan åpnes fra dørens utside med hjelp av et dreid håndtak. I likhet med gardrobeknagger ser det ut til at dørhåndtakene er forprodusert og tatt med fra fastlandet.

Forrommets vestlige og sørlige fasade er forsynet med skråband, utført i den vanlige dimensjonering (1½"x4"). Men det er kun skråbandet i den sørlige fasaden som er hel. skråbandet ved den vestlige fasade er kuttet i stykker for å gi plass for inngangen til et bislag, som er påbygget senere. Det er bare et vindu i forrommet. Satt i den nordlige fasade har vinduet en lysvidde av 41x48 cm. Et kraftig og brunmalt rammeverk holder vinduet på plass.

Inngangen til stuen er forsynet med en labankdør som har et påsatt rammeverk innvendig, mot stuen. Dermed er stuedøren, som ikke er større enn døren til forrommet, svært kraftig – med rammen er dørens tykkelse omtrent 6 cm.

Bjørnhamna i dag. Bildet viser D-fasaden. Privat bilde J. Bohlmann

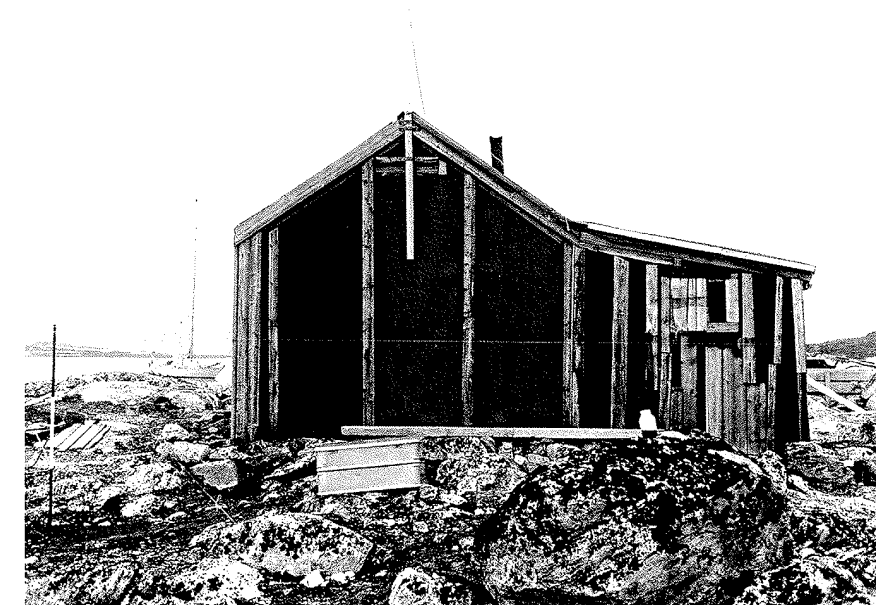
Interiør

Det er ikke mye interiør i forrommet. Golvet består av planker med en varierende bredde; mellom 10 og 14 cm (1½" tykkelse). Golvplanker ligger i retning vest – øst, dvs. parallelt med forrommets korte vegg. Alle golvplanker er skjøtet på midten på en lunne.

Ellers er det installert en arbeidsplate langs nordfasaden. Arbeidsplaten står med en dybde av 50 cm akkurat 70 cm over golvet. Der er installert en seng i forrommet, langs den sørvendte fasade. Sengen har en dimensjon av 170x70 cm og står 50 cm høyt, fastmontert på veggen. Sengevangen er enkel, dvs. uten forhøyde ender. Rett ved sengen er det montert en galvanisert blikkplate ved skilleveggen til stuen. En pipekonstruksjon av treverk i taket tyder på at det var plassert en ovn også i forrommet.

Påfallende er bruken av maling i forrommet, som kan kalles hyttens "blå salong". Pappen som er montert ved sengen er malt i en kraftig blåfarge som passer godt til de brunmalte dører i forrommet. Selv om fargetonen er

mørk for et lite rom som dette, gir fargene rommet et behagelig preg.

D-fasaden I 1984. Bilde N. Mjaaland

Stuen er forsynet med to vindu, begge to ut mot nord. Det store vindu, plassert midt i veggen, har en lysvidde av 64x64 cm. Brystningshøyden er 80 cm. Litt til høyre er det et lite bjørnevindu, 40x12 cm, brystningshøyde 140 cm. Dette vindu tillot litt innsikt i veggens oppbygning. Påfallende er bruken av skinn, sannsynlig reinsdyrskinn som tettingsmaterial rundt kantene. Slik tetting er også påspikret på overkanten av forrommets utgangsdør.

Interiøret i stuen er som nevnt, for det meste originalt. Innkommende gjennom døren (152x59 cm, lav terskel) er til høyre plassert et skap med en høyde av 72 cm over golvet (63 cm lang, 45 cm dypt). Skapet er delt i to hyller, døren mangler. Det er meget sannsynlig at dette skap er den originale kjøkkenbenk; et par reoler på veggen overfor samt noen knagger på veggen for oppheng av enkelt redskap taler for dette. På samme fasade, om lag 40 cm bort fra skapet, er det montert et liknende skap med samme høyde (72 cm) men noe større bredde (56 cm). Lengden er på 56 cm. I dag tjener dette skap, fastmontert på veggen, som fundament for en enkel bordplate i kryssfiner. Nils Mjaaland angir en mindre størrelse på bordet, noe som virker rimelig for oss. Slik som kryssfinerplaten er montert i dag er bordet en

smule for stort for stuen; fangstmennene hadde sikkert et mer praktisk arrangement for bordet ellers. Mellom de to skap er det montert en fast sitteplate; det er en innbydende plass å slå seg ned i stuen: rett ved siden av døren, vis a vis oven og med godt lys fra begge vindu er plassen sentral og behagelig. Et par enkle krakker ved bordets andre side fyller plassen. Et hjørneskap er montert hengende under taket og inntar resten av veggen. Hjørneskapets front har en bredde på 70 cm, samme skapet er 120 cm høyt og har en maksimal dybde av 48 cm. Den er inndelt i to seksjoner, begge to med enkel dør, hengslet med kraftige tekstilstriper. Siden skapet er hengende er gulvarealet under skapet fritt; her er det god plass for stuing av ryggsekker, klær eller andre ting. Veggen mot vest har noen knagger for oppheng av klær

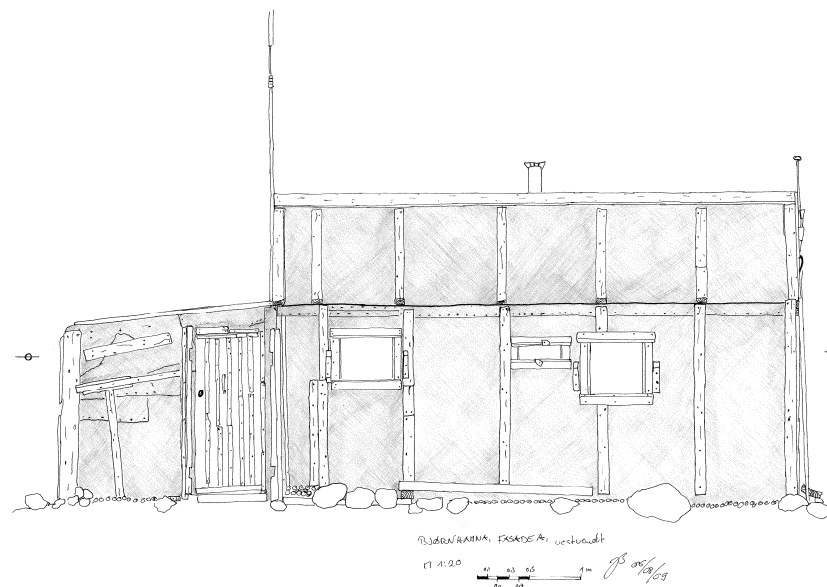

Det opprinnelige kjøkkenhjørnet i stuen. Privat bilde J. Bohlmann

samt et sjøkart, før det er plassert to "nattbord" ved veggen. Siden det er etasjeseng i hytten, er nattbordene plassert over hverandre. Det nederste har en størrelse av 37x46 cm og er montert 76 cm over golvet; den øverste plate er plassert 138 cm over golvet og har en størrelse av 40x68 cm. Den underste plate støttes av et knekt, den øverste av et skråbein til veggen; sidene av begge platene er montert i sengevangene.

Selve sengene, plassert over hverandre, står langs den sørvendte fasade. Begge senger er 165 cm lange; den underste har en bredde av 84 cm, den øverste en

bredde av 60 cm. Den underste har en høyde av 40 cm over golvet, den øverste 140 cm. Begge senger er forsynet med smale hyller ved sengens kortsider (ca. 25 cm dype). Den nederste seng har i tillegg en smal hylle som er montert langs veggen (hyllen danner dermed et langstrakt "U" omtrent 60 cm over madrassen). Ved fotendene av sengen er det montert en vegg, 60 cm bred. Denne vegg tjener som avstøtning for sengene, samtidig som veggen skjermer for ovnen, som står i hjørnet mellom sørfasaden og skilleveggen til forrommet. Ovnen har modellnummeret 602N fra firmaet Jøtul; selv om denne ovnen ikke er den originale, er størrelsen og plasseringen av ovnen riktig i forhold til hyttens stue. (Ovnene i fangsthyttene har for det meste en kortere levetid enn samme modellene på fastlandet. Med fyringen av drivved er det mye salt i ovnenes brennkammer. Sprengfyring, som vil danne små sprekker innvendig akselerer korrosjonsprosessen, forårsaket av salt, ytterligere).

Inngangsfasaden I dag.

Mellom ovnen og den smale skillevegg ved sengenes ende er det plass for en liten bordplate (50x30 cm). Denne bordplate, montert 50 cm over golvet, gir plass for en stor drikkevannsgryte med tappekran.

Alle vegger i stuen er dekket med papp som er malt i en lys grønnfarge. Det er ulike typer papp som dekker både himlingen og veggene, og noen kanter danner bølger i

rommet; men selv med den betydelige alder som hyttene har, ser dette arrangement ikke "shabby" ut. Stuen har en særegen sjarm, og innredningen er svært praktisk tar man i betraktning at det rommer både kjøkken, oppholdsrom og soveværelse for to mann på ikke mer enn ni kvadratmeter areal.

Hytten i Bjørnhamna er betydelig større enn delen som er kort beskrevet ovenfor. I tillegg finnes det ved inngangen til hytten et vindfang, et bislag med inngangen fra forrommet (bislaget rommer to senger) samt et påbygg som rommer verktøy med arbeidsbenk osv. Men henblikk til at Bjørnhamna har bevart mye av sitt originale interiør og eksteriør er autentisitetens verdi, stedet historiske verdi, aldersverdi og ikke minst formidlingsverdi svært høy. Bjørnhamna gjorde sterkt inntrykk på oss, som hadde den glede å oppholde oss ved dette stedet en hel arbeidsuke.

Bildeliste Bjørnhamna

- 5946 Påbygget uthus, bakveggen i sørlig retning. Faller sammen med utvendig fasade B
- 5948 Veggen i østlig retning i uthuset. Nye stendere og takbjelker. Djevlesklo til en båt på bjelken ved siden av spaden
- 5949 Hjørnestender i uthuset B-C
- 5950 Hjørnestender inn mot hytteveggen, vegg B
- 5952 Uthuset sett mot døren
- 5954 Lent opp langs veggen er en gaffel til en liten ro/seilbåt.
- 5955 Nærbilde av gaffelen
- 5956 Nærbilde av gaffelen andre siden
- 5957 Kloss for pikfallet
- 5958 Kloss for seilet
- 5959 Tegning av sjømann i uthuset
- 5962 Innsiden av døren i uthuset
- 5963 Gluggen i vegg C
- 5964 Gamle redskaper og en panne i uthuset
- 5965 Sveiv til slipestenen ute eller båtøpptrekket
- 5967 Låseanordning i uthusdøren
- 5969 Køyesengen i stuen
- 5970 Nattbordene til køyesengene

5971 Hjørneskapet til høyre i bildet. Bak sjøkartet er der spor etter en knaggerekke
 5973 Inne i hjørneskapet
 5974 Vinduet innvendig i vegg A
 5975 Inne under stuebordet/spisebordet
 5977 Nærbilde av skapet
 5978 Bordet med den nye plate på toppen
 5979 Underkøyen med hyllene
 5980 Overkøyen med hyllene
 5981 Ovnskjørnet
 5982 Gluggen i vegg. Har kunnet åpnes men er nå med fast pleksiglassplate på utsiden
 5983 Nærbilde av gluggen og veggkonstruksjonen mot nord
 5984 Nærbilde av gluggen og veggkonstruksjonen mot sør
 5986 Benken mellom bordet og kokereolen
 5987 Kokereolen/bordet
 5988 Topplaten på kokebordet, linoleum
 5989 Hyller over kokebordet
 5990 Hestesko over døren til stuen
 5991 Lufteventil
 5992 Ovnsrørgjennomføring
 5994 Det øverste lag med gulvplanker
 5996 Slissen i det øverste gulvplankelag
 5999 Døren ut til forrommet
 6000 Velbrukt dørhåndtak
 6001 Dørhåndtaket inn til stuen
 6002 Hele døren inn til stuen
 6003 Inn over himlingen til stuen
 6006 Galvanisert plate inn mot stueveggen
 6007 Hylle over den galvaniserte platen i forrommet
 6008 Lufteventilen i forrommet
 6009 Resten av hyllen over køyen i forrommet
 6013 Døren ut til utgangen til venstre og dør til nytt køyerom til venstre
 6014 Hjørnekonstruksjon og takkonstruksjon
 6015 Hjørne og takkonstruksjon i hjørne ved utgangsdøren
 6018 Vindu i forrommet
 6019 Arbeidsbenken i forrommet med spor etter restaureringen 2008
 6020 Nærbilde under arbeidsbenken

6021 Nærbilde av dørhåndtaket på døren ut til utgangen
 6022 Hele døren til utgangen
 6023 Hele døren inn til det nye køyerom
 6024 Vindu i nye køyerom
 6025 Nederste køye og deler av gulvet
 6031 Tetting av karmen i forrommet ut mot utgangen, reinsdyrskinn
 6032 Mer reinsdyrskinn
 6035 Døren inn til forrommet fra utgangen
 6036 Hylle over døren inn til forrommet
 6038 Utgangsdøren
 6040 Fasade A
 6042 Vindu i stuen og glugge
 6043 Vindu i forrommet
 6044 Utgangsdøren utvendig
 6045 Hjørne A-D
 6046 Fasade D
 6049 Hjørne D-C
 6051 Fasade C
 6052 Hjørne C-B
 6053 Fasade B
 6055 Porselensisolering på uthustak
 6056 Diverse skilt og flaggstangfeste
 6057 Hjørne B-A
 6058 Lufteventilene på taket
 6059 Samme ventiler, annen vinkel
 6060 Utsikt mot nordøst og gangspillene
 6062 Ned mot havnen og den vendte båten
 6065 Utsikt fra taket i sørlig retning med båt nr 2
 6068 Gangspill
 6070 Nærbilde av gangspill
 6071 Gangspill sett fra siden
 6072 Gangspill sett forfra
 6073 Det andre gangspill
 6074 Nærbilde av vaierne på gangspill nr 2
 6075 Nærbilde av unaderdelen på gangspill 2
 6076 Begge gangspill sett forfra. Gangspill nr 2 til høyre
 6078 Den vendte båten på stranden
 6079 Eikeplanker på båten på stranden
 6081 Steinkonstruksjon bak hytten
 6082 Steinkonstruksjonen bakfra
 6083 Hytten sett i østlig retning

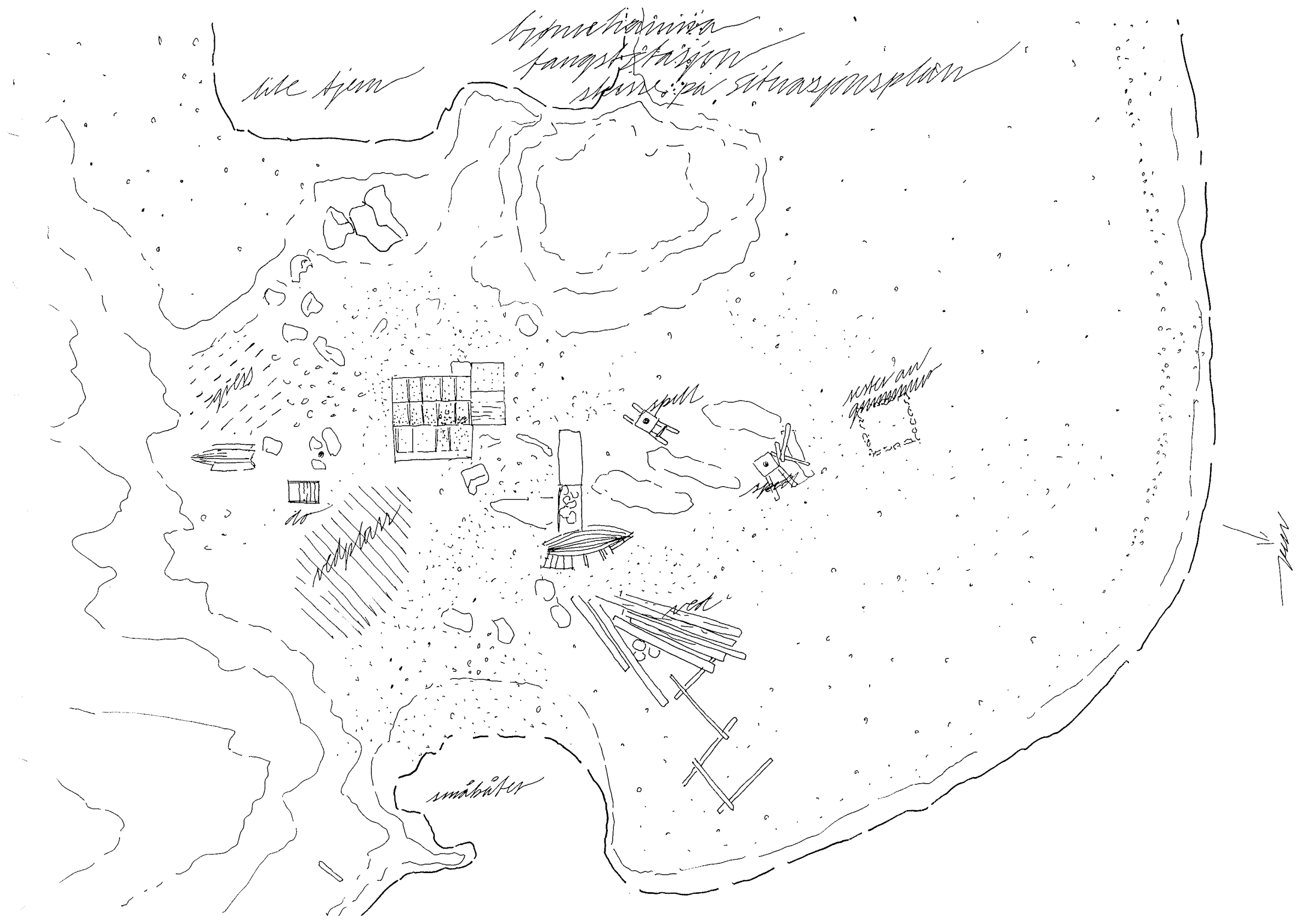
6084 Hytten med brakkvannsjøen foran
 6085 Rester av tønner foran hytten
 6086 Jerntønne foran hytten
 6087 Rester av et jernspill inne i bukta
 6088 Hele neset og bukten med hytten

Bildene nedenfor: 6040 og 6051

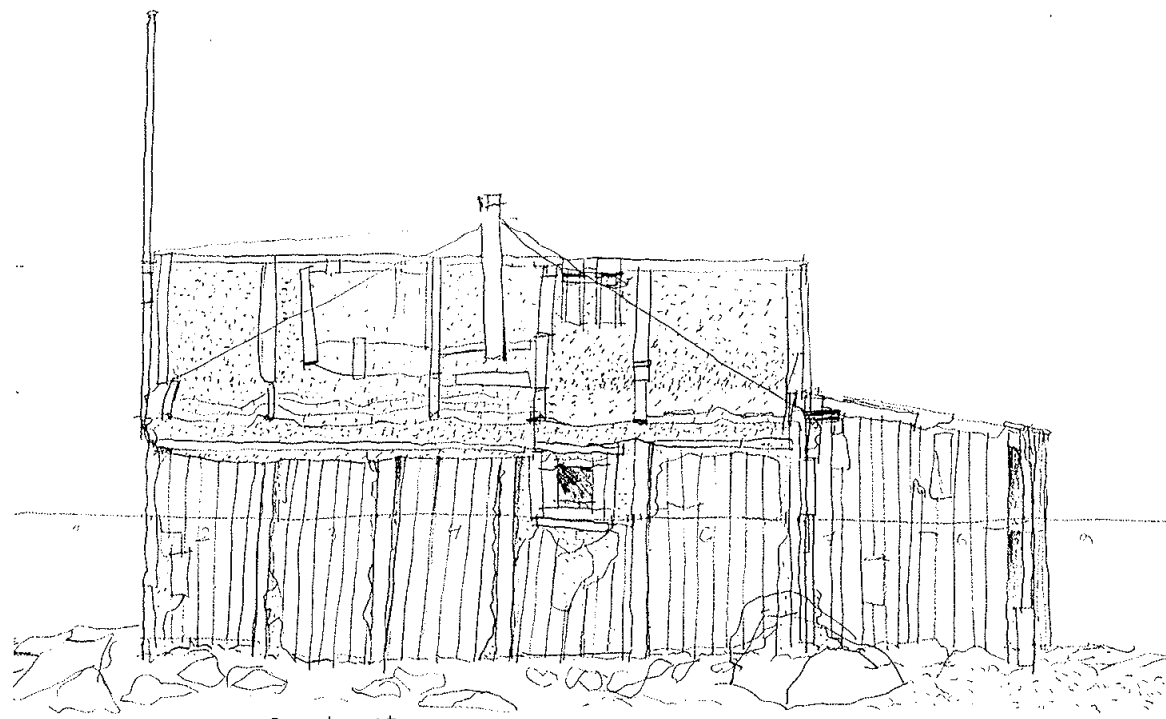

Bildene i lesefølge: 6058, 5971,
5974, 5980, 6004
6018, 6007 og 6073

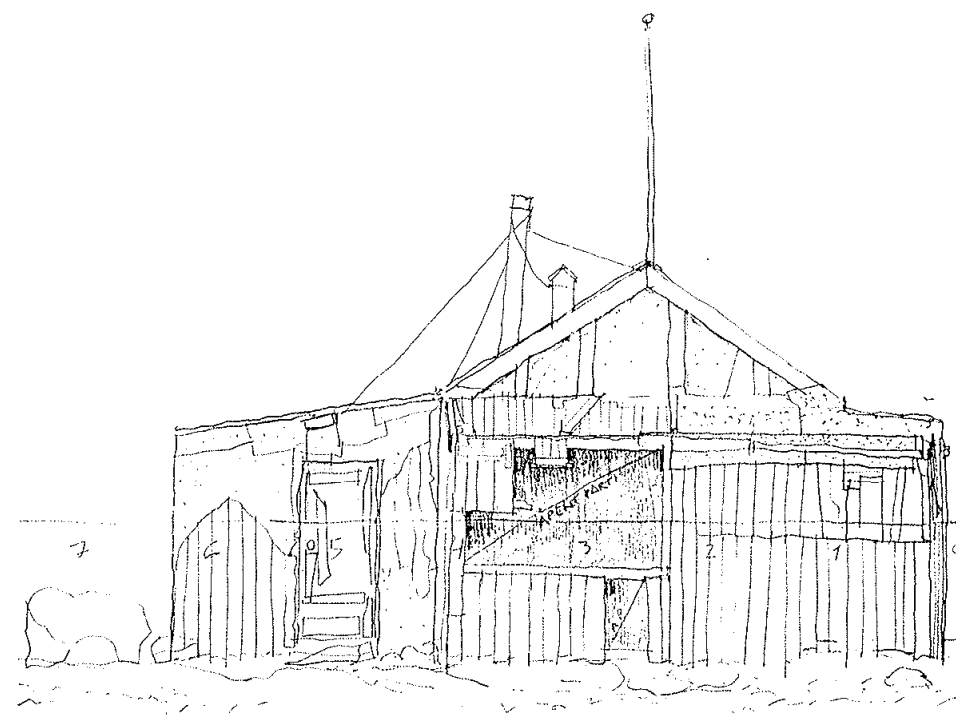

Nils Mjaalands situasjonsplan over Bjørnhamna, utført i 1984.

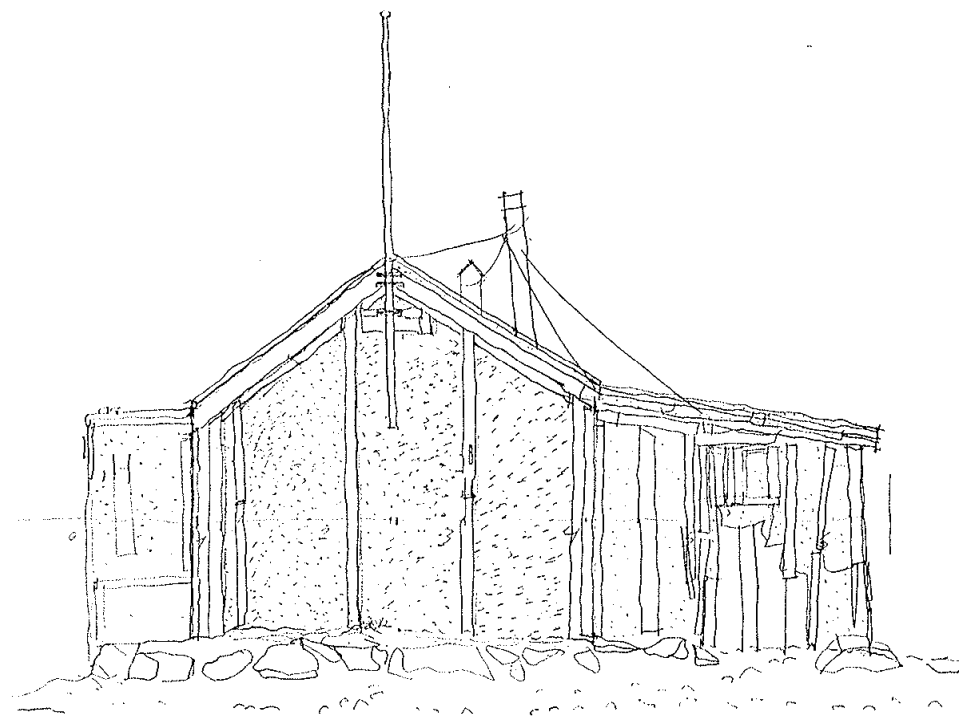

fasade øst

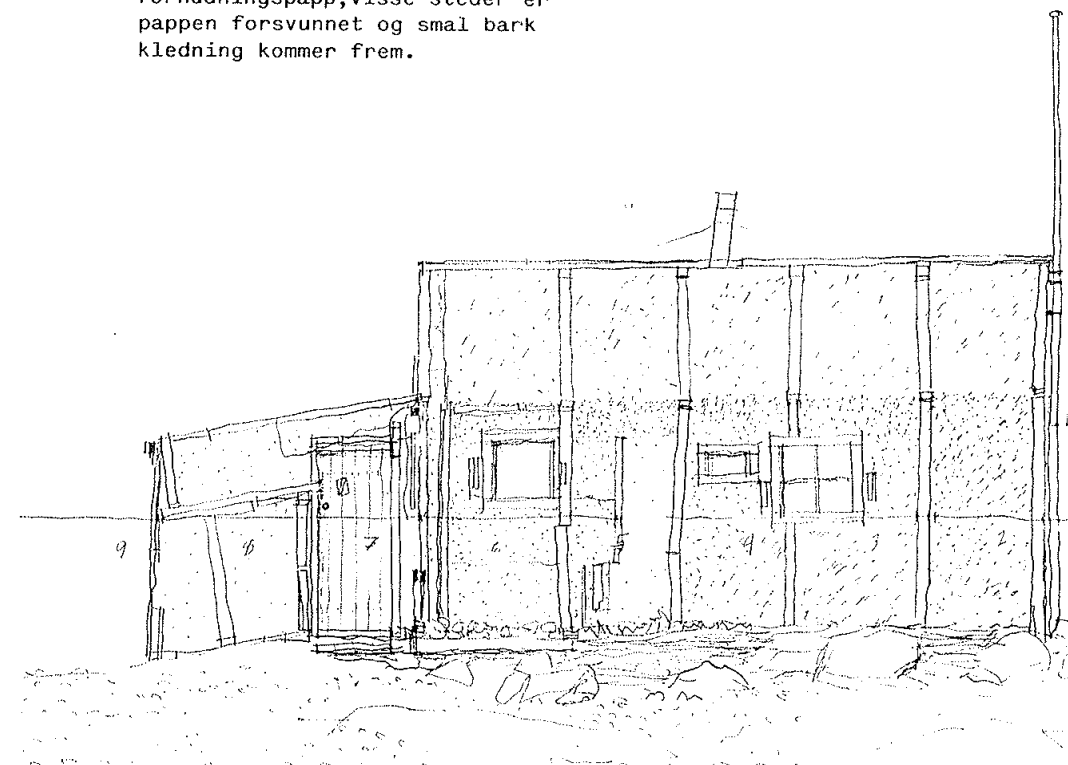

fasade nord

Huset har utvendig kledning av ny takpapp, med områder av gammel forhudningspapp, visse steder er pappen forsvunnet og smal bark kledning kommer frem.

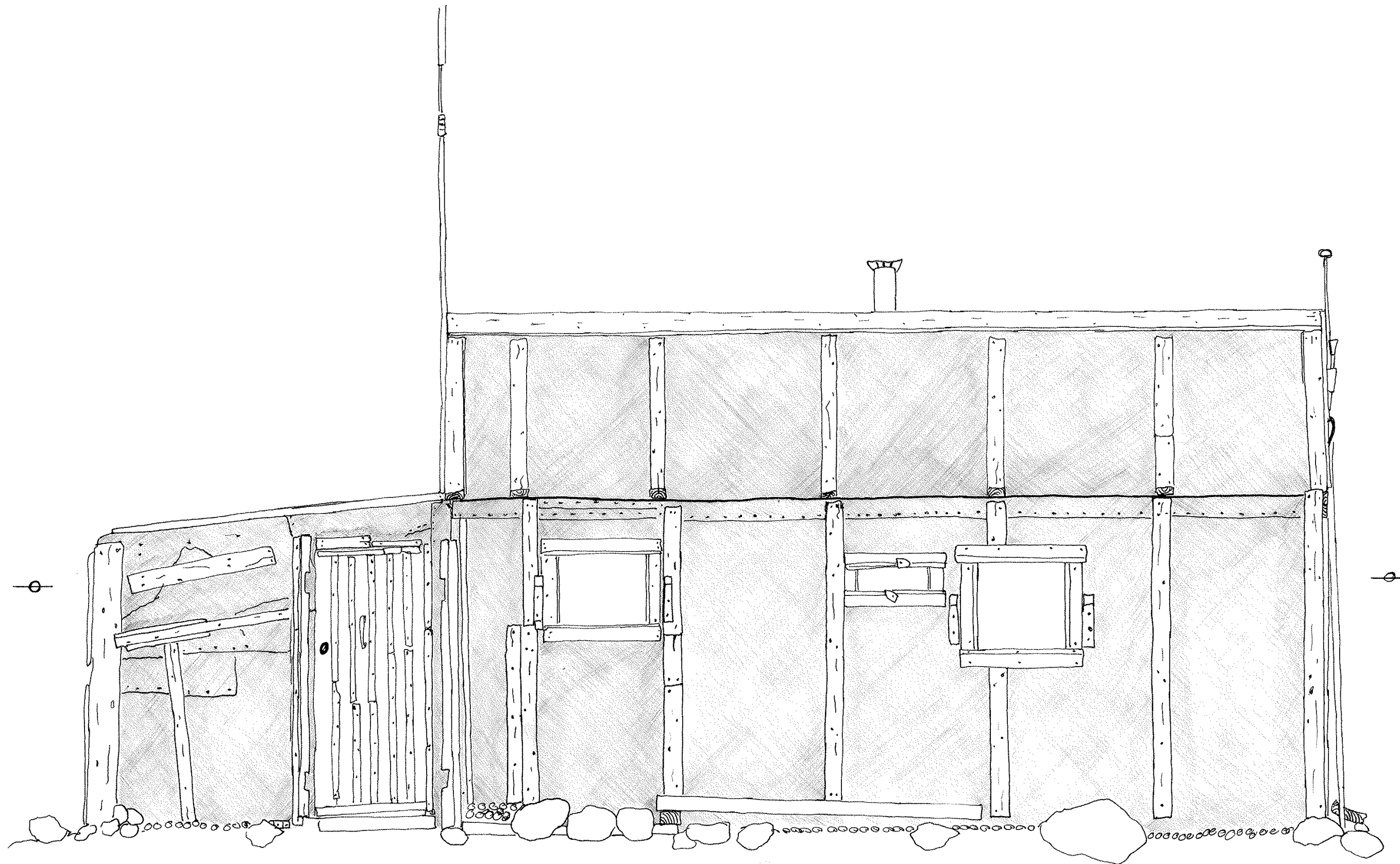
fasade syd

fasade vest

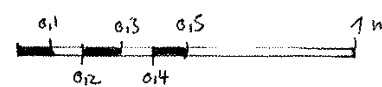
Bjørnhamnas fasader, tegnet av Nils Mjaaland i 1984.

Mjaaland tegnet ikke målestokk-rute ved tegning . Fasadene kan settes i forhold til den nye tegningen av fasade A (neste side), hvor en målestokk er angitt.

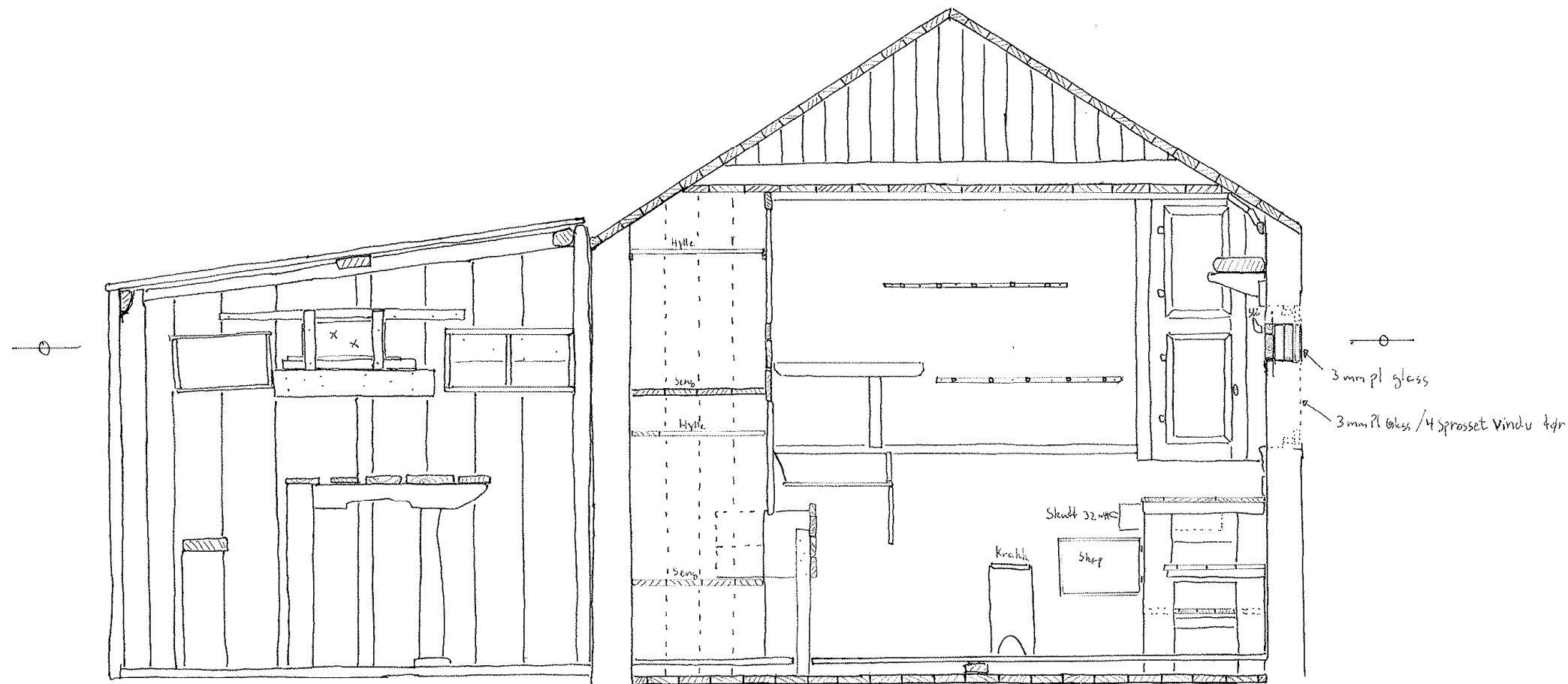

BJØRNHATTEN, FASADE A, vestvendt

1:20

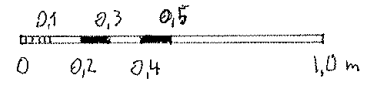

β 06/08/09

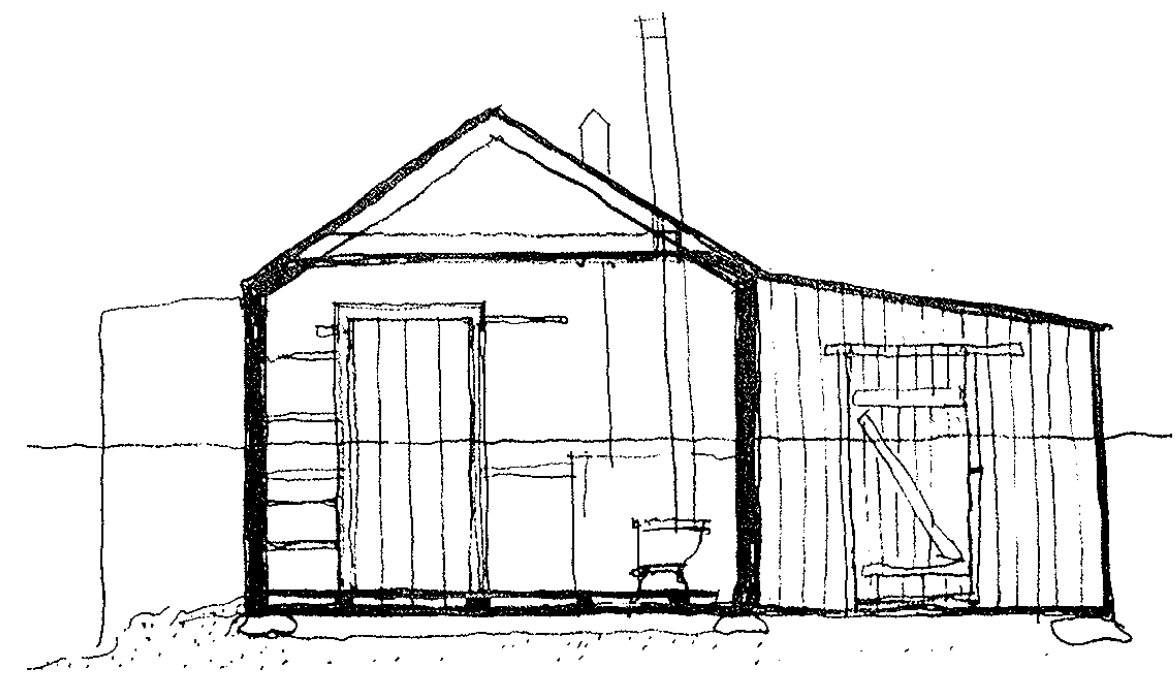
Bjørnhamn Snitt

10/8 2009 Jsf

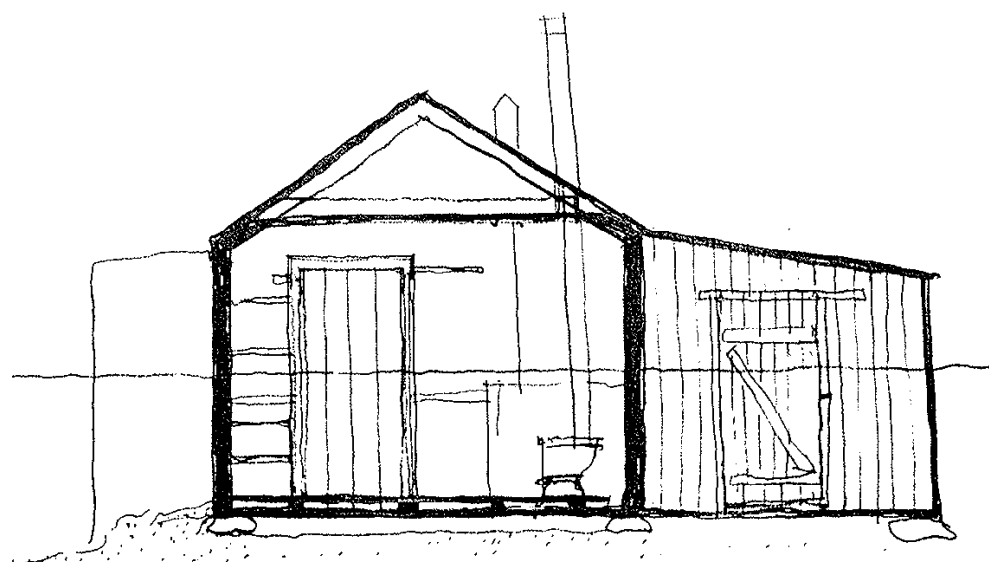
M 1:20

To snitt av Bjørnhamna. Øverst snittet av Jakob Surlykke Fink, utført 2009, nederst Nils Mjaalands tegning fra 1984. Snittene viser hver sin retning; Finks regning ser mot sør, Mjaalands tegning orienterer seg mot nord.

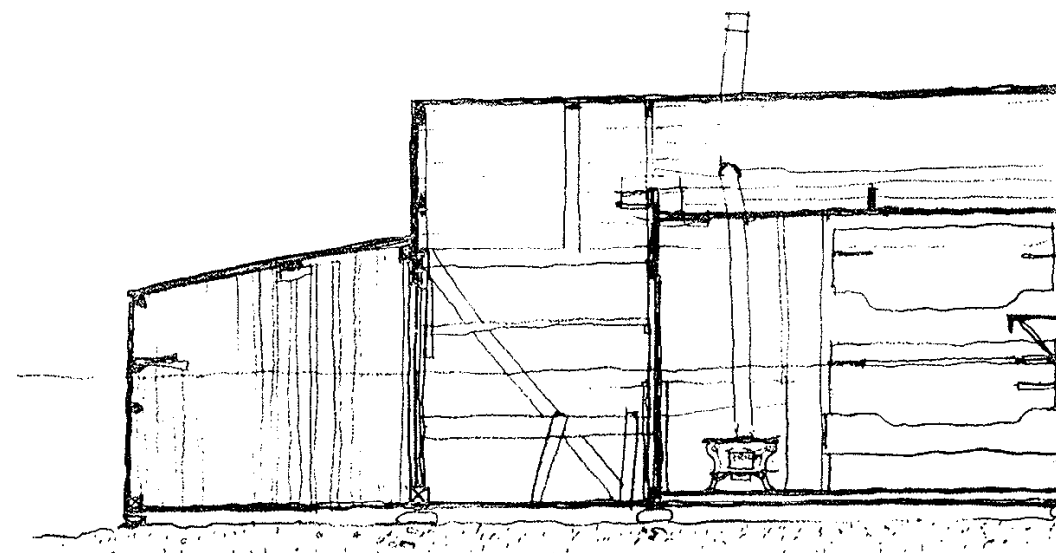
tversnitt

senere bygd
bislag

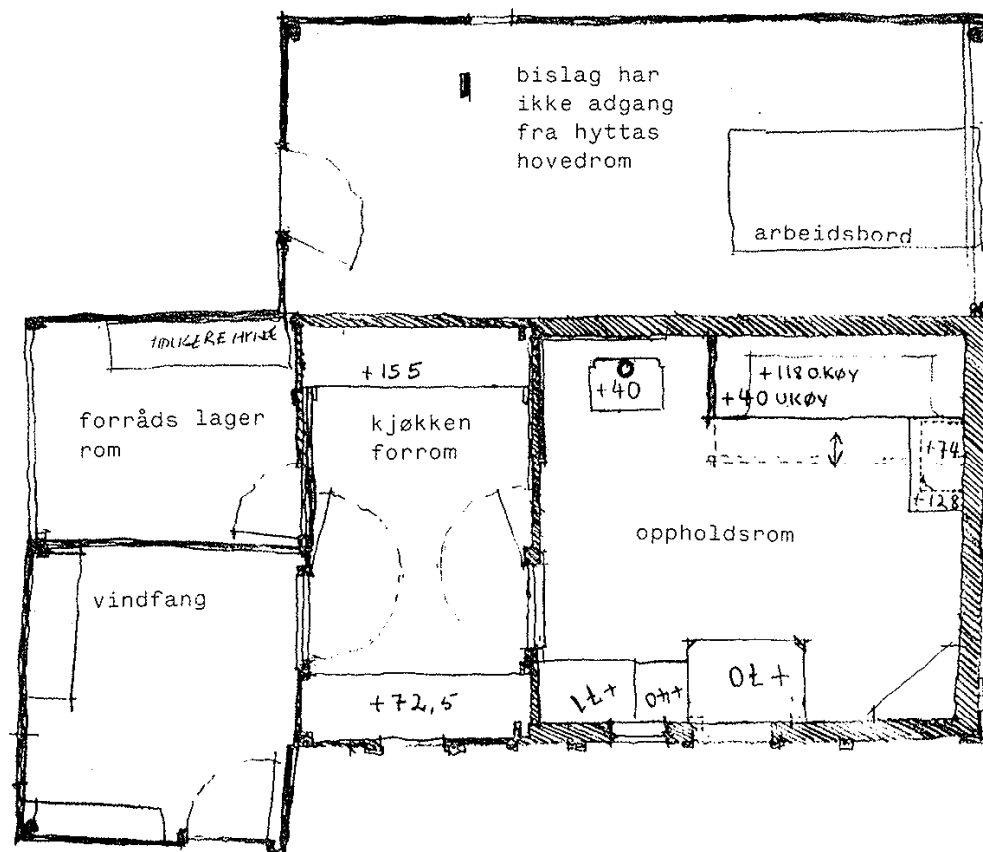
tversnitt

senere bygd
bislag

lengdesnitt

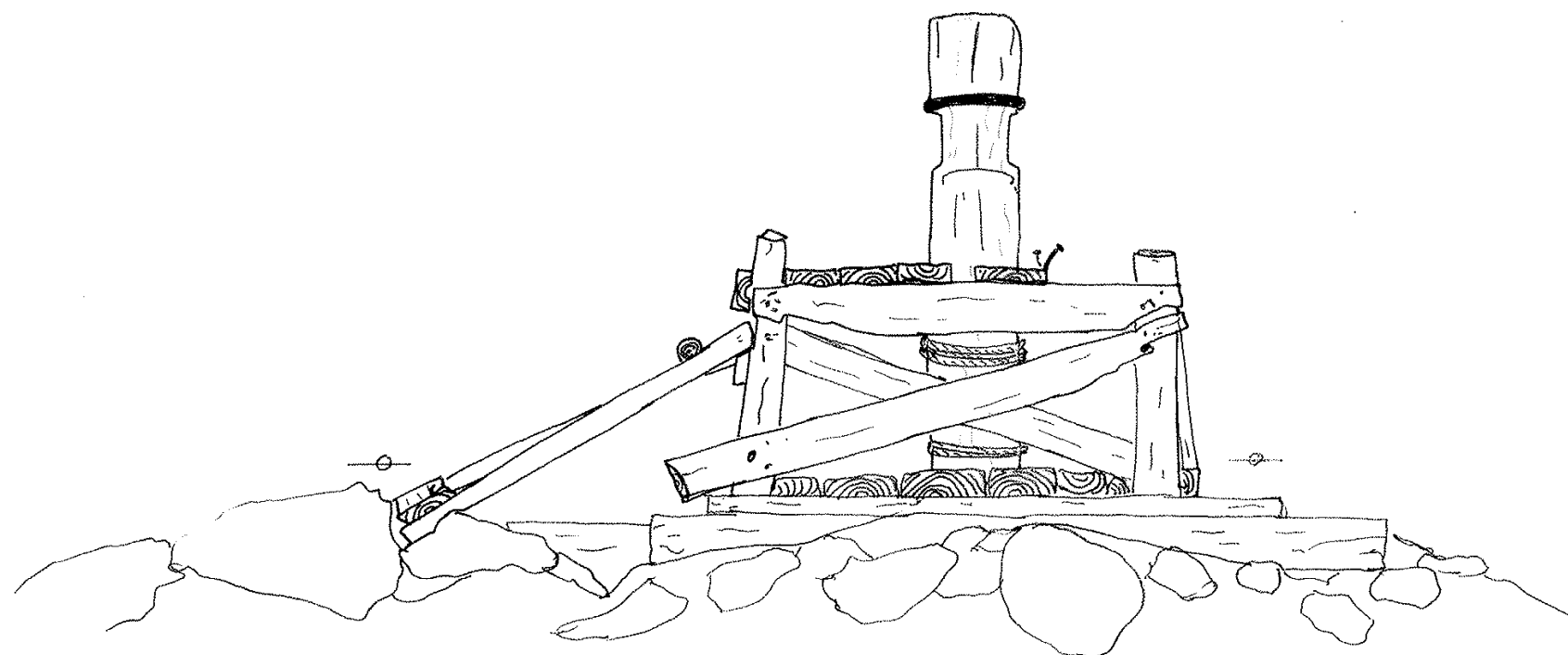
senger er 1600 mm lange

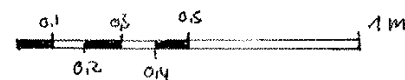
oppholdsrom er eneste rom
med isolerte vegger(plank)

plan

Snitt- og plantegninger av Nils Mjaaland fra 1984.

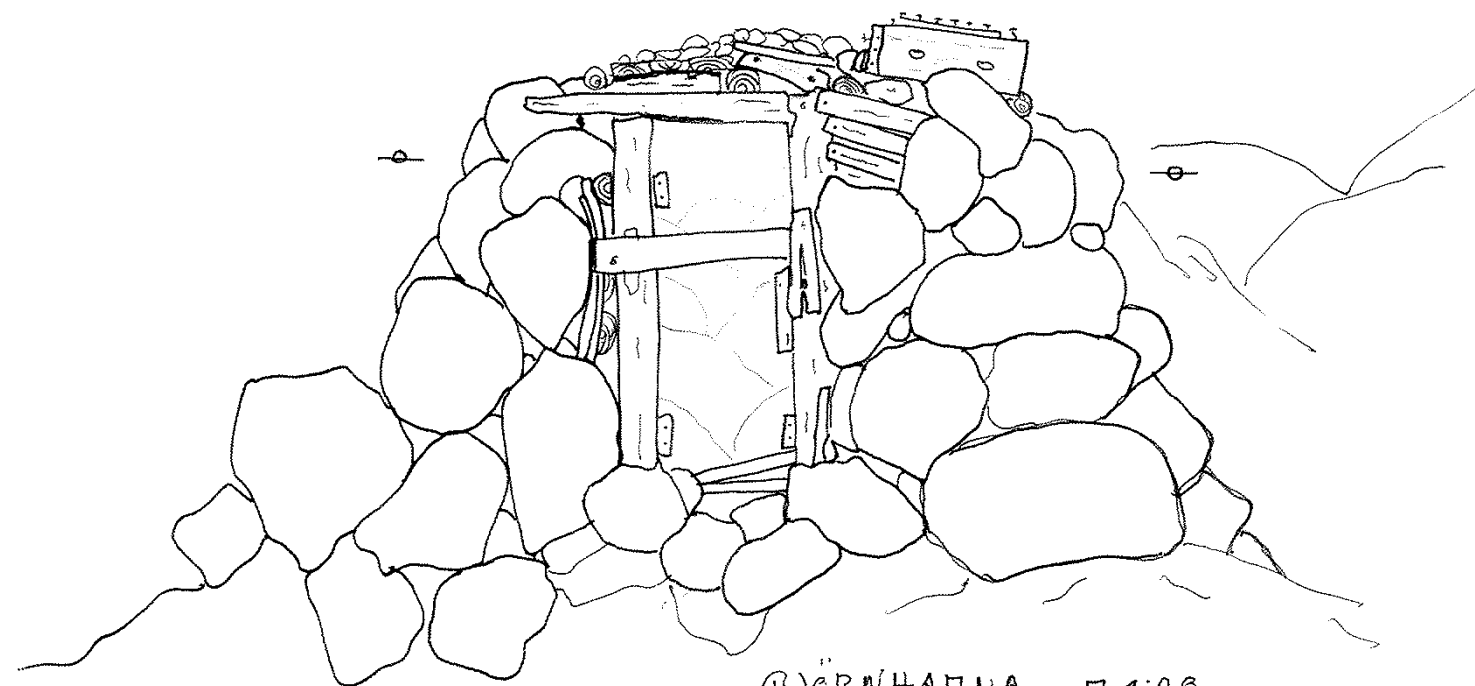
BÅTVINSJ, BJÖRNHAMNA, 1:20

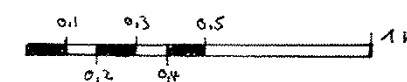
B 10/08/09

Øverst et av Bjørnhamnas to gangspill for å trekke båter på land.

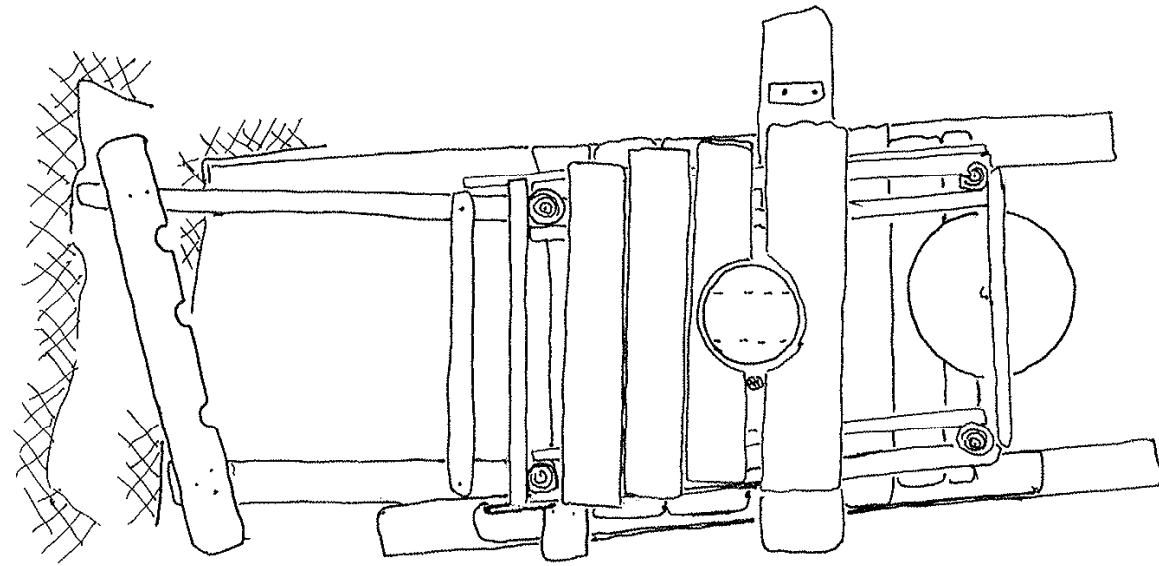
Tegningen nederst viser hovedstasjonens kjøtthus, som ligger snaue 20 meter sør for hytten.

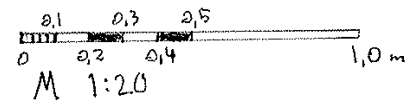
BJÖRNHAMNA 1:20

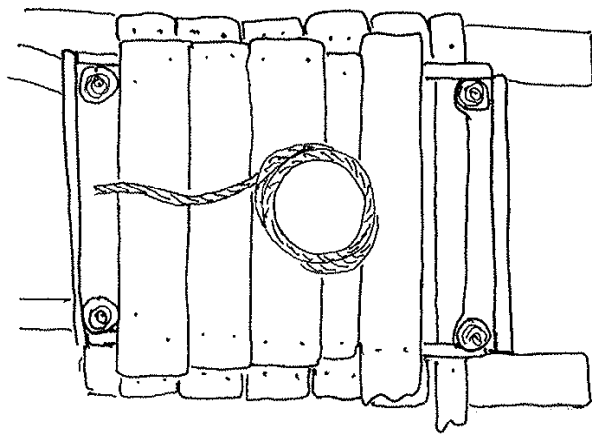
Bjørnhamnas to gangspill. Tegningen viser ikke bare plantegning av begge to gangspill, men plasserer disse i riktig avstand og vinkel til hverandre.

Gangspill i Bjørn havn

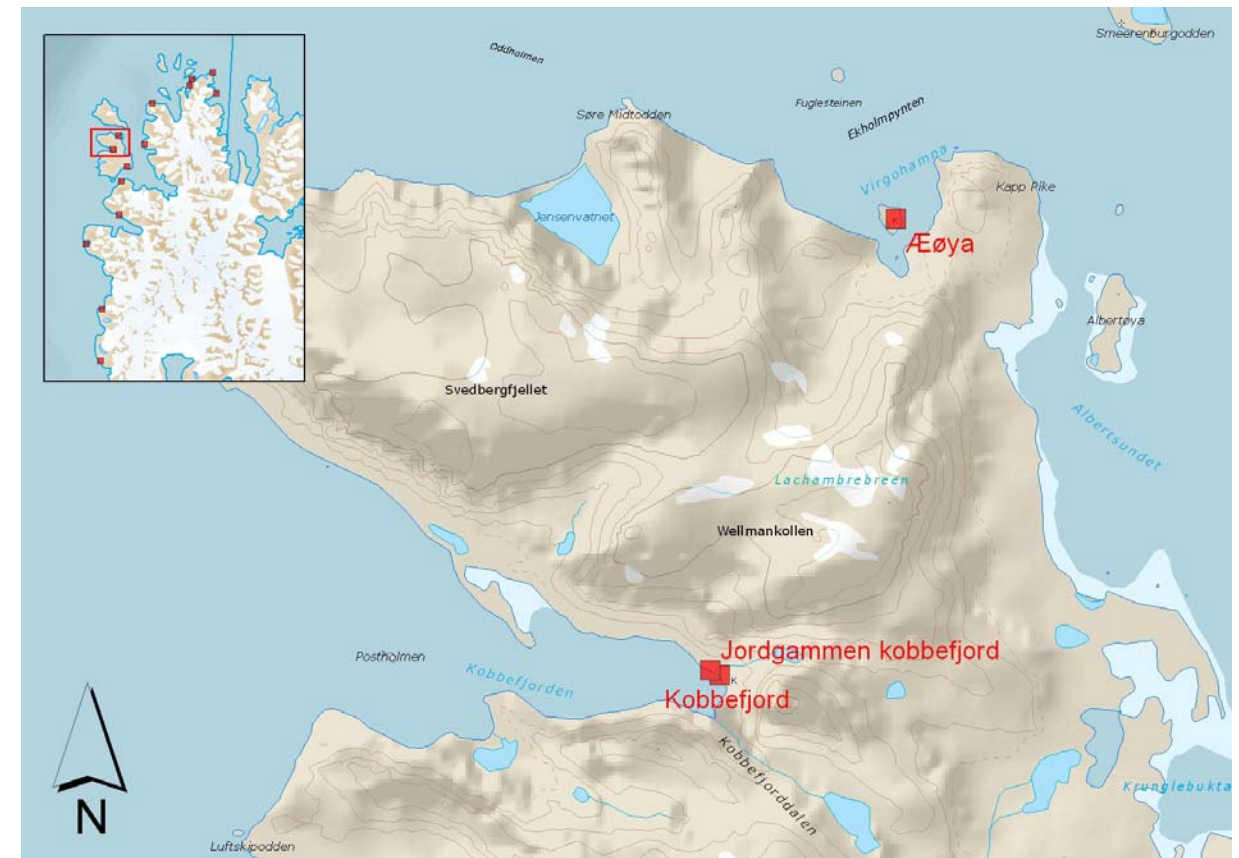
10.08.2004 Jst

Kobbefjorden

Den lille hytte i bunnen av Kobbefjorden er en bistasjonshytte som er blitt reist sommeren 1934 av Alfred Johansen og Sverre Hansen. Disse to har overvintret ved hovedstasjonen Bjørnhamna vinteren før. Byggingen av bistasjonshytten i Kobbefjorden har dermed bidratt til en forstørrelse og effektivisering av fangstfeltet rundt Bjørnhamna.

**Posisjon 33X 0417783 og 8850475 UTM +/- 4 m, oppmålt den 07.08.2009
Askeladden ID: 93742**

Kobbefjorden gjorde sitt navn all ære; så snart vi kom inn i fjorden en vindstille, men meget tåkete dag, hilste en kobbe oss velkommen. Ellers var omgivelsen ikke særlig gjestmild mot oss; stemningen i fjorden var dyster og kald. Hytten ligger helt innerst i fjorden, og fjellveggen reiser seg bratt på begge sider.

Privat bilde J. Bohlmann

Beliggenhet

Den lille fangsthytte ligger altså helt innerst i Kobbefjorden, hvor fjellene reiser seg bratt. Selve hytten ligger på nordsiden av den innerste vik, ikke lengre enn omtrent 20 meter vekk fra strandkanten. Stranden består av store stein. Det gjelder å klatre opp til hytten, som ligger omtrent syv meter over havet. Herifra er det god utsikt ut fjorden og til Postholmen, som ligger i innseilingen. Adkomst i båt var lett for oss, selv om havet sendte gammel dønning. Det var også godt med drikkevann rett i nærheten av hytten pga. nedsmelting av store snøfelt litt lengre opp fjellskrenten. Derimot fant vi ikke mye drivved i direkte nærhet av hytten.

Konstruksjon

Som alle andre hytter vi har sett er også den lille bistasjonshytte i Kobbefjorden konstruert som en enkel stenderverkshytte. Men det er ikke vertikale stendere i hvert hjørne av hytten; ved hjørnet A/D, som vender nordøst, er det to brede planker, henholdsvis 18 og 22 cm brede,

som er spikret sammen i vinkel. Denne konstruksjon tjener forsterkende / som stender for konstruksjonen.

I hjørnet av veggene A og B, sørøstvendt, er det en stender av 38x100 millimeter tykkelse; 1½"x4". Likeså er hjørnene B/C og C/D forsynet med en stender av denne dimensjon; men stenderen i det sistnevnte hjørnet rekker ikke helt fra golvet til taket – stenderen rekker omtrent midtveis opp på veggen.

Spesielt ved hytten i Kobbefjorden er at takbjelkene er innfelt på stenderen. I hjørnet A/B, som består av to brede plank, sammenspiikret i vinkel, hviler toppsvillen/takbjelken på en innfelling av panelplanken. Mangel av en stender resulterer i at takbjelken på vegg D er den eneste som direkte er påspikret på veggen, uten at den hviler på stenderne (i hjørnet C/D rekker stenderen ikke opp til taket).

Alle fasader er satt sammen av stående panelbord. Ved vegg A, østvendt, er disse utført av ett av de tynneste materialer vi har dokumentert: fasaden er satt sammen av bord (kant i kant) med 8 cm bredde og en tykkelse som ikke er større enn 15 millimeter! Døren i denne fasaden har en høyde av 96 cm og en bredde av 54 cm. Terskelen er 50 cm høy. Terskelen består av en horisontal labank, som dekker hele veggen. Konstruksjonen har stående panel også under terskelen. For dørens geriktslister er det brukt pløyde bord som har samme dimensjonering som veggen. Bordene er på enkelt vis påsatt på dørkarmens innside. Dørkarmen for sin del er satt sammen av 1½"x4". Døren er hengslet utvendig til høyre, dvs. på fasadens nordlige ende.

Fasade B er satt sammen av 1½"x4" plank, kant i kant. Bortsett fra kun en manglende plank er fasaden komplett. Denne fasade har et vindu, 28x33 cm åpningsvidde. To horisontale labanker av 1½"x3" danner en ramme for vinduet innvendig. På denne fasade finnes på utsiden en del rester av papp. Påfallende ved denne fasaden er at det sørvestlige hjørnet er underbygget med en del stein, som sørger for at fundamentet står i vater. Plasseringen av hytten i det bratte terrenget krever en tørrmur ved sørsiden, siden terrenget skråner sterkt ned til strandkanten. Tørrmuren har en omtrentlig høyde av 40 cm.

Vegg C består av pløyde bord, 8 cm brede og kun 12 millimeter tykke. Denne vegg er komplett. Her er det

plassert et vindu med en lysåpning av 30x25 cm. Et kraftig spikerslag, 13X3,8 millimeter, utgjør et innvendig rammeverk. Ikke noe geriktslister utvendig, men en rekke metallstift rundt vindusåpningen.

Vegg D består av stående, pløyde bord, 80x12 millimeter. Fjærene vender mot vest. Fasadens østvendte hjørne består (som nevnt før) av to brede planker som er satt sammen i vinkel og har en støttende funksjon for hele hytten. Den bredeste av disse to planker har vært i bruk før den ble plassert i hytten. Med en tykkelse av 38 millimeter, 1½", har planken i midten (på 11 cm lengde) en tykkelse av 45 millimeter.

Privat bilde J. Bohlmann

Taket

Taket er et pulttak, som heller fra vegg B til D (i retning nord – sør); den lave ende mot nord. Hellingen utgjør omtrent 33 cm på en lengde av ca. to meter. Taket er dekket med 1½"x4" planker, kant i kant, orientert i takets hellingsretning. Siden ikke alle planker er lange nok for å rekke fra fasade til fasade, er det innfelt en takbjelke i midten. Her kunne de korte takplanker skjøtes. Denne bjelke er satt sammen av to 1½"x4" planker (og hadde dermed en tykkelse av 3"). Men bjelken er rast ned – bortsett fra fem planker er taket udekket.

Toppsvillene består av plank med 38 millimeter tykkelse; bortsett fra bjelken ved vegg D er bjelkene innfelt i hjørnestendere respektive veggmaterialet.

Privat bilde J. Bohlmann

Interiør

Innvendig er det meget kaotisk. Det er en del innredning gjenkjennelig, men det er mange takplanker som ligger i hytten.

Gulvet består av 10 cm brede planker, orientert i retning nord – sør. Alle bord er knekket over en midtlunne, og gulvet er komplett ødelagt.

Ved vegg B står det en seng, 170x70 cm, omtrent 50 cm over golvet. Hvorfor denne sengen er dekket med planker, fastspikret i sengevangene, fant vi ikke noe forklaring på – men sengen er altså komplett dekket med plank og framstår dermed mer som et arbeidsbord enn en seng. Den originale bunnen på sengen var synlig nedefra. En rund ovn, 40 cm i diameter, er plassert i hjørnet C/D. Ovnens står på en lav treverkskasse – også dette arrangement virker rart, selv om ovnens plassering i hytten er plausibel. En del vedrester, som omhyggelig er stablet opp ved siden av ovnen (langs vegg D) samt en stor steinhelle, taler for dette. Dessuten fant vi en vedkasse, som smalere inn mot bunnen. Den har en åpningsvidde av 60x45 cm; hjørnene er metallforsterket. Ellers fant vi en større klump av stearin (for å tenne ovn med), en meget rusten jerngryte med tre små

føtter og en bøyet galvanisert blikkplate med et 11 cm hull for gjennomføringen av ovnsrør gjennom taket.

Annet

Bortsett fra et mini-skråband, et stykke avkapp med 45°-vinkler som er satt inn som et 15 cm langt skråband på siden av døren, var tydelige spor av malingsrester. Utvendig fant vi oransje farge, meget sannsynlig rester av blymønje. Ut over dette fant vi rester av en blågrønn maling ved fasadens utside. Om disse malingsrester er tegn på gjenbruk under reisingen av hytten, eller om deler av treverket har vært malt før disse ble dekket med papp, kan ikke verifiseres.

Rundt omkring ved hytten fant vi en del søppel av nyere dato; rester av tuber for kaviar og lignende. Dette søppelet kom tydelig ikke med havstrømmen. Også en enkelt gummisko av nyere utførelse i hytten tyder på at Kobbefjorden har en nyere historie. Derimot fant vi ikke noen rester som glasskår eller lignende som vi kunne relatere til hyttens konstruksjon.

Bildeliste Kobbefjorden

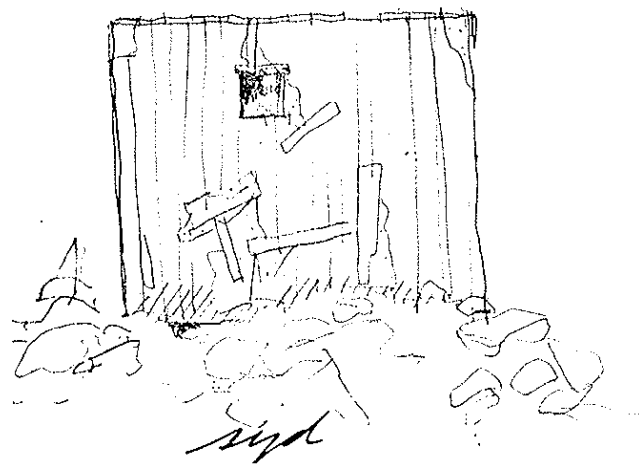
5842	Fasade A
5844	Hjørne A-B
5845	Fasade B
5846	Hjørne B-C
5847	Fasade C
5848	Hjørne C-D
5849	Fasade D
5850	Hjørne D-A
5852	Nærbilde av dørrammen i vegg A
5853	Nærbilde av dørhengslene
5854	Innvendig stender og takkonstruksjon hjørne D-A
5855	Innvendig øvre del av vegg A
5856	Stender/hjørnekonstruksjon A-B
5857	Hjørnekonstruksjon B-C
5859	Hjørnekonstruksjon C-D
5860	Takbjelke/spikerslag langs vegg D
5861	Innfesting av spikerslag i hjørne C-D, ramme til vindu venstre i bildet
5862	Spikerslag og hjørnekonstruksjon B-C

5864	Innvendig dørterskel
5865	Rester av ovn pluss rør. Rester av ubrukt ved nede til høyre i bildet
5868	Fremskreden råte på innsiden av vegg D. Hjørne D-A
5871	Gulvkonstruksjon og galvanisert blikkplate for takgjennomføring
5872	Aluminiumskjele
5873	Sengevange øverst i bilde
5874	Synsvinkel opp under sengen. Her er vanlig sengebunn med planker
5876	Her er toppen av sengen. Der er påspikret panelbord på topp av vangene, hensikten er uviss.
5877	Trekar på seng
5878	Gummisko
5879	Støbejernskjele
5880	Bunnen av samme kjele
5881	Håndtak til å åpne konserver med
5883	Vindu i hjørne C-D, ovn plassert under
5884	Vindu i vegg B
5885	Parafinklump
5886	Ovnsdør
5887	Benk, var plassert inne i bygget på oppmåling stidspunkt, men ikke veggfast
5890	Hytten i terrenget mot munningen av Kobbefjorden
5892	Bunnsvill hjørne B-C
5893	Bunnsvill og gulvplanker, utsnitt midt på vegg B
5894	Råteskader rett til høyre for dørrammen
5895	Omfattende råteskader til venstre for døren, hjørne A-B
5896	Støttemur vegg C
5897	Støttemur vegg D
5898	Støttemur vegg A
5899	Støttemur vegg B
5900	Rester av farge på treverk
5901	Rester av farge på treverk
5902	Takbjelke og spikerslag
5905	Avrundet list for jevn overgang mellom tak og vegg
5906	Planke i hjørne D-A med spesiell form
5907	Samme planke

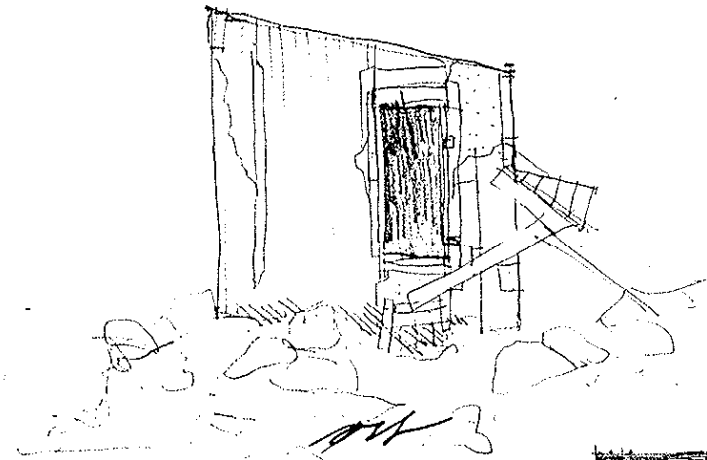
- 5908 Tak i østlig retning
- 5912 Oversiktsbilde over innredningen med seng
- 5915 Oversiktsbilde over innredningen med ovn
- 5917 Hytten i terrenget, sett fra stranden

Bilder i lesefølge: 5842, 5844
5850, 5847, 5912,
5892, 5884 og 5873

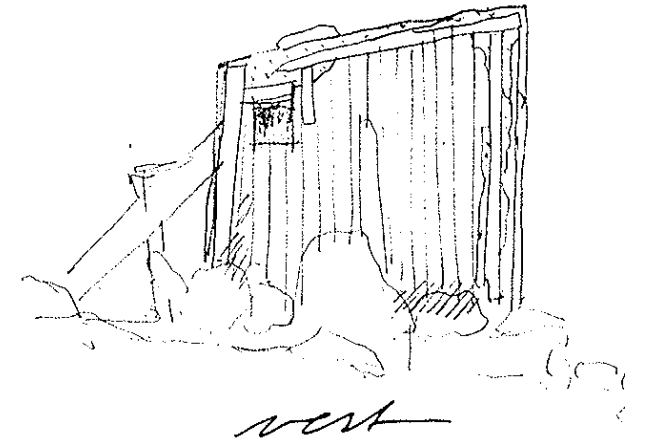
syd

øst

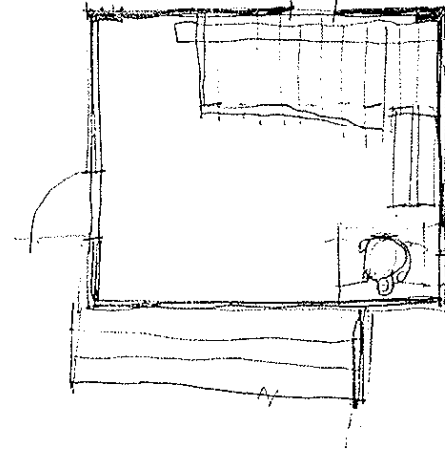

nord

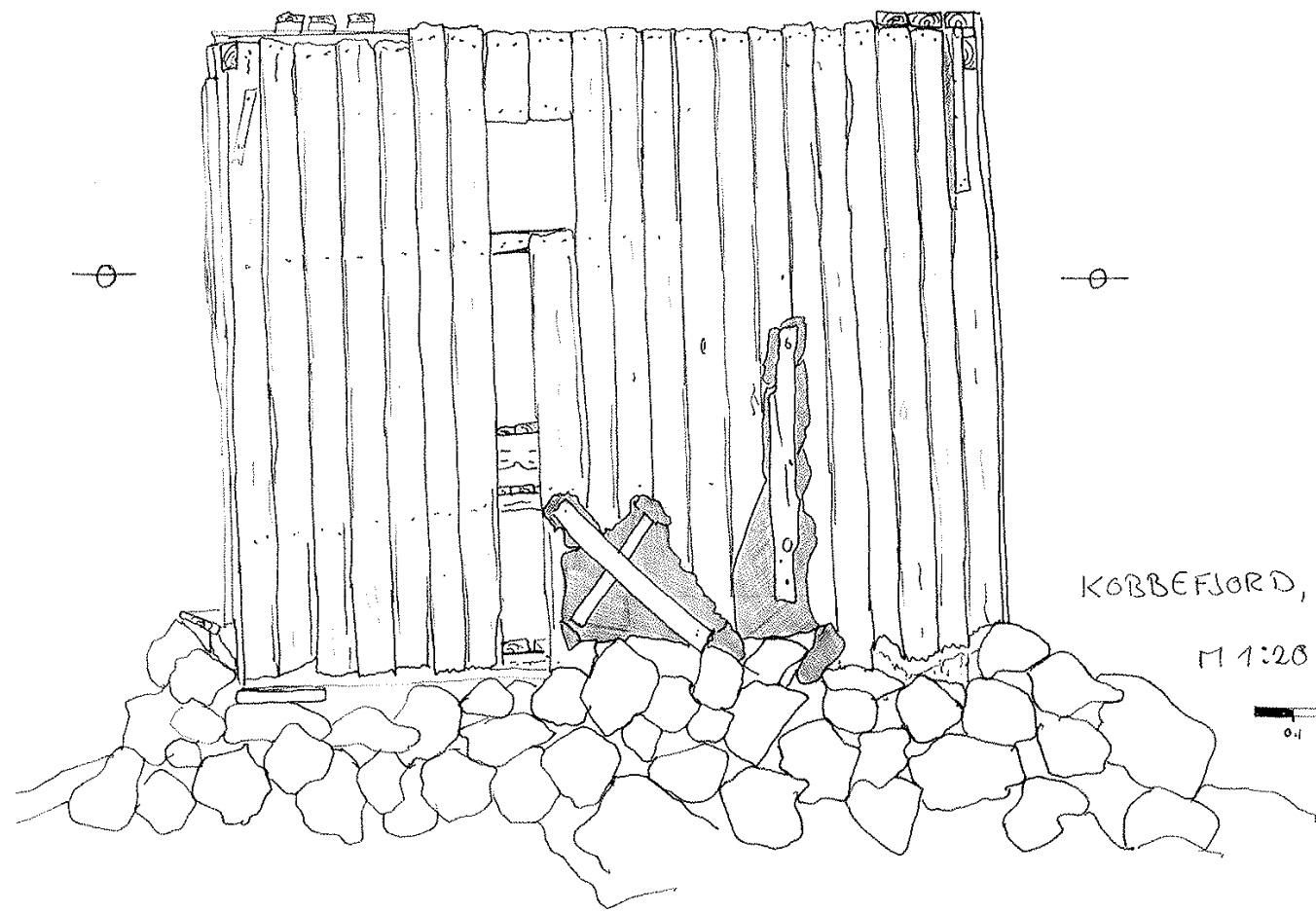
vest

Generelt: Hytta ligger medt i en smeltevannsbekk og har vesentlige råteskader. Mangler staver totalt.

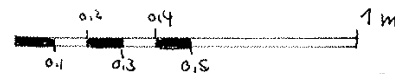
Bistasjon 3
Kobbefjord

Dokumentasjonstegninger av Nils Mjaaland, 1984.

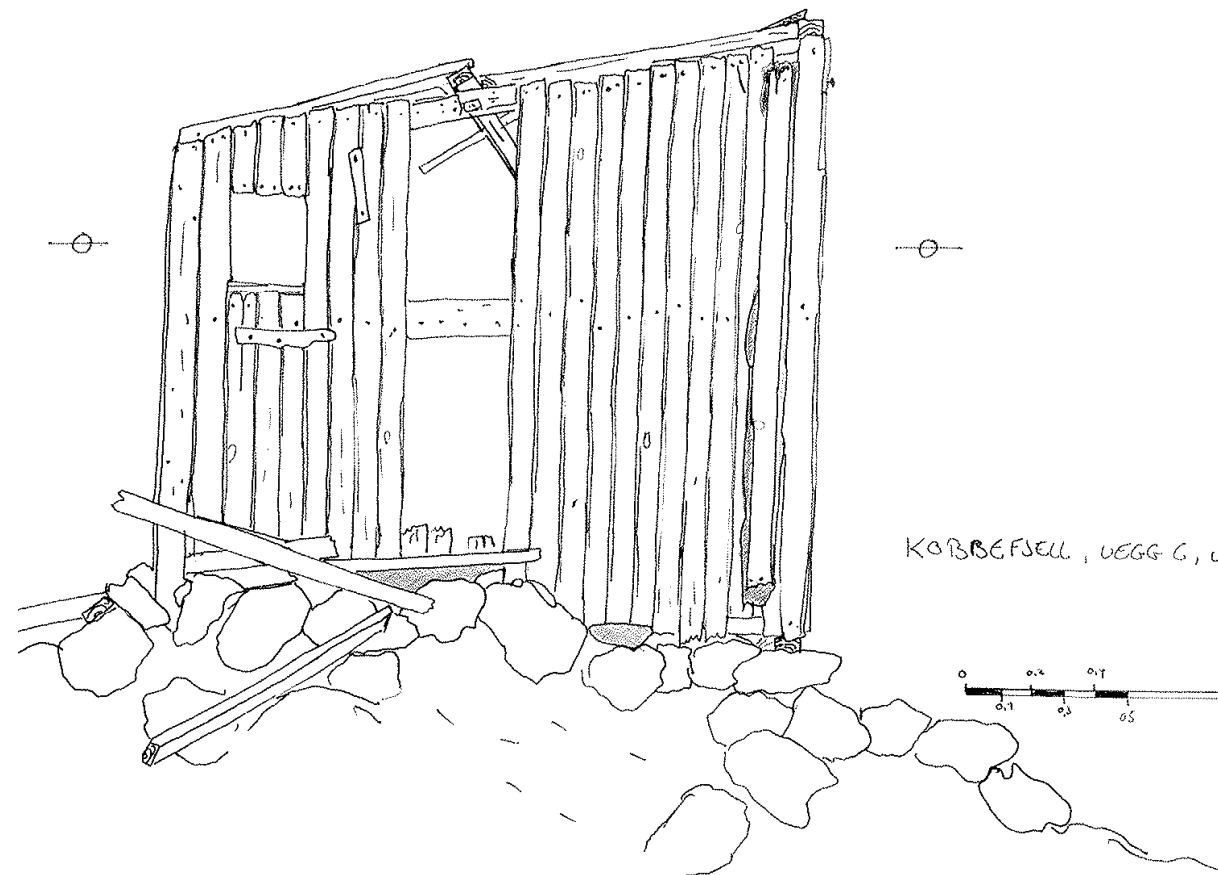

KOBBEFJORD, VEGG B, sørut

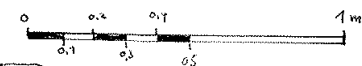
M 1:20

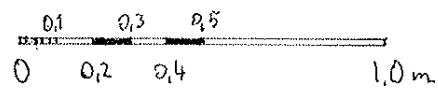
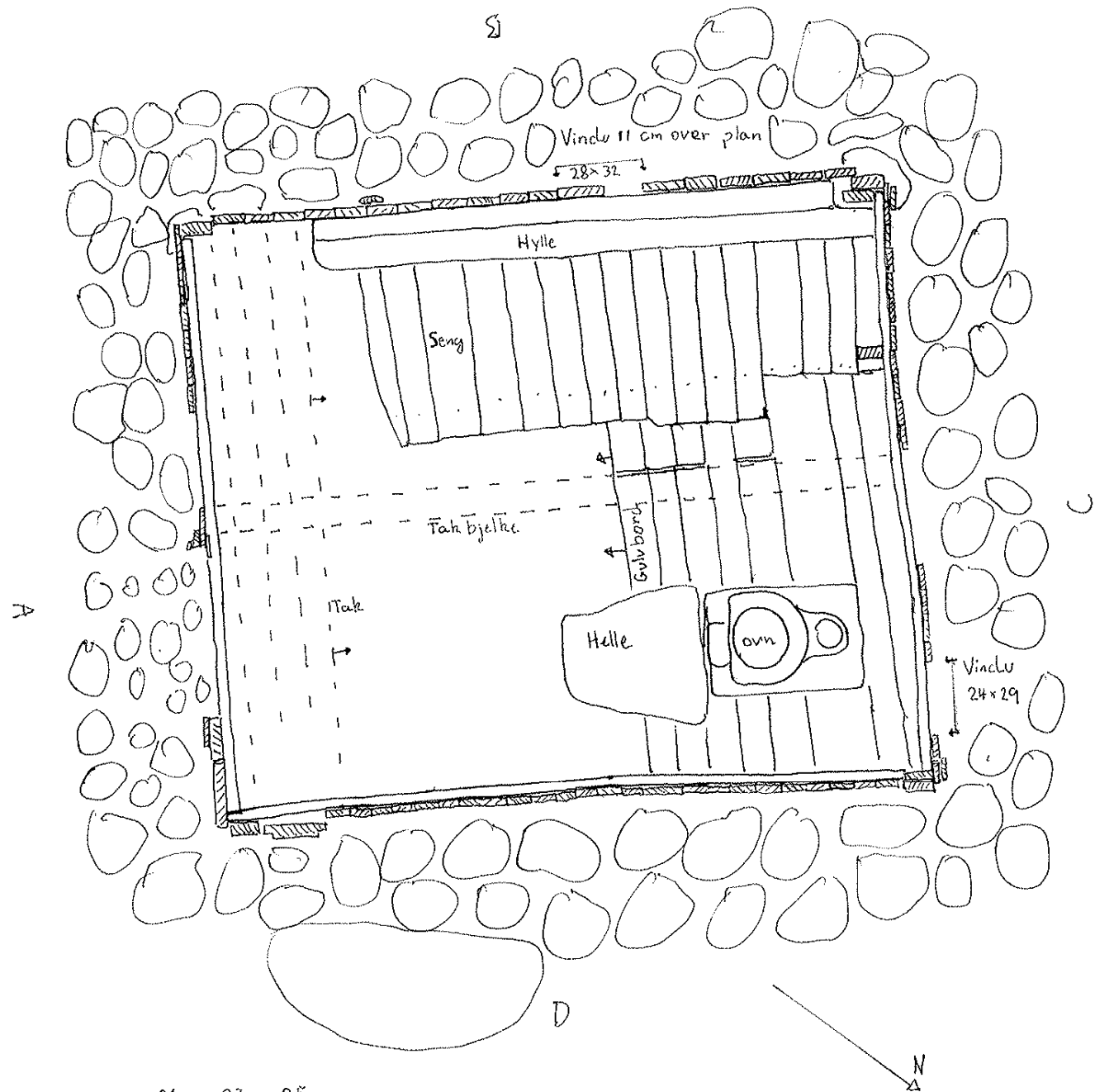
js 07/08/09

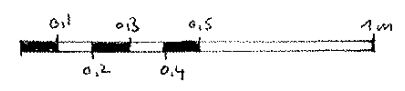
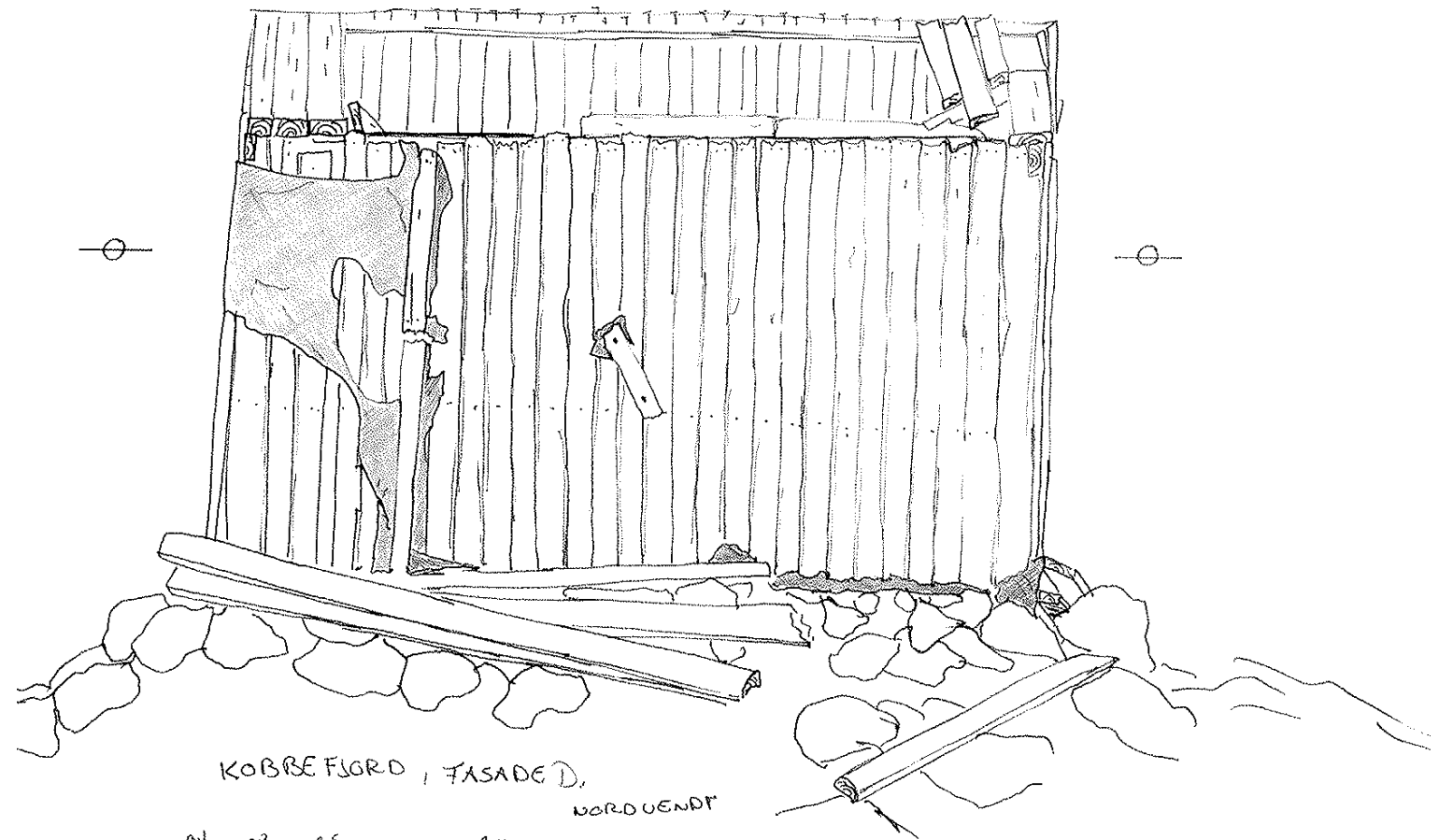
KOBBEFJELL, VEGG C, vestuendt

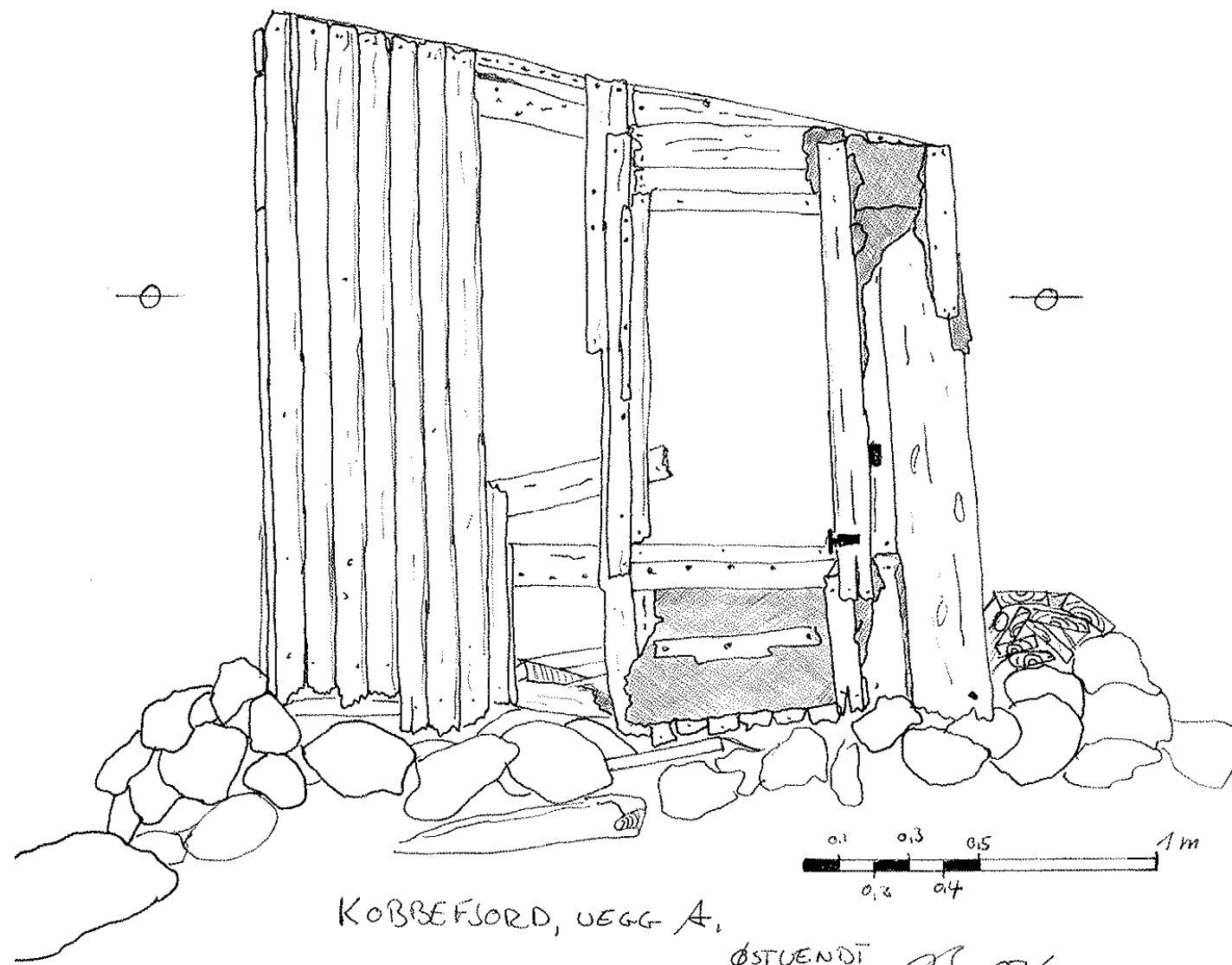
js 07/08/09

Kobbefjorden
Plan. 07.08.2009 JSF

KOBBEFJORD, FASADE D,
NORDUENDT
1:20 JS 07/08/09

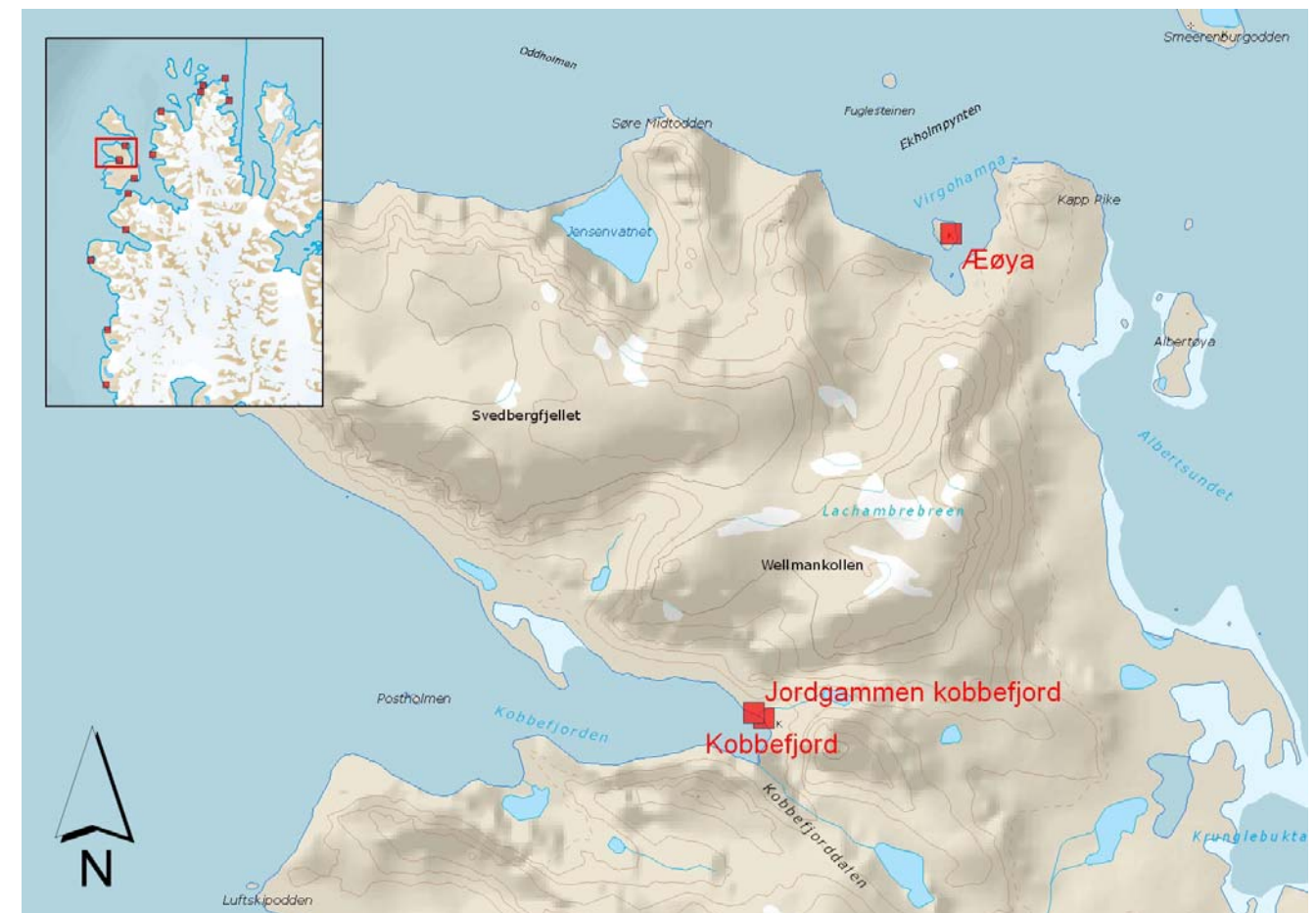

KOBREFJORD, UEGG A,

ØSTUENDI *js* 07/08/09

JORDGAMMEN I KOBBEFJORDEN

Posisjon 33X 0417723 og 8850507 UTM +/- 3 meter, oppmålt 09.08.2009
Askeladden ID: ikke angitt

Ikke mer enn omtrent 80 meter vest for bistasjonshytten i Kobbefjorden finnes rester av en jordgamme. Vi har ikke brukt mye tid til å måle opp gammen; gammen er marginal, bortsett fra en rammekonstruksjon og et par plankestumper som danner de korte sidevegger er det ikke mye å se av konstruksjonen. For det andre var ikke værgudene med oss den søndag gammen skulle måles opp. Kobbefjorden var pakket i en tett tåke; surt og kaldt yr gjennomfuktet tegnepapiret på et sekunds tid – både tegningene og veien hjem ble store utfordringer denne søndag. Det er derfor kun de viktigste trekk av gammen som er gjengitt som supplement til bistasjonshytten i Kobbefjorden; en plan av takkonstruksjonen samt inngangspartiet. Tegningen er litt normalisert når det gjelder plasseringen av løse tømmerstokker foran hytten.

Beliggenhet/konstruksjon

Gammen ligger i en naturlig fordypning som dannes av store steinblokker. Denne naturlige fordypning danner et areal av omtrent 1,6 x 2,0 meter og tilbyr en høyde av om lag 1,4 meter inne i gammen. Jordhullet er dekket med et horisontalt rammeverk, som danner en trapesformet firkant av omtrent 140 x 160 cm. Rammeverket består av et kraftig kantholt, omtrent 18x20cm i tverrsnitt. Kantholtet danner den sørlige bærebjelke for rammeverket. Denne bjelken er kraftig tæret av pælemark – og vitner dermed at den var drivved før byggingen av jordgammen ved Kobbefjorden. Den andre hovedbærer er et rundholt med en omtrentlig diameter av 18 cm. Også dette material er drivved, dog ikke tæret av pælemark. De to andre sider av den trapesformete rammekonstruksjonen dannes av kraftige bordganger med en tykkelse av 2”.

Den vestlige ende av de to store hovedbærere hviler direkte på steingrunnen; de østlige endene er undermurt med runde stein, slik at konstruksjonen noenlunde står horisontalt i vater. Dermed får den horisontale rammekonstruksjon en høyde av omtrent 40 cm over bakken.

Det åpne siderom fra bunnivået til bærerne er dekket med korte plankestumper, som lener seg i en bratt vinkel (om lag 70°) mot bærerne. Det finnes en del rester av svart papp som tjente til dekkingen av de korte vegger i jordgammen.

Ellers mangler alle spor av takmaterialet - synlig er bare de korte sidevegger samt de fire konstruksjonsbærere som beskrevet. Også av innredningen er ikke mye bevart; noen planker danner et horisontalt golv ved inngangen. Rester av en trekasse ligger i rommet. Synlig er dessuten et slags ovnfundament av stein i gammens sørvestlige side. Et par marginale jernrester samt et ovnsrør bevitner at gammen kunne oppvarmes.

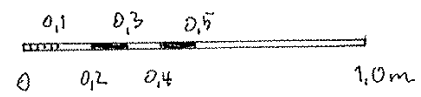
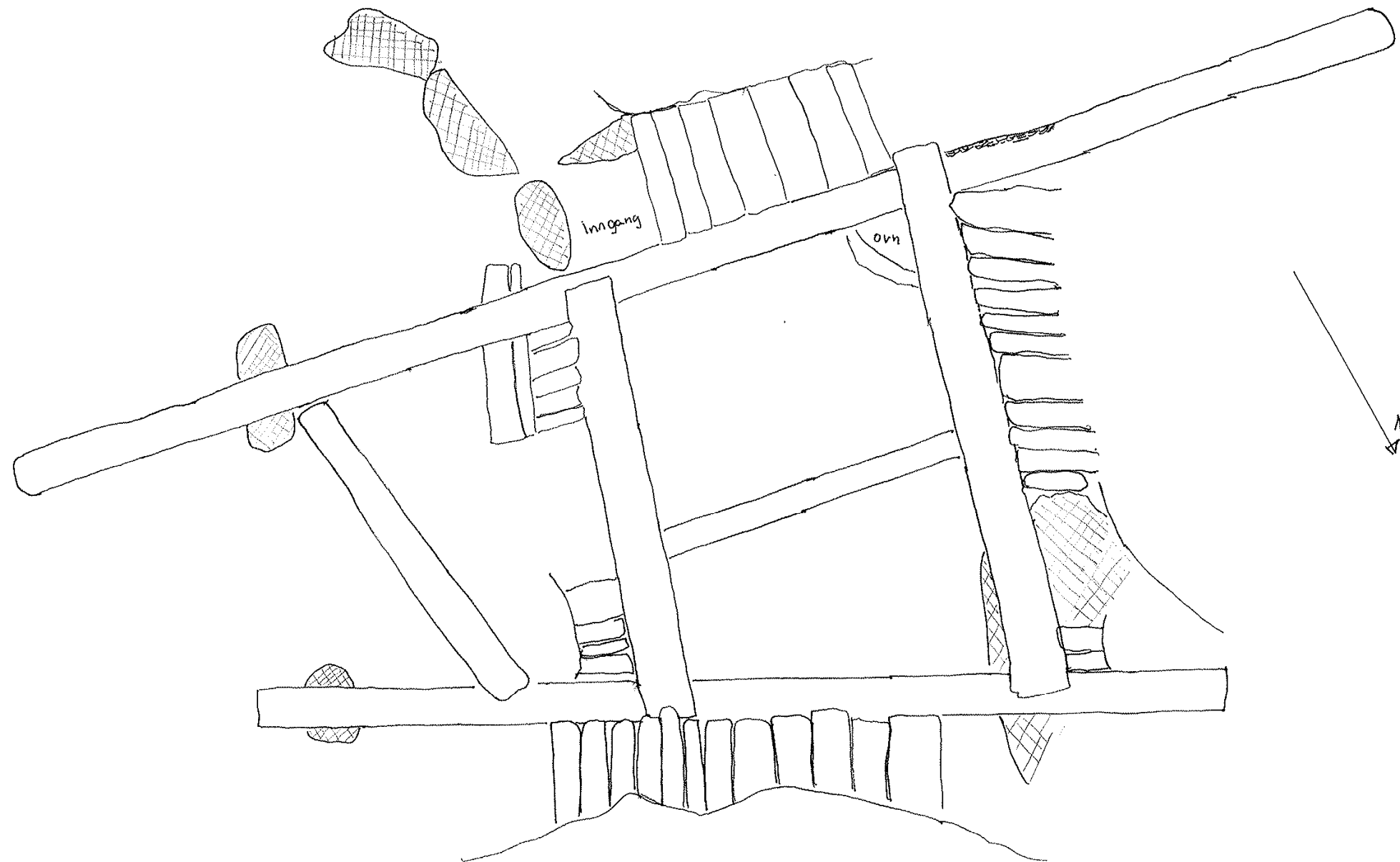
Gammens inngang vender mot sør; og inngangsvæggen har omtrent 60°-helling som de korte vegger. Dørens åpning er ikke høyere enn 120 cm, bredden har ikke mer enn en lysvidde på om lag 50 cm.

Bildeliste Gammen i Kobbefjord

- 5820 Gammen i terrenget
- 5821 Fasade B
- 5822 Fasade C
- 5823 Fasade D
- 5824 Hjørne C-D
- 5826 Hjørne C-B
- 5827 Hjørne A-B
- 5829 Fasade A
- 5831 Nærbilde av inngangen
- 5832 Bilde inn i Gammen gjennom inngangen.
- 5833 Samme utsnitt som ovenfor tatt gjennom taket
- 5834 Nærbilde av ovnsrester.
- 5835 Rettholtet som danner utgangspunkt for taket
- 5836 Rundholtet som danner utgangspunkt for taket
- 5837 Pæleorm i rundholtet
- 5838 Oppmuring med stein i nordøstlig retning

Bildene på siden i lesefølge: 5820, 5829 og 5838

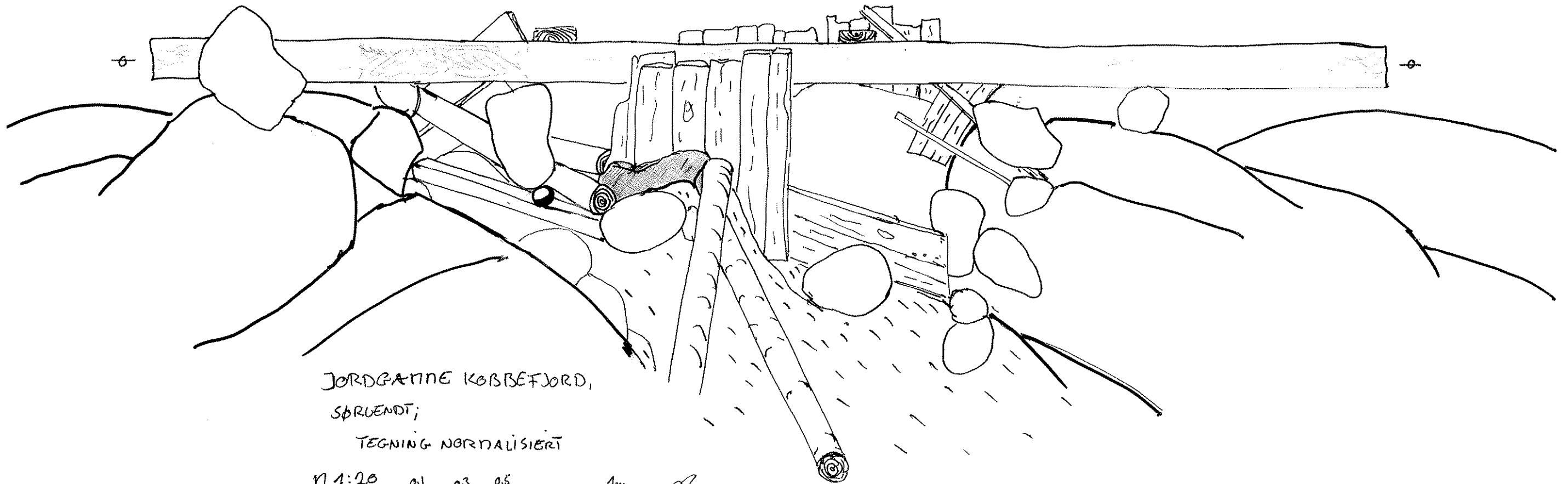

M 1:20

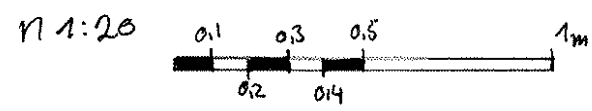
Kobbefjord Gamme

Jsf 09.08.2002

Oversikt
NB ikke plan.

JORDGATNE KOBSEFJORD,
SØRLENDT;
TEGNING NORMALISERT

J 09/08/09

Danskøya/Sørgattet

Bistasjon i bukten ved Danskeneset, Danskøya, oppført av Alfred Johansen. 2x2 meter med bananovn og brisk.

Posisjon: 33X 0420536 og 8847136 UTM +/- 6 m, oppmålt 04.08.2009
Askeladden ID: ikke angitt

Bistasjonen Danskøya ligger rett ved Sørgattet, innseilingen i Smeerenburgfjorden som i dag er et trafikkert farleie til en del turistbåter. Hytten ligger på den sørøstlige pynten av Danskøya. Danskøya og Amsterdamøya rett mot nord huser populære kulturminner i det nordvestlige Svalbard; Virgohamna og Smeerenburg. Det var derfor en del turistbåter å observere under oppmålingsarbeidet vårt – og vei til jobben var kort siden vi hadde forflyttet våres basisleier fra Sallyhamn til Bjørnhamna; som ligger rett over Sørgattet.

Bistasjonen på Danskøya er knøttliten, har ingen forrom og er i en dårlig forfatning. Det mangler stivhet i hytten – den står ganske skjevt. Det vil sannsynlig ikke gå mange år før den kommer til å falle sammen.

Bilde 5749

Beliggenhet

Hytten ligger på den sørøstlige spissen av Danskøya ved Sørgattet. Pynten ved denne siden av Danskøya dannes av en stor steinslette; kysten er langgrunn i sør. En varde er plassert på kappet og markerer innseilingen. Fjellene ligger et stykke unna hytten; og det var lett for oss i gumibåten å lande rett ved hytten på en sandstrand. Derimot er tilgangen til ferskvann om sommeren dårlig; snøen har for det meste smeltet, og det var bare noen få små vannsig å få drikkevann fra om sommeren. Det er rikelig med drivtømmer langs stranden.

Selve hytten ligger kun 12 – 15 meter fra strandkanten, vest for et langstrak brakkvannsjø. Hytten ligger uten

noen tydelige forhøyninger eller steinrøys rundt veggene i forholdsvis tørt terreng.

Konstruksjon

Byggeskikken ved de fleste bistasjoner knyttet til fangstfeltene 23 og 24 er ganske gjennomført, ser man på konstruksjonsmåten og materialdimensjoneringen. Igjen er denne bistasjon bygget med en enkel stenderverkskonstruksjon, hvor fire hjørnestolper danner skjelettet. Og igjen er det for det meste kantved som er skjært til 38 millimeter tykkelse, altså 1½". Plankenes bredde varierer mellom 10 cm og hele 28 cm; men for det meste er plankene 10 – 14 cm bred (4" til 5½"). Hyttens omtrentlige høyde er ikke mer enn 160 cm; å stå med rak rygg i hytten er derfor vanskelig.

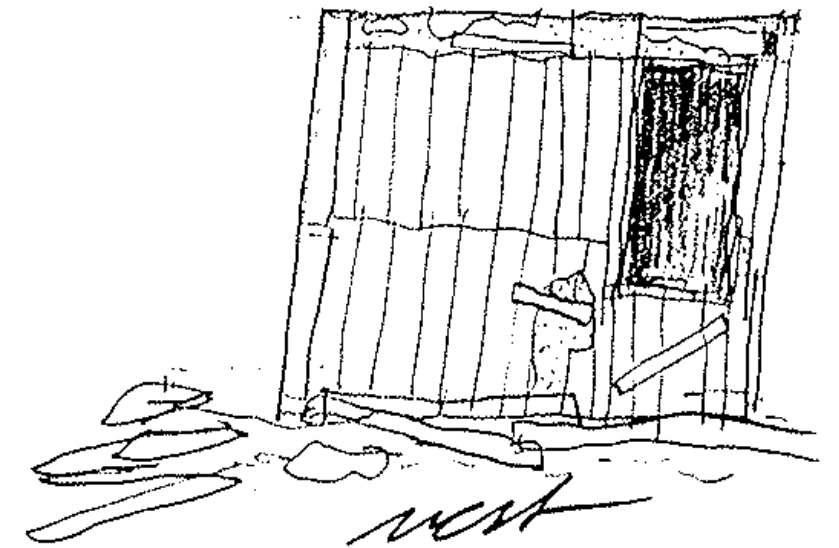
Alle fire fasader er bygget av stående (vertikale) planker uten not og fjær, kant i kant. Og nesten ingen planker er mer enn 4" brede. Fasade B, som vender mot nord, er laget av udelte panelbord – disse rekker altså helt fra bunnen til taket. De andre fasadene, vegg A, C og D har derimot med delte panelbord. Der er et innvendig spikerslag som binder de grove skjøtene sammen. Kun i vegg C, som vender mot øst, er noen panelbord hele; disse har i dag en støttende funksjon for hytten, som ellers er meget skrøpelig.

Ved vegg A og D er alle panelbord delt omtrent 80 cm over bakken. Bredden av disse planker varierer mellom 1" og 1½". Fasade A, sørvendt, gir plass for en inngangsdør som er akkurat en meter høy og 44 cm vid. Terskelhøyde er omtrent 30 cm; også plankene som danner terskelen er av stående material, spikret fast på et spikerslag / labank innvendig. Denne labanken danner samtidig dørrammen. Noe spesielt er at akkurat de stående planker som dekker terskelen utvendig, består av pløyde bord, mens resten er bygget opp med panelbord kant i kant. Tykkelsen er ikke mer en 12 millimeter, ½", bredden er 14 cm. Dette material er ikke brukt andre steder konstruksjonen. Det er ingen vindusåpning i vegg A.

Vegg B, nordvendt, består som nevnt av udelte panelbord, 1½" tykkelse. Ikke noen vindusåpning i denne fasade. Heller ikke fasade C har en vindusåpning. Der hvor panelbordene i den østvendte fasade er delt, dek-

ker et spikerslag fasaden innvendig, altså horisontal retning omtrent 80 cm over gulvnivået.

Fasade D, sørvendt, er ikke komplett. Hele fasaden er spikret sammen av vertikalt delte panelbord, og det mangler planker både i den øverste og den nederste rekke. Det har vært et vindu plassert i denne fasade – innvendig er et uthugget, om lag 6 millimeter dypt spor for et vindusglass klart gjenkjennelig. Vinduet hadde en lysvidde av 28x30 cm. Glassruten har vært festet både med kitt og med stifter, men ingen innvendig listverk kan påvises. Heller ikke på utsiden er det noe tegn for geriktslister.

Nils Mjaalands tegning av fasade A, 1984.

Spesielt er dessuten at det kanskje var en luke montert rett under vinduet. Luken hadde den samme horisontale bredde som vinduet, 28 cm. Lukens høyde er/var 16 cm. Utvendig er det en del grovt listverk rundt denne åpningen, montert på panelbordene. Innvendig er det en liten kloss, montert på labanken, som bevitner plasseringen av en luke, muligens en skyveluke. Denne løsningen er den eneste av sitt slag i de hytter vi har sett både i fangstfelt 23 og 24. Også at vindusglass har vært innfelt på innsiden av plankene har vi ikke sett før.

Taket

Taket er et flatt pulttak; hellingen utgjør ikke mer enn 20 cm på om lag to meters lengde. Det er påspikret drager/toppsviller innvendig, som både tjener som labank og takbjelke. Ingen av toppsvillene er felt inn i hjørnestolpene; men ved vegg C er en stender så lang, at den reker direkte til taket. Denne stender har dermed ikke direkte kontakt med veggens panelbord; stenderens topp er spikret fast i toppsvillen. Alle dragerne har en tykkelse av ca 38 millimeter, 1½", kun drageren i vegg B er noe sterkere dimensjonert, både i bredden og tykkelsen. Taket er dekket med 1½" plankeverk, kant i kant. Disse orienterer seg i retning N-S. Taket er ikke komplett; omtrent halvparten mangler. To planker i midten er bevart og støtter den skrøpelige hytte. Rester av papp viser at hyttens tetthet både mot vind, snø og regn i stor grad var avhengig av flittig bruk av papp.

Interiør

Av interiøret er det ikke mye igjen. Gulvplankene hadde en bredde av omtrent 10 cm, 4". Disse lå i retning vest-øst. Alle planker har knekt over en lunne midt i gulvet. Dette antyder at lunnene under veggene A og C ganske sikkert er pillråtne. At hytten står skjevt og er i ferd med å ramle sammen understøtter antagelsen, at fundamentet rett og slett er gåent. Ellers ligger det mye råttent og grønt bevokst treverk i hytten, mest sannsynlig takplankene. En seng kan ha vært plassert langs vegg C, men det er ikke mer enn et horisontalt spikerslag omtrent 40 cm over gulvnivået som tyder på dette. Ellers er det en liten rest av et spikerslag omtrent 1 meter over golvet, på samme fasade. Dette kunne ha vært en konstruksjon for en reol. En knekt er montert midt på den nordlige fasade, bruken er også uklar her.

Klart gjenkjennelig er derimot en liten sammenpresset mengde med halm, meget sannsynlig rester av madrassen i sengen. Plasseringen bekrefter antagelsen, at sengen har vært montert ved vegg C. En gammel, meget rusten metalltallerken er den siste innredningsgjenstand vi fant i hytten. En teglstein, brukket i to deler, ligger ved inngangsdøren. Vi fant noen rester av et dørhengsel montert innvendig, på sørsiden av fasaden A.

Eksteriøret

Det er ingen steinrøys eller noe annet støttende element ved utsiden av hytten. Rundt omkring hytten ligger det en del glasskår, men ellers er det ikke mange ting å finne. Det eneste påfallende har vært en del bjørken-ever rundt omkring. Det kan ikke utelukkes at dette material har vært i bruk for å dekke taket av den lille bistasjonshytten. Dette gjør igjen synlig, at hver hytte er unik – selv så like disse er ved første blikk.

Bildeliste Danskøya

- 5715 Fasade A
- 5717 Hjørne A-B
- 5718 Fasade B
- 5719 Hjørne B-C
- 5720 Fasade C
- 5721 Hjørne C-D
- 5722 Fasade D
- 5724 Dørkarm høyre side oppe
- 5725 Dørkarm høyre side nede
- 5726 Vindu fasade D
- 5727 Nærbilde av vindu
- 5729 Plasseringen av ovnen. Forhøyning.
- 5732 Nærbilde av emaljerte tallerkener på gulvet samt rester av halm

- 5733 Forhøyningen som ovnen stod på, sett fra siden

- 5734 Mursten
- 5735 Innsiden av vindu
- 5736 Stender sett fra innsiden, hjørne D-A
- 5737 Stender sett fra innsiden, hjørne B-D
- 5738 Stender sett fra innsiden, hjørne C-B
- 5739 Stender sett fra innsiden, hjørna A-B
- 5740 Knekt, mulig hylleknekt
- 5741 Krok i mjukt metall, kobber
- 5742 Spikerslag fra stender i hjørne C-D
- 5743 Spikerslag fra stender i hjørne B-C
- 5744 Rester av materialer og ovnsrester nordlig side av hytta

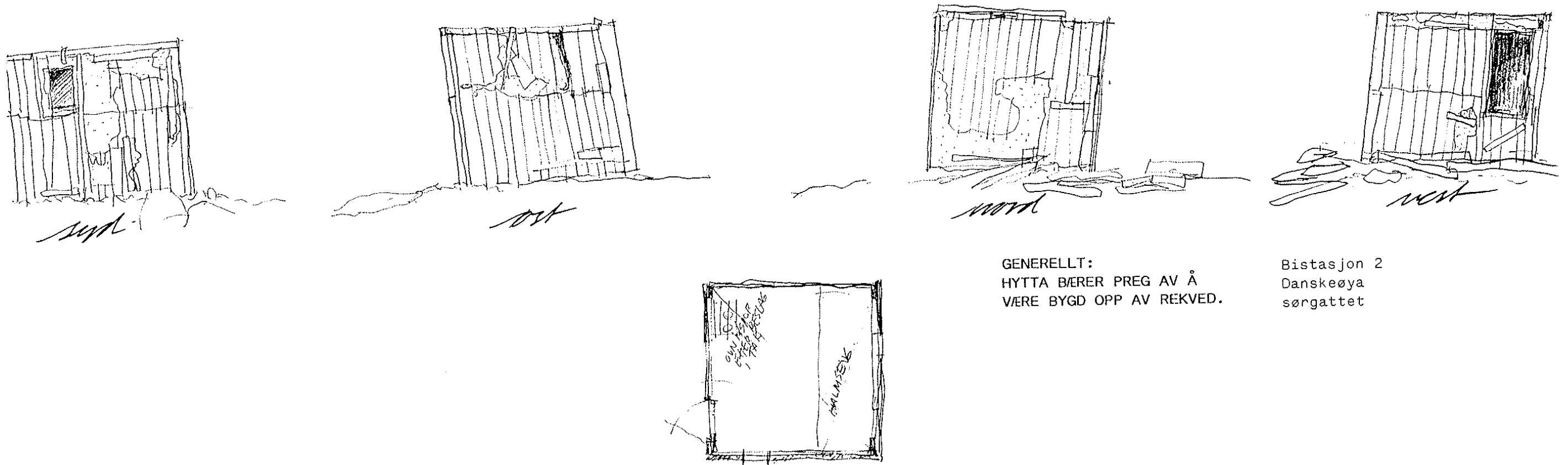
- 5745 Flere ovnsrester
- 5746 Eiketrepelanke fasade B
- 5747 Rester av tak
- 5748 Rester av tak

- 5749 Litt sliten feltarbeider foran hytta. Høyde på personen er 175 cm cirka
- 5752 Hytta i terrenget sett fra stranden
- 5753 Hytta i terrenget synsfelt langs stranden i østlig retning

- 5755 Hytta i terrenget sett ned mot stranden
- 5758 Hel mursten utenfor hytta
- 5759 Glassfalske, knust vinflaske
- 5763 Store jernspiker liggende løst på taket

Bildene 5719 og 5733

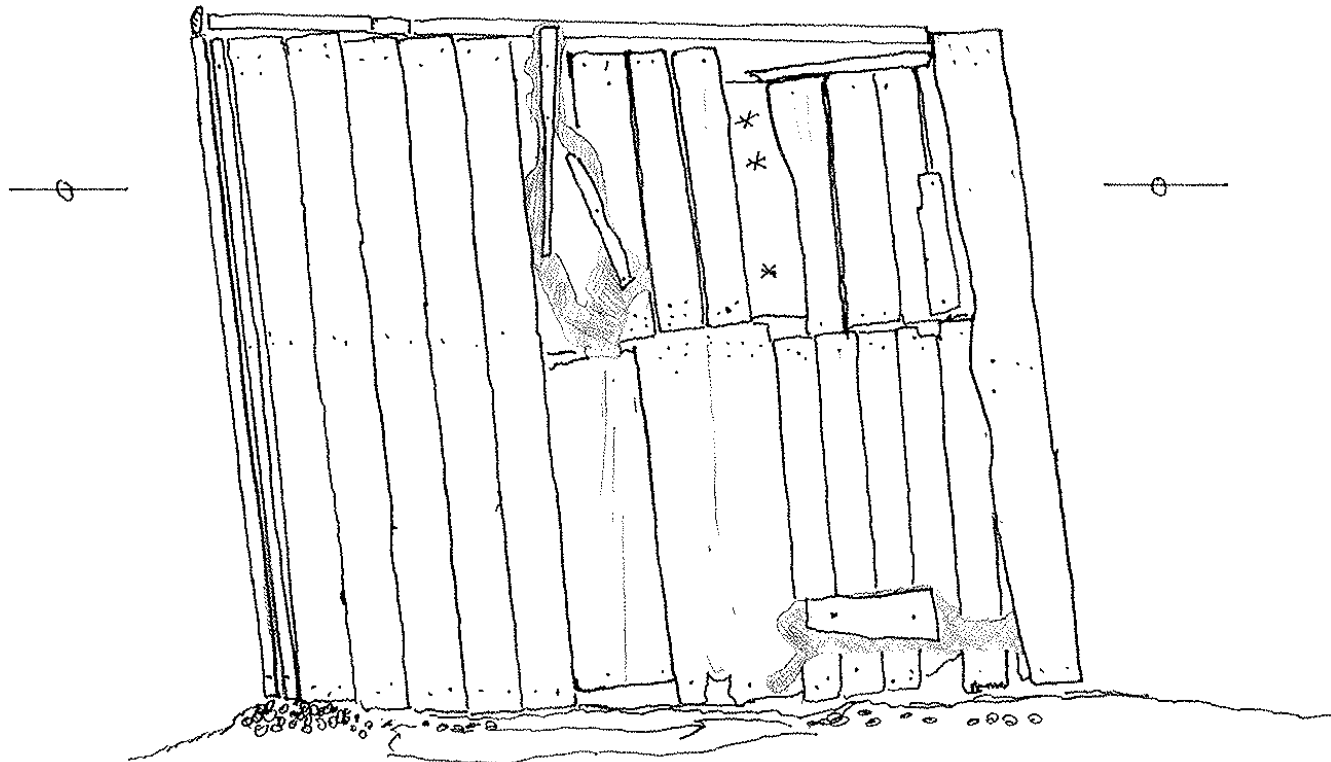
GENERELLT:
HYTTA BÆRER PREG AV Å
VÆRE BYGD OPP AV REKVED.

Bistasjon 2
Danskeøya
sørgattet

Bistasjonen Danskøya / Sørgattet slik som Mjaaland har tegnet den i 1984. (Ved tegningen, skriver han, at hytta berger preg av å være bygd opp av rekved.)

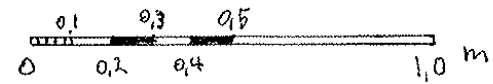
Bilder nedenfor: 5753,

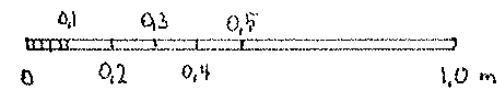
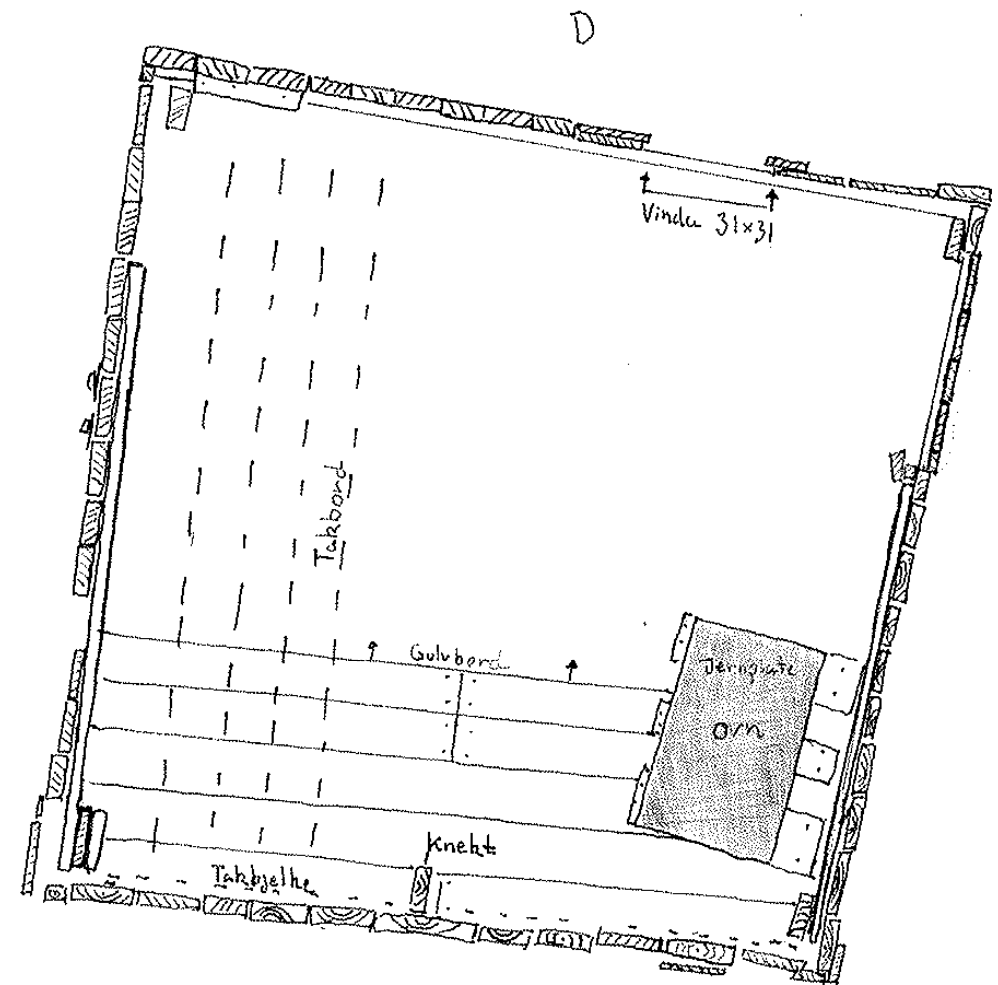

Danskøya
Fasade C

JSF 04.08.2009

M 1:20

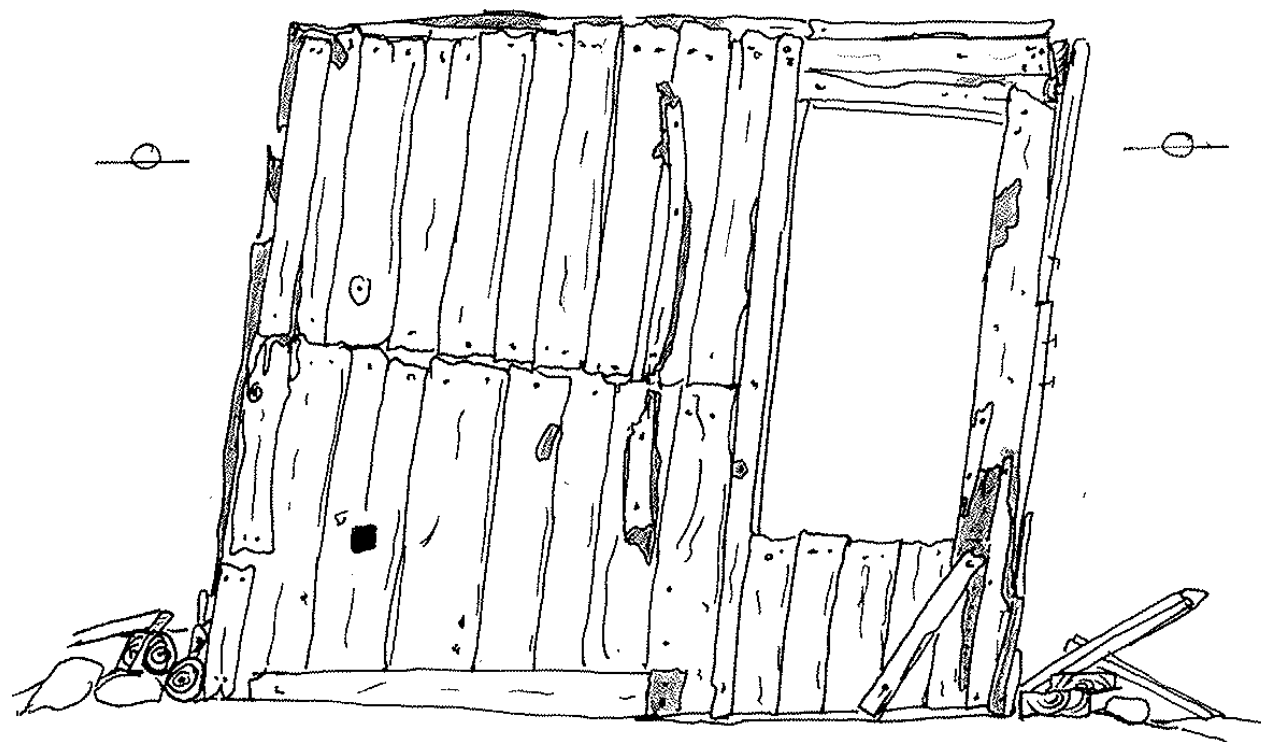

M 1:20

Plan
Danskøya

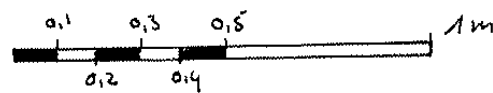
JSF
04.08.2009

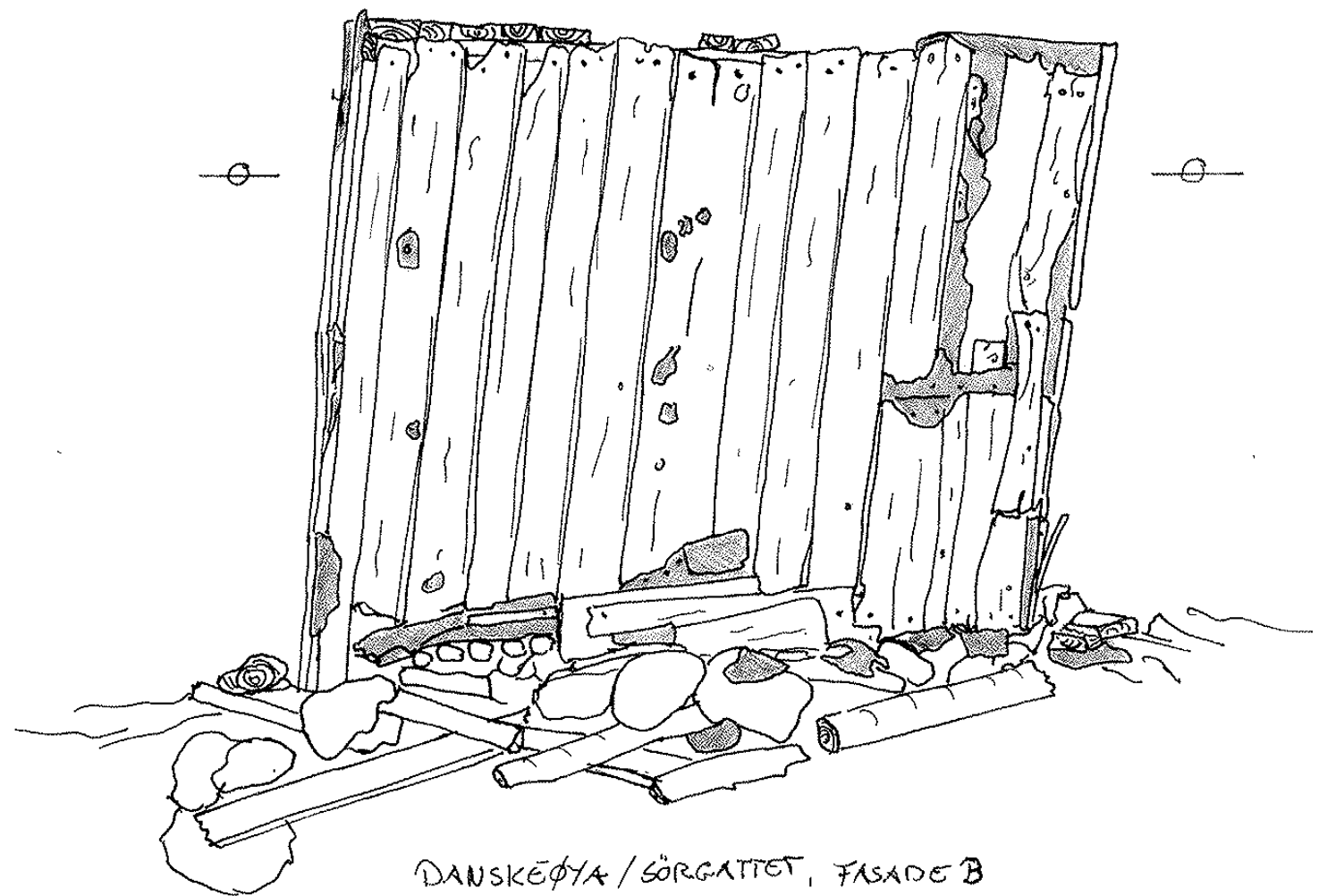

DANSKEFYA, SÖRGATTET, VEGG A, VESTURDÖT

M 1:20

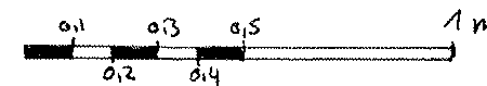

JS 04/08/09

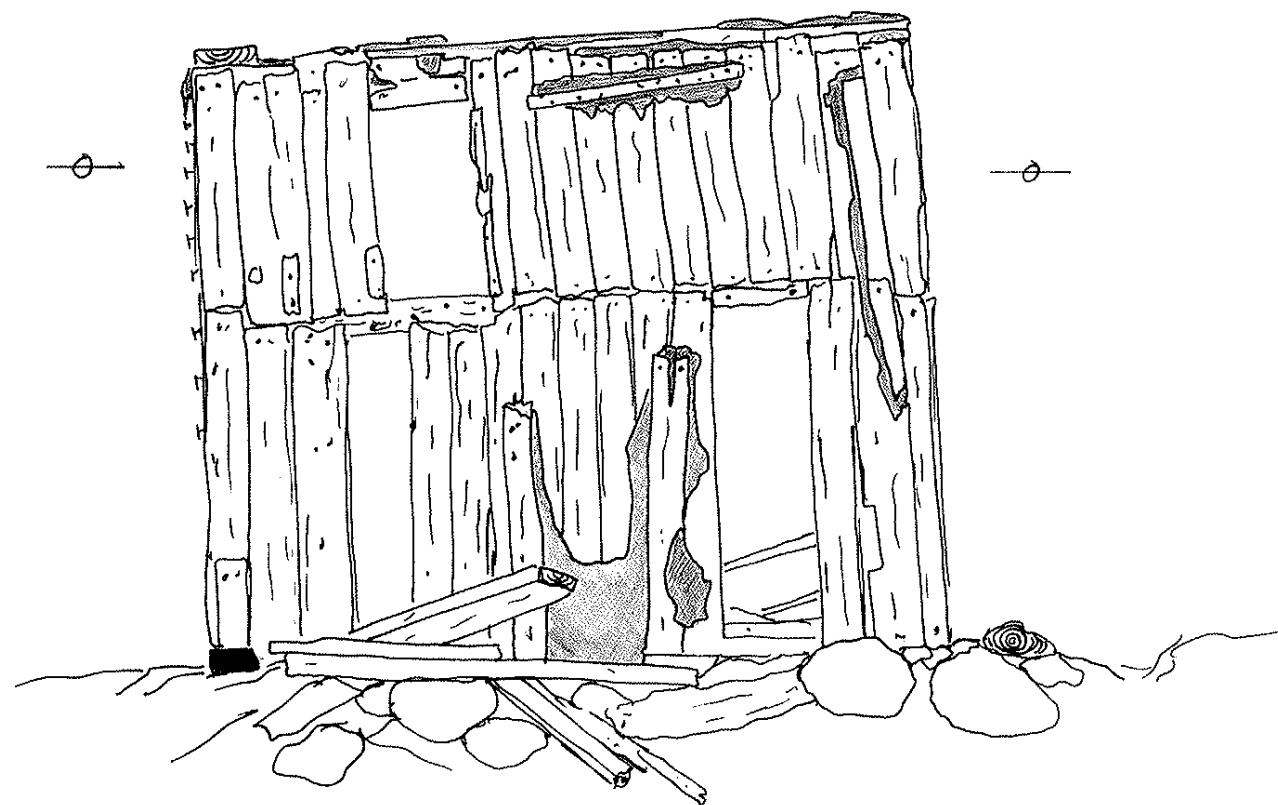

DANSKEFYA / SÖRGATTET, FASADE B

M 1:20

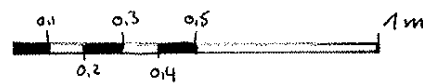

JS 04/08/09

DANSKEQYA. SÖRGÄTTET, FASAD D, SÖRÖEND

1:20

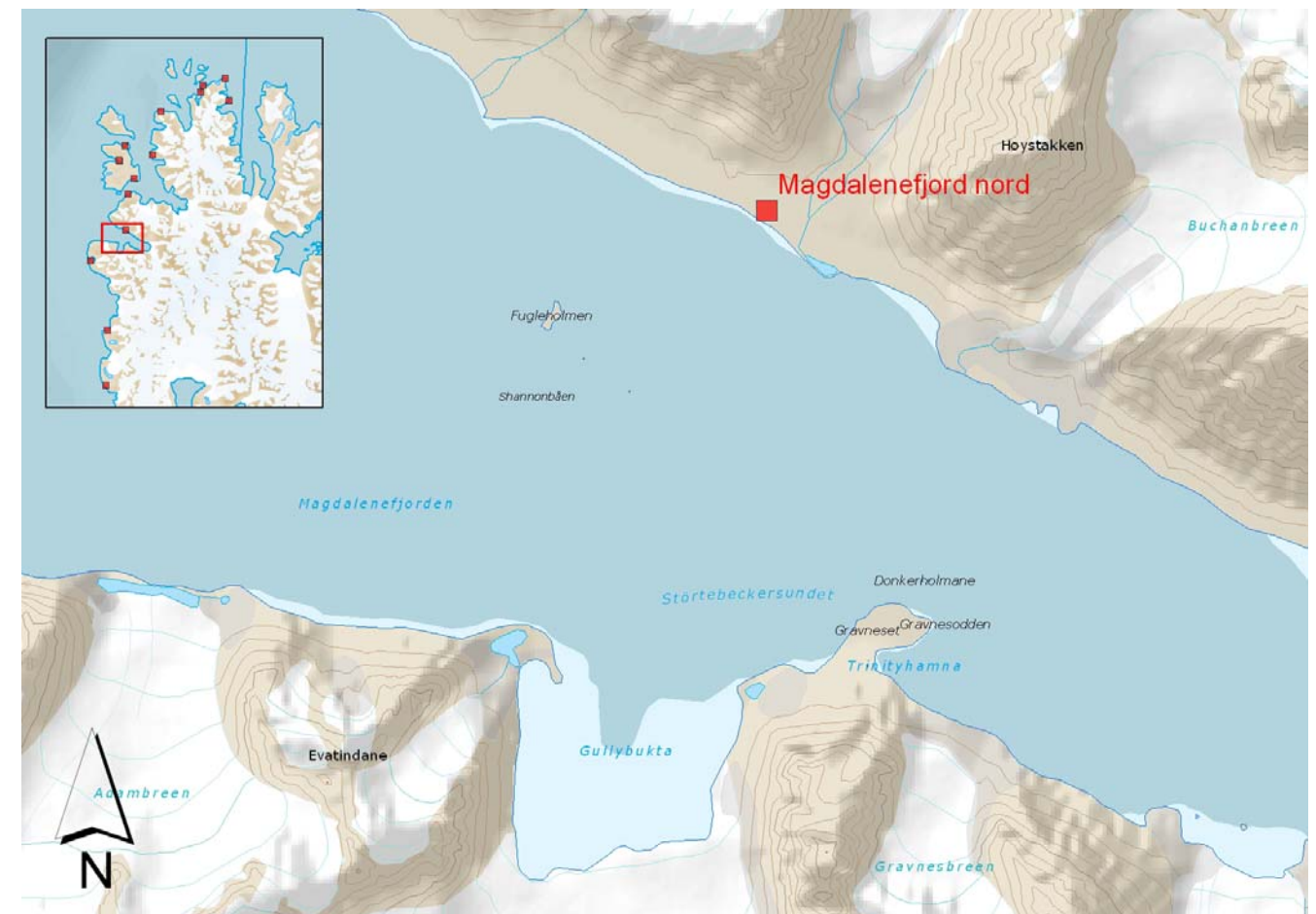

JS 04/08/09

Magdalenefjord Nord

Bistasjon på nordsiden av Magdalenefjordens midtre del bygd høsten 1912 av August Olafsson for Northern Exploration Co.

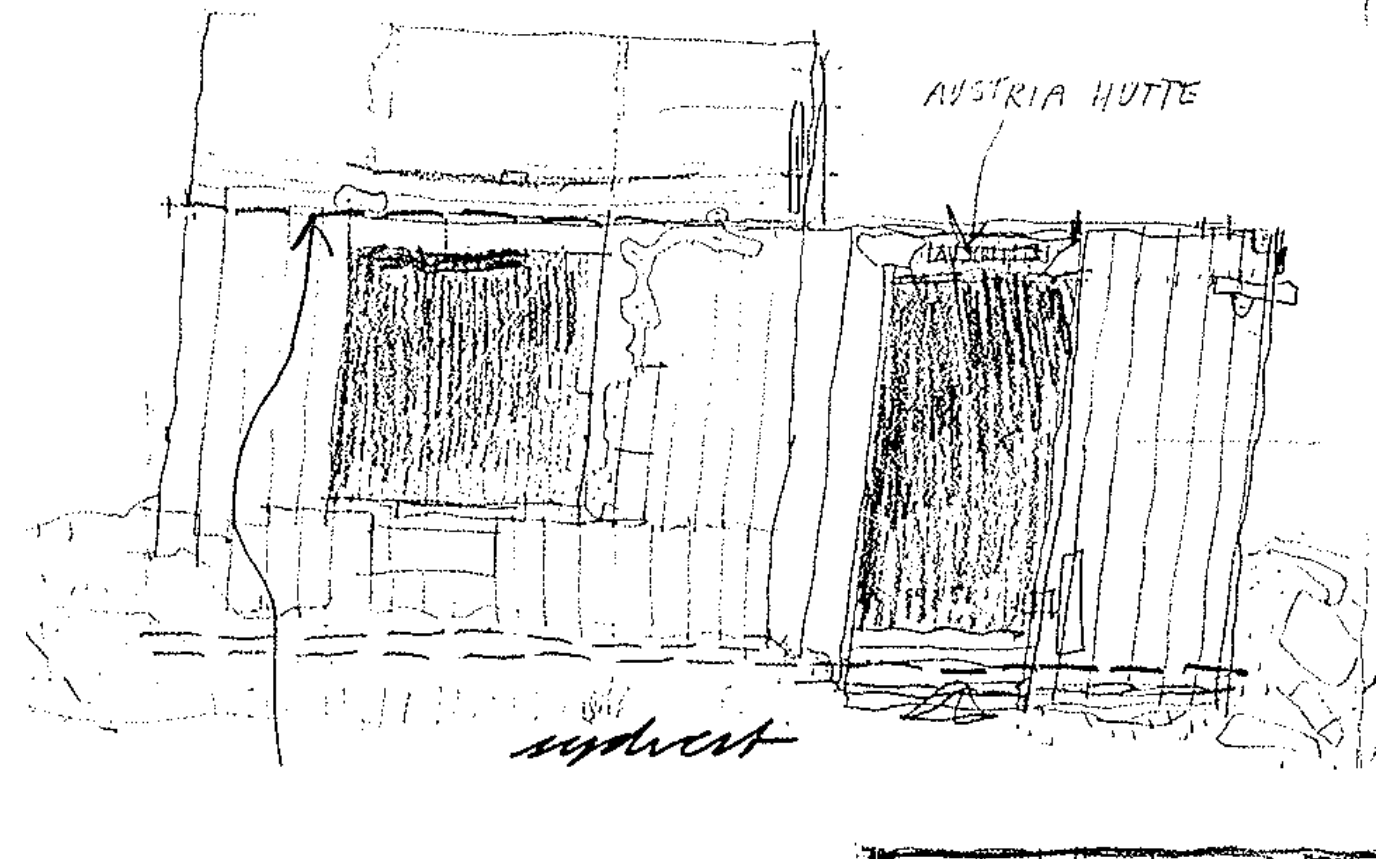
Posisjon 33X 0418929 og 8837694 UTM +/- 4 meter, oppmålt den 11.08.2009
Askeladden ID: ikke angitt

Fangsthytte på nordsiden av Magdalenefjorden, fotografert 1936 av NSIU-ekspedisjonen. Foto: Norsk Polarinstitut.

Tegningen nederst viser fasaden slik den har vært i 1984. Tegningen er av Nils Mjaaland.

Det er ikke tilfeldig at Magdalenefjorden er en meget attraktiv turistplass på Svalbard. Det er ikke bare den storslagne natur som fasinere: bratte fjellvegger i røde til svarte fargetoner og spisse fjelltopper blir omkranset av mange store breer med blå is som velter seg ned til den smaragdgrønne fjorden. I tillegg er et viktig kulturminne plassert på en markant brink med en flott sandstrand på sørsiden av Magdalenefjorden: Gravneset. Her ligger mer enn 200 graver, de fleste fra den tidlige hollandske hvalfangstperioden på 1700-tallet.

Ikke mer enn omtrent to nautiske mil, på nordsiden av

Privat bilde J. Bohlmann

fjorden, er det plassert en liten fangsthytte. I sin beskedenhet er det lett å overse denne hytten. Ikke bare på grunn av dens størrelse på ikke mer enn ca. 2,5 meter i kvadrat. Spesielt er at den lille bistasjonshytte var bygget med saltak.

Spesielt for oss var også at hytten verken står eller ligger ned som en ruin – det er noe midt i mellom! Mens den vestvendte fasade er falt komplett sammen (noe som veggene har felles med taket) holder de andre vegger seg med nød og neppe oppreist. Alle vegger står vridd og dramatisk bøyd mot bakken; det vil ikke gå mange år før denne hytten vil kollapse.

Beliggenhet

Ved nordsiden av Magdalenefjord, ikke mer enn to nautiske mil omtrent vis a vis Gravneset (som ligger litt len-

gre øst på sørsiden av fjorden) er hytten plassert på en lang slette med mange morenerygger. Fjellene ligger noen hundre meter nord (Ystekollen og Alkekongen). Hytten er plassert omtrent 30 meter bort fra strandkanten; her er det en bratt erosjonskant av omtrent 4 meter høyde. Det er store steinblokker som danner strandkanten.

Det var lite med drivved langs stranden, men drikkevann var rikelig i noen smeltevannsbekker rett ved hytten. Terrenget er meget fuktig – noe som har ført til kollapsen av hytten. I tillegg er det en del revebol rett i jordsmonnet ved hyttens nordside. Også disse hulene kan ha akselerert hyttens forfall ytterligere.

I 1984 har Nils Mjaaland blant annet dokumentert hytten i Magdalenefjord. Takket være dette arbeidet har vi i dag kunnskap om hyttens utseende; spesielt om bislaget, som meget vanskelig lar seg rekonstruere i dag. Siden hytten er nesten nedfalt har vi valgt å tegne kun den østvendte fasade som utgjør en bra referanse for hvor skjevt hytten står i dag. Denne tegning bevitner også forfallet av hytten de siste 25 år. Mjaalands tegninger er med i denne rapport for å gi et komplett bilde av hyttene i fangstfelt 23.

Konstruksjon

Som alle andre hytter er også hytten ved Magdalenefjorden bygget som en enkel stenderverkskonstruksjon. Alle fire vegger rundt hyttens stue er satt opp med stående panel. Mot sør hadde hytten et forrom, men en rekonstruksjon av dette bislag var ikke mulig for oss. Takket være Mjaalands dokumentasjonsarbeid fra 1984 vet vi, at også forrommet var innkledd med stående panelbord.

Stenderverket i de sørlige hjørner er utført av 2"x4" planker – det er dermed det kraftigste material vi har sett både i fangstfelt 23 og 24. Alle veggene er dannet av stående, pløyde panelbord. Disse har en bredde av 130 millimeter og en tykkelse av 38 millimeter (1½"). I de fasader som står noenlunde oppreist (nord- og østvendt) er det ikke noe vindu. Dette stemmer overens med Mjaalands tegninger.

Toppsvillene er innfelt i stenderne – og har dermed det samme konstruktive preg som hytten ved Svenskegattet (se detaljtegning Svenskegattet).

Taket

Det er ikke mye som er igjen av taket. Spesielt er at hytten har hatt saltak. Saltak har vi ellers ikke sett på en så liten hytte som denne. Synlig er de to gavler av fasadene mot nord og sør. Mønehøyden ligger rundt 2,5 meter. Mens de stående panelbord av den nordvendte fasade dekker både vegg og gavl, er panelbordene delt ved sneien. Her var det påbygget et bislag med inngangen til hytten. Mens taket selv er rast sammen, er et pløyd bord, 1½" tykt som strekker seg fra sperretopp til sperretopp. Sperrere er føyet sammen med en halvask, 2"x4".

Privat bilde J. Bohlmann

Innvendig var det montert en loftshimling, i høyde med overkanten av veggene. Under en kraftig midtbjelke, som strekte seg i midten av rommet fra gavl til gavl, var det påspikret tynne panelbord. Noen av disse er pløyd, andre ligger kant i kant. Denne konstruksjonen ser spinkel ut, sammenlignet med resten av de konstruktive elementer i hytten ellers. Midtbjelken var med et enkelt spikerslag skjøtet sammen; tykkelsen av himlingen (omtrent 15 millimeter) påspikret på undersiden av bjelken, tålte neppe mye vekt.

Interiør

I det sammenraste kaos er det ikke mye å finne av innredning. Rester av en seng ved den nordøstlige fasade. Det er noen rester av gulvet i hytten som kan

identifiseres. Gulvbordene strekte seg fra gavl til gavl. Synlig er rester av grå ullpapp som bruktes innvendig. Selv om bislaget ikke er på plass lengre, er golvet gjenkjennelig. Bislaget hadde en størrelse av 1,6x2,5 meter. Vi fant planken med innskjæringen "Austria Hytte" som var plassert over inngangsdøren. Døren til stuen henger i den sterkt forvriddede sørfasade (se den nye tegning i målestokk 1:20) Det var en trefyllingsdør som bruktes mellom forrom og stuen. En innskjæring er plassert ved dørens fylling: "1.-19.7.1964", opprinnelsen ukjent. En ovn har vært plassert på et enkelt steinfundament i hyttens sørøstlige hjørne. Av ovnen er ikke mye igjen, men en galvanisert blikkplate (sannsynlig for gjennomføringen av ovnsrøret gjennom taket) ligger rett i nærheten. Rester av svart papp utvendig bevitner også her, at pappen hadde en betydelig funksjon for hyttens tetthet.

Privat bilde J. Bohlmann

Bildeliste Magdalenefjorden

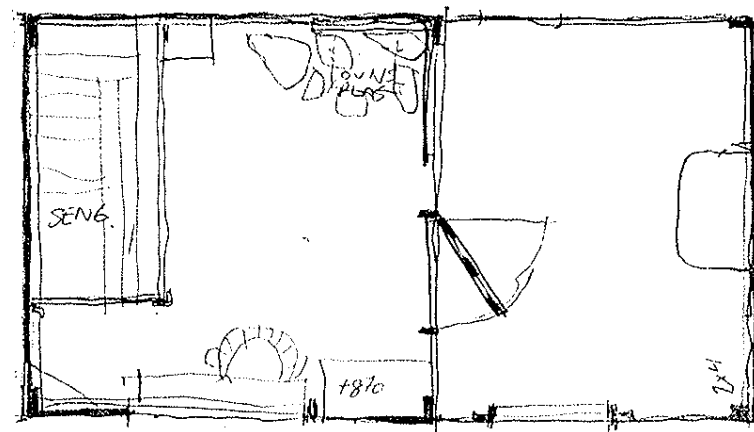
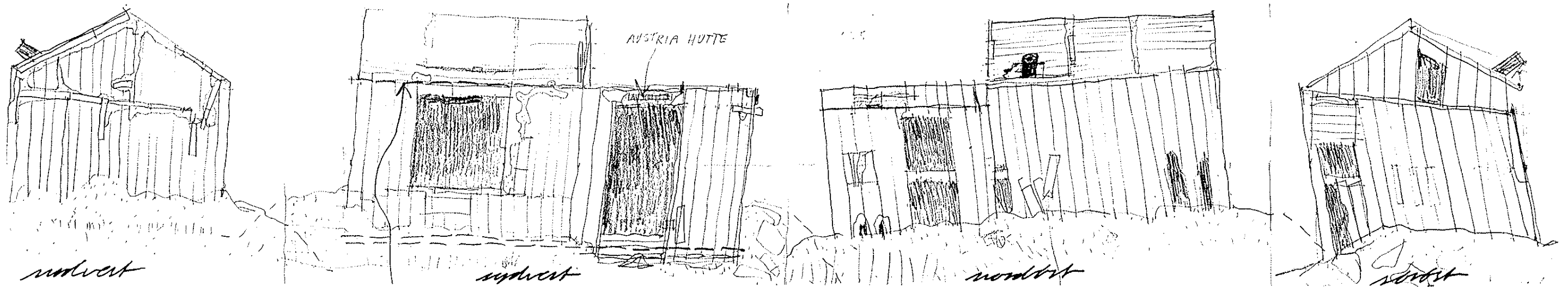
- 6238 Fasade A
- 6239 Hjørne A-B
- 6240 Fasade B
- 6241 Hjørne B-C
- 6242 Fasade C
- 6243 Hjørne C-D
- 6245 Fasade D
- 6246 Hjørne D-A
- 6247 Navneskilt: "Austria Hytte"

- 6248 Himlingen sett ovenfra
- 6250 Sammenføyning av sperrene over fasade C
- 6251 Gjennomføring av ovnsrør i himlingen
- 6253 Rester av innredning. Veggen er innvendig C
- 6254 Nærbilde av emaljert tallerken
- 6255 Nærbilde av møneseksjon over vegg C
- 6256 Nærbilde av mulig sengekonstruksjon, innvendig vegg C
- 6257 Sengekonstruksjon innvendig vegg C
- 6259 Rester etter ovn
- 6260 Rester etter ovn og stein kanskje fra støtteveggen utenfor
- 6262 Innvendig vegg langs D med innvendig C

Bilder i lesefølge: de første to er private bilder J. Bohlmann. Etterpå 6239 og 6246.

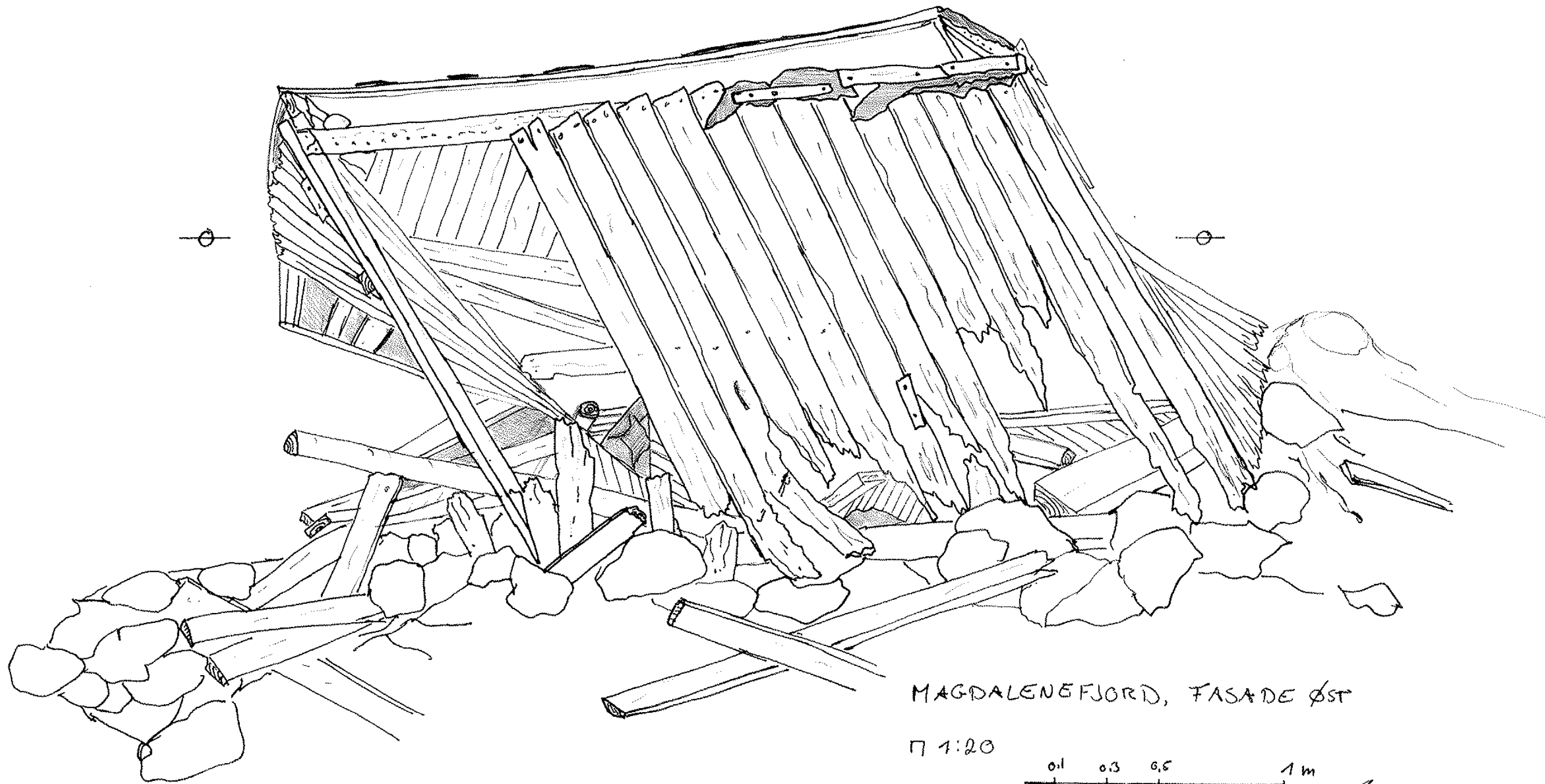

Bistasjon 4
Magdalenefj.

N. Mjaalands tegninger av bistasjonshytten Magdalenefjord Nord, 1984.

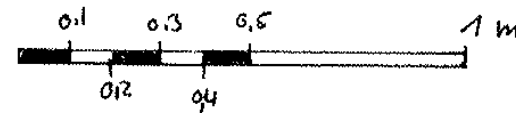
Bildene nedenfor: 6294, 6290 og 6284

MAGDALENEFJORD, FASADE ØST

17 1:20

JS 11/08/09

Oversikt over feltarbeidsperioden

19.07. Flathuken
20.07. Svenskegattet
21.07. Svenskegattet
22.07. Flathuken
23.07. Hamiltonbukta
24.07. Svenskegattet
25.07. Sallyhamn
26.07. Sallyhamn
27.07. Sallyhamn
28.07. Svenskegattet
29.07. Fuglepynten
30.07. Sallyhamn, data
31.07. Sallyhamn
01.08. Sallyhamn, Data, terreng
02.08. Sallyhamn, Fuglepynten, Flathuken
03.08. Sallyhamn, forflytting til Bjørnhamna
04.08. Danskøya
05.08. Sverdrupfjellet
06.08. Bjørnhamna, data
07.08. Kobbefjord
08.08. Bjørnhamna, data
09.08. Æøya, Kobbefjord jordgamme
10.08. forflytting til Magdalenefjord
Hamburgbukta, Kvedfjord, Ræderfjell,
Magdalenefjord
12.08. Magdalenefjord, data

Litteraturliste

Kræmer, W.: Fangstliv i 45 år Svalbardminner nr. 9, Våge
mot Miniforlag, 2007

Kulturminneplan for Svalbard2000-010;Sysselmannen på
Svalbard, rapportserie nr.2/2000

Hoem, S.: Bjørnhamna med bistasjoner – forslag til tiltak,
befaringsrapport 2007—internt papir ved Sysselmannen på
Svalbard

Magnussen, K. og Lowzow, I. Hus, Studiehefte nr. 2, Insti-
tutt for Folkelivsgransking, Universitet i Oslo, 1977

Planke, T., Wammen, M.: Dokumentasjon av fangsthytter på
Prins Karls Forland, Sysselmannen på Svalbard, Miljøvern-
avdeling, 2008

Rossnes, G.: Norsk overvintringsfangst på Svalbard 1895-
1940, Norsk Polarinstitutt, meddelelser nr. 127, 1993

Register

Oversiktskart Svalbard	3
Innledning Historisk	4
Organisasjon av fangsten	4
Verdiene	5
Målet	5
Fangst og fangstfelt	5
Fangstfeltene 23 og 24	6
Oppdrag og metode	7
Feltarbeidet	9
Flathuken	11
Hamiltonbukta	17
Svenskegattet	25
Sallyhamn	43
Fuglepynten	61
Sverdrupfjellet	69
Æøya	74
Hamburgbukta	76
Kvedfjordbukta	81
Ræderfjellet	85
Bjørnhamna	88
Kobbefjord	102
Jordgammen ved Kobbefjord	110
Danskeøya	114
Magdalenefjord Nord	121
Oversikt over feltarbeidsperioden	127
Litteraturliste	127
Register	127

Alle originaltegningene og originale skisser fra feltarbeidet oppbevares ved Sysselmannen på Svalbard.

Bildene ved innledningssidene for alle hytter er private bilder J. Bohlmann. Kartmaterialet på innledningssidene er tatt fra Sysselmans eget kartmaterial.

